اتاق تبریز

نشریه اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تبریز
شماره ۱۲ - بهار و تابستان ۱۴۰۱

لزوم تدوین نقشه راه صنعت استان توسط بخش خصوصی

با آثار و گفتاری از:

یونس ژاله، ابوالفتح ابراهیمی، رضا کامی، عابدین خرم، روح‌الله متفکر آزاد، غلامرضا نوری، صابر پرنیان، محمد حسین باقری، محمد کلامی، محمد فرشکاران
عباس کمالی، رسول بیوک، مسعود بنابیان، محمود ابراهیمی، صمد حسن‌زاده، قاسم قویدل، علی سالک نجات، سونیا اندیش
سید یوسف حسینی، جمشید برزگر، ناصر امجد، کریم رحیمی، ساسان نیک‌رفتار خیابانی، جعفر ساعی‌نیا

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تبریز

بیست و ششمین همایش ملی توسعه صادرات غیر نفتی

۲۶ آبان ۱۴۰۱

نقشه راه صادرات غیر نفتی توسط بخش خصوصی

با ربع قرن تجربه

مکان: تبریز - آمفی تئاتر پتروشیمی تبریز

جمهوری اسلامی ایران
وزارت کشور

جمهوری اسلامی ایران
وزارت صنعت، معدن و تجارت

جمهوری اسلامی ایران
وزارت امور اقتصادی و دارایی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

اتاق بازرگانی، صنایع
معادن و کشاورزی ایران

سازمان توسعه تجارت ایران

بسم اللّه الرحمن الرحیم

اتاق تبریز

نشریه اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تبریز

شماره ۱۲ - بهار و تابستان ۱۴۰۱

صاحب امتیاز :
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تبریز
مدیر مسئول:
ابوالفتح ابراهیمی
سردبیر:
رضا کامی
دبیر تحریریه:
ساسان نیک‌رفتار خیابانی
همکاران:
فائزه زنجانی، جعفر ساعی نیا، امیر ملک زاده، ساناز شهابی، پری اشتری

نشانی:
تبریز، خیابان ارتش شمالی، شماره ۶۵، اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تبریز
تلفن:
(۰۴۱) ۳۵۲۶۴۱۱۱
تلفن سفارش آگهی:
(۰۴۱) ۳۵۲۶۴۱۰۱ - ۳۵۲۶۴۱۱۳

وب سایت: www.tzccim.ir
تلگرام: @tzccim
اینستاگرام: @tzccim

توضیحات مجله:
نشریه اتاق تبریز از تمامی صاحبان اندیشه، و قلم در حوزه‌های مربوطه مقاله می‌پذیرد. از ارسال‌کنندگان مطالب درخواست می‌شود شرح کوتاهی از مشخصات فردی، سوابق علمی و تحصیلی، سوابق اجرایی، تالیفات و ترجمه‌های خود را به همراه عکس به نشانی ایمیل news@tzccim.ir ارسال کنند.
آراء و نظرات چاپ شده در نشریه لزوما بیانگر دیدگاه نشریه اتاق تبریز نیست.
نشریه اتاق تبریز در ویرایش مطالب دریافتی آزاد است.

شعار سال ۲
سرمقاله ۳
کامودیتی کشاورزی به مثابه نیروی محرکه توسعه استان
یادداشت سردبیر ۴
حمل و نقل زیربنای رشد و توسعه اقتصادی
یادداشت دبیر اتاق ۶
برنامه‌ریزی خصولتی یا بنگاه‌داری خصولتی مسئله این است
پرونده: لزوم تدوین نقشه راه صنعت استان توسط بخش خصوصی ۷
گفتگو با رئیس اتاق تبریز ۸
توسعه همه جانبه استان با تدوین نقشه راه صنعت توسط بخش خصوصی
گفتگو با استاندار آذربایجان‌شرقی ۱۰
نگاه دولت حمایت از بخش خصوصی و سرمایه‌گذار خارجی است
گفتگو با نماینده مردم تبریز، اسکو و آذرشهر ۱۲
اتاق و نظرات بخش خصوصی یکی از بال‌های مشورتی نماینده‌ها است
گفتگو با نماینده مردم بستان آباد ۱۳
برنامه‌ریزی برای تولید و صنعت با حضور بخش خصوصی
نگاه هیئت نمایندگان اتاق تبریز ۱۴
گفتگو با رئیس سازمان صمت آذربایجان شرقی ۱۹
بخش خصوصی پرچم‌دار صنعت استان است
گفتگو با رئیس خانه صنعت، معدن و تجارت آذربایجان‌شرقی ۲۱
دولت کار را برای تولیدکنندگان سخت کرده است
میزگرد تخصصی اتاق بازرگانی تبریز ۲۳
مقالات ۲۶
برنامه‌های توسعه بدون حضور جامعه مدنی و بخش خصوصی بی‌معنی است ۲۷
اصلاح اقتصادی و پروسه‌ی ادغام جهانی ۳۰
اقتصاد دستوری و متمرکز دولتی در ایران ۳۴
تحولات اقتصادی در دوران کرونا و پساکرونا در ایران و جهان ۳۷
حضور تجار و اصناف در مجلس شورای ملی اول ایران ۴۰
پرونده: فرصت‌ها و تهدیدهای جنگ اوکراین ۴۳
گفتگو با دبیر میز استانی روسیه ۴۴
آذربایجان شرقی باید مرکز ثقل تجارت با اوراسیا باشد
گفتگو با رییس هیئت مدیره انجمن فولاد آذربایجان ۴۶
فرصت‌سوزی برای کسب سهم بیشتر بازارهای بین‌المللی
دانش بنیان ۴۸
گفتگو با مدیرعامل شرکت «ساتکو» ۴۹
گزارش ویژه: نمایشگاه فرش تهران ۵۰
از تقویت پول ملی تا ضرورت برداشتن پیمان ارزی
عملکرد اتاق تبریز ۵۶
وزیر صمت در اتاق تبریز ۵۷
معاون وزیر صمت در اتاق تبریز ۵۹
خانه توسعه آذربایجان ۶۱
عملکرد واحد امور بین‌الملل اتاق تبریز ۶۲
گزارش شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی ۶۴
عملکرد کمیسیون‌های مشورتی اتاق تبریز ۶۹
آمار کارنه تیر و کارت بازرگانی اتاق تبریز ۷۳
گزارش دوره های آموزشی اتاق تبریز ۷۴
معرفی یک کتاب اقتصادی ۷۵
گزارش تصویری ۷۷

تولید

سال ۱۴۰۱

دانش بنیان

اشتغال آفرین

«باید مسئله اقتصاد دانش بنیان و شرکت‌های دانش بنیان را واقعاً جدی بگیریم»؛ این گزیده‌ای از اظهارات رهبر معظم انقلاب اسلامی در سوم شهریورماه ۱۳۹۵ و در دیدار با اعضای دولت وقت است.

اقتصاد دانش بنیان موضوعی بود که طی سال‌های اخیر و با توجه به تاکیدات مقام معظم رهبری بر سر زبان‌ها افتاد و با نامگذاری سال جاری به عنوان سال «تولید، دانش بنیان و اشتغال‌آفرین» توجه ویژه‌ای به آن شکل گرفت.

موضوع اقتصاد و معیشت طی یک دهه‌ی اخیر به دغدغه‌ی اصلی جامعه تبدیل شده و تلاش‌های زیادی برای عبور از این مشکلات انجام شده است. استفاده از عناوینی چون «اقتصاد مقاومتی» و «جنگ اقتصادی» در این سال‌ها و تکرار چندین باره‌ی عنوان «اقتصاد» در شعار سال‌های اخیر از اهمیت این موضوع حکایت دارد.

با توجه به تحریم‌های فلج‌کننده و مشکلات ناشی از تحریم‌ها که منجر به ایجاد تورم، کاهش ارزش پول ملی، رشد نقدینگی و ... شده، «اقتصاد دانش بنیان» موضوعی است که شاید شاهراه اصلی توسعه‌ی اقتصادی کشور به حساب بیاید. در این میان، کسب و کارهای جدید و نوپا که در ادبیات امروزی با عنوان «استارتاپ» از آنها یاد می‌شود، مسیر اصلی این شاهراه به نظر می‌رسند.

گلوگاه این شاهراه اما، در همین‌جا قرار دارد؛ در شمال غرب کشور و در خطه‌ی آذربایجان؛ منطقه‌ای که دارای مرز مشترک با جمهوری‌های آذربایجان، نخجوان و ارمنستان بوده و به دلیل واقع شدن در مسیر جاده‌ی ابریشم و داشتن موقعیت ویژه‌ی جغرافیایی به عنوان چهارراه ارتباطی ایران و اروپا و دروازه‌ی مشرق زمین خوانده می‌شود.

موضوعی که به نقش منطقه‌ی آذربایجان در شکوفایی اقتصاد کشور اهمیت ویژه‌ای می‌دهد، حضور گسترده و پرشور بخش خصوصی در این منطقه است. در استان آذربایجان‌شرقی، بخش خصوصی حرف‌های زیادی برای گفتن دارد و نزدیک به ۹۰ درصد اقتصاد در این منطقه در اختیار فعالان بخش خصوصی قرار گرفته است؛ لذا توجه به بخش خصوصی و اقتصاد دانش بنیان در این منطقه می‌تواند ظرفیت استان را بیش از پیش نمایان کند.

از طرفی دیگر، منطقه آزاد ارس که صنعتی‌ترین منطقه آزاد کشور به حساب می‌آید در آذربایجان‌شرقی قرار گرفته که از جهت ترانزیت ریلی اصلی‌ترین راه ارتباطی ایران به اروپا است. توانمندی‌های آذربایجان‌شرقی در بخش صنعت، معدن، کشاورزی و گردشگری؛ توجه ویژه‌ای می‌طلبد و ضروری است که در سال «تولید، دانش بنیان و اشتغال آفرین» بیش از پیش به آن پرداخته شود.

بهره‌مندی از ظرفیت‌های استانی که بخش عمده‌ای از اقتصادش در اختیار بخش خصوصی قرار گرفته و فعالان پرتعدادی در صنایع مختلف مانند شکلات، صنایع غذایی، فرش، پتروشیمی، کاشی، سرامیک، فولاد، لاستیک، پلاستیک، شیشه، قطعه‌سازی، خودروسازی، لوازم خانگی، معدن، چرم، کفش، نساجی و ... دارد، می‌تواند یکی از اصلی‌ترین بخش‌ها در تحقق‌بخشی به شعار سال باشد.

بخش خصوصی در آذربایجان با وجودِ تمامی ناملایمتی‌ها، همچنان در این منطقه سرِ پا مانده و نفس می‌کشد؛ در این راستا، ضروری است که توجه ویژه‌ای به کارآفرینان، فعالان صنعتی و صاحبان کسب و کارهای نوپا صورت پذیرد تا شاهد فرار سرمایه‌ها از کشور نباشیم.

فراهم کردن امنیت سرمایه‌گذاری، حذف قیمت‌گذاری دستوری و پرهیز از تصمیمات و مصوبات خلق‌الساعه؛ بخشی از مهم‌ترین انتظارات و دغدغه‌های بخش خصوصی است که شاید عمل کردن به آنها کار چندان سختی نباشد، اما عمل نکردن به آنها تبعات جبران‌ناپذیری را متوجه اقتصاد استان و حتی کشور خواهد کرد.

سرمقاله

ابوالفتح ابراهیمی
نائب رییس اتاق تبریز

کامودیتی کشاورزی به مثابه نیروی محرکه توسعه استان

بهبود شاخصه‌های توسعه‌یافتگی و افزایش درآمد سالانه در استان مبتنی بر استفاده از ظرفیت‌های نسبی است که از پتانسیل‌های بالقوه‌ی استانی و فرصت‌های موجود نشئت می‌گیرد. در بسیاری از کشورهای پیشرفته، کشاورزی را به عنوان بخش زیربنایی توسعه‌ی اقتصادی محسوب کرده و بقیه‌ی صنایع نیز با بهره‌گیری از مزیت این محصولات رشد و نمو می‌یابند.

تولید کالاهای اولیه و کامودیتی همچون گندم، سیب‌زمینی، نیشکر و غیره همواره رشد صنایع غذایی، بسته‌بندی و حمل و نقل و زیرساخت‌های دیگر توسعه‌ی اقتصادی را به همراه دارد. کارآفرینی سریع و زودبازده بخش کشاورزی نسبت به سایر اشتغال‌ها و نقش آن در تامین امنیت غذایی جامعه، مستلزم امعان نظر بیشتر مسئولان دولتی و بخش خصوصی به این حصّه‌ی حیاتی است.

استان آذربایجان‌شرقی با دارا بودن اراضی کشاورزی به وسعت یک میلیون و دویست هزار هکتار در تولید کالاهای اولیه‌ی کشاورزی در رتبه‌ی ممتاز کشوری قرار داشته و محصولات کشاورزی در اغلب موارد، مازاد بر نیاز استان تولید می‌شوند و مسیرهای صادراتی و برون استانی را دنبال می‌کنند. جهت ارتقای هر چه بیشتر این بخش حیاتی که یکی از زیرساخت‌های اصلی توسعه‌ی استانی است، راهکارهای ذیل حائز اهمیت است.

۱- افزایش بهره‌وری منابع آبی

۸۰ تا ۹۰ درصد آب شیرین کشور در بخش کشاورزی مصرف می‌شود و از آنجایی که ایران در کمربند خشک و نیمه خشک جهان واقع است و دخل و تصرف کشورهای همسایه در منابع آبی و مسدودسازی مسیر آن‌ها هر روز قوت بیشتری به خود می‌گیرد فلذا برای جبران این نقیصه و ارتقای کالاها و تولیدات اولیه‌ی کشاورزی در وهله‌ی اول می‌بایست به تغییر الگوی کشت به منظور کاهش مصرف آب و افزایش بهره‌وری اقدام کرد.

۲- افزایش وسعت کشت‌های گلخانه‌ای

این روش ضمن کاهش مصرف آب، تولید را تا ۲۰ برابر افزایش می‌دهد. لیکن کشاورزان به علت سرمایه‌بر بودن این نوع کشت تمایل چندانی به ورود به این نوع تکنولوژی ندارند. در این مورد می‌بایست، بانک‌های متولی استان خصوصاً بانک کشاورزی با دسترسی کشاورزان به وام‌های کم بهره، رغبت آنان را بدین امر حیاتی جلب نماید.

۳- بهره‌برداری از منابع موجود بدون افزایش سطح زیرکشت

یکی از راه‌های نیل به هدف فوق‌الذکر، به‌کارگیری بذرهای اصلاح شده است که خوشبختانه بنا به گزارش ارائه شده از سوی مسئولان جهاد کشاورزی استان، این اقدام در حال توسعه است به نحوی که اصلاح بذر منجر به تقاضای سی هزار تنی کشاورزان در تهیّه و تامین این نوع بذرها شده است.

استناد مسئولان دولتی و بخش خصوصی به کم‌آبی استان در حالی صورت می‌گیرد که وضعیت ذخایر آبی اغلب استان‌ها بحرانی‌تر بوده و استان آذربایجان‌شرقی در موقعیت بهتری قرار دارد به نحوی که با برنامه‌ریزی دقیق و تعیین الگوهای صحیح می‌توان به اهداف پیش‌بینی شده در بخش کشاورزی استان دست یافت.

۴- انتخاب نوع محصول

با توجه به اوضاع کنونی معلوم می‌شود که منابع تهیه‌ی ۸۷ درصد دانه‌های روغنی در جهان (از جمله آفتابگردان) درگیر جنگ اوکراین شده و همچنین کاهش عرضه‌ی گندم نیز به میزان ۲۹ درصد و ذرت به میزان ۱۹ درصد در جهان مسیر نزولی داشته است. لذا می‌توان به اهمیت استفاده‌ی حداکثری از ذخایر آبی و خاکی استان پی برد و علاوه بر رفع تهدیدها اقدام به کشت و عرضه‌ی این محصولات استراتژیک کرد که بالطبع توسعه در زیرسخت‌های استانی و صنایع مرتبط را به دنبال خواهد داشت.

۵- کشت محصولات به روش ارگانیک و سالم

راهبرد جدید کشورهای توسعه یافته در استفاده از محصولات سالم و ارگانیک نشان‌دهنده‌ی سمت و سوی آینده‌ی کشاورزی با اهداف تامین سلامتی هر چه بیشتر و توام با درآمدزایی بیشتر است که در برنامه‌ی صادراتی صادرکنندگان استانی نیز می‌بایست لحاظ شود. نهضت عاری‌سازی کشتزارها از کودهای شیمیایی هم‌اکنون در برخی کشورهای مانند سریلانکا به قوانین سخت‌گیرانه‌ای تبدیل شده که مورد توجه سایر کشورها نیز قرار گرفته است.

۶- استفاده از تحقیقات کشاورزی شرکت‌های دانش بنیان

طبق آمار گمرکات کشور در سال ۱۴۰۰ بیش از ۲۸ میلیون تن انواع محصولات کشاورزی به ارزش ۱۳/۶ میلیارد دلار وارد کشور شده است که نشان‌دهنده‌ی افزایش واردات گندم و جو دامی و انواع روغن خوراکی و کنجاله سویا به میزان ۵۴، ۴۴، ۳۶ و ۳۴ درصدی نسبت به سال قبل بوده است.

با اختصاص درصد اندکی از این رقم به تحقیقات و توسعه‌ی شرکت‌های دانش‌بنیان و تقویت مراکز تحقیقاتی دانشگاهی و دانشکده‌های کشاورزی و بخش فعال خصوصی دانش بنیان می‌توان در توانمندسازی بخش کشاورزی، اقدام‌های موثری را به عمل آورد. در کشوری مثل آمریکا درصد بالایی از ارزش صادرات محصولات کشاورزی که به مبلغ باورنکردنی ۳ میلیارد دلار می‌رسد به تحقیقات کشاورزی و ارائه‌ی ابتکارات در این بخش اختصاص داده می‌شود.

۷- بازاریابی و صادرات محصولات کشاورزی

وزارت کشاورزی آمریکا سالانه بیش از ۱/۲ میلیارد دلار صرف تبلیغات و بازاریابی برای فروش و سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی می‌نماید و بدیهی است در این حالت هیچگونه محصولی بر روی دست کشاورزان نمانده و به بازارهای خارجی صادر می‌شود.

استفاده از این شیوه‌ی ضروری و متداول در دنیای مدرن کنونی یعنی «تبلیغات موفق»، حمایت از بخش کشاورزی را در کشور و استان می‌طلبد. به‌کارگیری افراد زبده و آشنا به تجارت جهانی خصوصاً در مواردی که تحریم‌ها بازدارنده است از عوامل موفقیت در بازاریابی و صادرات محصولات کشاورزی خواهد بود.

۸- تداوم حمایت مسئولین استانی از صنعت کشاورزی استان

این حمایت با کاهش ریسک کشاورزی و بیمه نمودن محصولات کشاورزی، پوشش ریسک قیمتی محصول (PLC) و خرید تضمینی محصولات تولید شده با قیمت مناسب در استان امکان‌پذیر خواهد بود. چنانچه قیمت‌گذاری محصولات کشاورزی به صورت عادلانه صورت نگیرد موجب خروج محصولات از استان و حتی از کشور می‌شود. چنانچه در خصوص گندم با توجه به بالا بودن قیمت در کشورهای همسایه، خروج این محصول با توجه به قیمت پایین آن بسیار محتمل است.

البته کارنامه‌ی فعالیت متولیان کشاورزی استان نشان‌دهنده‌ی جذب ۱۲۰ درصدی منابع طی چند سال متوالی است. ارتقای ضریب مکانیزاسیون به سطوح بالاتر نسبت به سایر استان‌ها، نشان‌دهنده‌ی مساعی جدید و تلاش خوب آنان است که امیدواریم این رویه همراه با تحقق دیگر خواسته‌های بخش خصوصی فعال کشاورزی استان تداوم یابد.

"یادداشت سردبیر"

رضا کامی
دبیر هیئت رئیسه اتاق تبریز

حمل و نقل
زیربنای رشد و توسعه اقتصادی

رشد و توسعه‌ی اقتصاد پدیده‌ای است که در زمره‌ی آرزوها و آرمان‌های بسیاری از کشورها قراردارد. تحقق این واقعیت انکارناپذیر و ضروری عصر حاضر به ابزارهای مناسبی نیاز دارد. یکی از ابزارهای لازم و ضروری که نقش عمده‌ای در تحقق و دستیابی به رشد اقتصادی ایفاد می‌نماید، حمل و نقل پویا است.

این بخش زیربنایی نه تنها به خودی خود اشتغال‌زا بوده و تولید خدمت می‌کند بلکه بر توسعه سایر بخش‌های اقتصادی همانند کشاورزی، صنعت و خدمات نیز تاثیرگذار است. بنابراین چنانچه این بخش کلیدی همراه و همسو با سایر بخش‌های اقتصادی کشور توسعه نیابد، می‌تواند یکی از مهمترین عوامل بازدارنده‌ی رشد و توسعه‌ی اقتصادی کشور بشمار آید.

بدین ترتیب رابطه‌ی بین توسعه با حمل و نقل دو طرفه است. غفلت از حمل و نقل می‌تواند اهداف توسعه را تضعیف کند. به عبارت دیگر هیچ خط فاصلی بین توسعه و حمل و نقل وجود ندارد. به طوریکه بشر می‌تواند به قیمت نابودی حیات اقتصادی، حمل و نقل را نادیده بگیرد. ضمن اینکه حمل و نقل از جمله مشاغل وابسته است که در صورت رشد و توسعه‌ی سایر بخش‌های اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی شاهد شکوفایی آن خواهیم بود. افزایش تولید و تقسیم کار، افزایش جمعیت و پراکندگی آن از عمده مسائلی هستند که در تقاضای حمل و نقل نقش مؤثری دارند.

از سوی دیگر حمل و نقل مناسب موجب تسریع رشد اقتصادی نیز خواهد شد. زیرا حمل و نقل، سرمایه‌ی بکار گرفته شده و در گردش یک منطقه را آزاد ساخته و استفاده از آن را در منطقه‌ی دیگر فراهم می‌آورد. البته این نوع خدمت هیچ نوع تغییر و تبدیل مادی در کالا پدید نمی‌آورد بلکه موجب تغییر محل عرضه کالا می‌شود.

بنابراین برخورداری از شبکه‌ی حمل و نقل پویا، هماهنگ و سازمان یافته یکی از معیارهای اصلی سنجش میزان توسعه‌یافتگی جوامع در جهان امروز محسوب می‌شود. بر این مبنا جامعه‌ای که از شبکه‌ی حمل و نقل کارآمدتری برخوردار باشد واجد شرایط توسعه‌ی فراگیرتر خواهد بود. اهمیت شبکه‌ی حمل و نقل در ساختار اجتماعی، اقتصادی و حتی سیاسی جوامع امروزی به اندازه‌ای است که کارشناسان آن را زیربنای توسعه‌ی پایدار هر جامعه می‌دانند.

حمل و نقل بین المللی (ترانزیت)

حمل ونقل بین‌المللی گسترده‌ترین دانش‌ها و فنون بشری را در جهان به طور مستقیم و غیرمستقیم در بر گرفته است و بسترساز توسعه‌ی روابط اقتصادی و تجاری بین کشورها می‌باشد. در بین شیوه‌های حمل‌ونقل بین‌المللی، ترانزیت یکی از موضوعات اثرگذار اقتصادی و از شفاف‌ترین روش‌های ارائه‌ی خدمات در سیستم حمل ونقل محسوب می‌شود و از ارزش افزوده بالایی برخوردار است.

در بسیاری از کشورها درآمدهای حاصل از ترانزیت همان نقشی را بر عهده دارند که درآمدهای نفتی برای ایران ایفا می‌کند و این خصوصیت باعث شده است که بتوان از ترانزیت به عنوان یك فعالیت با ارزش و با چشم‌انداز بلندمدت یاد کرد.

به طور قطع توسعه‌ی ترانزیت و تحقق اهداف آن نیازمند مقدماتی است که در دو گروه مشخص قابل تقسیم‌بندی است. یك گروه عواملی است که نمی‌توان انتظار داشت که کلیه‌ی پارامترهای آن در قالب برنامه‌های مشخص از سوی کشور ترسیم شود نظیر رخدادهای منطقه‌ای، شبکه‌های منطقه‌ای و اقتصادی کشورهای همجوار، جغرافیای سیاسی و از این قبیل فعالیت‌ها. گروه دوم عواملی است که به طور منطقی می‌توان در مورد آنها برنامه‌ریزی کرد. مانند قوانین و مقررات، تجهیزات، توسعه‌ی شبکه‌ی راه‌های داخل کشور، تقویت نیروی انسانی و....

جمهوری اسلامی ایران در حوزه‌ی ترانزیت به علت دارا بودن مزیت‌های منابع انسانی، منابع انرژی، ذخایر معدنی و موقعیت ممتاز جغرافیایی و قرار گرفتن در مرکز خاورمیانه مابین آسیای شرقی، شبه قاره هند و اروپا و همسایگی با ۱۵ کشور و دسترسی به آب‌های آزاد، نقش بسیار پراهمیتی را ایفا کرده است و به عنوان یکی از کشورهای دارای پتانسیل بالا در حمل‌ونقل بین‌المللی شناخته می‌شود.

غفلت از درآمدهای ترانزیتی

درآمدهای حاصل از ترانزیت، اقتصاد بسیاری از کشورها را که برخی از آنها در همسایگی ما قرار دارند، متحول کرده است، حال آنکه موقعیت استراتژیکی آنها به هیچ عنوان قابل مقایسه با مزیت‌های جغرافیای ایران نیست. در واقع، مشکلاتی مانند عدم روان‌سازی قوانین و رویه‌های مرتبط با ترانزیت و مهیا نبودن زیرساخت‌های مناسب در کشور، فرصتی طلایی برای رقیب‌های ما ایجاد کرده است تا در این خلأ، صاحبان کالا را برای عبور از مسیرهای ترانزیتی تازه تعریف شده متقاعد کنند. بررسی آمار و ارقام ترانزیت حاکی از روند صعودی این رویه در سالیان اخیر است، اما این روند با ظرفیت‌های موجود کشور همخوانی ندارد؛ زیرا با بهره‌گیری مناسب از این ظرفیت‌ها به‌راحتی می‌توان درآمد حاصل از ترانزیت را جایگزین درآمدهای نفتی کرد. با وجود موقعیت ویژه و خاص ایران برای حمل‌ونقل بین‌المللی، هنوز جایگاه مناسب اقتصادی و استراتژیک ایران

در منطقه حاصل نشده است و فاصله‌ی نسبتا زیادی تا به دست آوردن جایگاه مناسب در بازار حمل‌ونقل بین‌المللی وجود دارد. بر اساس آمار و اطلاعات در دسترس، ایران موقعیت جغرافیایی بسیار مناسبی برای عبور محموله‌های تجاری دارد و در حال حاضر سالانه دست‌کم ۲۰۰ میلیون تن کالا به موازات کریدورگذاری از ایران جابه‌جا می‌شود، اما سهم کشور در سال‌های اخیر فراتر از ۱۲ میلیون تن نرفته است.

نقش حمل و نقل در توسعه کشور

در فرآیند توسعه‌ی اقتصادی و اجتماعی کشورها، همبستگی مستقیم و مثبتی میان گسترش حمل و نقل و دستیابی به نرخ رشد اقتصادی بیشتر وجود دارد، به عبارت دیگر همراه با افزایش تولید ناخالص داخلی، میزان ارزش افزوده بخش حمل‌ونقل نیز افزایش می‌یابد و به همین دلیل است که توسعه و رشد اقتصادی بسته به توسعه‌ی بخش حمل و نقل نیز افزایش می‌یابد و فعالیت‌های حمل و نقل از جمله فعالیت‌های اساسی و زیربنایی برای رشد و اقتصادی تحول به حساب می‌آید. اگر امروزه در جهان از خدمات حمل‌ونقل تحت عنوان صنعت یاد می‌شود نشانه‌ی گستردگی و اهمیت این خدمات به عنوان حلقه‌ی اتصال صنایع با یکدیگر و عامل ارتباط میان بازارهای مصرف و بازارهای تولید است بر همین اساس است که همبستگی و پیوند میان نظام حمل و نقل و فرایند توسعه‌ی اقتصادی و اجتماعی جوامع آنچنان حساس و پیچیده است که کارشناسان اقتصادی صنعت حمل‌ونقل را به عنوان نیروی محرکه‌ی توسعه می‌دانند و کارآمدی و توانمندی آن را زمینه‌ساز توسعه‌ی پایدار تلقی می‌کنند.

گسترش حمل و نقل و ضرورت حضور در بازارهای جهانی بهبود حمل و نقل، موقعیت‌های جدیدی را در بروز استعداد بالقوه مناطق از نقطه نظر دسترسی و ایجاد ارتباط بین مکان‌ها و پدیده‌ها بوجود خواهد آورد. ضمن اینکه هرگونه گرایش حاکم بر اقتصاد (درون‌زا و برون‌زا) تأثیر عمیقی بر این بخش خواهد گذاشت. به این مفهوم که هر فعالیتی از جمله حمل و نقل اگر به بازارهای داخلی متکی باشد، پس از مدتی هرچند طولانی کارایی خود را از دست می‌دهد و در دستیابی به اهداف خود با مشکلات جدی مواجه خواهد شد. بنابراین بایستی فعالیت‌های حمل و نقل کشور در جهت استفاده از فرصت‌های موجود در منطقه سوق داده شود تا حمل و نقل به شبکه‌ی حمل و نقل جهانی بپیوندد. علاوه براین حمل‌ونقل به عنوان موتور محرك مبادلات بازرگانی، نقش مؤثری در گسترش رکود فعالیت‌های تجاری دارد. به عنوان مثال رشد اقتصادی کشورهای تازه صنعتی آسیایی جنوب شرقی مانند تایوان، جمهوری کره، سنگاپور، مالزی و هنگ‌کنگ که از طریق گسترش صادرات امکان‌پذیر شده تا حدود زیادی مدیون سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها و تجهیزات حمل و نقل و توسعه‌ی مهارت‌های مدیریت حمل و نقل بوده است.

حمل‌ونقل به عنوان موتور محرك مبادلات بازرگانی، نقش مؤثری در گسترش رکود فعالیت‌های تجاری دارد. به عنوان مثال رشد اقتصادی کشورهای تازه صنعتی آسیایی جنوب شرقی مانند تایوان، جمهوری کره، سنگاپور، مالزی و هنگ‌کنگ که از طریق گسترش صادرات امکان‌پذیر شده تا حدود زیادی مدیون سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها و تجهیزات حمل و نقل و توسعه‌ی مهارت‌های مدیریت حمل و نقل بوده است.

یکی از واقعیت‌های انکارناپذیر امروز جهان صنعتی لزوم سودآوری بنگاه‌های اقتصادی و صنایع و کارخانجات است که در سایه‌ی آن رونق و شکوفایی اقتصادی حاصل می‌شود. ضروری است که برای ایجاد، حفظ و تداوم وضعیت سودآوری، بازارهای جدید به اندازه‌ی کافی در دسترس قرار گیرد و حمل‌ونقل یکی از مهمترین ابزارهای این هدف است. بدین ترتیب حمل و نقل پویا از ضرورت‌ها و اساس مبادلات بازرگانی، داد و ستد و آمد و شد انسان‌ها است. نارسائی در حمل و نقل، فعالیت‌های اقتصادی را در حد خود مصرفی محدود می‌کند.

واقعیت این است که بازارهای داخلی بسیار کوچک‌اند و اگر صنایع به مرحله‌ای از رشد برسند که بازار داخلی را اشباع نمایند، رشد آنها متوقف خواهد شد. لیکن بازار جهانی بازار نامحدود است به تعبیری علمی، از عمر بیشتری نسبت به بازار داخلی برخوردار می‌باشد. بنابراین برای توسعه در داخل اتکا به خارج از مرزها نیاز است و با اتکا به بازارهای جهانی می‌توان از رشد مستمری برخوردار شد.

برنامه‌ریزی خصولتی یا بنگاه‌داری خصولتی مسئله این است

جعفر محرم‌پور
دبیر اتاق تبریز

حدود یک سده از تشکیل دولت به مفهوم مدرنِ آن در ایران می‌گذرد. دولت مدرن به تعبیری که کریستوفر پیرسون در کتاب دولت مدرن برمی‌شمرد اصولاً دولتی است که کنترل انحصاری خشونت، قلمرو جغرافیایی، حاکمیت، مشروطیت، قدرت غیرشخصی، دیوان‌سالاری، گذار از مفهوم رعیت، اتباع و سپس به سمت شهروندی، اخذ مالیات و عدم اتکا به منابع طبیعی از ویژگی‌های آن است. اینکه دولت‌ها در ایران چقدر به این ویژگی‌ها نزدیک یا دور بوده، موضوع این مقال نیست.

با شکل‌گیری دولت به مفهوم مدرن آن، به‌مرور مفهوم برنامه‌ریزی و توسعه نیز در این کشور شکل گرفته بطوریکه تشکیل کمیسیون اقتصادیات در سال ۱۳۰۳ شمسی در مجلس شورای ملی را می‌توان اولین اقدام رسمی در زمینه‌ی پیدایش تفکر برنامه‌ریزی و توجه به توسعه‌ی اجتماعی و اقتصادی کشور دانست. این کمیسیون به ریاست سید حسن تقی‌زاده و عضویت ۷ تن از نمایندگان دوره‌ی پنجم مجلس برای هماهنگی در اجرای برنامه‌های عمرانی و اقتصادی تشکیل شده بود. به‌مرور تا پایان پهلوی دوم و بعدها پس از انقلاب اسلامی در ایران با تأسیس سازمان برنامه‌وبودجه، برنامه‌های توسعه‌ی متعددی در ایران تدوین شد. شش برنامه‌ی عمرانی پیش از انقلاب و شش برنامه‌ی توسعه پس از انقلاب تاکنون تدوین شده است. برنامه‌هایی پنج‌ساله که مقرر بود نقشه راه میان‌مدت پیشرفت و زیربنایی برای پیشبرد اهداف اساسی و کلیدی کشور باشد.

به دلیل تغییر دولت‌ها طی سال‌های اجرای برنامه‌های توسعه، با یک خط‌کش ثابت نمی‌توان ارزیابی درستی از اجرای آن‌ها و سیاست‌های منتج را داشت، اما اگر نگاه مبتنی بر منحنی توزیع نرمال را از علم آمار به یاری فراخواند، میانگین خروجی برنامه‌های توسعه و عمران در کشور به توسعه‌یافتگی و عمران لازم برای خروج از توسعه‌نیافتگی منجر نشده است.

اینکه چرا کشور ما رشد یافت اما توسعه نه، دلایل متعددی داشته و دارد. از وابستگی درآمد دولت‌ها به منابع طبیعی طی سده‌ی گذشته گرفته تا عدم پاسخگو بودن، دولتی شدن اقتصاد ایران -بطوریکه آمارها همچنان نشان می‌دهد ۸۰ درصد اقتصاد ایران وابسته به دولت‌هاست-، عدم بهره‌وری سازمانی، تورم طولانی‌مدت حاکم بر کشور در دوره‌های متعدد، افت شدید سرمایه‌ی اجتماعی به‌مرور در کشور، مدیریت و حکمرانی غلط اقتصادی، تحریم‌های ظالمانه در بیست سال اخیر به‌صورت مداوم و در چهاردهه به شکل متناوب، هدف‌گذاری‌های آرمانی در رشد اقتصادی و عدم وجود دیپلماسی اقتصادی متوازن طی این سال‌ها به‌مرور از کشور ما کشوری صرفاً سینوسی در رشد و افت در حوزه‌ی اقتصاد ساخته است.

تجربه‌ی تدوین برنامه توسط دولت‌ها هرچه بوده به شکل میانگین، خروجی مشخصی داشته است. کافی است به پرت تولید انرژی گاز در پارس جنوبی به شکل آماری توجه کنیم، کافی است به صنعت خودرو در کشور نگاهی بهره‌ور داشته باشیم، کافی است به صنعت مسکن و ساختمان به‌عنوان موتور محرک اقتصادی طی چند دهه ارزیابی هزینه و فایده‌ای داشته باشیم. کافی است به بیماری مزمن تورم و پنهان‌کاری تورمی در کشور توجهی ویژه داشته باشیم. کافی است به تضاد تصمیم‌سازی و قوانین متناقض در حوزه‌ی تولید و صادرات توجه ویژه کنیم. به‌طور مثال چندی پیش بررسی‌ها نشان داد طی شش سال اخیر ۱۷۵۸ بخشنامه گمرکی در کشور داشته‌ایم. ناعدالتی مالیاتی در کشور را طی سال‌های اخیر بررسی کنیم و ببینیم علیرغم افزایش عددی مالیات‌ستانی در برنامه‌ی بودجه سالیانه چقدر مؤدی مالیاتی جدید شناسایی شده و چقدر به حوزه‌ی صنعت و تولید، فشار بیشتر سالیانه آمده است، فرار مالیاتی در کشور چقدر کاهش یافته است و خروجی این مالیات‌ستانی چقدر در سبد معیشتی مردم خود را نشان می‌دهد؟

عدم وجود نگرش سیستمی در تصمیم‌سازی‌ها و برنامه‌ریزی‌ها باعث شده ایرادها در طول یک سده از جایی متفاوت بیرون بزند که ما توجهی به آن نداشتیم. شاید مهم‌ترین نکته در این است که دولت نه تاجر خوبی بوده و نه برنامه‌ریز، اما دولت حتماً می‌تواند نقش نظارتی خوبی داشته باشد. این نوع تجربه بخش خصوصی را طی سال‌های اخیر، بر آن داشته پیشنهاد تدوین برنامه‌های توسعه و همچنین برنامه‌ی رشد اقتصادی سالیانه را ارائه نماید و اتاق بازرگانی تبریز نیز در این امر پیشگام بوده است. اینکه بخش خصوصی تاجر خوبی است و هزینه و فایده یک برنامه‌ی توسعه را بهتر متصور است امری اثبات‌شده است. این پیشنهاد توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان نیز با استقبال مواجه شد بطوریکه اتاق بازرگانی به دلیل جایگاه قانونی خود به‌عنوان مشاور سه قوه بتواند نقش خود را برای اولین بار در بودجه‌ی سال ۱۴۰۲ به شکل پایلوت نشان دهد. در همین راستا تیم مشترکی از اتاق بازرگانی تبریز و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان طی دو ماه اخیر برای کارشناسی امر شکل گرفت تا بتواند نقشی هر چند کوچک در برنامه‌ریزی رشد اقتصادی استان ایفا نموده و با کمک نقش نظارتی دولت استانی برای اولین بار به یک برنامه‌ی خصولتی برسد، هرچند در خود بنگاه‌داری، خصولتی‌ها تجربه‌ی ناموفقی بودند شاید این بار برنامه‌ریزی خصولتی با اجرای بخش خصوصی، خروجی موفق‌تری داشته باشد.

پرونده

لزوم تدوین نقشه راه صنعت استان توسط بخش خصوصی

یونس ژائله - رییس اتاق تبریز

توسعه همه جانبه استان با تدوین نقشه راه صنعت توسط بخش خصوصی

ما برای توسعه‌ی منطقه و اشتغال جوانان نیازمند برنامه‌ی مدون و جامع و نقشه‌ی راه هستیم. این نقشه باید براساس نقشه‌ی توسعه و آمایش صحیح سرزمین طرح‌ریزی شود و ما باید تلاش کنیم تمام استان به طور یکدست توسعه یابد.

آذربایجان‌شرقی با جمعیتی بالغ بر ۵ میلیون نفر و برخورداری از ظرفیت‌های بزرگ در اکثر عرصه‌ها از جمله زمین‌های کشاورزی فرصت‌های بسیاری در زمینه‌های معدن، صنایع، تجارت و بازرگانی دارد. متاسفانه به دلیل نبود برنامه‌ی مدون جامع و مشخصی نتوانسته‌ایم از این ظرفیت‌ها استفاده کنیم. لذا نیازمند یک برنامه‌ریزی بزرگ هستیم و باید تمام ظرفیت‌های شهرستان‌ها را شناسایی کنیم و برنامه‌ی توسعه‌ی هر شهرستان را متناسب با ظرفیت‌های هر شهرستان طرح‌ریزی کنیم؛ با این تفاوت که این بار به جای دولت، اتاق بازرگانی به عنوان نماینده‌ی بخش خصوصی وظیفه‌ی برنامه‌ریزی را برعهده بگیرد تا سرمایه‌گذاران را جذب کند و بتواند مسیر راه را به آنها نشان دهد که در کجاها سرمایه‌گذاری کنند.

نتیجه‌ی برنامه‌های تدوین شده توسط دولت، توسعه‌ی ناهمگون استان است. امروز شاهد رشد یکسویه‌ی تبریز و نزول و پسرفت شهرستان‌هایی چون چاراویماق و هشترود و ورزقان هستیم. این ظرفیت در استان وجود دارد که سرمایه‌گذاران و افرادی که عرق رشد و آبادانی آذربایجان را دارند قدم پیش بگذارند تا شاهد نبود بیکار جوان در استان باشیم. می توانیم با کمک هم همانطور که تبریز به شهر بدون گدا شهره است، استان را هم با سرمایه‌گذاری کلان و درست به چنین جایگاهی برسانیم.

مثلا در شهرستانی چون سراب که ظرفیت بالایی در حوزه‌ی کشاورزی دارد هیچگونه صنایع تبدیلی نداریم. یا در شهرستانی چون چاراویماق هیچ ظرفیتی برای کارخانه‌ها ایجاد نشده لذا طبیعی است که جوانان این منطقه دست به مهاجرت‌های داخلی و خارجی بزنند. باید برای تمام مناطق استان اشتغال ایجاد کرده و ظرفیت‌های کار را با راه‌اندازی کارخانه‌های مدرن فراهم کنیم. این استان پر از فرصت است و باید آذربایجان‌شرقی را با هلند مقایسه کرد نه اینکه با استان‌های کوچکتر از خود مقایسه کنیم.

به نظر بنده با تدوین نقشه‌ی راه صنعت توسط بخش خصوصی و نظارت دولت، شاهد توسعه‌ی همه‌جانبه‌ی استان خواهیم بود و بازرگانان و تولیدکنندگان و صنعتگران می‌توانند با آرامش و اعتماد بیشتری به سرمایه‌گذاری و توسعه‌ی واحدها و بنگاه‌های خود دست زنند و این امر شکوفایی هر چه بیشتر استان را در تمام ابعاد در پی خواهد داشت.

این زمانی اتفاق می‌افتد که بخش خصوصی را به بازی بگیریم. دولت با بدنه‌ی سنگین و کند خود امکان انجام این کارها را ندارد. زمانی که از بخش خصوصی حمایت کرده و برایش انگیزه ایجاد کنیم با افزایش سرمایه‌گذاری همین توسعه‌ی استان را شاهد خواهیم بود. باید به دنبال کار علمی و مهندسی و کارشناسی باشیم تا توسعه را بدرستی تعریف کنیم.

ما کتاب‌های زیادی در این زمینه طی دهه‌های اخیر مشاهده کرده‌ایم که توسط دولت نوشته شده است. اکنون نتیجه‌ی این برنامه‌ها را مشاهده می‌کنیم. الان از بسیاری جاهای دیگر عقب مانده‌ایم در حالی که از خیلی لحاظ ظرفیت‌های بسیار بزرگی در استان و کشور داریم. در این راستا اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تبریز گام‌هایی را در تعامل با مسئولان عالی‌رتبه‌ی دولت برداشته تا بتوانیم در مسیر توسعه‌ی همه‌جانبه استان قدم برداریم.

دولت با همراهی، همکاری و ایجاد فضایی مناسب باید در

دولت با همراهی، همکاری و ایجاد فضایی مناسب باید در کنار فعالان اقتصادی بخش خصوصی باشد چرا که دولت با وجود بدنه‌ی ضعیف و سنگین، امکان انجام بسیاری از فعالیت‌های اقتصادی را ندارد بنابراین با اتخاذ برخی مشوق‌ها، باید از سرمایه‌گذاران بخش خصوصی حمایت شود تا به دنبال آن نیز شاهد توسعه‌ی همه‌جانبه باشیم.

کنار فعالان اقتصادی بخش خصوصی باشد چرا که دولت با وجود بدنه‌ی ضعیف و سنگین، امکان انجام بسیاری از فعالیت‌های اقتصادی را ندارد بنابراین با اتخاذ برخی مشوق‌ها، باید از سرمایه‌گذاران بخش خصوصی حمایت شود تا به دنبال آن نیز شاهد توسعه‌ی همه‌جانبه باشیم. در این میان باید برای توسعه‌ی استان یک کار مهندسی، علمی و کارشناسی انجام شود.

مدیران قبلی در طی دولت‌های گذشته، دستورات زیادی صادر کرده‌اند اما بسیاری از آن‌ها عملیاتی نشده و بدین ترتیب شاهد عقب‌افتادگی آذربایجان‌شرقی در برخی شاخص‌ها هستیم و این در حالی است که در بسیاری از موارد می‌توانیم تغییرات جدی را در استان داشته باشیم که البته این تغییرات جدی برای ایجاد همدلی در بخش‌های مختلف اقتصادی لازم و ضروری است.

اتاق تبریز، جلساتی را به منظور ارائه‌ی راهکارهای توسعه به صورت مستمر برگزار می‌کند. ایده‌هایی که برای توسعه، مفید و راهگشا است باید در برنامه‌های توسعه‌ی استان گنجانده شود که البته با اجرای پروژه‌های کوچک نمی‌توان انتظار توسعه داشت. در این زمینه نیاز به مگاپروژه‌هایی در بخش‌های مختلف خودروسازی، صنایع کشاورزی، تبدیلی و در مجموع بخش‌های ارزآور داریم. ما بزرگترین معادن مس دنیا را داریم ولی استان از مواهب آن هیچ بهره‌ای نمی‌برد و صنایع تبدیلی این معادن در استان وجود ندارد و ظرفیت‌های این معادن خالی مانده و نیازمند سرمایه‌گذاری توسط سرمایه‌گذاران استان هستیم.

در حال حاضر دو هزار و ۵۰۰ طرح در حال اجرا در استان وجود دارد که سرمایه‌گذاران با عشق و علاقه در حال کار کردن و سرمایه‌گذاری بر روی این طرح‌های توسعه هستند. مثلا به هنگام نیاز به ساخت بیمارستان خیران و سرمایه گذاران بسیاری پا پیش می گذارند و به خاطر عشقی که به شهر و دیار خود دارند برای سرمایه گذاری داوطلب می شوند. ما همگی باید دست به دست هم دهیم و نباید ناامید شویم. فعالیت مختلف در بخش‌های اقتصادی باید با همراهی و هم‌افزایی انجام شود اما متاسفانه افرادی هستند که با شیطنت، سعی در ناامید کردن فعالان بخش خصوصی دارند که باید جلوی این افراد گرفته شود.

باید تعارف‌های معمول کنار گذاشته شود تا به دنبال آن شاهد حل مشکلات باشیم. اتاق بازرگانی به دنبال افزایش شفافیت در بخش‌های مختلف است تا مسائل و مشکلات بخش خصوصی را مطرح کند. در این میان، انتقادات فعالان بخش خصوصی نیز به منظور پیشرفت استان و کشور مطرح می‌شود تا با مطرح کردن آن‌ها، راهکارهای درست شناسایی شوند. تا پیشرفت کنیم

باید به اهدافی که برای توسعه‌ی استان تعیین و تعریف شده است، برسیم اما دستیابی به این اهداف، صرفاً با شعار دادن، امکان‌پذیر نخواهد بود بلکه باید با برنامه‌ریزی دقیق و اجرای مناسب آن و همچنین جذب سرمایه‌گذاران، این مسیر را هموارتر کنیم و به نتیجه دست یابیم. این کار مشخصا به نفع دولت هم خواهد بود و می‌تواند از ارزش افزوده و افزایش درآمد و کاهش بیکاری بهره‌مند شود و به جای خروج سرمایه‌ها از استان، در همین منطقه دوباره سرمایه‌گذاری شود. باید فرصت را برای علاقه‌مندان سرمایه‌گذاری ایجاد کنیم و نقشه‌راه تعریف کرده و نشان دهیم تا خیر و برکت آن به استان بازگردد.

اتاق بازرگانی نیز هدفش این است که با تدوین نقشه‌راه استراتژیک صنعت استان موجب شکوفایی اقتصاد و رشد و توسعه‌ی آبادانی استان باشیم.

با تدوین نقشه‌ی راه صنعت توسط بخش خصوصی و نظارت دولت، شاهد توسعه‌ی همه‌جانبه‌ی استان خواهیم بود و بازرگانان و تولیدکنندگان و صنعتگران می‌توانند با آرامش و اعتماد بیشتری به سرمایه‌گذاری و توسعه‌ی واحدها و بنگاه‌های خود دست زنند.

استاندار آذربایجان‌شرقی:

نگاه دولت حمایت از بخش خصوصی و سرمایه‌گذار خارجی است

استاندار آذربایجان شرقی با تاکید بر حمایت دولت از بخش خصوصی و سرمایه‌گذاران خارجی، گفت: دیوار بی‌اعتمادی بین دولت و بخش خصوصی فعلی ریخته اما نگاه دولت، حمایت از بخش خصوصی و سرمایه‌گذاری خصوصی و داخلی است.

عابدین خرم، در گفتگو با نشریه اتاق تبریز به تمجید از برگزاری جلسات شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی پرداخت و اظهار داشت: گفت‌وگو بین بخش خصوصی و دولتی به صورت شفاف و بدون ملاحظه به بهبود فضای کسب و کار استان کمک می‌کند.

وی افزود: در این جلسات فضای خوبی ایجاد می‌شود تا هم مشکلات بخش خصوصی شنیده شود و هم مسؤلان دولتی پاسخگو باشند. این جلسات سبب می‌شود هر دو بخش برای ارتقای خود وظایف و تکالیف‌شان را دنبال کنند. همچنین جلسات شورای گفت‌وگو ارتقای کسب و کار، تولید، اقتصاد و توسعه‌ی استان را در پی خواهد داشت و به طور کلی، اتفاق بسیار مبارکی به حساب می‌آید.

استاندار آذربایجان‌شرقی در پاسخ به این پرسش که «شورای گفت‌وگو چه اندازه به از بین رفتن دیوار بی اعتمادی بین دولت و بخش خصوصی کمک می‌کند؟» عنوان کرد: دیوار بی‌اعتمادی بین دولت و بخش خصوصی فعلی ریخته و نگاه دولت، حمایت از بخش خصوصی و سرمایه‌گذاری خصوصی و داخلی است.

وی ادامه داد: ما در کشورمان با تورم و قوانین یا برخی بخشنامه‌های خلق‌الساعه مواجه هستیم که کار را برای بخش خصوصی دشوار می‌کند. برای از بین بردن این موارد انقلاب ساختاری باید اتفاق بیفتد.

خرم با اشاره به اقدامات دولت برای بازگشت اعتماد به سرمایه‌گذاران، خاطرنشان کرد: ما تلاش می‌کنیم هر عاملی که به عنوان تحریم داخلی، موجب ایجاد موانع و مشکلات برای بخش خصوصی شده را از بین ببریم. در این راستا، با همکاری کارگروه تسهیل و رفع موانع استان توانسته‌ایم بیش از ۱۰۰ واحد تولیدی راکد را در آذربایجان‌شرقی فعال کنیم.

استاندار آذربایجان‌شرقی، تعلل و تاخیر مدیران در رسیدگی به درخواست‌ها را نابخشودنی دانسته و عنوان کرد: متاسفانه برخی مدیران درخواست‌ها را به تأخیر می‌اندازند که طولانی کردن این روند و تعلل در آن، خط قرمز ماست.

وی به بیان اقدامات استانداری برای کمک به بخش خصوصی پرداخت و گفت: در استان فضای جدی برای بخش خصوصی ایجاد کردیم که هر زمان طرح و پیشنهاداتی برای توسعه‌ی استان داشته باشند، ما هم آماده کمک به آنها هستیم. همچنین برای پنجره‌ی واحد بخش سرمایه‌گذاری استان در شهرستان‌های مختلف، مسئول انتخاب کردیم که به صورت هفتگی درباره‌ی سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در شهرستان از آنها گزارش می‌گیریم.

خرم افزود: مسؤلان استان برای حل مشکلات بخش خصوصی به طور جدی به وظایف خود عمل می‌کنند و اگر خللی در کار ایجاد شود، در تغییر مسئول خاطی شکی و تردیدی نخواهیم داشت. بخش خصوصی تا زمانی با ما همکاری خواهد کرد که بداند دولت در حل مشکلات اهتمام ویژه دارد.

در استان فضای جدی برای بخش خصوصی ایجاد کردیم که هر زمان طرح و پیشنهاداتی برای توسعه‌ی استان داشته باشند، ما هم آماده کمک به آنها هستیم. همچنین برای پنجره‌ی واحد بخش سرمایه‌گذاری استان در شهرستان‌های مختلف، مسئول انتخاب کردیم که به صورت هفتگی درباره‌ی سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در شهرستان از آنها گزارش می‌گیریم.

استاندار آذربایجان‌شرقی با اعلام رضایتمندی از بخش خصوصی استان، عنوان کرد: مشکلات را در جلسات مطرح می‌کنیم، چراکه در برخی مواقع بخش خصوصی خواسته‌های مازاد دارد. همچنین ما از بخش خصوصی استان حمایت بیشتری خواهیم کرد.

وی تاکید کرد: بخش دولتی استان باید چابک‌تر و چالاک‌تر کار کند تا موانع و چالش‌های موجود رفع شود و همدلی و همکاری خوبی بین بخش خصوصی و دولتی استان اتفاق بیفتد.

استاندار آذربایجان شرقی با تأکید بر رفع موانع فعالیت بخش خصوصی برای دستیابی به رشد اقتصادی هدف‌گذاری‌شده در استان، جذب سرمایه‌گذاری این بخش در حوزه‌های مزیت‌دار استان را ضروری دانست و بر اهتمام سرمایه‌گذاران بخش خصوصی برای رونق صنعت گردشگری، صنعت فرش و صنعت ساختمان تأکید کرد.

عابدین خرم با شاره به کسب رتبه ی برتر کشوری توسط شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی، گفت: برای حفظ این رتبه که مهم‌تر از کسب آن است، باید مسائل و موضوعات مطرح‌شده در جلسات آن به صورت جدی توسط دستگاه‌های مسئول و تشکل‌های بخش خصوصی پیگیری شود.

وی، فعال شدن مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی تبریز را اتفاقی ارزشمند توصیف کرد و گفت: اتاق بازرگانی باید قرارگاه اقتصادی و مرکز بالندگی و پویایی اقتصاد استان باشد و باید این موضوع را در عمل نشان دهیم.

خرّم با اشاره به هدف‌گذاری رشد اقتصادی ۸ درصد در کشور و استان، گفت: با اهتمام فعالان بخش خصوصی و رفع موانع از سوی دستگاه‌های اجرایی، دستیابی به این هدف دور از دسترس نیست.

استاندار آذربایجان‌شرقی در ادامه صنعت گردشگری را یکی از ظرفیت‌های مهم استان دانست و گفت: این بخش می‌تواند یکی از فرصت‌های استان برای جذب سرمایه باشد و لازم است برای رونق گرفتن آن، برنامه‌ی عملیاتی از سوی فعالان بخش خصوصی تهیه شود.

وی افزود: حوزه‌ی گردشگری یکی از بخش‌های مهم برای دوران پساکرونا است و فعال کردن ظرفیت‌های این بخش را به صورت جدی دنبال خواهیم کرد.

خرّم، صنعت فرش را هم از فرصت‌های کم‌نظیر استان برای رشد اقتصادی عنوان کرد و گفت: فرش یکی‌از نمادهای فرهنگی و هنری ماست که جایگاه آن در تولید و اشتغال، در حد انتظار نیست.

وی تأکید کرد: باید فعالیت‌های این صنعت را در استان احیا کنیم و برای این منظور مشکلات صنعت فرش به صورت ویژه در کارگروه تسهیل و رفع موانع تولید استان بررسی می‌شود.

استاندار آذربایجان‌شرقی همچنین سیاست‌های دولت در بخش مسکن را یک فرصت طلایی برای رشد اقتصادی دانست و گفت: سرمایه‌گذاران خوبی از بخش خصوصی پای کار آمده‌اند و دولت هم عزم جدی دارد تا مسکن را از کالاهای سرمایه‌ای خارج کند.

گفت‌وگو بین بخش خصوصی و دولتی به صورت شفاف و بدون ملاحظه به بهبود فضای کسب و کار استان کمک می‌کند.

روح‌الله متفکر آزاد:

اتاق و نظرات بخش خصوصی یکی از بال‌های مشورتی نماینده‌ها است

نماینده مردم تبریز، اسکو و آذرشهر درباره‌ی برخی فعالیت‌های مجلس در راستای بهبود مشکلات بخش خصوصی گفت: برای حل مشکل بخش خصوصی، قانون جدید جهش تولید دانش بنیان را ارائه کردیم که بوسیله‌ی آن سیاست‌گذاری اقتصادی دانش پایه، در بخش خصوصی تقویت می‌شود، در حوزه‌ی مالیات، مجلس می‌تواند دغدغه‌های بخش خصوصی را حل کند. در حوزه‌ی رفع تعهدات ارزی با تولیدکننده، با اتاق ارتباط داریم.

روح‌الله متفکر آزاد در گفتگو با نشریه اتاق تبریز، درباره مشکلات بخش خصوصی اظهار داشت: خوشبختانه مشکلاتی بخش خصوصی و بانک‌ها طی رویدادی، در اتاق مورد بررسی قرار گرفت. یکی از بخش‌های حوزه‌ی مردم‌سالاری دینی، تمرکز بر ارتباطات بخش خصوصی است و اتاق بازرگانی توانایی ایفای نقش، در راستای بهبود ارتباطات و مفاهمه متقابل بین نظام، حاکمیت و بخش خصوصی در حوزه‌ی اقتصادی و مسائل پیرامون را دارد.

وی افزود: طبق آمار در دوران تحریم به علت اینکه بخش خصوصی استان آذربایجان‌شرقی قدرتمند و فعال است میزان تاب‌آوری اقتصاد استان از سایر استان‌های کشور بیشتر است.

متفکر آزاد با بیان اینکه بخش خصوصی با مشکلات جدی روبه‌رو است، عنوان کرد: بر اساس سیاست‌گذاری‌های اقتصادی و تلاطم‌های مالی، بخش خصوصی دچار مشکل شده است و ما بایستی در حوزه‌ی نظارت از سیاست‌گذاری‌های خود بازخورد بگیریم. همچنین باید با بخش خصوصی در تعامل باشیم تا خواسته‌های آنها را با سیاست‌های بالادستی و مصلحت ملی انطباق دهیم تا از این طریق رونق بخش خصوصی موضوعیت داشته باشد.

وی با اشاره به نقش پررنگ اتاق بازرگانی در حمایت از بخش خصوصی، ادامه داد: اتاق می‌تواند پارلمان بخش خصوصی در حوزه‌ی اقتصادی تلقی شود و با مجلس شورای اسلامی و دولت (استانداری و وزارت‌خانه‌ها) در ارتباط نزدیک باشد. همچنین روابط بین نمایندگان مجلس و حوزه اتاق و بخش خصوصی سازنده و مستمر است.

این نماینده مجلس درباره‌ی رفع مشکلات بخش خصوصی، عنوان کرد: برخی از مشکلات باید در سیاست‌گذاری‌های اقتصادی و قوانین بالادستی حل شود. همچنین مجلس در حوزه‌ی کسب و کار، تسهیل صدور مجوزها و حوزه‌ی دانش بنیان، ورود کرده است.

وی درباره‌ی برخی فعالیت‌های مجلس در راستای بهبود مشکلات بخش خصوصی افزود: برای حل مشکل بخش خصوصی، قانون جدید جهش تولید دانش بنیان را ارائه کردیم که بوسیله‌ی آن سیاست‌گذاری اقتصادی دانش پایه، در بخش خصوصی تقویت می‌شود، در حوزه‌ی مالیات، مجلس می‌تواند دغدغه‌های بخش خصوصی را حل کند؛ به عنوان مثال اگر تولیدکننده‌های ما با مشکل مواجه شوند با ما ارتباط برقرار می‌کنند. در حوزه‌ی رفع تعهدات ارزی با تولیدکننده، با اتاق ارتباط داریم. هر قانونی که در مجلس بررسی می‌شود، اتاق و نظرات بخش خصوصی یکی از بال‌های مشورتی نماینده‌ها است.

روح‌الله متفکر آزاد درباره‌ی حمایت از بخش خصوصی در بودجه، عنوان کرد: بودجه‌ریزی برای تکمیل توسعه‌ی زیرساخت است، توسط بودجه نمی‌توان توسعه ایجاد کرد بلکه پیشرفت و توسعه استان در نتیجه‌ی سرمایه‌گذاری اتفاق می‌افتد. بودجه برای اداره‌ی امور جاری و سرمایه‌گذاری زیربنایی است.

وی درباره‌ی سفر ریاست جمهوری به استان عنوان کرد: تمرکز بیشتر ما روی حوزه‌ی تولید برق بود چون یکی از مشکلات بخش خصوصی استان، کمبود برق است.

نماینده‌ی استان آذربایجان‌شرقی در مجلس با اشاره به کمبود برق در استان، خاطرنشان کرد: سرمایه‌گذار جدید برای ورود به استان اولین شرط خود را تأمین برق شهرک صنعتی اعلام می‌کند و تمرکز ما در بودجه روی این نوع زیرساخت است.

وی افزود: امسال خوشبختانه دو اتفاق در کشور خواهد افتاد، یکی اینکه برنامه‌ی پنج ساله هفتم مصوب خواهد شد. دوم، بودجه‌ی، سال ۱۴۰۲ کار خواهد شد تا با تعامل نزدیک بخش خصوصی افق مناسبی برای توسعه و پیشرفت استان طراحی کنیم.

متفکر آزاد درباره‌ی رابطه‌ی بین اتاق و مجلس اظهار داشت: رابطه‌ی بین اتاق و مجلس در استان ما عالی و درک متقابل و مناسبی وجود دارد.

متفکر آزاد در پایان گفت: امیدواریم استان خود را که یک استان صنعتی، اقتصادی و قابلیت نیروی انسانی ارزشمند دارد در جایگاهی بالاتر ببینیم و اقتصاد ما شکوفاتر شود. همچنین اقتصاد بخش خصوصی می‌تواند اشتغال در استان ایجاد کند و امیدوارم دولت وظیفه‌ی زیرساختی خود را به نحو احسن انجام دهد.

بودجه‌ریزی برای تکمیل توسعه‌ی زیرساخت است، توسط بودجه نمی‌توان توسعه ایجاد کرد بلکه پیشرفت و توسعه استان در نتیجه‌ی سرمایه‌گذاری اتفاق می‌افتد.

غلامرضا نوری:

برنامه‌ریزی برای تولید و صنعت با حضور بخش خصوصی

نماینده مردم بستان آباد در مجلس شورای اسلامی گفت: برنامه‌ریزی و قانون‌گذاری در حوزه‌های تولید و صنایع با حضور و نظر بخش خصوصی باید صورت بگیرد.

دکتر غلامرضا نوری، در مصاحبه با نشریه اتاق تبریز در خصوص قوانین مربوط به حوزه‌ی صنایع و تولیدکنندگان با اشاره به حضور اتاق بازرگانی به عنوان مشاور در قانون بهبود فضای کسب و کار اظهار کرد: قانون‌گذار به درستی در قوانین ذیل اصل ٤٤ برای حمایت از بخش خصوصی، اتاق بازرگانی را به عنوان مشاور سه قوه تعریف کرده است و از هنگام وضع این قانون و مشارکت اتاق در وضع قوانین باعث شده که این روند رو به بهبود و پیشرفت بروند.

وی افزود: بدیهی است که جهت دستیابی به روند مطلوب در راستای قانون‌گذاری و تصمیم‌گیری حتماً باید ذینفعان و محورهای اصلی جبهه‌ی عملیاتی در چگونگی وضع قوانین مربوط به حوزه تخصصی خود مشارکت کنند و نظرات خود را نسبت به قانون و برنامه‌ای که طرح‌ریزی می‌شود ارائه بدهند تا قانون و برنامه به نتیجه برسد.

این عضو شورای گفتگوی بخش خصوصی و دولت همچنین تأکید کرد: ما در مجلس، چه در صحن و چه در کمیسیون‌های تخصصی مختلف، به این نقطه نظرات توجه ویژه داریم و در بررسی لوایح و وضع قوانین تک تک آن‌ها را مد نظر قرار می‌دهیم.

نماینده مردم شهرستان بستان آباد با بیان این که در آذربایجان‌شرقی ظرفیت بزرگی در حوزه‌ی صنایع وجود دارد، گفت: استان ما بیشتر مصرف‌کننده است و این که در بحث صنایع غذایی در مصرف شکر، روغن و آرد ما یک مصرف‌کننده‌ی ویژه هستیم در بخش صنف و صنعت نیز لازم است تا تدبیری در آمار صورت گرفته و نیازها احصا شود و با پشتیبانی استانداری، موارد مورد نیاز از تهران درخواست شود چرا که اگر خللی در بازار ایجاد شود مصرف‌کننده‌ی خانوار نیز تحت تاثیر قرار خواهد گرفت.

نوری در خصوص مشکلات بیمه قالیبافان نیز بیان کرد: در تاریخ بیمه فرش هیچ‌گاه پیشنهادی از سوی دولت در ارتباط با بیمه قالیبافان مطرح نشده و این نمایندگان مجلس بوده‌اند که مسائل را حل و این موضوع را وارد بودجه کرده‌اند. البته در لایحه‌ی امسال هم چیزی خاصی برای این موضوع در نظر گرفته نشده ولی ما برای تقویت این موضوع در مجلس حتما پیشنهاد می‌کنیم تا این موارد تقویت شود و سعی ما در مجلس حمایت از بخش خصوصی است.

رییس گروه دوستی پارلمانی ایران و ازبکستان با بیان اینکه حمایت از بخش خصوصی واقعی و ایجاد آرامش خاطر برای سرمایه گذار می تواند گره برخی از مشکلات اساسی در حوزه صنعت و تولید را باز کند، بر لزوم پویایی دیپلماسی اقتصادی تاکید کرد و گفت: به هر میزان که بتوان در حوزه‌ی گردشگری و مراودات مردم با مردم این سیاست را پیش ببریم، پشتوانه‌ی سایر ارتباطات با دیگر کشورها خواهد شد. البته همانطور که اشاره شد علاوه بر حوزه‌ی اقتصاد و گردشگری در زمینه‌های فرهنگی نیز نباید از برنامه‌هایی که در این باره وجود دارد غافل شد و باید با ارتباطات پویاتر بتوانیم سطح مراودات تجاری را با کشورهای منطقه و همجوار افزایش دهیم.

دانش بنیان‌ها به خودکفایی در محصولات کشاورزی ورود کنند

عضو کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی گفت: شرکت‌های دانش بنیان با اصلاح نباتات و اصلاح روش‌های تولید محصولات کشاورزی می‌توانند گامی مهم برای خودکفایی در تولید محصولات کشاورزی بردارند.

غلامرضا نوری قزلجه در خصوص راهکارهای خودکفایی در تولید محصولات استراتژیک گفت: خودکفایی در تولید کالاهای اساسی امری ضروری است باید بتوانیم مایحتاج غذایی کشور را تولید کنیم، اما در تولید برخی از این محصولات از نظر اقلیم و منابع آب دارای محدودیت‌هایی هستیم.

وی با تاکید بر لزوم تولید روغن مورد نیاز کشور گفت: میزان تولید داخلی روغن در شرایط فعلی قابل قبول نیست، سیاستگذاری‌ها در این زمینه باید به گونه‌ای باشد که سطح زیر کشت دانه‌های روغنی افزایش یابد.

نوری عدم خودکفایی در تولید محصولات استراتژیک را ناشی از سوءمدیریت، محدودیت‌های اقلیمی و منابع دانست و افزود: این عوامل موجب شده عمده واردات کشور در بخش کشاورزی مربوط به روغن و شکر باشد و در تامین نهاده‌های دامی و دانه‌های روغنی هم باید برنامه‌ریزی لازم صورت گیرد تا بخشی از این کمبودها از طریق کشت ذرت و سویا در کشور تامین شود.

وی با بیان اینکه برای دستیابی به خودکفایی در تولید محصولات مهم و اساسی نمی‌توان محدودیت‌های اقلیمی را تغییر داد، اظهار داشت: شرکت‌های دانش بنیان با اصلاح نباتات و اصلاح روش‌های تولید محصولات کشاورزی می‌توانند گامی مهم برای خودکفایی در تولید محصولات کشاورزی بردارند.

نایب رییس کمیسیون ویژه جهش و رونق تولید مجلس گفت: بر اساس لایحه‌ی بودجه‌ی سال ۱۴۰۱، برخورداری از معافیت‌های مالیاتی برای درآمدهای حاصل از صادرات کالاها و خدمات و هرگونه جایزه و مشوق‌های صادراتی منوط به بازگشت ارز حاصل از صادرات به چرخه‌ی اقتصادی کشور است.

غلامرضا نوری با اشاره به بررسی بندهای تبصره‌های ۵، ۶ و ۷ لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ در نشست کمیسیون متبوع خود اظهار کرد: ما تامین مالی داخلی از محل اوراق اسلامی مورد بررسی قرار دادیم.

نماینده مردم بستان‌آباد در مجلس شورای اسلامی اضافه کرد: همچنین بر اساس جزء (۵) بند(ق) تبصره ۶ لایحه بودجه سال ۱۴۰۱؛ برخورداری از معافیت‌های مالیاتی برای درآمدهای حاصل از صادرات کالاها و خدمات و هرگونه جایزه و مشوق‌های صادراتی منوط به بازگشت ارز حاصل از صادرات به چرخه‌ی اقتصادی کشور است.

نوری یادآورشد: در نشست کمیسیون پیشنهاد شد که برای این موضوع آئین‌نامه‌ای تدوین شود زیرا زمان مورد نیاز برای برگشت ارز در فعالیت‌هایی مانند صادرات فرش، خدمات فنی مهندسی و کشاورزی با یکدیگر متفاوت است.

نگاه اعضای هیئت نمایندگان اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تبریز

عباس کمالی
نائب رییس اتاق تبریز

نظرات افراد آشنا به الفبای اقتصاد و تجارت باید مورد توجه قرار گیرد

یکی از مهم‌ترین اصول برای فعالیت بخش خصوصی، این است که با آرامش خاطر بتوانند به کسب و کار خود پرداخته، تولید ثروت کنند و ثروت را در خدمت توسعه‌ی سرمایه‌گذاری و اشتغال کشور قرار دهند اما حال شاهد هستیم که با یکسری از تصمیم‌گیری‌های عجولانه، بخشنامه‌های خلق‌الساعه و در مجموع شرایط غیرقابل پیش‌بینی آینده، آرامش از فعالان کسب و کارها سلب شده است.

با وجود اینکه بخش عظیمی از اقتصاد کشور در دست بخش خصوصی بوده و این بخش، سهم قابل توجهی در اشتغال‌زایی، تولید ثروت و صادرات دارد اما فعالان این حوزه، جایگاه مناسبی در تصمیم‌گیری‌ها نداشته و تنها وظیفه‌ی اجرای تصمیمات اتخاذ شده را بر عهده دارند.

متاسفانه اغلب این تصمیمات، توسط کسانی اخذ می‌شود که خودشان تجربه‌ای در بخش تولید یا صادرات و تجارت نداشته و با قواعد این حوزه آشنایی ندارند. اتخاذ تصمیمات به دست افراد ناآشنا با قواعد این بخش نیز سبب صدور بخشنامه‌های خلق‌الساعه و بدون ضمانت اجرایی و کار کارشناسی می‌شود.

در این میان، کاهش فاصله دولت و بخش خصوصی، به‌کارگیری نخبگان اقتصادی در تصمیم‌گیری‌ها، جلوگیری از موازی‌کاری‌ها، استفاده از سیستم مشارکتی و ایجاد انگیزه در تشکل‌های اقتصادی باید از اولویت‌های کاری وزارتخانه‌های اقتصادی دولت و استانداری‌ها باشد تا شاهد بالا رفتن سهم بخش خصوصی در تصمیم‌گیری‌های مهم اقتصادی کشور باشیم.

رسول بیوک
عضو هیئت رئیسه و خزانه دار اتاق تبریز

جای خالی فعالان بخش خصوصی در تصمیمات مهم اقتصادی

مهمترین اصل برای به حرکت درآوردن چرخ‌های اقتصادی کشور را می‌توان توجه به بخش تولید دانست. برای داشتن یک اقتصاد پویا، بخش تولید باید بدون هیچ کم و کاستی به مسیر خود ادامه دهد چرا که تداوم تولید باعث اشتغال پایدار، رفع نیازهای داخلی، درآمدزایی و تولید ثروت می‌شود.

در این میان فعالان اقتصادی بخش خصوصی، مشکلات این حوزه را با تمام توان به دوش می‌کشند تا از گردنه‌های سخت اقتصادی با موفقیت عبور کنند و به نوعی، این افراد را می‌توان پاسداران حوزه‌ی اقتصادی به شمار آورد.

اکنون سال‌هاست که فعالان اقتصادی با مشکلات عدیده‌ای در حوزه‌ی تولید دست به گریبان هستند که نوسان قیمت، کمبود ناگهانی مواد اولیه، نقدینگی، تامین سرمایه در گردش، فرسودگی ماشین‌آلات صنعتی و عوارض گمرکی را می‌توان بخشی از مشکلات این حوزه دانست. مبنای محاسبه ارزش گمرکی از ۴۲۰۰ به ETS تغییر یافته و واحدهای تولیدی با مشکل کمبود نقدینگی دست و پنجه نرم می‌کنند. از سوی دیگر، تغییر ناگهانی قوانین در این حوزه، فعالان اقتصادی را کلافه کرده است. با توجه به این که تصمیمات اتخاذ شده از سوی قانون‌گذاران در قالب مصوبات و بخشنامه‌های مختلف به وسیله فعالان اقتصادی بخش خصوصی اجرایی می‌شود، این سوال مطرح است که بخش خصوصی در این میان چه نقشی در روند تصمیم‌گیری‌های کلان اقتصادی دارد؟ مصوبات ابلاغ شده در حوزه‌ی اقتصادی مانند یک موج به سرعت بر بخش تولید اثر می‌گذارد.

در نهایت باید اشاره داشت که قانون‌گذاران باید برای داشتن اقتصادی پویا و قدرتمند، تمام مسایل و مشکلات حوزه‌ی تولید را با همکاری فعالان بخش خصوصی احصاء کرده و با هم‌افزایی دستگاه‌های متولی موانع این بخش را برطرف کنند چرا که آرامش بخش تولید به صورت مستقیم به جامعه تسرّی می‌یابد.

قاسم قویدل
عضو هیئت نمایندگان و رییس کمیسیون صنایع غذایی، کشاورزی، آب و محیط زیست اتاق تبریز

دولت موفق؛ با حضور بخش خصوصی در اقتصاد

همه ما می‌دانیم که عمر، توان و امکانات بشر و دولت‌ها به اندازه‌ای نیست که بتوانند همه‌چیز را خود تجربه کرده و از نو بسازند بلکه کشور و مردمی موفق هستند که بتوانند از تجربیات گذشتگان استفاده کرده و بر عقاید و افکار خود بیفزایند و با کسب نتیجه‌ای خوب، بهترین بهره را از عمر داشته باشند.

تجربه نشان داده که دولتی موفق است که بتواند بخش خصوصی را در اقتصاد کشور دخالت دهد؛ به‌عبارت‌دیگر دولت، اقتصاددان خوبی نیست و تجربیات کشورهای پیشرفته به ما نشان می‌دهد که دولت نمی‌تواند تاجر و صنعتگر خوبی باشد.

کشورهای پیشرفته‌ای مانند آلمان، ژاپن، کره جنوبی، مالزی و ترکیه که از کمترین امکانات به بالاترین سطح اقتصاد رسیده‌اند، به ما می‌گویند دولتی موفق است که اقتصاد را به بخش خصوصی سپرده و خودش نقش ناظر و هدایتگر را داشته‌باشد.

اکنون یکی از علل موفقیت کشورهای پیشرفته وجود شرکت‌های خصوصی در آن‌ها است و درحالی‌که دنیا به سمت جذب سرمایه‌های خارجی می‌رود، سرمایه‌های کشور ما مهاجرت می‌کنند. باید ریشه‌یابی کنیم که چرا با این مقدار ظرفیت بالا و نیروی انسانی توانمند و باهوش، سرمایه‌های ما به کشورهای دیگر مهاجرت‌می‌کنند.

به‌عنوان مثال در بحث دریاچه‌ی ارومیه علاوه‌بر موضوع کاهش نزولات آسمانی اگر احیای این دریاچه را به بخش خصوصی واگذار می‌کردیم و دولت به‌جای مجری، ناظر و هدایتگر بود، قطعاً نتیجه‌ی بهتری می‌گرفتیم؛ چراکه بخش خصوصی باید پاسخ‌گوی بخش دولتی باشد اما بخش دولتی هرگز پاسخ‌گوی خود نخواهد بود. یا در بحث احداث جاده‌ی دریاچه‌ی ارومیه سال‌ها هزاران تن سنگ و مصالح به دریاچه ریخته شد که اکنون منجر به خشک شدن دریاچه شده‌است. درحالی‌که اگر این کار به بخش خصوصی واگذار می‌شد، بخش خصوصی می‌توانست با استفاده از امکانات، تجربیات دیگران و دانش خود به‌جای احداث جاده خاکی به‌آسانی پل هوایی بر روی دریاچه را احداث کند و این مقدار خسارت به دریاچه و اکوسیستم منطقه وارد نشود. درحالی‌که زندگی ۱۳ میلیون نفر در شعاع ۵۰۰ کیلومتری دریاچه ارومیه وابسته به احیای این دریاچه است.

مسعود بنابیان
عضو هیئت نمایندگان و رییس کمیسیون صنعت و معدن اتاق تبریز

دولت باید به فعالان اقتصادی شناسنامه‌دار اعتماد کند

متاسفانه در سیاست‌گذاری حوزه‌های اقتصادی کلان و خرد با مشکلاتی مواجه هستیم و از تجارب و عقاید فعالان اقتصادی بخش خصوصی نیز در این سیاستگذاری‌ها استفاده نمی‌شود و فقط زمانی به بخش خصوصی مراجعه می‌شود که بحرانی اتفاق افتاده باشد.

فعالان بخش خصوصی در زمان اتخاذ تصمیمات اقتصادی یا حق رای نداشته و یا تنها در برخی جلسات و کمیسیون‌های کوچک، یک رای دارند که این موارد، مشکلاتی را در بخش اقتصادی ایجاد می‌کند.

فعالان اقتصادی در طول ۴۰ سال با وجود شرایط اقتصادی نامناسب و شدیدترین تحریم‌ها، هنوز در کشور به فعالیت خود ادامه می‌دهند. این افراد، قطعا تجربه‌ی لازم برای ارائه‌ی نظرات در مهم‌ترین امور اقتصادی را دارند.

از سوی دیگر متاسفانه با تغییر دولت، برنامه‌های اقتصادی کشور نیز دستخوش تغییر می‌شود که این روند درست نیست.

ثبات قوانین و امنیت روانی فعالان بخش خصوصی در حوزه‌ی اقتصادی، اهمیت ویژه‌ای دارد بنابراین برای تغییر نیافتن مکرر سیاست‌ها باید یک سیاست کلی تعریف شده و در چارچوب این سیاست کلی، هر دولت و وزیری که می‌آید برنامه‌های اجرایی خود را برای رسیدن به اهداف اعلام کند نه اینکه دوباره برنامه، سیاست و هدف تعیین کند.

همچنین باید به این نکته توجه داشته باشیم که متاسفانه نرخ سرمایه‌گذاری در کشور از میزان نرخ استهلاک پایین‌تر است به عبارتی به میزانی که صنایع در کشور مستهلک می‌شود، سرمایه‌گذاری لازم انجام نمی‌شود در نتیجه کالایی که اکنون صادرکننده‌ی آن هستیم، شاید در آینده به واردکننده‌ی آن تبدیل شویم.

باید اجازه‌ی مشارکت در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی به فعالان بخش خصوصی داده شود. دغدغه‌ی امنیت برای فعالان اقتصادی بیشتر از سایر افراد است و اگر امنیت مخدوش شود، اولین ضربه به بخش اقتصاد وارد خواهد شد.

تنها راه خروج از بن‌بست‌های اقتصادی و باز شدن گره‌های کور توسعه، خصوصی‌سازی واقعی اقتصاد و خروج دولت و شبه‌دولتی‌ها از چرخه‌ی اقتصاد است و این امر مگر با بها دادن به بخش خصوصی در همه‌ی حوزه‌های اقتصاد امکان‌پذیر نخواهد بود.

سید یوسف حسینی
عضو هیئت نمایندگان و رییس کمیسیون صادرات و مدیریت واردات اتاق تبریز

آنطور که باید به بخش خصوصی میدان داده نشده است

متاسفانه آنطور که باید به بخش خصوصی میدان داده نشده و عرصه برای فعالیت بخش خصوصی تنگ شده است و مسئولین بدون اینکه نظرات کارشناسان و فعالان بخش خصوصی را اخذ کنند، یک سری کارها و فعالیت‌ها را انجام می‌دهند و مدتی بعد خودشان نیز متوجه می‌شوند که این مسیر اشتباه است و بعد از پی بردن به اشتباه، تازه به سراغ بخش خصوصی می‌روند. اما در این فاصله‌ی زمانی ضربات سنگینی به کشور و بخش خصوصی وارد می‌شود که این موضوع بارها و بارها در جلسات مختلف از سوی فعالان بخش خصوصی و رئیس اتاق تبریز مطرح شده اما ترتیب اثر داده نشده است و اگر از ابتدای آغاز یک طرح، نظرات بخش خصوصی اخذ شود، کشورمان متضرر نمی‌شود.

علی رغم اینکه تمامی مسئولان دولتی و استانی افرادی متشخص هستند، اما متاسفانه همواره در استان ما یک نوع تنگ‌نظری وجود داشته درحالیکه هیچ اشکالی ندارد در بعضی موارد اندکی قانون را منعطف کرده و کمی با اغماض برخورد کنیم اما همواره در استان ما نیمه خالی لیوان دیده می‌شود که این امر سبب فرار سرمایه‌گذار و فعالان اقتصادی از استان شده و متاسفانه برخی از این فعالان اقتصادی به عنوان نماینده‌ی دیگر کشورها در نمایشگاه‌های بین‌المللی حاضر می‌شوند.

صمد حسن‌زاده
عضو هیئت نمایندگان اتاق تبریز

درغیبت بخش خصوصی، برنامه مناسبی برای اقتصاد کشور تدوین نشده است

تمام کشورها برای توسعه، محکوم به پیشرفت اقتصادی و افزایش تولید هستند. اقتصاد ایران نیز مسیر توسعه و تعالی خود را پیدا کرده و به پیش می‌رود. بعد از انقلاب، فراز و نشیب‌های زیادی در مسیر اقتصاد، توسعه، کارآفرینی و سرمایه‌گذاری با عناوین بازدارنده، کج‌فرهنگی‌ها و کم‌لطفی‌ها دیده شد اما با وجود ملت بزرگ و مسئولان دلسوز ایران، مسیر پیشرفت کشور برای تولید، سرمایه‌گذاری و کارآفرینی با در پیش گرفتن برنامه‌های سازنده و با لحاظ داشتن غیرت و تعصب ملّی، طی شده است.

نیاکان ما از دیرباز در این سرزمین، نام خود را به عنوان طلایه‌داران تجارت، صنعت و اقتصاد نگاشته و شهر تبریز به دلیل قرارگرفتن در مسیر جاده‌ی ابریشم از دیرباز به عنوان پل تجارت و اقتصاد بین کشورهای آسیایی- اروپایی مطرح بوده است.

صنعت، تجارت و اقتصاد تبریز همواره در طول تاریخ با عظمت و گستردگی همراه بوده و بزرگ‌مردانی در میان طوفان حوادث، دشواری‌ها، یورش‌های بد اندیشان و در مقابل بی‌مهری‌های فراوان توانسته‌اند جایگاه تجاری و اقتصادی این قطب بزرگ صنعت منطقه و کشور را به سوی قله‌های رفیع رهنمون کنند.

تجّار و بازرگانان خوشنام و خیراندیش این استان توانسته‌اند ضمن ایجاد اشتغال، تولید ثروت، ایجاد رفاه و آرامش برای جامعه، به تأسی از سیره‌ی انبیاء و اولیاء الهی در مسائل نیکوکاری، امور خیریه، احداث بیمارستان و مدرسه نیز پیشقدم بوده و آثار بزرگی از خود به یادگار بگذارند.

متاسفانه در سال‌های اخیر به دلیل شرایط خاص اقتصادی کشور و عدم استفاده از نیروهای متخصص و توانمند در مراکز تصمیم‌گیری همانند سایر نقاط کشور با بحران‌ها و نابسامانی‌های زیادی روبرو بوده‌ایم. وجود قوانین دست و پاگیر و زائد، عدم توانمندی برای جذب سرمایه‌گذاری و توسعه‌ی زیرساخت‌ها، نبود قوانین شفاف برای نظام پولی و بانکی، فساد اداری، سوء استفاده‌های بزرگ و پدیده‌ی شوم قاچاق، موجب سلب اعتماد ملی به سیاست‌های دولت شده است.

چندین سال است که مقام معظم رهبری از عناوین اقتصادی برای شعارهای سال استفاده کرده‌اند اما متاسفانه این شعارها همگی فقط به برگزاری جلسات و یا درج در سربرگ ادارات محدود شده و هیچ آثار مطلوبی به دنبال نداشته است.

امروز ۷۰ درصد اقتصاد کشور در اختیار دولت بوده و عدم اجرای به‌موقع اصل ٤٤ قانون اساسی از مشکلات این حوزه است.

نوسانات افسارگسیخته‌ی نرخ ارز، بهره‌های بانکی، تورم، مشکلات مالیات و بیمه و تحریم‌های جهانی، مسیر توسعه‌ی اقتصادی برای کارآفرینان و بنگاه اقتصادی را بسیار سخت و طاقت‌فرسا کرده است.

بخش خصوصی همواره توسط رسانه‌ها، تشکلات اقتصادی، اتاق بازرگانی، خانه صمت و انجمن مدیران به صورت علمی و کارشناسی شده، نظراتی برای اصلاح موارد مطرح کرده است که متاسفانه از این پیشنهادات و راه‌حل‌ها استقبال نشده و به نظر می‌رسد اراده‌ای از طرف مسئولین کشور وجود ندارد.

ما اعتقاد داریم که بخش خصوصی توانمند می‌تواند با استراتژی مشخص در جهت نوسازی تکنولوژی صنایع، تولید با کیفیت و مطابق با استانداردهای جهانی و قیمت‌های رقابتی همراه با اجرای صحیح قوانین و حمایت‌های منطقی دولت، بهترین موفقیت‌ها را برای اقتصاد کشورمان به ارمغان آورد.

ملت ما به تاریخ و گذشتگان خود افتخار می‌کند و در طول زمان با اقتدار، صلابت و سربلندی از کیان ملی خود محافظت کرده و پرچم کشور خود را در تمامی زمینه‌های اقتصادی، فرهنگی، علمی و ورزشی در جهان به اهتزاز در آورده است.

در سال‌های دهه‌ی ۴۰ با اینکه کشور با مشکلات بسیار بزرگی روبرو بوده و منطقه، حوادث بسیار تلخی را تجربه می‌کرد، تعداد بسیار اندکی از مدیران و سرمایه‌گذارانی همچون لاجوردی‌ها، خسروشاهی، عالی‌نسب، نیازمند، ارجمندی، توکلی، ایروانی، خویی، صدقیانی، گرامی و غیره با یک برنامه‌ی پنج ساله توانستند در کوتاه‌ترین زمان با همکاری و مساعدت‌های منطقی، رشد اقتصادی کشور را به بالای ۱۵ درصد برسانند.

آن روزها که در کشور ما هر بشکه نفت ایران به کمتر از ۷ ریال فروخته می‌شد، زیربنای تولید و توسعه اقتصادی کشور بر اساس توانمندی‌های منطقه به صورت علمی و اقتصادی فراهم شد. آن روزها، صنایع و کارخانجات منطقه صنعتی قراملک، صنایع ذوب آهن اصفهان، ماشین‌سازی اراک، پالایشگاه آبادان و صدها پروژه‌ی دیگر کشور ایران را به یک قدرت اقتصادی جهانی رسانده بود و حالا هم این پروژه‌ها جزو سرمایه‌های بزرگ ملی محسوب می‌شوند.

همه‌ی اینها نشانگر لیاقت، توانمندی و شایستگی کارآفرینان کشورمان است. من اعتقاد دارم به خاطر برخی بی‌توجهی و کم‌لطفی‌ها و همچنین عدم تدوین یک استراتژی کارشناسی شده، برنامه‌ی خوبی برای اقتصاد کشور تدوین نشده است.

بخش خصوصی می‌تواند در تمامی زمینه‌ها به عنوان مشاورین صدّیق جامعه، نظرات و پیشنهادات خود را به صورت علمی و کارشناسی شده توسط تشکل‌های اقتصادی و صنعتی و برای اصلاح قوانین و رفع مشکلات اقتصادی اعلام کند. مسئولین نظام نیز باید برای ارتقای اقتصادی کشور و رفع نارسایی و کمبودها، همیشه از نظرات سازنده و منطقی استفاده کنند.

از سوی دیگر استراتژی صنعت کشور باید به‌صورت شفاف با دید جهان‌بینی و تولید محوری، تدوین و مسیر برنامه‌های اقتصادی کشور مشخص شود.

وزارت صمت، جهاد کشاورزی، بانک مرکزی، محیط زیست، شورای برنامه‌ریزی، سازمان برنامه بودجه و سایر سازمان‌ها باید با تعامل و همسویی با اقتصاد ایران، استراتژی اقتصاد و صنعت کشور را با به‌کارگیری و بهره‌مندی از نظرات تشکل‌های صنعتی و اقتصادی تعیین و اجرایی کنند.

علی سالک نجات
عضو هیئت نمایندگان اتاق تبریز

نقش بخش خصوصی و ضرورت خصوصی‌سازی در اقتصاد کشور

با توجه به تاکیداتی که در سال‌های اخیر به حضور بیشتر و موثرتر بخش خصوصی در اقتصاد کشور شده و همچنین با توجه به ابلاغ سیاست‌های کلی اصل ٤٤ و قوانین مرتبط با آن که متمرکز بر پررنگ کردن حضور این بخش است، مشارکت بخش خصوصی در نظام تصمیم‌گیری اقتصادی می‌تواند به افزایش نقش این بخش در اقتصاد کشور منجر شود.

تجربه نشان داده هرچه فعالیت بخش خصوصی در بخش‌های تولیدی و اقتصاد کشور بیشتر و پررنگ تر باشد، بازدهی قابل توجه و پیشرفت سریعی در پی خواهد داشت. سرمایه‌گذار بخش خصوصی با برنامه‌ریزی دقیق و هدفمند با حداقل هزینه و حداکثر بازدهی و انجام رقابت موجب رونق اقتصادی و سوددهی برای جامعه به‌صورت درازمدت می‌شود.

این درحالی است که تصدّی دولت با سلایق مدیران در ادوار مختلف، متغیّر بوده و حتی در برخی موارد، مدیر جدید نه تنها رویه‌ی قبلی را ادامه نمی‌دهد بلکه رویه‌ای جدید و کاملاً مغایر با قبل در پیش گرفته و با صرف هزینه‌ای گزاف و هدررفت هزینه‌های قبلی، مدیریت می‌کند و این به معنی سوخت و هدررفت سرمایه‌ی ملی و بودجه‌ی کشور است.

دولت باید در زمینه‌ی همکاری دوسویه با بخش خصوصی و سپردن امور اقتصادی به آن‌ها جدّی باشد. البتّه این همکاری همچون یک عقد است که باید دو طرفه بوده و همان‌طور که دولت به توانمندسازی بخش خصوصی همّت می‌کند، بخش خصوصی نیز باید ریسک‌پذیر باشد.

منطق فعالیت بخش خصوصی این است که کار زیان‌ده انجام نمی‌دهد در حالی که انجام یا ادامه‌ی کار زیان‌ده در اقتصاد دولتی مشاهده می‌شود.

تا جایی که بنده به‌عنوان عضوی از اتاق بازرگانی اطلاع دارم، اقدامات خوب و تاثیرگذاری از سوی بخش خصوصی و نخبگان اقتصادی استان آذربایجان‌شرقی برای حل مشکلات اقتصادی کشور انجام شده و این نشانگر این است که در صورت همگرایی بین سیاست‌گذار و بخش خصوصی برای گذر از شرایط بحرانی امروز می‌توان مشکلات را با نگاه همگرا و توام با اعتماد متقابل حل کرد.

سونیا اندیش
عضو هیئت نمایندگان و رییس کمیسیون کارآفرینی، گردشگری و اقتصاد دانش بنیان اتاق تبریز

بخش خصوصی، تصمیم سازان اصلی بخش اقتصاد باشند

عموماً حوزه‌های تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی در کشور جدا از حوزه‌های عملیاتی و سرمایه‌گذاری هستند. گاه مشاهده می‌شود که بخشنامه‌های خلق‌الساعه در حوزه‌ی صنعت و تولید، پشت درهای بسته وضع و صادر می‌شوند که این امر، واحدهای سرمایه‌گذاری را با مشکل مواجه کرده است.

وجود این نوع استراتژی‌ها، مسیر هدایت سرمایه‌گذاری را با مشکل مواجه کرده و به دنبال آن نیز سرعت رشد و توسعه کمتر شده و موجبات فرار سرمایه‌گذار فراهم می‌شود.

متاسفانه در تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری‌ها به موضوعات عملیاتی توجه چندانی نمی‌شود که نمونه‌ی آن را می‌توان در موضوع پیمان‌سپاری ارزی، واردات ماشین‌آلات و دستگاه‌ها، بازارسازی واحدهای تولیدی در کشورهای خارجی و ایجاد بازارهای صادراتی دانست.

گاه مشاهده می‌شود که بخشنامه‌ای صادر شده و به فاصله‌ی چند روز نقض می‌شود و در نتیجه‌ی آن، صادرکننده بازار خود را در کشورهای دیگر از دست داده و حیثیت و آبروی او نیز مورد تهدید قرار می‌گیرد. تعدّد بخشنامه‌هایی که پشت سر هم صادر می‌شود، موجب بلاتکلیفی صادرکننده شده و تلاشی که صادرکننده در خارج از کشور برای دریافت سهمی از بازار صادراتی انجام داده را به مرور زمان کم‌رنگ می‌کند.

از تمامی تصمیم‌سازان و مسئولان دولتی انتظار داریم که از نظرات گروه‌های مشورتی به خصوص پارلمان بخش خصوصی بهره برده و نظرات آنان را مستقیماً در تصمیم‌گیری‌ها لحاظ کنند. نباید تنها به شنیدن نظرات بخش خصوصی اکتفا شود بلکه باید از نظرات و راهکارهای ارائه شده توسط بخش خصوصی در وضع مقررات و بخشنامه‌ها استفاده نمایند.

دولت تنها می‌تواند ناظر بر بخش اقتصاد بوده و تصمیم‌سازان اصلی، سرمایه‌گذاران و فعالان بخش خصوصی هستند چرا که این سرمایه‌گذار است که می‌داند کجا سرمایه‌گذاری کرده و کجا هزینه کند تا ارزش افزوده بیشتری ایجاد شود.

ناصر امجد
عضو هیئت نمایندگان اتاق تبریز

لزوم وجود یک دیدگاه فراگیر توسعه‌گرا

در نبود یک دیدگاه فراگیر توسعه‌گرا عملاً هرگونه بحث در مورد تدوین «نقشه راه صنعت توسط بخش خصوصی» چندان موثر به نظر نمی‌رسد ولی چنانچه الزامات توسعه‌ی اقتصادی به صورت عملی و نه اعلامی پذیرفته شود و اقتصاد و صنعت و تجارت مستظهر به یک پشتیبانی با مبانی باور و اعتقاد توسعه‌گرا باشد، با توجه به سابقه‌ی روابط اقتصادی تبریز و منطقه‌ی آذربایجان، چنین راهی با فلش‌هایی به طرف کشورهای شمالی منتهی خواهد شد.

تبریز از دیرباز و در گذشته‌های تاریخی خود همواره جزو تامین‌کنندگان اصلی کالاهای بازارهای قفقاز و ماوراء قفقاز بوده است و تحت شرایط فعلی اولویت اصلی تولیدات استان همانا قلمروی اتحادیه اوراسیا خواهد بود.

محمود ابراهیمی
عضو هیئت نمایندگان اتاق تبریز

عدم توجه به نظرات بخش خصوصی، تبعات سخت اقتصادی را به دنبال دارد

بخش خصوصی تامین‌کننده‌ی شغل و درآمدِ بخش عظیمی از جمعیت شاغل در کشور است. همچنین این بخش، یکی از ارکان مهم در چرخه‌ی کشاورزی، صنعت و خدمات کشور بوده که همواره در زمینه‌ی تجارت داخلی و صادرات، نقش اصلی و اساسی را ایفا می‌کند و با نگاهی عمیق‌تر به جایگاه بخش خصوصی، می‌توان به اهمیت این قشر در رونق تجارت، اشتغال، گسترش صادرات و روابط بین‌المللی پی برد.

موفقیت بخش خصوصی از بخش عمومی و نهادهایی که از اعتبارات دولتی استفاده می‌کنند، برای دسترسی به ارزش افزوده‌ی بالاتر و قیمت تمام شده‌ی پایین‌تر، استفاده از نوآوری‌های علمی و ارتقای دانش فنی، افزایش راندمان تولید، مصرف بهینه‌ی نهاده‌ها، توسعه‌ی پایدار، بهبود کیفیت محصولات و کاهش ضایعات به‌مراتب بیشتر است.

بخش خصوصی به لحاظ ایجاد زمینه‌ی فعالیت تخصصی برای شاغلان، همواره مهمترین اهرم توسعه بوده و همچنین در کشورهای در حال توسعه، موتور اصلی رشد و توسعه‌ی اقتصادی محسوب می‌شود که عدم توجه به خواسته‌های فعالان این بخش، تبعات سختی را برای اقتصاد و امنیت اجتماعی جوامع در پی خواهد داشت.

با توجه به مقدمات ذکر شده، لازم است در برنامه‌ریزی‌های کلان، تدوین سیاست‌های مالی و اعتباری، صدور بخش‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های فنی و اجرایی برای زیربخش‌های اقتصادی کشور از مشارکت تشکل‌های مردم نهاد، انجمن‌های صنفی و تخصصی و همچنین از پیشگامان صنعت مربوطه به‌طور گسترده بهره‌برداری شده و از سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در پروژه‌های کلان اقتصادی در راستای انتقال دانش و فناوری، ایجاد اشتغال، ارتقای بهره‌وری، تامین و توسعه‌ی تولید نهاده‌های مورد نیاز فعالیت‌های اقتصادی، توجه به مسائل محیط زیست و اشتغال پایدار، حمایت جدی به عمل آید.

متاسفانه گاه در سطح کلان کشور، بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های نسنجیده و غیرتخصصی صادر شده و از سویی به طور مکرر مورد تجدید نظر و تغییر نیز قرار گرفته و بدین وسیله، مجریان و صاحبان صنایع را دچار چالش می‌کند. به‌طور مشخص تاکید می‌شود که باید برای تدوین برنامه‌های اقتصادی، دستورالعمل‌های اجرایی و بخشنامه‌های مالی و اعتباری از مشارکت تشکل‌های اقتصادی، استفاده لازم به‌عمل آید.

جمشید برزگر
عضو هیئت نمایندگان اتاق تبریز

اقتصاد بدون رانت با میدان دادن به بخش خصوصی

یکی از ارکان اساسی توسعه‌ی هر کشوری بهبود فضای کسب و کار و توجه به بخش خصوصی است. باید تلاش کنیم با همکاری و هم‌افزایی بخش خصوصی و نهادها و سازمان‌های دولتی این فضا را بهبود دهیم. در شرایطی که ۹۷ درصد اقتصاد استان و کشور در دست بخش خصوصی است، بهترین راه بهبود وضعیت اقتصادی و افزایش تولید و رشد صادرات بدون تردید میدان دادن به فعالان اقتصادی به شکل واقعی است. دولت باید وظیفه‌ی نظارت و سیاستگذاری را برعهده بگیرد و مجلس نیز وظیفه‌ی قانونگذاری و نظارت را. بخش خصوصی بهترین مرجع برای تدوین نقشه راه و برنامه‌ریزی است چرا که به طور فعال در میدان کار است و با کمی و کاستی‌ها و فرصت‌ها و تهدیدها از نزدیک آشناست.

می بایست روابط تمام حوزه‌های اقتصادی، کشاورزی و معدن در راستای اصلاح و بهبود این فضا بیش از پیش گسترش یابد، تا وضعیت استان در مولفه‌های ۱۰ گانه‌ای بانک جهانی در این زمینه اصلاح گردد. امیدواریم با همکاری نهادهای دولتی و بخش خصوصی استان محیط کسب و کار استان در راستای توسعه‌ی اقتصادی استان بهبود یابد.

اقتصاد بدون حضور بخش خصوصی نه شکوفا می‌شود و نه توسعه می‌یابد. در این خصوص باید بانک‌ها و سایر نهادهای حمایتی کمک نمایند تا چرخ واحدهای تولیدی و صنعتی به صورت مستمر بچرخد تا بتوانند مطالبات خود را اخذ نمایند. برخوردهای غیر منطقی سبب زیان‌های غیر قابل جبرانی به صنعت و تولید کشور خواهد شد.

بانک‌ها و قوه قضاییه نباید مانع ایجاد کنند، بخش خصوصی نگران وضع فعلی کشور هستند. بخش خصوصی چیز زیادی از دولت نمی‌خواهد و فقط به دنبال کار و تولید است. این مستلزم آن است که موانع تولید برداشته شده و بروکراسی‌های اداری حذف شود.

اقتصاد شعارپذیر نیست و امیدواریم دولت به شکل عملی از سرمایه‌گذاران و فعالان اقتصادی حمایت کند. متاسفانه در سال‌های گذشته همواره دولت وعده‌هایی به بخش خصوصی داده است ولی هیچکدام تحقق نیافته است و باید با میدان دادن به بخش خصوصی از اقتصاد رانتی خارج شویم و به سوی اقتصادی شفاف و پویا حرکت کنیم.

رئیس سازمان صمت استان:

بخش خصوصی پرچم‌دار صنعت استان است

رئیس سازمان صنعت، معدن و تجارت آذربایجان شرقی تاکید کرد:
آذربایجان شرقی استانی سراسر فرصت است.

پرنیان در گفتگو با نشریه اتاق تبریز ضمن تاکید بر قابلیت‌های فراوان آذربایجان‌شرقی در حوزه‌های مختلف گفت: ما باید از تمام فرصت‌ها به نحو مطلوب به نفع استان استفاده کرده و تبریز را به عنوان قطب اقتصادی کشور، قطب کسب و کار، شهر تولید ثروت و صادرات، شهر جشنواره‌ها و سرمایه‌گذاری‌ها تبدیل کنیم، چرا که به نظر من اگر مسئولان همت کنند، این توانایی، انگیزه، علاقه و کاربلدی در بخش خصوصی و سرمایه‌گذاران دولتی استان وجود دارد که آذربایجان‌شرقی را به قطب اقتصاد، اشتغال و صادرات کشور تبدیل کنیم، و این امر محقق نمی‌شود مگر با همت بخش خصوصی و پشتیبانی قاطع و شجاعانه بخش دولتی.

وی در رابطه با بایدها و نبایدهای مدیریت اقتصادی گفت: اولا درِ اتاق تمام مسئولان باید باز باشد و ما پشت میزنشینی را ترک کنیم، چرا که اگر من مسئول پشت میز بنشینم و در را ببندم، نمی‌توانم متوجه مشکلات موجود در فضای کسب و کار شوم.

پرنیان رسانه‌ها را یکی از ابزارهای مهم در راستای معرفی توانمندی‌های صنعتی دانست و ادامه داد: رسانه‌های تخصصی می‌توانند با شکل‌دهی به افکار عمومی و افکار سرمایه‌گذاران، تاثیر مهمی در جذب سرمایه‌گذاران و تکمیل زنجیره‌های تولید داشته باشند، در همین راستا اقدام مثبت راه‌اندازی استودیوی کسب و کار در اتاق بازرگانی، می‌تواند پاسخگوی مطالبات استان و پیشبرد مسائل اقتصادی کسب و کار و فرایندهای سرمایه‌گذاری موثر باشد. این یک حرکت جدید است، گرچه جا داشت بسیاری قبل از اینها آغاز می‌شد. اما به اصطلاح «ماهی را هر وقت از آب بگیری تازه است».

اتاق بازرگانی تبریز باید نقاط ضعف و قدرت، بایدها و نبایدها، داشته‌ها، چشم‌اندازها، فرصت‌ها و ظرفیت‌ها را یکجا دیده و پس از دسته‌بندی در قالب یک موضوع اقتصادی مطالعه شده، به مراجع و دستگاه‌های اجرایی دخیل در حوزه‌ی اقتصاد استان تحویل دهد.

وی در تشریح جزئیات کار این رسانه‌ی تخصصی گفت: موارد مختلفی را از جمله مزیت‌های اقتصادی سرمایه‌گذاری در استان را می‌توان توسط این تریبون بازنشر کرده و به گوش مسئولان مختلف رساند و به مطالبه‌ی عمومی تبدیل کرد. تشکیل شرکت مس آذربایجان نمونه‌ی بارز مطالبه‌ی افکار عمومی مردم است. ما امیدواریم در آینده کارهای فاخر رسانه‌ای در حوزه‌ی اقتصاد داشته باشیم و با استفاده از مزیت‌های کم‌نظیر استان برای تولید ثروت، توسعه‌ی سرمایه‌گذاری، تولید کالاهای فاخر و دارای قابلیت سرمایه‌گذاری، در نهایت شاهد بهبود وضع معیشتی مردم باشیم.

وی اضافه کرد: در جلسات مختلف ایده‌های خوبی برای توسعه‌ی اقتصادی مطرح می شود، منتها تمام این مطالب بعد از مطرح شدن در جلسات عقیم می‌مانند. ما به عنوان رسانه‌ی کاملاً تخصصی کسب و کار و اقتصاد اگر بتوانیم جریان‌سازی کرده و با هم‌افزایی، مزیت‌های نسبی استان و توانمندی‌های صنعتی و اقتصادی آن را بشناسانیم، قطعا می‌توانیم در استان تولید ثروت کنیم.

پرنیان ادامه داد: اتاق بازرگانی تبریز باید نقاط ضعف و قدرت، بایدها و نبایدها، داشته‌ها، چشم‌اندازها، فرصت‌ها و ظرفیت‌ها را یکجا دیده و پس از دسته‌بندی در قالب یک موضوع اقتصادی مطالعه شده، به مراجع و دستگاه‌های اجرایی دخیل در حوزه‌ی اقتصاد استان تحویل دهد.

رئیس سازمان صمت استان گفت: ما در استان میثاق‌نامه‌ای هم با دستگاه‌های اجرایی و هم بخش خصوصی بسته‌ایم تا بر مبنای آن بتوانیم فضای کسب و کار را بهبود بخشیده و برای سرمایه‌گذاری مساعد کنیم. در این راستا برای همه‌ی سرمایه‌گذاران چه فردی که در یک روستا دنبال راه‌اندازی کسب و کار خانگی است و چه سرمایه‌گذاری که قصد راه‌اندازی مگا پروژه را دارد به یک اندازه اهمیت می‌دهیم؛ چرا که این وظیفه‌ی ما است که برای سرمایه‌گذاران وقت بگذاریم و مشکلات آنها را رفع کنیم.

صابر پرنیان افزود: در حوزه‌ی فولاد، آذربایجان شرقی بعد از دو استان اصفهان و خوزستان که بیشترین سرمایه‌گذاری دولتی در این استان‌ها انجام شده است، در رتبه‌ی سوم کشوری و از لحاظ میزان سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در رتبه‌ی نخست قرار دارد.

پرنیان ادامه داد: ایجاد ارتباط بین آذربایجان‌شرقی و کشورهای همجوار و استفاده از ظرفیت‌های دیپلماسی اقتصادی بدون تردید تاثیر خوبی بر حوزه‌ی فولاد استان خواهد داشت.

رئیس سازمان صنعت، معدن و تجارت آذربایجان‌شرقی گفت: با بیان این که متاسفانه حوزه‌ی برق در ۱۰ سال گذشته مورد غفلت واقع شده است، گفت: حوزه‌ی سرمایه‌گذاری و پست‌های برق به‌ویژه در آذربایجان‌شرقی به‌شدت مورد بی‌مهری قرار گرفته به طوری که در شهرک‌های صنعتی استان‌های همتراز تا ۱۰۴ درصد برق مورد نیاز واحدهای صنعتی تامین شده ولی این میزان در استان ما ۴۶ درصد است.

مشکلات واحدها در تمامی زمینه‌ها تا حل کامل مسئله با جدیت دنبال می‌شود

رئیس سازمان صمت آذربایجان‌شرقی، رفع موانع پیش روی صنایع دانش بنیان را در جهت اشتغال و ثروت‌آفرینی برای کشور و استان بسیار حیاتی دانست و تاکید کرد: مشکلات واحدها در تمامی زمینه‌ها اعم از تامین مواد اولیه، تامین مالی و تسهیلات، مسائل ارزی، مجوزها و تامین انرژی از طریق سازمان صمت آذربایجان‌شرقی و کارگروه ستاد تسهیل و رفع موانع تولید استان تا حل کامل مسئله با جدیت دنبال می‌شود.

مشکلات واحدها در تمامی زمینه‌ها اعم از تامین مواد اولیه، تامین مالی و تسهیلات، مسائل ارزی، مجوزها و تامین انرژی از طریق سازمان صمت آذربایجان‌شرقی و کارگروه ستاد تسهیل و رفع موانع تولید استان تا حل کامل مسئله با جدیت دنبال می‌شود.

صابر پرنیان با اشاره به ظرفیت‌های بالای استان در صنعت خودروسازی، بیان کرد: رشد صنعت خودروسازی و قطعه‌سازی با تکیه بر توان داخلی از اهمیت بالایی برخوردار است؛ بر این اساس آذربایجان‌شرقی با وجود ۴۵ شرکت دانش بنیان در حوزه‌ی خودروسازی، ظرفیت زیادی برای تولید قطعات باکیفیت، قطعات الکترونیکی، قطعات بدنه و مجموعه‌سازی دارد.

وی افزود: با توجه به اقدامات انجام شده برای تکمیل خط بدنه و رنگ خودرو در استان امیدواریم به‌زودی شاهد اتفاقات خوبی باشیم، ضمن این که در این زمینه پیگیر اخذ مجوز ایجاد خودروساز سوم هستیم.

رئیس سازمان صنعت، معدن و تجارت آذربایجان شرقی ادامه داد: عمده سرمایه‌گذاری استان از سوی فعالان بخش خصوصی انجام می‌شود و بخش خصوصی پرچم‌دار صنعت استان است.

پرنیان، رئیس سازمان صمت آذربایجان‌شرقی گفت: آذربایجان‌شرقی ۲۵۵۰ پروژه صنعتی در حال اجرا دارد و از این حیث رتبه‌ی اول کشوری متعلق به این استان است.

صابر پرنیان با بیان این که با استقرار دولت سیزدهم عمدتا جهت‌گیری استان به سمت حمایت از سرمایه‌گذاری بوده است، اظهار کرد: با ایجاد فضای فکری و روانی مطلوب و حمایت از سرمایه‌گذاران، فضای اقتصادی استان در مسیر مثبتی قرار خواهد گرفت.

آذربایجان‌شرقی جزو سه استان برتر در بهبود فضای کسب و کار

وی افزود: بر اساس گزارش مرکز پایش اتاق ایران در سه ماه نخست امسال، آذربایجان‌شرقی جزو سه استان برتر در بهبود فضای کسب و کار معرفی شده است که این موضوع نشان می‌دهد رفع موانع تولید و بسترسازی برای استقبال از سرمایه‌گذاری نتایج مطلوبی داشته است.

وی با اشاره به اهمیت امنیت سرمایه‌گذاری در حوزه‌ی اقتصادی تاکید کرد: احساس امنیت در حوزه‌ی سرمایه‌گذاری و فعالیت صاحبان کسب و کار در آذربایجان‌شرقی تاثیر زیادی نسبت به سایر استان‌ها دارد چرا که فعالیت صاحبان صنایع و فعالان اقتصادی آذربایجان‌شرقی عمدتا بر پایه‌ی تولید، فضاهای صنعتی، اقتصادی و صادراتی شکل گرفته است بنا بر این تسهیل امور، مقررات و رفع موانع برای ایجاد سرمایه‌گذاری و اخذ مجوزها باید از سوی دستگاه‌های متولی به نحو احسن انجام شود.

رئیس سازمان صنعت، معدن و تجارت آذربایجان‌شرقی با اشاره به عزم سازمان صمت برای حمایت از تولید گفت: فعالیت هر واحد صنعتی، علاوه بر رونق تولید و رشد اقتصادی موجب اشتغال پایدار در استان می‌شود بنا بر این با تمام توان از احیای واحدهای راکد صنعتی حمایت می‌کنیم.

رئیس خانه صنعت، معدن و تجارت آذربایجان‌شرقی؛

دولت کار را برای تولیدکنندگان سخت کرده است

محمد حسین باقری؛ رئیس خانه صنعت، معدن و تجارت آذربایجان‌شرقی معتقد است: اصلی‌ترین مشکل صنعت ما فرهنگی کاری حاکم در اداره ها است، چرا که بعضی کارمندها خودشان را صاحب اداره‌ها می‌دانند. البته مشکل ما فقط ادارات نیستند بلکه سیستم کلی دولت به گونه‌ای است که کار را برای تولیدکنندگان سخت کرده است. در زیر نشریه اتاق تبریز به پای صحبت با ایشان نشسته تا در مورد نقش بخش خصوصی در تدوین نقشه‌راه صنعت استان نظراتشان را بیان کنند.

وضع کلی شرکت‌های خصوصی و دانش بنیان در حوزه‌ی صنعت استان را چگونه ارزیابی می کنید؟

آذربایجان‌شرقی دارای شرکت‌های پر قدرتی در زمینه‌های مختلف از جمله لوازم خانگی، مواد غذایی، شیرینی و شکلات است. با توجه به اینکه کشورهای مسلمان همسایه به حلال بودن مواد غذایی حساس هستند، در این رابطه نیز می‌توان سرمایه‌گذاری کرد. به عنوان مثال برای کشورهای عربی حلال بودن چرم به کار رفته در کفش‌ها حائز اهمیت است، و استان ما همواره در این زمینه حرف برای گفتن داشته و دارد. امیدواریم با راه‌اندازی شهرک کیف و کفش که چندین سال بدون نتیجه مانده بود و الان دو سه سال است پیشرفت چشمگیری داشته بتوانیم از این بازار سهم ببریم. تا جایی که من اطلاع دارم حدود ۵۰ هزار نفر تنها در صنعت کفش ما مشغول به کار هستند و اگر بتوانیم برنامه‌ریزی خوبی انجام دهیم، می‌توانیم بازارهای منطقه

من قول می‌دهم یک سری کارها را اگر به بخش خصوصی واگذار کنیم، کاری که انجام دادنش یک ماه زمان می‌برد، در عرض یک روز حل می‌شود.

را در دست بگیریم. در حال حاضر نیز تصمیم‌های خوبی چه در زمینه‌ی صادرات و چه بازار داخلی انجام شده است.

البته باید در کنار آن فرهنگ‌سازی نیز شود. در این مورد می‌توان به فرهنگ مصرف‌کنندگان ترکیه‌ای اشاره کرد که در زمان خرید، اولویت را به کالاهای ترک می‌دهند، این در حالی است که در ایران ما خرید کالاهای خارجی را به داخلی ترجیح می‌دهیم.

رابطه‌ی بین بخش خصوصی و بخش دولتی در حوزه‌ی صنعت، معدن و تجارت را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

نمی‌توان گفت مشکلات بیداد می‌کند اما شرایط به گونه‌ای است که باید گفت هر کس که هنوز فعالیت تولیدی انجام می‌دهد، به خاطر عشق به مردم و حفظ اشتغال آنها دوام آورده است. به همین دلیل متاسفانه امروز تعداد زیادی از سرمایه‌گذاران بومی استان ما در سایر شهرها و کشورها سرمایه‌گذاری می‌کنند و همین امر در آینده اقتصاد ایران را ویران خواهد کرد.

مهم‌ترین مانع پیشرفت توسعه‌ی صنعتی در استان از دید شما چیست؟

اصلی‌ترین مشکل ما ادارات هستند. در اینجا سیاست با کار قاطی شده است، مادامی که به بهانه‌های مختلف ادارات و شرکت‌ها تعطیل می‌شوند، یا یک کارمند بدون اینکه فرد دیگری را به جای خود جایگزین کند، چندین روز مرخصی می‌رود و کار مراجعان به تعویق می‌افتد، نمی‌توان منتظر نتیجه‌ی مناسب از سیستم بود.

اداره‌های ما متاسفانه روز به روز عقب می‌روند و من احساس می‌کنم عده‌ای از کارمندان از اذیت کردن مردم لذت می‌برند. البته در این بین مدیران ارشد استانی مشکلی ندارند و کارشناسان مشکل‌آفرینی می‌کنند، اما مدیران هیچ قدرتی در برابر این افراد ندارند. الان کار به جایی رسیده است که مدیران حاضرند به یک عده بگویند تو در خانه بمان، ما حقوقت را می‌دهیم. چرا که در این حالت کارها سریعتر پیش می‌رود.

بعضی کارمندها خودشان را صاحب اداره‌ها می‌دانند. قبلا دست مدیران در تصمیم‌گیری بازتر بود اما الان از ترس اینکه موقعیت خودشان به خطر بیفتد، دو دستی میز ریاست را چسبیده‌اند و برایشان مهم نیست کسی کار را انجام می‌دهد یا نه!

حالا صحبت از ادارات شد، به نظر شما چرا ادارات دولتی به جای اینکه راه را برای سرمایه‌گذاران و فعالان حوزه صنعت فعال کنند، بیشتر مانع‌تراشی می‌کنند؟

ببینید سیستم دولتی ما در حالی به سمت الکترونیکی شدن حرکت کرد که هنوز زیرساخت‌های آن فراهم نبود و در ادارات جا نیفتاده بود. از سوی دیگر حقوق کارمند کفاف زندگی‌اش را نمی‌دهد و هزینه‌ی اجاره‌ی منزل را به زور تهیه می‌کنند. از طرفی هم همه چیز نسبت به قبل چندین برابر شده است.

مورد دیگر اینکه بیشتر کارشناسان ما تخصص ندارند و متاسفانه در اداره‌های ما افرادی که کار نمی‌کنند، شناسایی و توبیخ نمی‌شوند.

البته مشکل ما فقط ادارات نیستند بلکه سیستم کلی دولت به گونه‌ای است که کار را برای تولیدکنندگان سخت کرده است. از یک طرف جلوی نقدینگی در کشور گرفته شده است، از طرف دیگر روی برخی از اجناس اسم قاچاق کالا گذاشته می‌شود و به تبع آن جریمه‌های سنگین وضع می‌کنند، از یک سو امور طوری پیش رفته است که دکتر، پرستار، سرمایه‌دار و مغزهای اقتصادی را کشورهای خارجی با برنامه‌ریزی سمت خود می‌کِشند و می‌برند. از سوی دیگر هر بانک برای خودش تبدیل به یک بنگاه اقتصادی شده است، بانک‌های ما الان خودشان چندین شرکت دارند و به جای تزریق پول و سرمایه به شرکت‌های سرمایه‌گذار دیگر، ترجیح می‌دهند این هزینه را برای حل مشکلات شرکت‌های خود نگه دارند. به نظر من با این شرایط بهتر است دولت برای تک تک کارخانه‌ها و واحدهای تولیدی مجوز احداث بانک بدهد، تا دیگر محتاج بانک‌ها نباشیم.

دلار در زمان احمدی‌نژاد سه هزار و ۵۰۰ تومان بود، اما الان ۹ برابر شده است. در این شرایط کارخانه‌ای که با صرف ۱۰ تا ۲۰ میلیارد تومان راه‌اندازی می‌شد، باید حداقل ۲۰۰ میلیارد تومان نقدینگی داشته باشد. برای این کار باید دست به دامن بانک‌ها شود، اما بانک‌هایی که قبلا به واحدهای تولیدی با سود پنج، شش درصدی وام می‌دادند، الان سود وام تسهیلات یکساله را تا ۴۰ درصد افزایش داده‌اند.

با توجه به مواردی که مطرح کردید به نظر شما اگر تعدادی از امور به بخش خصوصی واگذار شود، شاهد شرایط بهتری خواهیم بود؟

من قول می‌دهم یک سری کارها را اگر به بخش خصوصی واگذار کنیم، کاری که انجام دادنش یک ماه زمان می‌برد، در عرض یک روز حل می‌شود.

اتاق بازرگانی، خانه صنعت، انجمن مدیران و انجمن کارفرمایان آمده‌اند تا کار همکاران را راه بیندازند. خودتان ببینید در بخش خصوصی کارها خوب جلو می رود یا در بخش دولتی؟!

اگر کار به دست افراد متخصص واگذار شود، قطعا نتیجه بهتری رقم خواهد خورد. عین اینکه اگر دکتری تخصص داشته باشد با چند قلم دارو مشکل بیمار را رفع می‌کند اما اگر سواد کافی نداشته باشد، صد نوع دارو تجویز می‌کند تا اگر یکی جواب نداد، دیگری کارساز بیفتد.

البته مشکل ما فقط ادارات نیستند بلکه سیستم کلی دولت به گونه‌ای است که کار را برای تولیدکنندگان سخت کرده است. از یک طرف جلوی نقدینگی در کشور گرفته شده است، از طرف دیگر روی برخی از اجناس اسم قاچاق کالا گذاشته می‌شود و به تبع آن جریمه‌های سنگین وضع می‌کنند.

در میزگرد تخصصی اتاق بازرگانی تبریز با موضوع
«لزوم تدوین نقشه راه صنعت استان توسط بخش خصوصی» مطرح شد:

ژائله: ایجاد یک تیم مشترک بین دولت و بخش خصوصی برای تدوین نقشه راه صنعت ۱۴۰۲ استان

کلامی: راه رسیدن به اهداف و تدوین استراتژی، باید بر عهدهٔ بخش خصوصی باشد

فرشکاران: جهش های بزرگ اقتصادی در سایه حضور فعال بخش خصوصی

امروزه موضوع لزوم حضور بخش خصوصی در فعالیت‌های اقتصادی کشور بر همگان روشن است اما این که تاکنون این مهم تا چه حد محقق شده و بخش خصوصی تا چه میزان توانسته ظرفیت‌های خود را در رونق اقتصادی آذربایجان‌شرقی به کار گیرد مسئله‌ای‌ست که نیاز به بررسی، تعامل و بسترسازی دارد. در این راستا نشست مشترکی میان رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تبریز، معاون هماهنگی امور اقتصادی استاندار آذربایجان‌شرقی و رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی آذربایجان‌شرقی در استودیوی کسب وکار اتاق بازرگانی تبریز برگزار شد و نمایندگان بخش خصوصی و دولتی نظرات و پیشنهادات خود را در خصوص بهبود فضای کار و توسعه اقتصادی استان بیان کردند.

بخش خصوصی مجری باشد، دولت بستر و زمینه را فراهم کند

در این نشست مشترک، یونس ژائله، رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تبریز با اشاره به کوچ سرمایه و سرمایه‌داران از استان و انتقاد به برخی موانع در زمینه‌ی سرمایه‌گذاری می‌گوید: «در طول ۴۰ سال گذشته توسعه و قوانین مربوط به آن توسط دولت‌ها نوشته شده و متأسفانه در کتاب‌ها باقی مانده و در عمل اجرا نشده و فقط از دولتی به دولت دیگر منتقل شده و در عمل اتفاق نیفتاده‌اند. دستیابی به اهداف توسعهٔ استان با تعامل سازندهٔ بخش خصوصی با پایه‌گذاری اتاق بازرگانی به عنوان نماینده و پارلمان و مسئولان عالی‌رتبهٔ استان اتفاق خواهد افتاد و تجربهٔ کشورهای توسعه یافته نیز نشان داده که هر گاه بخش خصوصی و دولتی دست در دست یکدیگر داده‌اند توسعه اتفاق افتاده است.»

یک تیم تلفیقی از دولت، بخش خصوصی و مجلس شورای اسلامی تشکیل شود تا زیرساخت‌های لازم از لحاظ زمینهٔ قانونگذاری، بسترسازی، تأمین منابع و ... فراهم شود تا در ماه‌های آینده شاهد حرکات منسجم در این زمینه باشیم.

رئیس اتاق بازرگانی تأکید می‌کند: «بخش خصوصی به برنامه‌های خود و به چشم‌انداز آن‌ها اعتقاد کامل دارد و می‌تواند در این زمینه، برنامه‌های مدون ارائه دهد تا در برنامه‌های دولت قرار بگیرند و در چهار سال آینده به اجرا

دربیایند؛ در واقع بخش خصوصی مجری باشد اما دولت بستر و زمینه را فراهم کند. ما به عنوان کسانی که ارتباط مستقیمی با موضوع داریم در بخش عملیاتی با مشکلاتی مواجه هستیم اما من مطمئنم تعامل میان بخش خصوصی و دولتی و مانع‌زدایی‌ها می‌تواند فضای کسب و کار استان را رونق ببخشد.»

اگر دست بخش خصوصی را باز بگذاریم، شاهد جهش های بزرگی در اقتصاد استان خواهیم بود

بر اساس این گزارش محمد فرشکاران، رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان نیز ضمن تأیید برخی مشکلات موجود در فضای اقتصادی استان اظهار می‌کند: «هدف اصلی ما در سازمان مدیریت، توسعهٔ استان است و هدف‌گذاری در این حوزه معطوف به بخش کشاورزی، صنعت و خدمات است. اصولاً برنامه‌های توسعه‌ای با توجه به تعیین مقادیر کمی و کیفی در راستای تغییر مواد قانونی، تبیین اعداد و ارقامی هستند که استان یا کشور باید به آن برسد و ما در مدار توسعه‌ی استان رشد ۸ درصدی تولید ناخالص داخلی را معیار قرار داده‌ایم. اما مهم‌تر از تعیین این ۸ درصد، فرایندها و جذب سرمایه‌های ثابت در این حوزه است چرا که اگر سرمایه‌گذاری ما معطوف به دولت باشد با توجه به محدودیت‌های بودجه قطعاً توان ایجاد این فرایند دشوار خواهد شد اما در مقابل مشخصاً حضور بخش خصوصی در مدیریت توسعه و اقتصاد استان، در تعیین تکنولوژی‌های جدید، تبیین مدل‌های تولیدی نو در بخش‌های مختلف در رشد اقتصادی تأثیر چشمگیری خواهد داشت.»

رئیس سازمان مدیریت همچنین می‌گوید: «در این راستا، دولت با توجه به قوانین بالادستی و برنامه‌های توسعه‌ای خود، زمینهٔ لازم برای فعالیت بخش خصوصی در فرایندهای اقتصادی استان فراهم خواهد کرد و اصلاً در اصل ۴۴ قانون اساسی نیز حضور بخش خصوصی به منزلهٔ حضور مردم در فعالیت‌های اقتصادی است و قدر مسلم اگر ابعاد فعالیت‌های اقتصادی استان را در اختیار صاحبان سرمایه قرار دهیم، با تعیین جایگاه درست سرمایه‌گذاران و سرمایه‌داران در این حیطه آن‌ها می‌توانند با تکنولوژی‌های جدید، استراتژی‌های جدید و تبدیل مدل عدم توازن توسعه‌ی استان به مدل متوازن، با توجه به ارزش افزودهٔ تولیدی خود و پیگیری دامنهٔ سود خود، تأثیرات مشخصی را در حوزه‌های مختلف اقتصادی استان داشته باشند.»

در طول ۴۰ سال گذشته توسعه و قوانین مربوط به آن توسط دولت‌ها نوشته شده و متأسفانه در کتاب‌ها باقی مانده و در عمل اجرا نشده و فقط از دولتی به دولت دیگر منتقل شده و در عمل اتفاق نیفتاده‌اند. دستیابی به اهداف توسعهٔ استان با تعامل سازندهٔ بخش خصوصی با پایه‌گذاری اتاق بازرگانی به عنوان نماینده و پارلمان و مسئولان عالی‌رتبهٔ استان اتفاق خواهد افتاد و تجربهٔ کشورهای توسعه یافته نیز نشان داده که هر گاه بخش خصوصی و دولتی دست در دست یکدیگر داده‌اند توسعه اتفاق افتاده است.»

فرشکاران خاطرنشان می‌کند: «در بررسی آمایش سرزمین عدم تعادل توسعهٔ استان و این موضوع نیاز به این دارد که بخش خصوصی با برنامه‌ریزی حوزهٔ دولت نسبت به ایجاد تکانه‌های مثبت در راستای تولید، استفاده از منابع مشخص آب، انرژی و معادن و ... وارد صحنه اقتصاد شده و سکان‌دار این اقتصاد شود. ما امیدوار هستیم که بتوانیم با تعیین یک بستر معین و هماهنگ شده میان دولت و بخش خصوصی به استراتژی‌های عملیاتی توسعهٔ اقتصادی استان دست یابیم و در این راستا آیتم زمان و همچنین سرمایه ثابت برای عملیاتی کردن اهداف توسعه استان بسیار مهم هستند و دولت و سازمان مدیریت برای دستیابی به این امر مهم برنامه‌محور خواهد بود و طرح‌هایی با خروجی‌های معین، به دور از آرمان‌گرایی و احساسات و قطعاً بلندمدت را تبیین خواهد کرد که عملیاتی و اجرایی باشند.»

راه رسیدن به اهداف و تدوین استراتژی، باید بر عهدهٔ بخش خصوصی باشد

این گزارش حاکی است؛ محمد کلامی، معاون هماهنگی امور اقتصادی استاندار نیز در این خصوص اذعان می‌کند: «در مورد برنامه توسعهٔ استان یا کشور اعتقاد دارم که دولت به عنوان دستگاه حاکمیتی باید کلیت اهداف اقتصادی را مشخص کند و در این ارزیابی اقتصادی منافع عامه جامعه را مد نظر بگیرد و اتمسفر مورد نظرش توسعهٔ پایدار باشد اما راه رسیدن به این اهداف و تدوین استراتژی آن باید بر عهدهٔ بخش خصوصی باشد که در فضای اقتصادی معطوف به

عقلانیت می‌تواند تعیین‌کننده عمل کند. بخش خصوصی این ویژگی را دارد که هم معقول و هم محتاط عمل می‌کند و با ورود به چرخهٔ اقتصاد، عقلانی تصمیم می‌گیرد و تمام جوانب کار را می‌سنجد، علاوه بر این داشته‌ها و نداشته‌ها را بهتر می‌فهمد و از همه مهم‌تر برای تعیین سودآوری خود نیز پیش‌شرط‌های لازم را تدبیر می‌کند، در نتیجه دولت باید کلیت و اهداف را مشخص کند تا در فضای رقابتی صرفاً برای سود، صنایع مخل در توسعهٔ پایدار ایجاد نشود و در مقابل بخش خصوصی راهکارهای لازم برای رسیدن به آن اهداف همراه با توسعه را طرح‌ریزی کند.»

وی ادامه می‌دهد: «به نظر من بخش خصوصی باید برنامه‌ریز و مجری و بخش دولتی باید تسهیل‌گر، هموارکننده و مانع‌زدا باشد چراکه اگر بخش دولتی در برنامه‌ریزی دخیل شود، وظیفهٔ نظارتی و تسهیل‌گری‌اش تحت تأثیر قرار می‌گیرد همان‌طور که در گذشته این چنین بوده و برنامه‌ریزی‌های خوبی صورت گرفته اما از آن جایی که واقعیت‌های کف میدان در آن‌ها لحاظ نشده به مرحلهٔ عملیاتی شدن نرسیده‌اند و در واقع می‌توان گفت بخش خصوصی در آن‌ها نقش فعال نداشته است. پارلمان‌ها به عنوان قرارگاه‌های اقتصادی باید تولید فکر و ایده کرده و بخش دولتی را مورد چالش‌های اساسی قرار دهند و هدف‌گذاری استان نیز در همین راستا می‌باشد چنان چه نتیجه تعامل میان بخش خصوصی و دولتی مشهود است و در ارزیابی‌های اتاق ایران که کاملاً دولتی است آذربایجان‌شرقی با بیشترین میزان رشد، جزو ۳ استان برتر در فضای کسب و کار و امنیت سرمایه است.»

ژائله: ایجاد یک تیم مشترک بین دولت و بخش خصوصی برای تدوین نقشه راه صنعت ۱۴۰۲ استان

در ادامه‌ی این میزگرد، ژائله تأکید می‌کند: «اقتصاد و سرمایه‌گذاری موضوع عدد و رقم است، این که آذربایجان‌شرقی جزو استان‌های برتر است در حرف و شعار فایده‌ای ندارد و باید در عمل شاهد این برتری باشیم. متأسفانه در سال‌های گذشته در آذربایجان‌شرقی، اتفاقات نامبارکی افتاده و میزان زیادی از سرمایه‌های مادی و سرمایه‌گذاران ما کوچ کرده‌اند.»

وی می‌افزاید: «اتاق بازرگانی برنامه‌های خود را در حضور سازمان مدیریت روی کاغذ بیاورد و یک تیم تلفیقی از دولت، بخش خصوصی و مجلس شورای اسلامی تشکیل شود تا زیرساخت‌های لازم از لحاظ زمینهٔ قانونگذاری، بسترسازی، تأمین منابع و ... فراهم شود تا در ماه‌های آینده شاهد حرکات منسجم در این زمینه باشیم.»

در مورد برنامه توسعهٔ استان یا کشور اعتقاد دارم که دولت به عنوان دستگاه حاکمیتی باید کلیت اهداف اقتصادی را مشخص کند و در این ارزیابی اقتصادی منافع عامه جامعه را مد نظر بگیرد و اتمسفر مورد نظرش توسعهٔ پایدار باشد اما راه رسیدن به این اهداف و تدوین استراتژی آن باید بر عهدهٔ بخش خصوصی باشد که در فضای اقتصادی معطوف به عقلانیت می‌تواند تعیین‌کننده عمل کند.

باید فرهنگ اقتصادی جامعه اصلاح شود

محمد فرشکاران نیز در تأیید معضل کوچ سرمایه‌داران از استان می‌گوید: «در اقتصاد کلان استان چند متغیر بسیار مهم، مؤثر هستند که یکی از مهم‌ترین آیتم‌ها فرهنگ اقتصاد یا همان پذیرش سرمایه است و به عقیدهٔ من در این زمینه باید واگرایی‌ها به همگرایی فرهنگی تبدیل شود و در این راستا باید از حالت جزیره‌ای به سمت ایجاد هارمونی مشخص حرکت کنیم چرا که بخشی‌نگری‌های خاص در استان ممکن است اتفاقاتی را رقم بزند که هزینهٔ فرصت‌های اقتصادی را برای استان بالا ببرد. به نظر می‌رسد در تمام این سال‌ها سرمایه‌گذاری در استان با همین مشکل دست و پنجه نرم کرده است.»

خروج سرمایه های مادی و معنوی استان، به رفتار و تدبیر ما ربط دارد

کلامی نیز در تأیید این گفته‌ها می‌گوید: «این که در گذشته سرمایه‌های مادی و معنوی از استان خارج شده‌اند به رفتار و تدبیر ما مربوط است و در حالی که در بخش سرمایه‌گذاری نیاز به زیرساخت داشتیم در این زمینه هیچ کاری انجام نشده است و علاوه بر این رفتار ما در فرایندها، قانون‌مدارتر از مناطق دیگر بوده اما تلاش خواهیم کرد با انتصاب مدیران قوی فرایندها و رفتارها تسهیل شود.»

مقالات

مروری تحلیلی بر برنامه‌های توسعه اول تا ششم و بررسی علل عدم تحقق آنها

برنامه‌های توسعه بدون حضور جامعه مدنی و بخش خصوصی بی‌معنی است

علیرضا مردی
دانشجوی کارشناسی اقتصاد دانشگاه پیام نور تبریز

جعفر ساعی‌نیا
دانشجوی کارشناسی ارشد توسعه اقتصادی و برنامه‌ریزی دانشگاه علم و صنعت

برنامه‌های توسعه‌ی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در ایران بعد از وقوع انقلاب اسلامی در شش مرحله با عناوین؛ برنامه‌ی پنج‌ساله اول (برنامه سازندگی) از سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۲، برنامه‌ی پنج ساله دوم (برنامه ثبات اقتصادی) از سال‌های ۱۳۷۴ تا ۱۳۷۸، برنامه‌ی پنج‌ساله سوم (برنامه اصلاح ساختاری) از سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۳، برنامه‌ی پنج‌ساله چهارم (برنامه توسعه پایدار با رویکرد جهانی) از سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۸، برنامه‌ی پنج‌ساله پنجم (برنامه اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴) از سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴، برنامه‌ی پنج‌ساله ششم (برنامه پیاده‌سازی اقتصاد مقاومتی) از سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰ اجرا شده‌اند.

در این یادداشت ابتدا به شرحی تفصیلی از برنامه‌های توسعه اول تا ششم خواهیم پرداخت، سپس دلایل عدم موفقیت و تحقق نیافتن این برنامه‌های توسعه در ایران را بررسی خواهیم کرد.

برنامه اول: پس از پایان جنگ، برنامه‌ی اول توسعه در سال ۱۳۶۸ برای اجرا در مدت ۵ سال (۷۲- ۱۳۶۸) تهیه و به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. برنامه‌ی اول توسعه توانست به رشد متوسط سالانه ۷/۵۲ درصد در سال دست یابد. با پایان برنامه‌ی اول توسعه در سال ۱۳۷۲ با توجه به ایجاد مشکلات در اجرای برنامه‌ی اول، تا سال ۱۳۷۴ تصویب و اجرای برنامه‌ی دوم توسعه به تأخیر افتاد و عملا کشور یکی دو سال برنامه‌ای در دست اجرا نداشت. اهداف کلان برنامه‌ی اول؛ ایجاد رشد اقتصادی، تاکید بر خودکفایی محصولات استراتژیک کشاورزی، مهار تورم، کاهش نرخ رشد جمعیت و افزایش نرخ باسوادی، بازسازی و نوسازی بنیه‌ی دفاعی و... بود.

برنامه دوم: برنامه‌ی دوم توسعه اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی برای اجرا در مدت ۵ سال (۷۸- ۱۳۷۴) تهیه شد. الگوی برنامه‌ی دوم، برنامه‌ریزی جامع اقتصادی و استراتژی برنامه، رشد و توسعه‌ی پایدار، حمایت از صنایع داخلی و کاهش وابستگی به درآمد نفت با هدف رشد سالانه ۵/۱ درصد در طول برنامه پیش‌بینی شده بود که توانست به رشد متوسط سالانه۳/۲۶ درصد دست یابد. اهداف کلان برنامه دوم؛ تحقق عدالت اجتماعی و حاکمیت قانون، رشد و توسعه‌ی پایدار با محوریت بخش کشاورزی، کاهش وابستگی به درآمدهای نفتی و توسعه‌ی بیش از پیش صادرات غیرنفتی و... بود.

برنامه سوم: برنامه‌ی سوم توسعه اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی برای اجرا در مدت ۵ سال (۸۳- ۱۳۷۹) تصویب شد. برنامه‌ی سوم توسعه توانست به رشد متوسط سالانه ۶/۱ درصد در سال دست یابد و اهداف کلان

بودجه‌ی سالانه باید متناسب با برنامه‌ی پنج‌ساله نوشته شود ولی هیچ‌وقت این اتفاق نمی‌افتد. چون در ایران اوضاع و شرایط اقتصادی بسیار متلاطم است و این تغییرات و تلاطم‌ها باعث می‌شود که بودجه‌ریزی در وضعیت اضطراری صورت گیرد و انجام شود.

برنامه سوم؛ توسعه‌ی اقتصاد رقابتی، آغاز آزادسازی اقتصادی، کاهش تصدی‌گری دولت، فراهم‌سازی الزامات تحقق توسعه‌ی پایدار، رفع مشکلات ساختاری برنامه‌های اول و دوم و... بود.

برنامه چهارم: برنامه‌ی چهارم توسعه برای اجرا در دوره‌ی پنج‌ساله (۸۸-۱۳۸۴) تهیه و تدوین شد. هدف، رشد سالانه ۸ درصد در طول برنامه تعیین شد؛ که به رشد متوسط سالانه ۵/۸۲ درصد دست یافت. اهداف کلان برنامه چهارم در چارچوب سند چشم‌انداز ۲۰ ساله: رشد سریع اقتصادی، تعامل فعال با اقتصاد جهانی، رقابت‌پذیری اقتصادی، توسعه‌ی مبتنی بر دانایی، حفظ محیط زیست و امنیت ملی و... بود. برخی ارزیابی‌ها حاکی از آن است که بیشتر اهداف آن برنامه تحقق نیافت.

برنامه پنجم: قانون برنامهی پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، در سال ۱۳۹۰ برای اجرا در دوره‌ی پنج‌ساله (۹۵-۱۳۹۰) آغاز شد. اهداف کلان برنامه شامل رشد اقتصادی مستمر ۸ درصدی، کاهش نرخ بیکاری، حذف نفت از بودجه دولت، افزایش بودجه تحقیق و توسعه، ایجاد اشتغال پایدار و تامین درآمد مکفی برای آحاد جامعه و... بود. در این برنامه نیز مقادیر متوسط تحقق یافته رشد اقتصادی کمتر از مقادیر برنامه‌ریزی شده بود.

برنامه ششم: در راستای تحقق اهداف سند چشم‌انداز بیست ساله و اجرای سیاست‌های کلی، لایحه برنامه‌ی ششم توسعه و اقتصاد مقاومتی، برای سال‌های (۱۳۹۵-۱۳۹۹)، به منظور دستیابی به رشد اقتصادی متوسط سالیانه ۸ درصد و ضریب جینی ۳۴ درصد در سال پایانی برنامه، ضمن اینکه طرح‌ها و پروژه‌های مرتبط با برنامه‌ها و طرح‌های مصوب ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی در بودجه‌ریزی سالانه و نیز صرفه‌جویی در هزینه‌های عمومی، اصلاح نظام درآمدی دولت و همچنین قطع وابستگی در بودجه‌ی سال پایانی برنامه‌ی ششم از اولویت برخوردار خواهند بود، با اولویت‌ها و مسائل محوری زیر ارائه شد:

۱- موضوعات خاص راهبردی شامل آب و محیط زیست؛ ۲- موضوعات خاص مکان محور شامل توسعه سواحل مکران و حاشیه‌ی شهرها؛ ۳- موضوعات خاص بخش پیشروی اقتصاد شامل معدن و صنایع معدنی، گردشگری، ترانزیت و حمل‌ونقل ریلی، فناوری اطلاعات و ارتباطات و انرژی.

اهداف کلان برنامه نیز، محورهای سه گانه اقتصاد مقاومتی، پیشتازی در علم و فناوری و تعالی و مقاوم‌سازی فرهنگی، موضوعات راهبردی در حیطه‌ی آب و محیط زیست، بهبود محیط کسب و کار و... بود. در برنامه‌ی ششم توسعه نیز، مقادیر برنامه‌ریزی‌شده تحقق نیافت.

آسیب‌شناسی برنامه‌های توسعه

برنامه‌ی اول توسعه با اصول آزادی اقتصادی شروع شد، اما رویارویی بعدی با دشواری‌های اقتصادی، تنگناهای ارزی و تورم، سبب شد تا دولت از ادامه‌ی سیاست تعدیل منصرف شود. در برنامه‌ی اول انحرافات جدی و تعیین‌کننده‌ای در عمل به وجود آمد و بخشی از برنامه به کنار گذاشته شد. با این که در برنامه‌ی اول تحقق درآمدهای دولت بیش از صددرصد بود، ولی در اجرا، دست‌یابی به اهداف برنامه حاصل نشد. بخش صنعت و معدن به نتایج پیش‌بینی شده نرسید، ولی صادرات بخش کشاورزی از میزان پیش‌بینی‌شده بیشتر شد. بر پایه‌ی برنامه تعدیل اقتصادی که از اهداف برنامه استنباط می‌شد، انتظار می‌رفت که دولت کارآمدتر و کوچک‌تر شود، اما نه تنها این اتفاق نیفتاد، بلکه دولت روزبه روز فربه‌تر و ناکارآمدتر و پرهزینه‌تر شد.

برنامه‌ی دوم توسعه از نظر ساختار و ماهیت چندان با برنامه‌ی اول تفاوت نداشت. این برنامه هم مبتنی بر آزادی اقتصادی و خصوصی‌سازی بود. رشد اقتصادی یا اصلی‌ترین هدف برنامه ۵.۱ درصد پیش‌بینی شده بود که در عمل به ۳.۲ درصد رسید. در مجموع و به رغم کوشش‌های به عمل آمده، برنامه‌ی دوم به علل مختلف از جمله ناکارآمدی دولت، در دست‌یابی به اهداف برنامه موفق نشد.

برنامه‌ی سوم توسعه علی‌رغم خوش‌بینی اصولی و منطقی که در مفروضات نظری و آرمانی گزارش نظام برنامه‌ریزی برنامه سوم مصوب ۲۹ شهریور ۱۳۷۷ هیأت وزیران بود، نتوانست مانند دو برنامه‌ی پیشین به اهداف برنامه نائل شود.

برنامه‌ی چهارم توسعه، (سندی درازمدت برای توسعه ایران) در شرایطی تهیه شد که کشور درگیر چالش‌های ژرف درونی و بیرونی فراوانی بود. ژرفای دشواری‌های اقتصادی و اجتماعی به گونه‌ای بود که نه فقط مخالفان برنامه‌ریزی به هواداران برنامه‌ریزی توسعه پیوستند، بلکه جملگی بر آن شدند که فقط برنامه‌ریزی میان مدت پنج ساله کافی نیست و در پی برنامه‌ریزی بلندمدت بیست ساله و طرح‌ریزی استراتژی توسعه برآمدند. دیدگاه‌های غالب این برنامه عبارت‌اند از: توسعه‌ی مبتنی بر دانایی، سرمایه‌ی اجتماعی، رشد سریع اقتصادی و جهانی شدن، برنامه‌ریزی از پایین به بالا، تبعیت از سند چشم‌انداز، اقتصاد غیرنفتی و فاقد یارانه و متکی به بخش خصوصی، تأکید بر خصوصی‌سازی، تقویت سرمایه‌ی اجتماعی، شوک درمانی قیمت‌ها.

عنوان برنامه‌ی پنجم توسعه‌ی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران پیشرفت و عدالت، توجه به دین‌باوری و خودباوری و ترسیم الگوی بومی و نقشه‌ی اسلامی بود و دیدگاه غالب بر آن عبارت بود از: پیشرفت همراه با عدالت، استقرار الگوی توسعه‌ی اسلامی- ایرانی، اصلاح نظام اداری.

برنامه‌ی ششم توسعه نگاه به عملیات دولت بدون اتکا به منابع نفتی و رفتن به سمت کاهش سهم نفت در بودجه عمومی کشور تدوین شد. دولت در غالب برنامه‌ی ششم مکلف شد که در یک مسیر مشخصی که مجلس تعیین کرده حرکت کند. اما بعد از بررسی‌های اولیه برنامه‌ی پنج‌ساله توسعه‌ی ششم، مشخص شد که این لایحه‌ی فاقد شرایط مذکور در قانون برنامه و بودجه است و به لحاظ حقوقی مصداق برنامه‌ی پنج ساله نیست. بر اساس گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس، مهم‌ترین دلایل تحقق نیافتن احکام برنامه‌ی ششم توسعه به ترتیب عبارتند از: «تخصیص ناکافی اعتبارات پیش‌بینی‌شده (کسری بودجه)، همکاری نکردن دستگاه‌های مرتبط (ناهماهنگی بین بخشی)، ایرادات ناشی از قانون‌گذاری (اشکال در قانون‌گذاری) و شرایط بین‌المللی و موانع خارجی (تحریم‌ها).

توصیه می‌شود در تدوین برنامه‌های توسعه از تجربیات و عملکرد کشورهای مشابه به‌ویژه در آسیای جنوب شرقی الگوبرداری و حتما ساختار برنامه با مقتضیات خاص ایران

ایجاد ثبات اقتصادی و سیاسی، سامان‌دهی جامع الگوهای سیاست‌گذاری با تئوری‌های علمی اقتصاد، مدیریت درآمدهای مالیاتی و سامان‌دهی معافیت‌ها، کاهش سهم درآمدهای نفتی و افزایش پایداری بودجه برنامه‌های توسعه‌ای و همچنین مدیریت کسری بودجه و تبعات ناشی از آن، می‌تواند بسیار اثربخش‌تر از تنظیم دورنماهای بیست‌ساله عمل کند.

منطبق شود. از تدوین هرگونه برنامه‌ی جامع، کلان، بلندپروازانه، رویایی و بلندمدت پرهیز شود. متناسب با چرخه‌ی عمر سیاسی و مقتضیات موجود، برنامه‌ریزی در بستر کوتاه‌مدت و متناسب با شرایط مالی و بودجه‌های در دسترس تنظیم شود. ایجاد ثبات اقتصادی و سیاسی، سامان‌دهی جامع الگوهای سیاست‌گذاری با تئوری‌های علمی اقتصاد، مدیریت درآمدهای مالیاتی و سامان‌دهی معافیت‌ها، کاهش سهم درآمدهای نفتی و افزایش پایداری بودجه برنامه‌های توسعه‌ای و همچنین مدیریت کسری بودجه و تبعات ناشی از آن، می‌تواند بسیار اثربخش‌تر از تنظیم دورنماهای بیست‌ساله عمل کند.

همیشه به روند برنامه‌نویسی و بودجه‌ریزی در ایران انتقادهایی تکراری و جدی وارد است. موسی غنی‌نژاد، اقتصاددان درباره منشا این نقدها می‌گوید: بودجه‌ریزی با برنامه‌ریزی خیلی تفاوت دارد؛ بودجه به معنی پیش‌بینی هزینه‌ها و درآمدهای دولت است و برای اداره‌ی جامعه بودجه‌ریزی و برنامه‌ریزی الزامی است. البته برنامه‌ی پنج‌ساله توسعه مثل بودجه‌نویسی یک‌ساله نیست. برنامه‌نویسی توسعه یعنی اینکه برای کل جامعه ایرانی و اداره این جامعه در پنج سال آینده هدف‌گذاری شود، اینکه دولت می‌خواهد چه کارهایی را، چگونه و با چه تخصیص منابعی و به چه شیوه‌ای انجام دهد. برای تامین منابع مالی این برنامه چه پیش‌بینی‌هایی انجام شده است و چگونه؟ غنی‌نژاد می‌افزاید: بودجه‌ی سالانه باید متناسب با برنامه‌ی پنج‌ساله نوشته شود ولی هیچ‌وقت این اتفاق نمی‌افتد. چون در ایران اوضاع و شرایط اقتصادی بسیار متلاطم است و این تغییرات و تلاطم‌ها باعث می‌شود که بودجه‌ریزی در وضعیت اضطراری صورت گیرد و انجام شود. غنی‌نژاد معتقد است: در ۱۰ الی ۱۵ سال گذشته مسئله‌ی تحریم‌ها شروع شده و شدت گرفته است. در این شرایط نمی‌توانید پیش‌بینی کنید که درآمدهای نفتی و سایر درآمدهای ایران چگونه خواهد بود. اگر برآورد دقیقی از منابع مالی در اختیار نداشته باشید، برای هزینه‌ها و تخصیص منابع هم نمی‌توان به صورت واقع‌بینانه کاری کرد. او می‌گوید: البته مرتبط کردن برنامه‌ی توسعه و بودجه سالانه به همدیگر کاری اشتباه است؛ برنامه و بودجه هر کدام ماهیت متفاوتی دارند. بودجه برای دولت امری ضروری است و غیر از آن کاری نمی‌شود کرد. غنی‌نژاد درباره‌ی برنامه‌ریزی توسعه برای پنج سال کشور تصریح می‌کند: به غیر از مسائل و مشکلات نظری در واقعیت روز اقتصاد ایران و وضعیت امروز دنیا، برنامه‌ریزی پنج‌ساله کاری بیهوده و غیرضروری است. وقتی برای شش‌ماه آینده نمی‌توانید پیش‌بینی درستی انجام دهید، چگونه می‌خواهید برای پنج ساله آینده برنامه‌ریزی کنید. او ادامه می‌دهد: بودجه‌ریزی ماهیت متفاوتی دارد؛ سازمان برنامه و بودجه متولی برنامه‌ریزی برای بودجه عمومی دولت است و باید بتواند پیش‌بینی کند که دولت در یک‌سال آینده چه درآمد و چه هزینه‌هایی برای اداره کشور خواهد داشت. اگر درآمد و هزینه باهم سازگار نباشند، دولت با کسری بودجه مواجه خواهد شد. غنی‌نژاد می‌گوید: کسری بودجه منشا حوادث تلخ بعدی مثل تورم خواهد بود. باید بودجه‌ریزی درست و واقع‌بینانه انجام شود. اما برنامه‌ریزی برای ایران امروز ما موضوعیت ندارد.

برنامه‌ریزی مرکزی بدین معناست که مسئله‌ی اقتصادی باید، به جای فرد، توسط اجتماع حل شود. اما این مستلزم آن است که اجتماع یا نماینده آن، باید کسی باشد که درباره اهمیت نسبی نیازهای مختلف تصمیم بگیرد. و کسی که صرفا کنترل ابزارها را در اختیار دارد، همچنین باید تعیین کند که این ابزارها به کدام اهداف به کار گرفته شوند، کدام ارزش‌ها مقام والاتر و کدام یک مقام پایین‌تر دارد.

فردریش فون هایک، اقتصاددان و فیلسوف سیاسی معاصر در خصوص برنامه‌ریزی مرکزی می‌نویسد؛ برنامه‌ریزی مرکزی بدین معناست که مسئله‌ی اقتصادی باید، به جای فرد، توسط اجتماع حل شود. اما این مستلزم آن است که اجتماع یا نماینده آن، باید کسی باشد که درباره اهمیت نسبی نیازهای مختلف تصمیم بگیرد. و کسی که صرفا کنترل ابزارها را در اختیار دارد، همچنین باید تعیین کند که این ابزارها به کدام اهداف به کار گرفته شوند، کدام ارزش‌ها مقام والاتر و کدام یک مقام پایین‌تر دارد. به طور خلاصه، انسان‌ها چه باورهایی باید داشته باشند و برای چه اهدافی تلاش کنند.

ارزیابی تطبیقی و نقد علمی عملکرد برنامه‌های توسعه، می‌تواند تصویری شفاف از کاستی‌های توسعه را نشان دهد. بخشی از موانع توسعه‌یافتگی ایران به بی‌اطلاعی از مفاهیم توسعه و بخش دیگر آن به ساختار اجتماعی، فرهنگی و تاریخی جامعه مربوط می‌شود. توسعه‌یافتگی محصول خرد جمعی، کار گروهی، همگرایی و تفاهم میان دولت پاسخگو، مردم، نهادهای مدنی و بخش خصوصی است. درنتیجه تا هنگامی که هماهنگی فکری و مدنی میان کارشناسان، اندیشمندان و نخبگان جامعه به وجود نیاید، توسعه مطلوب و جامعه آرمانی پدید نخواهد آمد و مخترعان، نظریه‌پردازان و نخبگان رشد نخواهند کرد. زیرا توسعه محصول تفکر منظوم، سیستماتیک، انضباط جمعی و قاعده‌مند بودن جامعه است. ساختار اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی برای تحقق توسعه مطلوب باید ساختاری باشد که در آن نظم، قواعد اجتماعی و قانون حاکم و عناصر مسئول پاسخگو باشند. مادام که ذهن مردم با مفاهیم و اثرات ملموس توسعه آشنا نشود و تا هنگامی‌که نهادهای مردمی، انجمن‌های صنفی و تخصصی، نخبگان، صاحب‌نظران و دانشگاهیان در برنامه‌ریزی توسعه مشارکت داده نشوند، پیدایش توسعه‌ی مطلوب در ایران دور از انتظار است. اکنون نیز، بعد از این همه تجربه‌ی ناکام برنامه‌های توسعه وقت آن رسیده است که به جای تبدیل برنامه توسعه به فهرست آرزوهای ناشدنی در همه‌ی زمینه‌ها، برنامه را به تصریح دو مسئله‌ی بنیادی و نگارش برنامه‌ی معطوف به حل‌وفصل آنها اختصاص دهیم. دو مسئله‌ی بنیادین: ۱_حفظ حریم خصوصی ۲_ حذف قیمت‌گذاری دستوری و آزادی تجارت.

اصلاح اقتصادی و پروسه‌ی ادغام جهانی

سیاست‌های تجاری، آیینه‌ی اقتصاد و فرهنگ و سیاست هر کشور

سینا فدائی حقی
دانشجوی کارشناسی اقتصاد
دانشگاه تبریز

هدف این مقاله مستندسازی فرآیند ادغام جهانی و ارزیابی اثرات آن بر رشد اقتصادی در کشورهای در حال اصلاح و توسعه است.

هنگامی که برنامه‌ی بروکینگز در مورد فعالیت اقتصادی در سال ۱۹۷۰ آغاز شد، اقتصاد جهان تقریبا با ایده‌ی سه سیستم اقتصادی متمایز تطابق داشت: جهان اولِ سرمایه‌داری، جهان دوم سوسیالیستی و جهان سوم در حال توسعه که هدف آن برقراری ارتباط میان دو جهان اول بود.

جهان سوم تنها با سطوح پایین سرانه‌ی تولید ناخالص داخلی مشخص نمی‌شود، بلکه سیستم اقتصادی و اینکه این سیستم چه میزان نقشی برای دولت در صنعتی‌سازی اختصاص داده، این تمایز را ایجاد می‌کند. اگرچه مقصود از نقش دولت در اینجا، همانند سیستم سوسیالیستی نیست.

سال‌های بین ۱۹۷۰ تا ۱۹۹۵، به‌ویژه دهه‌ی آخر، چشمگیرترین هماهنگی نهادی و ادغام اقتصادی بین کشورها در تاریخ جهان مشاهده شد.

ادغام اقتصادی در سراسر سال‌های ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ در حال افزایش بود ولی با فروپاشی شوروی در ۱۹۸۹، بیش از پیش مورد توجه قرار گرفت.

از سال ۱۹۹۵ یک نظام اقتصادی با تسلط جهانی در حال ظهور است. مجموعه‌ی مشترک موسسات توسط سازمان تجارت جهانی که با توافق میان بیش از ۱۲۰ اقتصاد ایجاد شد، مثال زده شده است. بخشی از توافقنامه‌ی تجاری جدید شامل کدگذاری اصول اساسی حاکم بر تجارت کالا و خدمات است. به طور مشابه صندوق بین‌المللی پول هم اکنون دارای عضویت تقریبا جهان‌شمول است.

در حال حاضر اکثر برنامه‌های اصلاحات اقتصادی در کشورهای در حال توسعه اجرا می‌شوند و اهداف استراتژیک خود را در ارتباط با ادغام اقتصاد ملی خود با تجارت جهانی در جهان پساکمونیسم پیگیری می‌کنند. ادغام تنها به معنای افزایش تجارت مبتنی بر بازار و جریان‌های مالی نیست، بلکه به معنای هماهنگی نهادی با توجه به سیاست تجاری، سیستم‌های مالیاتی، الگوهای مالکیت، و سایر

ترتیبات نظارتی است. در هر یک از این حوزه‌ها، هنجارهای بین‌المللی نقش مهمی را در تعیین مفاد سیاست اصلاحی ایفا می‌کنند. هدف این مقاله مستندسازی فرآیند ادغام جهانی و ارزیابی اثرات آن بر رشد اقتصادی در کشورهای در حال اصلاح و توسعه است. ما با استفاده از شاخص‌های بین کشوری، باز بودن تجارت به عنوان معیار جهت‌گیری هر کشور نسبت به اقتصاد جهانی، زمان‌بندی آزادسازی تجارت و پیامدهای آزادسازی برای رشد بعدی و برای شروع یا اجتناب از بحران اقتصادی را بررسی می‌کنیم. البته آزادسازی تجارت معمولا تنها بخشی از طرح کلی اصلاحات برای ادغام اقتصاد با نظام جهانی در یک دولت است. سایر جنبه‌های چنین برنامه‌ای تقریباً همیشه شامل آزادسازی قیمت‌ها، تجدید ساختار بودجه، خصوصی‌سازی، مقررات‌زدایی و نصب یک شبکه‌ی ایمنی اجتماعی می‌شود.

آزادسازی تجارت نه تنها پیوندهای مستقیم قدرتمندی بین اقتصاد و نظام جهانی برقرار می‌کند، بلکه به طور مؤثر دولت را مجبور می‌کند تحت فشار رقابت بین‌المللی، در سایر بخش‌های برنامه‌ی اصلاحات نیز اقداماتی انجام دهد. با این دلایل به طور کلی آزادسازی تجاری در یک کشور، معیار نسبتا دقیق و مناسبی برای سنجش پیشرفت کلی برنامه‌ی اصلاحات اقتصادی آن است.

تجزیه و تحلیل ما در راستای کمک به پاسخ‌دهی به چندین بحث در مورد الگوهای رشد کشورهای مختلف است. مهم‌تر از همه ما به حل و فصل مواردی مانند معمای همگرایی در جهان اقتصاد که به طور گسترده مورد بحث قرار گرفت، کمک می‌کنیم. قضاوت‌های طولانی‌مدت در مسئله‌ی فرآیند توسعه، همچون مدل‌های رسمی رشد اقتصادی نشان می‌دهد که کشورهای فقیرتر باید با سرعت بیشتری نسبت به کشورهای ثروتمند رشد کنند و بنابراین شکاف درآمدی را در طول زمان کاهش دهند. دلیل اصلی برای انتظار همگرایی اقتصادی این است که فقیرترین کشورها می‌توانند سرمایه و فناوری‌های مدرن را از کشورهای ثروتمند وارد کنند و از مزایای عقب‌ماندگی بهره‌مند شوند. در دهه‌های اخیر، هنوز هیچ گرایشی برای کشورهای فقیرتر برای همگرایی اقتصادی یا تلاش برای پر کردن شکاف با کشورهای ثروتمند وجود نداشته است. ما نشان می‌دهیم که این مشکل به‌راحتی توسط سیستم تجاری توضیح داده می‌شود: اقتصادهای باز تمایل به همگرایی دارند، اما اقتصادهای بسته اینگونه نیستند. این عدم همگرایی در کشورهای فقیر ناشی از این است که درِ این کشورها به روی جهان بسته شده است. این امر اکنون با گسترش برنامه‌های آزادسازی تجاری در حال تغییر است، به طوری که احتمالاً تمایلات به سمت همگرایی به طور قابل توجهی تقویت خواهد شد. قدرت تجارت برای ارتقای همگرایی اقتصادی شاید باارزش‌ترین اصل اقتصاد کلاسیک و نئوکلاسیک باشد که به آدام اسمیت برمی‌گردد. همانطور که پیروان اسمیت برای نسل‌ها تاکید کرده‌اند، تجارت از طریق کانال‌های بی‌شماری باعث رشد می‌شود: افزایش تخصص، تخصیص کارآمد منابع با توجه به مزیت نسبی، انتشار دانش بین‌المللی از طریق تجارت، و تشدید رقابت داخلی در نتیجه رقابت بین‌المللی.

در یک مطالعه‌ی گسترده از رشد بلندمدت در چهل و یک کشور در حال توسعه، لوید رینولدز به طور مشابه دریافت که اقتصاد باز بین‌المللی ۱۸۵۰-۱۹۱۴ در ترویج شروع رشد سریع اقتصادی در بسیاری از کشورهای در حال توسعه خارج از اروپا و آمریکای شمالی بسیار مهم بود. رینولدز خاطرنشان می‌کند که جدای از سیاست، عامل اصلی تعیین‌کننده زمان‌بندی نقاط عطف، توانایی یک کشور برای مشارکت مؤثر در فرصت‌های تجاری بازشده با گسترش اقتصاد جهانی بوده است.

آزادسازی و ادغام جهانی قبل از ۱۹۷۰

یک و نیم قرن پیش، دو ناظر از نزدیک انقلاب سرمایه‌داری در اروپای غربی، پیش‌بینی صریحی درباره‌ی روند تغییرات اقتصادی جهانی کردند. مارکس و انگلس به طور بی‌سابقه‌ای بهره‌وریِ سرمایه‌داری صنعتی‌ای که ظهور کرده بود را به‌درستی حس کردند. آنها پیش‌بینی کردند که در نتیجه‌ی کارایی اقتصادی برتر، سرمایه‌داری در نهایت تمام دنیا را دربرمی‌گیرد و دیگر جوامع را وادار می‌کند تا در امتداد خط اروپای غربی بازسازی شوند. آنها در لفاظی تند مانیفست کمونیست چنین فرض کردند:

> بورژوازی، با بهبود سریع همه‌ی ابزارهای تولید، توسط وسایل ارتباطی بسیار تسهیل شده، همه، و یا بیشتر بربرها را به خود جلب می‌کند. قیمت ارزان کالاهایش توپخانه‌ی سنگینی است که با آن تمام دیوارها را می‌کوبد و با آن بربرها را مجبور به تسلیم کردن در مقابل خارجی‌ها می‌کند. همه ملت‌ها را وادار می‌کند که شیوه تولید بورژوایی را اتخاذ کنند. آنها را وادار می‌کند تا آنچه را که تمدن می‌نامد به میان خود وارد کنند، یعنی خود، بورژوا شوند. در یک کلام، دنیایی را بر اساس تصویر خود خلق می‌کند.

مارکس و انگلس در پیش‌بینی‌های خود به طرز فاجعه‌باری اشتباه کردند اما آنها به درستی پیامدهای جهانی تعیین‌کننده‌ی سرمایه‌داری را احساس کردند. همانطور که آنها پیش‌بینی کرده بودند، سرمایه‌داری در نهایت تقریباً به کل جهان گسترش پیدا کرد. در یک فرآیند پیچیده و گاه خشونت‌آمیز که به طور چشمگیری استانداردهای زندگی در سراسر جهان را افزایش داد، در عین حال باعث ایجاد خیزش اجتماعی و جنگ‌های فراوان شد.

امروزه اغلب فراموش می‌شود که در دوران فروپاشی کمونیسم پس از ۱۹۸۹، سرمایه‌داری جهانی دو بار، در پایان قرن نوزدهم و همچنین در پایان قرن بیستم، ظهور کرده است. قبل‌تر نظام سرمایه‌داری جهانی در حدود سال ۱۹۱۰ به اوج خود رسید اما در نیمه‌ی اول قرن بیستم، بین دو جنگ جهانی متعاقبا ازهم پاشید. ظهور مجدد بازار جهانی و سرمایه‌داری از سال ۱۹۵۰، و به‌ویژه از اواسط دهه ۱۹۸۰، به معنایی، اقتصاد بازار جهانی را که صد سال قبل وجود داشته است، دوباره برقرار می‌کند. البته اولین قسمت از سرمایه‌داری جهانی، همان قدر که از اصلاحات اقتصادی و توسعه نهادهای بین‌المللی حاصل شد، نتیجه‌ی استفاده از ابزار تسخیر خشونت‌آمیز و حکومت استعماری بود. از حدود سال ۱۸۴۰ قدرت‌های اروپایی، برتری صنعتی و در نتیجه قدرت نظامی خود را برای به چالش کشیدن جوامع سنتی سراسر دنیا به کار گرفتند. فرانسه در دهه‌ی ۱۸۳۰ شروع به استعمار شمال آفریقا کرد و در دهه‌ی ۱۸۴۰، بریتانیا طی جنگ‌های تریاک به زور وارد چین شد. بریتانیا و فرانسه، روسیه را در جنگ کریمه شکست دادند و بریتانیا فتح هند را در ۱۸۵۷ تکمیل کرد. در میان جوامع پرجمعیت آسیا، فقط ژاپن توانست بسیج نهادهای اجتماعی و سیاسی - بازسازی میجی، ۱۸۶۸- را برای حمایت از اصلاحات بازار ایجاد کند. در دهه‌ی ۱۸۷۰ یک بازار جهانی شروع به شکل‌گیری مناطق اقتصادی زیر کرده است. اروپای غربی و ایالات متحده قدرت‌های صنعتی اصلی را تشکیل می‌دادند. پس از اتحاد آلمان، فشار عمده‌ای به سوی صنعتی شدن، به‌ویژه در اروپای شرقی-مرکزی ایجاد شد. روسیه یک دوره‌ی صنعتی شدن سریع را آغاز کرد که تا حدی از طریق ساخت راه‌آهن‌های خارجی در سراسر اوراسیا بود. ژاپن نیز با پذیرش نهادهای سرمایه‌داری و تجارت آزاد، گشایش چشمگیر خود را به اقتصاد جهانی آغاز کرده بود. (توجه داشته باشید که صنعتی شدن اولیه‌ی ژاپن کاملاً تحت تجارت آزاد صورت گرفت، زیرا قدرت‌های غربی به ژاپن سطح پایین تعرفه را از طریق «معاهدات نابرابر» که تا پایان قرن ادامه داشت، تحمیل کردند). آمریکای لاتین پس از نیم قرن تحولات بعدِ استقلال، سرانجام در دهه‌ی ۱۸۷۰ به رشد با

صادرات مبتنی بر بازار و بر اساس صادرات مواد خام و واردات سرمایه (عمدتاً برای ساخت و ساز راه‌آهن) دست یافت. آفریقا که بسیار عقب مانده بود، توسط قدرت‌های اروپای غربی برای رقابت امپریالیستی که بین سال‌های ۱۸۸۰ و ۱۹۱۰ به اوج خود رسید، بلعیده شد. موانع تجاری برای چندین دهه، از دهه‌ی ۱۸۶۰ تا ۱۹۱٤، در میان این اقتصادها کم بود.

همانطور که در اواخر قرن بیستم، ظهور اولین سیستم جهانی مبتنی بر تعامل فناوری و نهادهای اقتصادی بود، حمل و نقل و ارتباطات راه دور پیشرفت‌هایی بزرگ به دست آوردند. کانال سوئز و کانال پاناما که به ترتیب در سال‌های ۱۸٦۹ و ۱۹۱٤ تکمیل شدند، به طور چشمگیری زمان حمل و نقل بین‌المللی را کاهش دادند؛ همانطور که توسعه‌ی تدریجی کشتی‌های بخار سریعتر و بزرگتر از دهه‌ی ۱۸٤۰ انجام می‌شدند. راه‌آهن‌های جدید در هند، روسیه، ایالات متحده و آمریکای لاتین که اغلب با منابع مالی خارجی ساخته می‌شدند، سرزمین‌های وسیع و حاصلخیز را برای شهرک‌سازی و توسعه‌ی اقتصادی باز کردند. گسترش خطوط تلگراف و کابل‌های ماوراء اقیانوسی از دهه‌ی ۱۸۵۰ جهان را با سرعت به هم مرتبط کرد. نوآوری‌های نظامی، همراه با تولید انبوه که با صنعتی شدن امکان‌پذیر شد، به‌طور قاطع مزیت نظامی را به اروپا منتقل کرد. پیشرفت‌های پزشکی، به‌ویژه استفاده از کینین به عنوان پیشگیری کننده در برابر مالاریا، نقش اساسی در گسترش شهرک‌های اروپایی، تسلط و سرمایه‌گذاری به‌ویژه در آفریقا ایفا کرد. بدون شک، این پیشرفت‌های تکنولوژیک به همان اندازه در زیربنای سیستم جهانی در حال ظهور انقلابی بود، در عصر خودمان نیز انقلابی است.

در سطوح اقتصادی مختلف، نهادهای کلیدی به طور مشابه در مقیاس جهانی گسترش یافته‌اند. استانداردهای بین‌المللی طلا و نقره پس از دهه‌ی ۱۸۷۰ تقریباً جهانی شد و در نهایت آمریکای شمالی و جنوبی، اروپا، روسیه، ژاپن، چین و همچنین سایر مستعمرات اروپایی و کشورهای مستقل را در بر گرفت. تا سال ۱۹۰۸ تقریباً ۸۹ درصد از جمعیت جهان در کشورهایی با ارزهای قابل تبدیل تحت استاندارد طلا یا نقره زندگی می‌کردند. نهادهای حقوقی اساسی، مانند کدهای تجاری و تجاری، به طور گسترده‌ای پذیرفته شدند. مؤسسات چندجانبه‌ی جدیدی مانند اتحادیه‌ی جهانی پست در سال ۱۸۷۸ تأسیس شد. این سیستم مانند حال حاضر بسیار یکپارچه بود. شبکه‌ای از معاهدات تجاری دوجانبه، حمایت‌گرایی را در اکثر کشورها کنترل می‌کرد (ایالات متحده و روسیه که در آنها نرخ تعرفه نسبتاً بالا بود، استثنا بودند). کشورهای مختلف مانند آرژانتین و روسیه برای تعدیل سیاست‌های اقتصادی و به‌ویژه سیاست‌های مالی خود برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی بخصوص برای ساخت راه‌آهن تلاش کردند. اتخاذ یک ارز باثبات مرتبط با طلا به عنوان یک گام کلیدی در استراتژی یکپارچگی بین‌المللی تلقی می‌شد. در روسیه، کنت ویته به یاد می‌آورد که چگونه بر دربار محافظه‌کار تزاری غلبه کرد و در پایان قرن نوزدهم استاندارد طلا را معرفی کرد. در آمریکای لاتین، رژیم‌های بازار لیبرال تحت رژیم‌های سیاسی دموکراتیک (آرژانتین و شیلی) و استبدادی (برزیل و مکزیک) حکمرانی شدند. در هر چهار مورد، رشد کلی تولید ناخالص داخلی و صادرات بسیار سریع و در واقع از نظر تاریخی بی‌سابقه بود. هند نیز به طور مشابه از رشد سریع صادرات بین سال‌های ۱۸۷۰ تا ۱۹۱٤ تحت سلطه بریتانیا برخوردار بود. جفری ویلیامسون و همکارانش در مجموعه‌ای از مقالات مهم نشان دادند که نظام بین‌المللی باز در پایان قرن نوزدهم عصر همگرایی و ادغام اقتصادی را به وجود آورد. کشورهای پیرامونی اروپا، مانند ایرلند

و کشورهای اسکاندیناوی، رشد سریعی را تجربه کردند که شکاف دستمزدهای واقعی را با کشورهای پیشرفته‌تر، بریتانیا، فرانسه و آلمان کاهش داد. مستعمرات اروپایی سابق در آمریکای لاتین و اقیانوس آرام جنوبی (استرالیا و نیوزیلند) به طور مشابه به نرخ رشد همگرا بر اساس رشد در صادرات دست یافتند. در یک مطالعه‌ی گسترده از رشد بلندمدت در چهل و یک کشور در حال توسعه، لوید رینولدز به طور مشابه دریافت که اقتصاد باز بین‌المللی ۱۸۵۰-۱۹۱٤ در ترویج شروع رشد سریع اقتصادی در بسیاری از کشورهای در حال توسعه خارج از اروپا و آمریکای شمالی بسیار مهم بود. رینولدز خاطرنشان می‌کند که جدای از سیاست، عامل اصلی تعیین‌کننده زمان‌بندی نقاط عطف، توانایی یک کشور برای مشارکت مؤثر در فرصت‌های تجاری بازشده با گسترش اقتصاد جهانی بوده است. او سپس به طیف وسیعی از کشورهایی اشاره کرد که واقعاً توانستند از فرصت‌های تجاری رو به رشد استفاده کنند، از جمله تقریباً تمام آمریکای لاتین (به استثنای ونزوئلا). بیشتر آسیا، از جمله سیلان، برمه، مالایا، تایلند، ژاپن، تایوان و فیلیپین، اما نه محدود به آن. و بخش‌هایی از آفریقا، از جمله الجزایر، نیجریه، غنا، ساحل عاج، کنیا، اوگاندا و تانزانیا. مطمئناً مشهورترین یادآوری این محیط بین‌المللی قابل توجه توسط کینز در صفحات آغازین پیامدهای اقتصادی صلح بیان شده است:

> چه مرحله فوق‌العاده‌ای در پیشرفت اقتصادی انسان در آن عصر بود که در اوت ۱۹۱٤ به پایان رسید! . . . شخص ساکن لندن، چای صبحگاهی‌اش را در رختخواب می‌نوشد، محصولات مختلف کل زمین را به مقداری که صلاح می‌داند، از طریق تلفن سفارش می‌دهد و به‌طور منطقی انتظار تحویل زودهنگام آنها را در آستانه خانه‌اش دارد. او می‌توانست در همان لحظه و با همان ابزار، ثروت خود را در منابع طبیعی و شرکت‌های جدید هر ربع جهان سرمایه‌گذاری کند و بدون تلاش یا حتی دردسر در ثمرات و مزایای احتمالی آنها سهیم باشد. یا می‌تواند تصمیم بگیرد که امنیت ثروت خود را با حسن نیت مردم شهر در هر شهرداری مهم در هر قاره‌ای که اطلاعاتی ارائه می‌کند، همراه کند. او می‌توانست فوراً، در صورت تمایل، وسیله‌ای ارزان و راحت برای ترانزیت به هر کشور و اقلیم، بدون گذرنامه یا رسمی تضمین کند، می‌تواند

اقتصادهای باز تمایل به همگرایی دارند، اما اقتصادهای بسته اینگونه نیستند. این عدم همگرایی در کشورهای فقیر ناشی از این است که درِ این کشورها به روی جهان بسته شده است.

خدمتکار خود را برای تأمین فلزات گرانبها که به نظر راحت می‌رسد به دفتر یک بانک همسایه بفرستد. و سپس می‌توانست بدون اطلاع از مذهب، زبان یا آداب و رسوم آنها در خارج از کشور به محله‌های خارجی برود و دارایی‌های ساخته شده را برای شخص خود حمل کند، و خود را به شدت آزرده خاطر می‌شد اگر مداخله‌ای صورت می‌گرفت و از کمترین میزان مداخله بسیار شگفت‌زده می‌شد.

کینز به درستی در سال ۱۹۱۹ اذعان کرد که بازارهای جهانی و مؤسسات مشترک، در صلح سختی که پس از جنگ جهانی اول به وجود آمد به‌زودی دوباره گرد هم نخواهد آمد. در واقع، جنگ و پیامدهای آن برای بیش از نیم قرن، نظام نوظهور سرمایه‌داری جهانی را ویران کرد. زیربنای مالی نظم لیبرالِ اواخر قرن نوزدهم دوباره برقرار نشد. سلطه‌ی بریتانیا در سیستم مالیِ بین‌المللی با جنگ بزرگ پایان یافت و رهبری ایالات متحده و همکاری بین‌المللی جای آن را گرفتند. بی‌ثباتی مالی و شکست استاندارد طلا دهه‌ی ۱۹۲۰ را تکان داد و به رکود بزرگ دهه‌ی ۱۹۳۰ دامن زد. رشد صادراتی تولیدکنندگان اصلی در آمریکای لاتین و جاهای دیگر توسط قیمت‌های پایین و بی‌ثبات کالاها در دهه‌ی ۱۹۲۰ تضعیف شد و سپس توسط رکود بزرگ که فروپاشی کامل شرایط تجارت و حمایت‌گرایی شدید در اروپا و ایالات متحده و پایان ورود سرمایه را به همراه داشت، ویران شد. تحولات سیاسی با تحولات اقتصادی و نظامی همراه شد. مهمترین آن‌ها انقلاب بلشویکی در روسیه در سال ۱۹۱۷ و ظهور دولت‌های فاشیستی در ایتالیا و آلمان به ترتیب در دهه‌های ۱۹۲۰ و ۱۹۳۰ بود. در آمریکای لاتین، قدرت سیاسی سنتی زمین‌داران و صاحبان معادن به دلیل فروپاشی شرایط تجارت تضعیف شد. رژیم‌های تجارت آزاد در اواخر قرن نوزدهم با یک رژیم انقلابی در مکزیک و رژیم‌های استبدادی در آرژانتین، برزیل و شیلی که به‌شدت تحت تأثیر برنامه‌ریزی دولتی رژیم‌های کمونیستی و فاشیستی در اتحاد جماهیر شوروی و اروپا بودند، جایگزین شد. در سرتاسر جهان، برنامه‌ریزی دولتی، اقتدارگرایی و نظامی‌گری با اقتصادهای محدود دولتی و مبتنی بر بازار رقابت می‌کردند. چه نظریه‌ی اقتصادی بینش و پیش‌بینی‌هایی درباره‌ی این استراتژی‌های جایگزین ارائه دهد یا نه، رهبران سیاسی احساس می‌کردند که مجبور بودند برای آزمایش‌های جدید و رادیکال فشار بیاورند.

به طور کلی، سیاست‌های تجاری طیف گسترده‌ای از نیروهای اقتصادی، باورهای فکری، اقتصاد سیاسی داخلی، ملاحظات سیاست خارجی و سایر نیروهای اقتصادی را منعکس می‌کند. در حالی که هیچ خلاصه‌ای نمی‌تواند عدالت را در مورد نیروهای پیچیده و بی‌شمار در حال بازی توضیح دهد، همچنان مهم است که آنها را مرور کنیم. بایستی که سیاست‌های سوسیالیستی عمدتاً به‌عنوان «تجربه در حوزه سیاست‌گذاری» شناخته شوند، هرچند تجاربی بسیار اشتباه و پرهزینه.

در پایان جنگ جهانی دوم، نظام اقتصادی بین‌الملل در رکود بود. بازارهای بین‌المللی برای تجارت کالاها، خدمات و دارایی‌های مالی اساساً وجود نداشتند. تجارت بین‌الملل به دلیل تبدیل‌ناپذیری ارز و شبکه‌ای از اقدامات حمایتی ناشی از رکود بزرگ و جنگ جهانی دوم نابود شده بود. هنگامی که صندوق بین‌المللی پول اولین بررسی جامع خود را از ترتیبات نرخ ارز در سال ۱۹۵۰ منتشر کرد، تنها پنج کشور ارزهای قابل تبدیل آزادانه را تحت استاندارد ماده هشتم مواد توافق‌نامه صندوق بین‌المللی پول ایجاد کرده بودند:

ایالات متحده و چهار کشور آمریکای لاتین وابسته به دلار، السالوادور، گواتمالا، مکزیک و پاناما. سوئیس، یکی از اعضای شمالی صندوق بین‌المللی پول، یک ارز قابل تبدیل نیز داشت. صندوق بین‌المللی پول چهار کشور دیگر را دارای ارزهای قابل تبدیل موثر توصیف کرد، حتی اگر آنها هنوز به طور رسمی تعهدات ماده هشتم را نپذیرفته بودند: کوبا، جمهوری دومینیکن، هندوراس و ونزوئلا. در اواخر سال ۱۹۵۷، تنها دو کشور دیگر قابلیت تبدیل را که موضوع ماده هشتم ایجاد کرده بودند: کانادا و هائیتی. اعضای جامعه‌ی اروپا قابلیت تبدیل را در سال ۱۹۵۸ ایجاد کردند. اکثر کشورهای در حال توسعه و کشورهای سوسیالیست این حرکت را برای چندین دهه به تعویق انداختند. در حالی که ارتباطات اقتصادی مبتنی بر بازار به طور روشمند در میان کشورهای پیشرو در طول دهه‌ی ۱۹۵۰ بازسازی شد، بیشتر جمعیت جهان در کشورهایی زندگی می‌کردند که اساساً استراتژی‌های اقتصادی غیربازاری را برای توسعه انتخاب می‌کردند. تقریباً یک سوم جمعیت جهان در کشورهای سوسیالیستی زندگی می‌کردند (که توسط کورنای برای سال ۱۹۸۶ اندازه‌گیری شد). حدود ۵۰ درصد دیگر در کشورهایی زندگی می‌کردند که دولت‌ها نوعی «راه سوم» را بین سرمایه‌داری و سوسیالیسم اتخاذ می‌کردند، صنعتی‌سازی دولتی. اقتصاد جهان اساساً پس از جنگ جهانی دوم بسته بود و تنها حدود ۲۰ درصد از جمعیت جهان تا سال ۱۹۶۰ در اقتصادهای باز زندگی می‌کردند. تا سال ۱۹۹۳، بیش از ۶۰ درصد تولید ناخالص داخلی جهان و بیش از ۵۰ درصد جمعیت جهان در اقتصادهای باز قرار داشت. تا سال ۱۹۹۴ کشورهای روسیه و چین نیز به کشورهای با اقتصاد باز پیوستند. اگر هر دوی این کشورها اقتصاد کاملا آزاد داشته باشند، نسبت باز بودن بر اساس جمعیت ۳۰ درصد دیگر افزایش می‌یابد و به حدود ۸۷ درصد از جمعیت جهان می‌رسد و نسبت باز بودن تولید ناخالص داخلی ۱۵ درصد دیگر افزایش می‌یابد و به حدود ۸۳ درصد تولید ناخالص داخلی جهان می‌رسد. دولت‌های تقریباً همه‌ی کشورهای در حال توسعه پس از جنگ جهانی دوم سیاست‌های سوسیالیستی را اتخاذ کردند. البته در مورد اروپای شرقی و کشورهای بالتیک، این سیاست‌ها بیش از آنکه ناشی از تصمیمات سیاسی بومی باشد، به زور اتحاد جماهیر شوروی تحمیل شد. به طور کلی، سیاست‌های تجاری طیف گسترده‌ای از نیروهای اقتصادی، باورهای فکری، اقتصاد سیاسی داخلی، ملاحظات سیاست خارجی و سایر نیروهای اقتصادی را منعکس می‌کند. در حالی که هیچ خلاصه‌ای نمی‌تواند عدالت را در مورد نیروهای پیچیده و بی‌شمار در حال بازی توضیح دهد، همچنان مهم است که آنها را مرور کنیم. بایستی که سیاست‌های سوسیالیستی عمدتاً به‌عنوان «تجربه در حوزه سیاست‌گذاری» شناخته شوند، هرچند تجاربی بسیار اشتباه و پرهزینه.

اقتصاد دستوری و متمرکز دولتی در ایران

تعلیق بخش خصوصی و ناتوانی در تولید کالای رقابت‌پذیر جهانی

جعفر ساعی‌نیا

برای بیش از صد سال، جهان اقتصاد درگیر مناظره‌ای فکری بوده است. در یک سوی این مناظره فلاسفه و اقتصاددانانی بوده‌اند که به دفاع از نظامی اقتصادی پرداخته‌اند مبتنی بر مالکیت خصوصی و بازار آزاد—یا به بیان دیگر آن‌چه آزادی اقتصادی‌اش می‌نامیم. عناصر کلیدی در آزادی اقتصادی انتخاب شخصی، دادوستد داوطلبانه، آزادی رقابت در بازار و محافظت از جان و مال افراد است. آن نهادها و سیاست‌هایی هم‌سوی آزادی اقتصادی هستند که دادوستد داوطلبانه و حفاظت از جان و مال افراد را برقرار می‌دارند. دولت‌ها می‌توانند به وسیله‌ی مقرر داشتن نظام اجرای قوانینی که از حق مالکیت مالکان دفاع می‌کند و قراردادها را به طرق بی‌طرفانه به اجرا می‌گذارد، آزادی اقتصادی را ترویج کنند. با این وجود آزادی اقتصادی مستلزم آن است که علاوه بر این دولت‌ها از ستاندن مایملک مردم پرهیز کنند و در انتخاب شخصی، دادوستد دواطلبانه و آزادی‌شان برای ورود به بازار کار و کالا مداخله نکنند. وقتی دولت‌ها مالیات‌ها، مخارج دولتی و مقررات‌پردازی را به جای انتخاب شخصی، دادوستد داوطلبانه و هماهنگی در بازار می‌نشانند، آزادی اقتصادی را محدود می‌کنند. قیدوبندهایی که بر ورود به مشاغل و فعالیت‌های تجاری اعمال می‌شوند هم آزادی اقتصادی را محدود می‌کنند.

آدام اسمیت یکی از نخستین اقتصاددانانی بود که به مباحثه‌ی بر سر نسخه‌ای از آزادی اقتصادی همت گماشت و جای پای او را صفی از اندیشمندان ممتاز چون جان استوارت میل، لودویگ فون میزس، فردریش فون هایک و میلتون فریدمن دنبال کرده‌اند. سوی دیگر این مناظره را افرادی تشکیل می‌دهند که معاند آزادی اقتصادی‌اند و در عوض بحث‌شان بر سر نظام اقتصادی‌ای است که مشخصه‌هایش برنامه‌ریزی‌های مرکزگرای اقتصادی و مهار دولت بر ابزار تولید است. در میان مدافعان مداخله‌گری گسترده‌ی دولت افرادی هستند چون ژان ژاک روسو، کارل مارکس، و از مدافعان قرن بیستمی این دیدگاه می‌توان از آبا لرنر، جان کنت گلبریث، مایکل هرینگتن و رابرت هایلبرونر نام برد. این اندیشمندان استدلال کرده‌اند که بازار آزاد به پیدایش انحصار، بحران‌های مزمن اقتصادی، نابرابری درآمدی و فروسایی بیش از پیش فقرا می‌انجامد، و معتقد بوده‌اند که مهار سیاسی مرکزگرا بر حیات اقتصادی مردم از این قبیل معضلات جلوگیری خواهد کرد. ایشان حیات اقتصادی را مهم‌تر از آن می‌دانند که به تصمیمات مرکززدایی‌شده‌ی افراد وانهاده شود. در سال‌های نخستین قرن بیستم مهار دولتی همپای گسترش کمونیستم و فاشیسم افزایش یافت. در ایالات متحده، نیو دیل به شکل قابل توجه نقش دولت در حیات اقتصادی مردم را پررنگ‌تر کرد. در اواخر دهه‌ی ۱۹۷۰ و سال‌های نخستین دهه‌ی ۱۹۸۰، آزادی اقتصادی با مقررات‌زدایی، خصوصی‌سازی و کاهش مالیات، بار دیگر به صحنه بازگشت. البته که افزایش عمده در آزادی اقتصادی با سقوط اتحاد جماهیر شوروی بود که از راه رسید. امروزه مدافعان آزادی مناظره‌ی مذکور را در سیطره‌ی خود دارند. در واقع این یکی از سوسیالیست‌های برجسته—رابرت هایالبرونرِ فقید—بود که باور داشت مدافعان آزادی مناظره را برده‌اند. شواهد معتبر به روشن‌تر شدن مباحثه کمک کرده‌اند. به راستی که تفاوت‌های ژرف میان معیارهای زندگی مردمی که در نظام‌های اقتصاد آزاد زیسته‌اند با آنان که تحت نظام‌هایی با

آزادی اقتصادی کم‌تر زندگی کرده‌اند بیش از پیش آشکار شده است: برای مثال کره شمالی در مقایسه با کره جنوبی، آلمان شرقی در مقایسه با آلمان غربی، استونی در مقایسه با فنلاند، کوبایی‌هایی که در میامی زندگی می‌کنند در مقایسه با کوبایی‌هایی که در کوبا ساکن‌اند. در همه‌ی این موارد مردمی که در اقتصادهای آزادتر زیسته‌اند، به هر معنایی نسبت به همتایان‌شان در اقتصادهای کم‌تر آزاد زندگی بهتری داشته‌اند.

اقتصاد ایران، تاریخی غریب دارد. از زمانی که رضاخان جرقه‌های اولیه‌ی دولت مدرن را در ایران برافروخت، نقش دولت در اقتصاد، همواره پررنگ بوده است. پس از جنگ جهانی دوم برنامه‌ریزی اقتصادی در دستور کار دولت‌ها قرار گرفت. سرمایه‌گذاری دولتی در زیرساخت‌ها به سمت بنگاه‌داری دولتی لغزید و همراه شدن درآمدهای نفتی و انحصار آن در دست دولت، به‌ویژه در دهه‌ی ۵۰ خورشیدی، اقتصاد خصوصی نوپای ایران را زمین‌گیر کرد. با وقوع انقلاب اسلامی اصول قانون اساسی به گونه‌ای تصویب شد که عملاً اقتصاد ایران به یکی از دولتی‌ترین و بسته‌ترین اقتصادهای عصر خود بدل شد. بخش دولتی شامل کلیه‌ی صنایع بزرگ، صنایع مادر، بازرگانی خارجی، معادن بزرگ، بانکداری، بیمه، تامین نیرو، سدها و شبکه‌های بزرگ آب‌رسانی، رادیو و تلویزیون، پست و تلگراف و تلفن، هواپیمایی، کشتیرانی، راه و راه‌آهن و مانند اینهاست که به صورت مالکیت عمومی و در اختیار دولت است.

اصل ۴۴، ماهیت اصلی اقتصاد ایران را یک اقتصاد دولتی از تولید تا توزیع و بازرگانی خارجی می‌داند که دو بخش دیگر خصوصی و تعاونی صرفاً در حوزه‌هایی حق فعالیت دارند که مزاحمتی برای تصدی‌گری تام و تمام دولت ایجاد نکند کمااینکه، مالکیت را هم در همان حدود یادشده به رسمیت می‌شناسد که به مفهوم ایجاد یک حق مستقیم و بلاواسطه برای دولت است که هر زمان تشخیص دهد، قادر است آن را سلب کند.

در عمل، در ایران به شیوه‌ای خصوصی‌سازی شد که نه‌تنها بار مدیریتی این بنگاه‌ها از دوش دولت برداشته نشد، بلکه به شکل حاد و گسترده‌ای، هم موجبات استفاده ناکارا از منابع فراهم آمد و هم به دلیل روابط گسترده مدیران این‌گونه بنگاه‌ها با سازمان‌های دولتی و حاکمیتی، رانت اطلاعاتی به شدت وسیعی پیش‌روی آنان قرار گرفت بدون آنکه مانند سایر شرکت‌های فعال بخش خصوصی، به شفافیت، پاسخگویی به مشتریان، کیفیت و بسیاری نیز، مالیات‌دهی اهمیت دهند.

با پایان جنگ و آغاز دوره‌ی سازندگی، مشکلات عدیده‌ی بنگاه‌داری دولتی از چشم دولتمردان ایران نیز پنهان نماند که در نتیجه، درصدد واگذاری شرکت‌های دولتی به بخش خصوصی برآمدند. شرکت‌هایی که یا از همان بدو تاسیس، دولتی بودند، یا طی موج مصادره‌ی شرکت‌ها و بنگاه‌های خصوصی، مدیریت آنها به دولت یا نهادهای انقلابی واگذار شد. اما در عمل، در ایران به شیوه‌ای خصوصی‌سازی شد که نه‌تنها بار مدیریتی این بنگاه‌ها از دوش دولت برداشته نشد، بلکه به شکل حاد و گسترده‌ای، هم موجبات استفاده ناکارا از منابع فراهم آمد و هم به دلیل روابط گسترده مدیران این‌گونه بنگاه‌ها با سازمان‌های دولتی و حاکمیتی، رانت اطلاعاتی به شدت وسیعی پیش‌روی آنان قرار گرفت بدون آنکه مانند سایر شرکت‌های فعال بخش خصوصی، به شفافیت، پاسخگویی به مشتریان، کیفیت و بسیاری نیز، مالیات‌دهی اهمیت دهند. بدتر از آن اینکه، خصولتی‌ها به دلیل وابستگی‌های پنهان و آشکارشان به نهادهای قدرت، می‌توانند قدرت‌های فراقانونی داشته باشند و با استفاده از منابع مالی خود با رانت، بر شرکت‌های دولتی که برای خصوصی‌سازی به فروش گذاشته می‌شوند، مسلط شوند.

آمار و ارقام واگذاری‌ها در قالب برنامه خصوصی‌سازی نشان می‌دهد کل واگذاری‌های صورت‌گرفته به نام خصوصی‌سازی اما به کام خصولتی‌ها، بوده است. به یک تعبیر، خصوصی‌سازی در ایران نه‌تنها نتوانسته به اهداف افزایش کارایی اقتصادی، کاهش فساد و افزایش رقابت‌پذیری منتهی شود، که متاثر از همان اندیشه حاکم بر تدوین اصل ۴۴ که اقتصاد دولتی را بر فعالیت‌های بخش خصوصی مقدم می‌شمارد، خود عملاً به تسلط گروه‌های ذی‌نفوذ در میز قدرت دامن زده که در مغایرت کامل با روح خصوصی‌سازی قرار دارد. خصوصی‌سازی در ایران محملی شده است تا دست فراخ نهادهای حکومتی در دخالت در اقتصاد و کنترل و جهت‌دهی آن به سمت و سویی که می‌پسندند، به یک پشتوانه‌ی حقوقی دست یابد تا هر جا این نهادها با انتقاد از عملکرد خود مواجه شوند، ارجاع قانونی کافی برای آن به وجود آورند. انحراف خصوصی‌سازی در ایران از روح و فلسفه وجودی خصوصی‌سازی به‌حدی است که می‌توان آن را در قالب سهم‌خواهی با محمل قانونی به تصویر کشید تا بهبود کارایی و افزایش رشد و توسعه اقتصادی و کاهش فساد که اصل این‌گونه واگذاری‌ها، خود منشأ بزرگ‌ترین فسادهاست. چگونه می‌توان به اصل خصوصی‌سازی باور داشت و به نیات گروه‌های دخیل در آن شک نداشت وقتی دولت حاضر نیست نخستین اصل پایه‌ای نظم بازار یعنی نظام قیمت‌ها را بپذیرد .این تناقض آنقدر آشکار است که خصوصی‌سازی ایرانی در نهایت به ایجاد یک طبقه و یک واژه‌ی جدید در اقتصاد به نام خصولتی منتهی می‌شود که در نوع خود ادبیات جدیدی را در اقتصاد آفریده است. و مدیریت اقتصادی دولتی! و شترگاوپلنگ، به مفهوم واقعی را باید در هیبت این شرکت‌ها جست‌وجو کرد. خصوصی‌سازی ایرانی را باید به نوعی به سخره گرفتن نظریات و تجاربی دانست که دولت را از دخالت در اقتصاد منع می‌کرد. تجاربی که سایرین از آن عبرت گرفتند اما ما خود به احتمال زیاد، عبرت دیگران باشیم.

شاخص رقابت‌پذیری اقتصاد از سال ۲۰۰۵ از سوی مجمع جهانی اقتصاد به رتبه‌بندی کشورها پرداخته است. این شاخص مجموعه‌ای از نهادها، سیاست‌ها و عواملی تعریف می‌شود که سطح بهره‌وری یک اقتصاد را تعیین می‌کند. این شاخص حدود ۱۱۴ زیرشاخص را ترکیب می‌کند تا مفاهیمی را که برای بهره‌وری و رفاه بلندمدت

مهم هستند را در بر گیرد. این شاخص‌ها تا سال ۲۰۱۸ در ۱۲ رکن گروه‌بندی می‌شدند که به شرح زیر بود: نهادها، زیرساخت‌ها، فضای اقتصاد کلان، بهداشت و آموزش ابتدایی، آموزش عالی، کارایی بازار کالا، توسعه‌یافتگی بازارهای مالی، آمادگی فناورانه، اندازه‌ی بازار، پیچیدگی کسب‌وکار و نوآوری. اما از سال ۲۰۱۸ به ارکان زیر تغییر کرد: نهادها، زیرساخت‌ها، سازگاری با فناوری اطلاعات، ثبات اقتصاد کلان، سلامت، مهارت‌ها، بازار محصول، بازار نیروی کار، سیستم مالی، اندازه‌ی بازار، پویایی کسب‌وکار و ظرفیت نوآوری. پیش از سال ۲۰۱۸، کشورها بر مبنای سرانه‌ی تولیدناخالص داخلی به قیمت بازار و سهم صادرات کالاهای معدنی در کل صادرات(کالا و خدمات) در سه گروه عامل محور، کارایی محور و نوآوری محور تقسیم می‌شدند. اما این تقسیم‌بندی به منظور وزن‌دهی به هر کدام از شاخص‌ها انجام می‌شد. به این معنی که با توجه به وضعیت کشور، تأثیر شاخص‌ها متفاوت بود. اما پس از سال ۲۰۱۸ جمع‌بندی بر آن شد که با ادامه‌ی روند انقلاب صنعتی چهارم همه‌ی عوامل رقابت‌پذیری تأثیر مشابهی بر رقابت‌پذیری کشورها، صرف‌نظر از سطح درآمد آنها، خواهند داشت. به همین منظور هر ۱۲ رکن وزن برابری در محاسبه‌ی شاخص کل دارند.

مجمع جهانی اقتصاد از سال ۲۰۱۰ ایران را وارد گزارش رقابت‌پذیری جهانی خود کرده است. ایران در طی این ۱۲ سال همواره روندی نزولی را تجربه کرده است.

همچنین، جدیدترین گزارش شاخص آزادی اقتصادی موسسه بین‌المللی «فریز» نشان می‌دهد ایران در رتبه ۱۵۹ در میان ۱۶۵ کشور بررسی شده است و در انتهای جدول قرار دارد. نمره‌ی شاخص آزادی ایران همچنان از جمله کشورهایی با بسته‌ترین اقتصادهای جهان و هم‌ردیف با کشورهایی چون لیبی و کنگو است. شاخص منتشر شده آزادی اقتصادی توسط موسسه فریزر، میزان حمایت سیاست‌ها و نهادهای کشورها از آزادی اقتصادی را اندازه‌گیری می‌کند. در آخرین رتبه‌بندی این موسسه بین‌المللی نمره ایران در شاخص آزادی اقتصادی از حداکثر ۱۰ امتیاز، ٤/٩٦ اعلام شده است. رتبه‌ی ایران در رتبه‌بندی این موسسه در سال ۲۰۱۹، ۱۵۸ بوده که در سال ۲۰۲۰ از میان ۱۶۵ کشور به رتبه‌ی ۱۵۹ رسیده و هم‌اکنون نیز در همین رتبه‌ی نامطلوب و نگران‌کننده قرار دارد. داده‌های موسسه «فریزر» بیانگر آن است که امتیاز ایران در زیر شاخص «اندازه دولت» بهبود نسبی داشته، در زیر شاخص «سیستم حقوقی و حقوق مالکیت» کاهش داشته و در امتیاز «پول قوی» افزایش عملکرد داشته است. اما امتیاز «آزادی تجارت بین‌المللی» کاهش قابل توجهی یافته و همچنین امتیاز زیر شاخص «مقررات» هم بدون تغییر باقی مانده است. بر اساس این رتبه‌بندی ایران در دسته ۱۰ کشور انتهانشین شاخص آزادی اقتصادی قرار گرفته است که نشان از مشکلات ساختاری در اقتصاد کشور دارد. در این رتبه‌بندی هنگ‌کنگ همچنان در جایگاه اول باقی مانده است. سنگاپور بار دیگر در رتبه‌ی دوم قرار گرفت. کشورهای سوئیس، نیوزلند، دانمارک، استرالیا، ایالات متحده آمریکا، استونی، موریس و ایرلند هم در رده‌های سوم تا دهم قرار دارند. جمهوری دمکراتیک کنگو، الجزایر، جمهوری کنگو، ایران، لیبی، آرژانتین، سوریه، زیمبابوه، سودان و ونزوئلا در انتهای لیست قرار دارند. در گزارش موسسه «فریزر» آمده که سنگ‌بنای آزادی اقتصادی شامل انتخاب شخصی، مبادله‌ی داوطلبانه، آزادی ورود به بازارها و رقابت و امنیت شخص و دارایی خصوصی است. چهل و دو نقطه داده برای ایجاد یک شاخص خلاصه، همراه با تعدیل حقوق قانونی جنسیتی برای اندازه‌گیری میزان برابری آزادی اقتصادی زنان در مقایسه با مردان استفاده می‌شود. بر این اساس درجه‌ی آزادی اقتصادی در پنج حوزه ی وسیع سنجیده می‌شود:

دولت باید بپذیرد که ابتدا باید آزادسازی بعد خصوصی‌سازی شود. فضای کسب و کار در ایران مناسب فعالیت بخش خصوصی نیست و در نتیجه بخش خصوصی توان تولید کالای رقابت‌پذیر جهانی را ندارد. اقتصاد کشور دولتی است و دولت در تمام جنبه‌های همه‌ی بازارها از جمله کالا، خدمات، کار و پول دخالت می‌کند.

حوزه ۱؛ اندازه دولت: با افزایش مخارج دولت، مالیات، و شرکت‌های تحت کنترل دولت، تصمیم‌گیری دولتی جایگزین انتخاب فردی می‌شود و آزادی اقتصادی کاهش می‌یابد.

حوزه ۲؛ نظام حقوقی و حقوق مالکیت: حمایت از اشخاص و دارایی آنها که از مسیر صحیح به دست آمده یکی از عناصر مرکزی آزادی اقتصادی و جامعه مدنی و درواقع مهمترین کارکرد دولت است.

حوزه ۳؛ پول سالم: تورم سبب از بین رفتن ارزش دستمزد و پس‌اندازهایی می‌شود که از راه سالم به دست آمده. بنابراین پول سالم برای حمایت از حقوق مالکیت ضروریست. وقتی تورم نه تنها بالا بلکه متغیر نیز هست، برنامه‌ریزی برای آینده و در نتیجه استفاده مؤثر از آزادی اقتصادی برای افراد دشوار می‌شود.

حوزه ۴؛ آزادی تجارت بین‌المللی: آزادی مبادله- در معنای وسیع آن، خرید، فروش، بستن قرارداد و...- برای آزادی اقتصادی ضروریست و زمانی که آزادی مبادله شامل مشاغل و افراد در ملل دیگر نمی‌شود، کاهش می‌یابد.

حوزه ۵؛ مقررات: دولت‌ها نه تنها از تعدادی ابزار برای محدود کردن حق مبادله در سطح بین‌المللی استفاده می‌کنند، همچنین ممکن است مقررات سختی را تحمیل کنند که حق مبادله، دریافت اعتبار، استخدام یا کارکردن آزادانه برای هر کسی و یا اداره‌ی آزادانه‌ی کسب و کار را محدود کنند.

هم‌اکنون، اقتصاد ایران ۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۱ را پشت سر گذاشته است. در این سال اقتصاد ایران حال و روز خوبی نداشت. اغلب شاخص‌های اقتصاد کلان در این سال از اوضاع بحرانی و نگران‌کننده حکایت داشتند. تورم سالانه بیش از ۵۰ درصدی، قدرت خرید ایرانیان را به‌شدت پایین آورد و موجب گسترش فقر در میان گروه‌های با درآمد ثابت شد که عمدتا عایدی کم یا متوسطی داشتند. تلاطم شدید نرخ ارز در هفته‌ها و ماه‌های متوالی، باعث نااطمینانی و ریسک بالا در فضای کسب‌وکارها شد. مداخلات وسیع دولت در همه‌ی بازارها هم مزید بر علت ناامنی برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی واقعی شد. نتیجه ندادن مذاکرات هسته‌ای نیز عامل دیگری برای افزایش نااطمینانی‌ها بود. درآمدهای دولت برای پوشش هزینه‌هایش کافی نبود؛ بنابراین تأمین کسری بودجه با روش‌های نامناسب به افزایش پایه‌ی پولی و نقدینگی دامن زد که خود موجد خطر تورمی بالقوه در آینده است.

به‌طور کلی می‌توان گفت، سیاست‌گذاری اقتصادی دولت، تکرار اشتباهات آزموده‌شده‌ی گذشته در خصوص کنترل تورم و ایجاد اشتغال بود. داده‌های نگران‌کننده در خصوص رشد ناترازی‌های مالی و پولی و نیز سیاست‌گذاری‌های نادرست را می‌توان نقطه‌ضعف اقتصاد ایران در سال جاری دانست. در پایان باید گفت، اگر دولت در سیاست‌گذاری‌های خود به جای طرح شعار، راهکارهای اثبات‌شده علمی را ملاک قرار دهد و بپذیرد که وضع نامساعد و نگران‌کننده امروز، ناشی از دور شدن از دستاوردهای کاملاً شناخته‌شده علم اقتصاد است، می‌توان امیدوار بود که درس درستی از تجربه‌ی سال‌های گذشته گرفته است. دولت باید بپذیرد که ابتدا باید آزادسازی بعد خصوصی‌سازی شود. فضای کسب و کار در ایران مناسب فعالیت بخش خصوصی نیست و در نتیجه بخش خصوصی توان تولید کالای رقابت‌پذیر جهانی را ندارد. اقتصاد کشور دولتی است و دولت در تمام جنبه‌های همه‌ی بازارها از جمله کالا، خدمات، کار و پول دخالت می‌کند.

تحولات اقتصادی در دوران کرونا و پساکرونا در ایران و جهان

پاندمی کرونا در اواخر سال ۲۰۱۹ میلادی مصادف با ۱۳۹۸ هجری شمسی شروع شد. این پاندمی اقتصاد جهان و زندگی اجتماعی مردم را تحت تأثیر خود قرارداد. در این یادداشت، به شرحی تفصیلی از تأثیر پاندمی کرونا در زندگی و معیشت مردم، فرایندهای اقتصادی و مکانیسم‌های حمایت اجتماعی، گروه‌های آسیب‌پذیر در جامعه و... خواهیم پرداخت. همچنین نقش دولت‌های خارجی و دولت ایران در مواجهه با این پاندمی را بررسی خواهیم کرد. در نهایت فرصت‌های پیش‌روی اقتصاد ایران و جهان را معرفی خواهیم کرد.

علیرضا مردی - جعفر ساعی‌نیا

مقدمه

با شیوع ویروس کرونا در چین در اواخر ژانویه و سرایت و شیوع آن در کشورهای اروپایی و خاورمیانه، اقتصاد در سراسر جهان وارد شوک شد. کارشناسان اقتصادی معتقد بودند، ریسک ویروس کرونا (کووید ۱۹) به‌حدی بود که آن را آغازی بر وقوع یک رکود در اقتصاد جهانی می‌دانستند. البته میزان اثرگذاری شیوع ویروس کرونا بر اقتصادهای مختلف یکسان نبود و شیوع این ویروس بر اقتصادهای متکی بر درآمد ناشی از گردشگری تأثیر قابل ملاحظه‌ای داشت. از جمله اثرات جهانی شیوع ویروس کرونا عبارت بودند از افزایش بیکاری در جهان، تحمیل شوک‌های سنگین به اقتصاد دنیا، لطمه‌ی سنگین به تجارت خارجی کشورهای درگیر کرونا، بسته شدن درهای دنیا به روی تجارت خارجی و... به‌طوری‌که برخی دولت‌ها در این شرایط به سیاست کاهش واردات و ساخت آن‌ها در داخل از طریق سیاست‌های تضعیف پول‌ها و در نتیجه افزایش رشد داخلی و صدور بیکاری به کشورهای مختلف روی آورند.

مسئله‌ی مهمی که در ارزیابی آثار اقتصادی شیوع این ویروس بسیار حائز اهمیت است، کاهش رشد اقتصاد در طرف عرضه و تقاضا، اقتصاد را با فشار کاهشی روبرو می‌کرد. با مختل‌شدن تجارت بین‌الملل و حتی حمل‌ونقل داخلی، زنجیره‌ی ارزش طیف وسیعی از محصولات دچار اختلال شد و ظرفیت تولید واحدها به دلیل عدم دسترسی به نهاده‌ها کاهش یافت. بدون کرونا، اقتصاد ایران در سال ۱۳۹۹ رشد مثبت غیرنفتی (هر چند اندک) را توانست ثبت کند ولی با شیوع این بیماری، وضعیت رکود و بی‌ثباتی در اقتصاد ایران تشدید شد، کاهش تقاضا برای صادرات محصولات ایران و به‌طورکلی کاهش تجارت جهانی تقاضای کل را از طرف تجارت خارجی متأثر ساخت. در بخش داخلی نیز تقاضا به دلیل کاهش درآمد خانوار و هم کاهش برخی کالاها و خدمات که به شیوع بیشتر ویروس منجر می‌شوند (مانند حمل‌ونقل، رستوران و هتل‌داری، پوشاک و غیره) تحت تأثیر قرار می‌دهد. از طرف دیگر عرضه‌ی کل اقتصاد نیز به دلیل اختلال در شبکه‌ی تأمین مواد اولیه و محدودیت فعالیت برخی از واحدهای صنفی با شوک عرضه مواجه شد.

در این یادداشت به پیامدهای جهانی و پیامدهای داخلی اقتصاد ایران خواهیم‌پرداخت.

پیامدهای جهانی اقتصاد کلان ناشی از کووید-۱۹

شیوع ویروس کووید-۱۹ در بخش‌های مختلف اقتصادی، اثرات متفاوتی داشته است که به اثرات هر بخش به تفکیک پرداخته می‌شود؛

کشاورزی: سقوط جهانی در تقاضا برای هتل‌ها و رستوران‌ها، قیمت کالاهای کشاورزی را تا ۲۰ درصد کاهش داد. کشورها در سراسر جهان به اعمال پروتکل‌های بهداشتی برای مهار گسترش بیماری متحمل شدند، از جمله؛ رعایت فاصله‌ی اجتماعی، اجتناب از مسافرت‌های غیرضروری و ممنوعیت از اجتماع و تجمع.

صنعت ساخت و تولید: بیشتر از ۸۰ درصد از مشاغل تولیدی در انگلستان اعلام کردند که در دو ماهه بعد از همه‌گیری ویروس، دچار کاهش شدید در گردش مالی خود شده‌بودند و ۹۸ درصد از تأثیر منفی این بیماری در فعالیت‌های تجاری ابراز نگرانی کرده بودند. مسائل مربوط به واردات و کمبودهای تجهیزات پرسنلی به عنوان اصلی‌ترین نگرانی برای مشاغل ناشی از اختلال در زنجیره‌های تأمین و سیاست‌های انزوا در نظر گرفته شده بود. در واقع، برای بسیاری از نقش‌های موجود در یک شرکت تولیدی، «کار در خانه» گزینه‌ی مناسبی بود.

آموزش: کووید-۱۹ بر روی همه‌ی سطوح سیستم آموزشی از پیش دبستانی تا آموزش‌عالی تأثیر گذاشت. کشورهای مختلف سیاست‌های مختلفی اتخاذ نمودند؛ از جمله؛ بسته شدن کامل موسسات آموزشی در آلمان و ایتالیا تا تعطیلی هدفمند در انگلستان برای همه‌ی اقشار جامعه به استثنای فرزندان کارگران در صنایع کلیدی. علاوه براین، بیش از ۱۰۰ کشور جهان تعطیلی امکانات آموزشی را در سراسر کشور وضع نمودند. یونسکو برآورد کرده بود که نزدیک به ۹۰۰ میلیون یادگیرنده تحت تأثیر

تعطیلی موسسات آموزشی قرار گرفته‌اند. در حالی که هدف از این تعطیلی‌ها، جلوگیری از شیوع بیماری و ویروس در موسسات و جلوگیری از انتقال آن به افراد آسیب‌پذیر بود. این تعطیلی‌ها دارای پیامدهای گسترده‌ی اقتصادی- اجتماعی بوده است. به گونه‌ای که بر تحرک اجتماعی تأثیر گذاشته و به موجب آن مدارس دیگر قادر به تهیه‌ی وعده‌های غذایی رایگان برای کودکان خانواده‌های کم‌درآمد، نشدند. علاوه بر این، کووید-۱۹ باعث شد تمام تحقیقات دانشگاهی و غیرکوویدی متوقف شده و همگی متمرکز بر روی اثرات کوتاه‌مدت و بلندمدت این ویروس شوند. از سوی دیگر به تعویق افتادن کنفرانس‌ها و همایش‌های علمی- پژوهشی فرصت همکاری و انتقال اطلاعات را کاهش داده بود. اگر چه بسیاری از کنفرانس‌ها به صورت مجازی برگزار می‌شد ولی به اندازه‌ی ارتباطات حضوری مثمربه‌ثمر نبود.

صنعت مالی: کووید-۱۹ جوامع، مشاغل و سازمان‌ها را در سطح جهانی تحت تأثیر قرار داد و همچنین بر بازارهای مالی و اقتصاد جهانی تأثیر گذاشت. پاسخ‌های دولت و موانعی که برای مهار این بیماری ایجاد شد، منجر به اختلال در زنجیره‌ی عرضه شد. در چین، محدودیت‌ها به طور قابل توجهی تولید کالاها را کاهش داد، در حالی که سیاست‌های قرنطینه و خودانزوایی باعث کاهش مصرف، تقاضا و استفاده از محصولات و خدمات شد. علاوه بر اختلال در زنجیره‌ی عرضه، بخش بازار سهام نیز تحت تأثیر قرارگرفته بود، در آمریکا حدود ۵۰۰ شرکت بزرگ در سهام آمریکا، میانگین صنعتی داوجونز به طرز چشمگیری کاهش یافتند. کاهش در بازارهای سهام جهانی باعث ایجاد فضای بی‌ثبات در سطح نقدینگی شد، و بانک‌های مرکزی برای مقابله با این اثرات، اقدام به حفظ نقدینگی کردند و تلاش بر این بود که شوک اقتصادی را کاهش دهند.

بهداشت و درمان: بیماری همه‌گیر کووید-۱۹ باعث ایجاد یک چالش بی‌سابقه برای سیستم‌های بهداشت و درمان شد. هزینه‌های بالای‌مراقبت بهداشتی، کمبود تجهیزات حفاظتی از جمله ماسک صورت، تعداد کم تخت‌خواب‌های آی‌سی‌یو و دستگاه‌های تهویه، نقاط ضعفی در ارائه‌ی مراقبت‌های بهداشتی از بیماران بود. در آمریکا نگرانی در مورد افراد بیمه نشده وجود داشت که در مشاغل مستعد به عفونت ویروسی کار می‌کردند و منجر به پیامدهای قابل توجهی در صورت بیماری می‌شد.

گردشگری: اثرات کووید-۱۹ بر عرضه و تقاضای سفر، توانست بر بخش توریسم و گردشگری تأثیر بسزایی بگذارد. شورای جهانگردی و مسافرت جهانی هشدار داده بود که ۵۰ میلیون شغل در بخش گردشگری جهانی در خطر است و نیاز به اقدام فوری دارد. می‌توان از طریق کمک‌های موقتی ایالات برای بخش سفر و گردشگری از دولت‌های ملی و نیز دسترسی سریع و آسان برای وام‌های کوتاه و میان مدت جهت غلبه بر کمبودهای نقدینگی اقداماتی اتخاذ کند. اکثر کشورهای جهان با محدودیت‌هایی بر روی سفرهای غیرضروری، تعلیق خدمات ویزا، تلاش کردند از شیوع گسترده و انتقال ویروس کرونا به کشورشان جلوگیری کنند.

بخش املاک و مستغلات: این صنعت با شیوع کووید-۱۹ با بلاتکلیفی روبرو شد، در سطح فردی، اقدامات احتیاطی برای رعایت فاصله اجتماعی، باعث کاهش بازدید از منازل به عنوان بخش اصلی فرایند فروش شد و هم برای خریداران و هم برای فروشندگان موجب تجدیدنظر در برنامه‌های معاملاتی‌شان شد. برخی از کارگزاران، تورهای بازدید از خانه را به صورت اسکایپ و فیس تایم برای به حداقل رساندن عفونت و انتشار بیماری درنظر گرفتند. از سوی دیگر، مشکلات مالی از جمله توانایی پرداخت اجاره، وام‌ها و سایر مخارج به دلیل بیماری یا تعلیق از کار یا حتی اخراج کارگران به تشویش این بازار دامن زد. به گونه‌ای که بانک‌های انگلستان تلاش کردند از اقداماتی همچون تعویق بازپرداخت وام‌ها، ایجاد سپرده‌های جدیدی برای وام جهت کاهش فشار در این بخش استفاده کنند.

بخش غذایی: بخش غذایی شامل توزیع و خرده فروشی به دلیل خرید وحشت (خرید سراسیمه) و انبار کردن مواد غذایی تحت فشار قرار گرفته بود. این امر باعث افزایش نگرانی‌هایی در مورد کمبود محصولات غذایی همچون شیر با طول عمر بالا، ماکارونی، برنج و سبزیجات مقوی شده بود. خرید وحشت منجر به افزایش یک میلیارد یورویی مواد غذایی در خانه‌های انگلستان شد.

تأثیرات اجتماعی: اقدامات فاصله اجتماعی برای جلوگیری از شیوع کووید-۱۹ ترس از خشونت خانگی، سوءاستفاده جسمی، عاطفی و جنسی را افزایش داده بود. مشکلات در خانه ماندن و انزوای اجتماعی باعث ایجاد مشکلات خانوادگی شده بود، به گونه‌ای که در همین دوران نرخ طلاق افزایش یافت.

پیامدهای داخلی اقتصاد کلان ناشی از کووید-۱۹

شیوع ویروس کرونا به متأثر شدن تقاضا و عرضه در اقتصاد ایران منجر شد. کاهش تقاضا ناشی از موارد زیر بود:

۱- کاهش تقاضای مصرفی خانوارها ناشی از عدم تمایل خرید (عمدتا برای بخش‌های خدماتی) به‌دلیل ملاحظات بهداشتی.

۲- کاهش تقاضای مصرفی خانوارها ناشی از کاهش درآمد (برای خانوارهایی که شغل آن‌ها در این شرایط آسیب دیده).

۳- کاهش تقاضای مصرفی خانوارها به‌خصوص برای کالای بادوام و افزایش پس‌انداز احتیاطی به دلیل نااطمینانی از آینده.

۴- کاهش صادرات به دلیل ملاحظات بهداشتی کشورهای طرف تجاری.

در کنار شوک تقاضا، اقتصاد با شوک عرضه نیز مواجه شد که در موارد زیر تجلی می‌یابد:

۱- تعطیلی اجباری بخش عمده‌ای از خدمات از جمله فعالیت‌های گردشگری، ورزشی و تفریحی و ... جهت اجرای سیاست فاصله‌گذاری اجتماعی.

۲- افزایش هزینه و سخت شدن واردات مواد اولیه.

۳- آسیب دیدن زنجیره‌ی تولید کالاها به دلیل موارد فوق‌الذکر .

در حوزه‌ی بازرگانی و توزیع کالاها و خدمات نیز رخدادها و شرایط زیر صورت گرفت:

۱- هراس مصرف‌کنندگان کالاهای ایرانی در کشورهای عراق، افغانستان و ترکیه به دلیل بسته شدن مرزهای زمینی و کاهش صادرات.

۲- موفق نبودن در تنظیم بازار اقلام و داروهای بهداشتی برای درمان و پیشگیری از جمله ماسک و مواد ضد عفونی کننده و ...

۳- احتمال افزایش قاچاق برخی کالاهای اساسی و لوازم بهداشتی به دو دلیل، سیاست افزایش ذخیره‌ساز کشورهای همسایه و سیاست‌های ارزی.

حوزه‌ی ارزی

ویروس کرونا از ۴ راه زیر بر بازار ارز اثر گذاشت:

۱- اکثر اقتصادهای بزرگ جهانی در حالی با شیوع بیماری کرونا مواجه شدند که کاهش شدید و کم‌سابقه‌ی شاخص بورس‌های بین‌المللی و کاهش حدود ۳۰ درصدی قیمت نفت مواجه بودند. در نتیجه محدودیت‌های ارزی کشور بیش از قبل بود.

۲- صادرات محصولات خام و مواد اولیه که بخش عمدهی صادرات غیرنفتی ما را تشکیل می‌داد، با توجه به کاهش شاخص بورس‌های جهانی و قیمت نفت، کاهش یافت.

۳- شیوع ویروس کرونا، کشورهای همسایه ایران (به‌ویژه عراق، افغانستان و ترکیه) بخاطر احساس خطر، صادرات ایران به کشورشان را محدود کردند. در نتیجه ایجاد منابع ارزی از کانال صادرات‌غیرنفتی، با مشکلاتی مواجه شد.

۴- ایجاد محدودیت در مسافرت‌های خارجی به علت بیماری کرونا، منجر به کاهش تقاضای ارز شد.

اثر کرونا بر کسری بودجه و تورم در ایران

تا قبل از شیوع ویروس کرونا، اقتصاد ایران با کاهش شدید درآمدها مواجه شده‌بود و این در حالی بود که هزینه‌ها نمی‌توانست متناسب با آن کاهش پیدا کند و همین موضوع باعث شده تا کسری بودجه پایدار، یکی از مهمترین معضلات اقتصاد ایران طی سال‌های آتی باشد. در این میان شیوع بیماری کرونا و هزینه‌هایی که در پی داشت مشکل کسری بودجه سال ۱۳۹۹ را تشدید کرد که مهمترین عوامل به صورت زیر بود:

افزایش هزینه‌ها:

الف: (افزایش هزینه‌های بخش سلامت و درمان)

ب: (هزینه‌های حمایتی برای دوران فاصله‌گذاری اجتماعی)

کاهش درآمدها:

الف: (کاهش قیمت نفت)

ب: (کاهش درآمدهای مالیاتی)

تأثیرات بر فقر و توزیع درآمد

شیوع ویروس کرونا باعث رکود اقتصادی در کل جهان و از جمله ایران شد و بنابراین بیشتر گروه‌ها کاهش در درآمد حقیقی را داشتند اما دهک‌های پایین درآمدی بیشتر صدمه دیدند. تأثیر شوک ناشی از کرونا به دلایل زیر برای گروه‌های پایین درآمدی بیشتر بود:

۱- درآمد ناشی از شغل:

در میان فقرا و گروه‌های آسیب‌پذیر، درآمد ناشی از شغل، اصلی‌ترین و یا حتی تنهاترین منبع درآمدی محسوب میشد، بنابراین از دست دادن شغل و یا حتی کاهش درآمد بر وضعیت معیشت بسیار تاثیرگذار بود.

۲- اشتغال در بخش غیردولتی:

در دوره‌ی شیوع کرونا و تعطیلی‌های ناشی از آن، کارمندان بخش دولتی کمترین آسیب و شاغلان در بخش خصوصی و یا به عبارتی (کارکنان مستقل) بیشترین آسیب را متحمل شدند.

۳- استخدام در مشاغل فصلی و پاره‌وقت:

بخش بسیاری از گروه‌های پایین درآمدی در مشاغلی مشغول به کار هستند که در ۶ ماهه اول سال دارای درآمد هستند و به طور معمول تحت پوشش بیمه تأمین اجتماعی نیستند که به‌راحتی شغل خود را از دست داده و از مزایای بیمه بیکاری نیز بی‌بهره شدند.

۴- درصد پایین پوشش بیمه تأمین اجتماعی (بیمه بازنشستگی) در دهک‌های پایین:

نگاهی به وضعیت اشتغال در دهک‌های مختلف درآمدی در سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد که در حدود ۷۷ درصد از خانواده‌های ایرانی حداقل دارای یک نفر شاغل در این سال بوده‌اند. از طرف دیگر بررسی داده‌های هزینه و درآمد خانوار در سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد که به طور متوسط ۳۱ درصد از خانواده‌های ایرانی در سال ۱۳۹۷ حق بیمه تأمین اجتماعی غیردرمانی پرداخت کرده‌اند. حمایت از شاغلانی که تحت پوشش بیمه بودند (حمایت به صورت بیمه بیکاری یا حمایت از بنگاه‌ها در راستای حفظ اشتغال) درصد بسیار پایینی از خانوارهای دهک‌های پایین را تحت پوشش قرارداده بود.

فرصت‌های ایجاد شده در زمان پاندمی کرونا و پس از آن

قبل از پاندمی کرونا، مسائل مربوط به اقتصاد دیجیتالی (اقتصاد دیجیتالی به یک اقتصاد مبتنی بر فناوری‌های محاسبات دیجیتال اشاره دارد. همچنین این مفهوم به عنوان «انجام دادن فعالیت‌های اقتصادی از طریق بازارهایی مبتنی بر اینترنت و شبکهٔ گستردهٔ جهانی» در نظر گرفته شده‌است. اقتصاد دیجیتال نیز گاهی اوقات به‌نام اینترنت اقتصاد، اقتصاد جدید یا اقتصاد وب شناخته می‌شود.) به دلیل عدم نیاز بازار، توجه زیادی به رشد و گسترش آن نمی‌شد و حتی در برخی موارد مسکوت مانده بود. اما بعد از شیوع پاندمی کرونا، به دلیل ترس مردم از همه‌گیری و قرنطینه‌ی عمومی، بازار به اقتصاد دیجیتال نیاز پیدا کرد و به همین سبب موجب رشد و گسترش آن شد. فروش و بازاریابی کالاها و خدماتی که قبلا به صورت فیزیکی صورت می‌گرفت و میلی به دیجیتالی شدن، از جانب طرف عرضه و طرف تقاضا نبود، دیجیتالی شد. برنامه‌نویسی، توسعه‌ی وب و اپلیکیشن، خدمات حوزه‌ی فناوری ارتباطات، شبکه، تحقیقات بازار و دیجیتال مارکتینگ رشدی ۵۴ درصدی داشته است. به بیان دیگر نه تنها چنین بحرانی بر بازار شغلی این حوزه تأثیر منفی نگذاشته، بلکه میزان فرصت‌های شغلی این حوزه، از میانگین فرصت‌های شغلی صنایع مختلف پیشی گرفت.

روند رشد استخدام نیروی انسانی در حوزه‌ی فناوری استارتاپی به استخدام گسترده‌ی نیرو روی آوردند تا تقاضاهای افزوده شده در دوره‌ی کرونا را پاسخ دهند. آمارها نشان می‌دهند در دوران کرونا، فرصت‌های شغلی حوزه‌ی فناوری (اعم از تمامی حوزه‌های آموزشی، پژوهشی، فناورانه و سایر) افزایشی بود. همچنین برخی از اصلاحات اقتصادی حاصل از پاندمی انجام اصلاحات بانکی، گمرکی و مالیاتی، افزایش روحیه‌ی کارآفرینی متناسب با نیاز اقتصاد روز، سرمایه‌گذاری در کسب وکارهای مبتنی بر تکنولوژی‌های نوین بود.

نتیجه‌گیری

امروز اقتصاد بسیاری از کشورها به صورت مستقیم و غیرمستقیم تحت تاثیر شیوع ویروس کرونا قرار گرفته‌است. بخش‌های مختلف اقتصادی مثل گردشگری، صنعت هواپیمایی، خودروسازی، صادرات و واردات و بسیاری از بخش‌های موثر اقتصاد تحت تاثیر کرونا قرار گرفته‌اند. شیوع کرونا ویروس جدید از انتهای سال ۱۳۹۸ و تداوم آن تا سال ۱۴۰۱، اقتصاد را در یک وضعیت رکود همراه با نااطمینانی قرار داد. کاهش تقاضا برای صادرات محصولات ایران (و به‌طورکلی کاهش تجارت جهانی)، تقاضا را از طرف تجارت خارجی متأثر کرد. در بخش داخلی نیز تقاضا، هم به دلیل کاهش درآمد خانوار و هم کاهش تقاضای برخی کالاها و خدمات که به شیوع بیشتر ویروس منجر شد (مانند حمل و نقل، رستوران و هتل‌داری، پوشاک و ...) تحت تأثیر قرار داد. از طرف دیگر عرضه‌ی اقتصاد نیز با یک شوک منفی مواجه شد. اختلال در شبکه‌ی تأمین مواد اولیه و محدودیت فعالیت برخی از واحدهای صنفی، اقتصاد را با شوک عرضه مواجه کرد. تجربه‌ی اخیر کشور در مواجهه با شیوع ویروس کرونا نشان از ناکارایی نظام حمایتی کشور در مواجهه با بحران‌ها دارد. به‌نظر می‌رسد تجربه‌ی فعلی یک تلنگر جدی برای لزوم داشتن نظام مالیاتی شفاف با تأکید بر مالیات بر مجموع درآمد افراد و درعین حال نظام حمایتی کاملا مرتبط با آن است. اگرچه نمی‌توان میزان تلفات وخیم و فاجعه‌بار ناشی از بیماری‌های همه‌گیر را بر اقتصاد، سلامت، سبک زندگی، ارزیابی کرد، در این میان یک نقطه‌ی امید وجود دارد و آن تجربه‌ی اندوختهی گسترده‌ای است که بشر در رویارویی با بحران‌های بعدی به دست می‌آورد.

حضور تجار و اصناف در مجلس شورای ملی اول ایران

نقش فعال تاجران و اصناف در قانون‌گذاری دوران مشروطه

ساسان نیک‌رفتار خیابانی

پس از تلاش مردم ایران برای ایجاد عدالتخانه و محدود کردن قدرت شاه و دربار، سرانجام، مظفرالدین شاه قاجار فرمان مشروطه را امضا کرد و ایران پس از سال‌ها حکومت استبدادی و شاهنشاهی صاحب مجلس شورای ملی و پارلمان شد. دوره‌ی نخست مجلس شورای ملی ایران از (۱۴ مهر ۷/۱۲۸۵ اکتبر ۱۹۰۶) تا به توپ بسته شدنش در (۲ تیر ۲۳/۱۲۸۷ ژوئن ۱۹۰۸) دایر شد. مجلس شورای ملی ایران به‌عنوان یکی از نخستین پارلمان‌های غیراروپایی در جهان آغاز به‌کار کرد.

مجالس کشورهای مهمی در جهان پس از مجلس شورای ملی تشکیل شدند؛ ازجمله تشکیل مجلس پاکستان ۵۰ سال پس از ایران در سال ۱۹۵۶، مجلس ژاپن پس از ۴۱ سال در سال ۱۹۴۷، مجلس ترکیه پس از ۱۴ سال در سال ۱۹۲۰، مجلس هند پس از ۱۳ سال در سال ۱۹۱۹ و مجلس روسیه تزاری چند ماه بعد در سال۱۹۰۶.

سهمیه‌بندی مجلس اول شورای ملی براساس جایگاه اجتماعی و طبقاتی

قانون اساسی مشروطه در روزگار خود از مترقی‌ترین قوانین مصوب در میان کشورها محسوب می‌شد. طبق نظامنامه‌ی انتخابات دوره‌ی نخست مجلس شورای ملی، انتخابات نه به صورت تقسیم‌بندی کشور به حوزه‌های انتخابی، بلکه بر اساس جایگاه‌های اجتماعی و به صورت طبقاتی انجام می‌شد. در این میان شش گروه دارای «حق انتخاب شدن» عبارت بودند از: ۱- شاهزادگان و درباریان، ۲- روحانیان و طلبه‌ها، ۳- اشراف و اعیان، ۴- تاجرانی که مکان مشخصی برای کسب داشته باشند، ۵- ملاکینی که زمین‌هایشان حداقل ۱۰۰۰ تومان ارزش داشته باشد، و ۶- استادکاران دارای مغازه (اصناف). علاوه بر آن، داوطلبان نمایندگی مجلس، باید: «زبان فارسی بدانند، سواد فارسی داشته باشند، رعیت داخله باشند، معروفیت محلی داشته

باشند، داخل در خدمت دولتی نباشند، سن آنها کمتر از سی نباشد و اضافه از هفتاد سال نباشد، در امور مملکتی بصیرتی داشته باشند».

همچنین همه‌ی مردم هم حق رأی دادن نداشتند. گروه‌های دارای «حق انتخاب کردن» عبارت بودند از: ۱- شاهزادگان و درباریان، ۲- روحانیان و طلبه‌ها، ۳- اعیان و اشراف، ۴- تاجران، ۵- مالکان و فلاحان و ۶- اصناف. زنان، کارگران، شاگردان اصناف و دهقان‌های روستایی حق انتخاب کردن نداشتند(محمودی و سعیدی؛ ۱۳۸۱: ۴۷).

همچنین انتخابات یکمین مجلس شورای ملی به صورت حزبی نبود و در این زمان هنوز در عرصه‌ی سیاست ایران حزبی شکل نگرفته بود.

بدین ترتیب ترکیب اجتماعی و گرایش سیاسی نمایندگان نخستین مجلس شورای ملّی از بین گروه‌های مختلف اجتماعی و به صورت طبقاتی و صنفی شکل گرفت و نمایندگانی از بین شاهزادگان و قاجاریه، علما و طلاب، بازرگانان، اعیان و اشراف، زمینداران و کشاورزان و پیشه‌وران به صورت جداگانه برگزیده شدند. شمار وکلای تهران ۶۰ نفر (که ۳۲ نفر آنها نماینده‌ی پیشه‌وران بودند) و تعداد نمایندگان سایر نقاط کشور ۹۶ نفر بود.

۲۶ درصد نمایندگان دوره‌ی مجلس اول را بزرگان اصناف، ۲۰ درصد را روحانیان و ۱۵ درصد را تجار تشکیل می‌دادند. در نتیجه تجار و اصناف ۴۱ درصد نمایندگان مجلس اول یعنی اکثریت مجلس را تشکیل دادند.

ترکیب سیاسی هیأت نمایندگان را بطور کلی چهارگروه متمایز می‌ساخت: سنت‌خواهان؛ میانه‌روان؛ ترقی‌خواهان و عناصر رادیکال؛ تندروان یا انقلابیان(آبراهامیان؛ ۱۳۷۷: ۱۱۲).

سنت‌خواهان؛ سیاست مشروطه‌طلبی را تعرض به معتقدات گذشته می‌دانستند و معمولاً در کسوت روحانی و در اقلیت مطلق بودند.

میانه‌روان؛ این گروه مشروطه‌خواه را بطور کلی مجتهدان، بازرگانان و اصناف تشکیل می‌دادند و اغلب موارد با ترقی‌خواهان هم‌رأی بودند.

ترقی‌خواهان و عناصر رادیکال؛ بخش اعظم این گروه را روشنفکران دربرمی‌گرفتند. به جماعت ترقی‌خواه باید چندتن از اهل حکمت و روحانیون روشن‌بین و سرمایه‌دارانی که به اقتصاد صنعتی جدید توجه داشتند و از صنف تجار سابق متمایز بودند را افزود.

۲۶ درصد نمایندگان دوره‌ی مجلس اول را بزرگان اصناف، ۲۰ درصد را روحانیان و ۱۵ درصد را تجار تشکیل می‌دادند. در نتیجه تجار و اصناف ۴۱ درصد نمایندگان مجلس اول یعنی اکثریت مجلس را تشکیل دادند.

تندروان یا انقلابیان؛ این گروه عموماً نماینده‌ی طبقه‌ی روشنفکر به شمار می‌آمدند. آنان به رهبری سید حسن تقی‌زاده، پشتیبان اصلاحات گسترده‌ی اجتماعی، اقتصادی و سیاسی بودند.

از طرفی جناح‌های سیاسی حاضر در مجلس اول عبارت بودند از مستبدین، معتدلین و آزادیخواهان. مستبدین، کم‌تعداد بودند و در مذاکرات مجلس مشارکت چندانی نداشتند. نمایندگان این جناح اغلب شاهزاده، زمین‌دار یا اعیان بودند. آزادیخواهان نماینده‌ی طیف روشنفکر بودند و به رهبری سید حسن تقی‌زاده و یحیی میرزا اسکندری، از اصلاحات گسترده‌ی اجتماعی، سیاسی و اقتصادی حمایت می‌کردند. آنها در مجلس اقلیت بودند، اما شخصیت‌های تاثیرگذاری در آن عضویت داشتند که بسیاری از آنان اعضای کمیته‌ی انقلابی، مجمع آدمیت و گنج فنون بودند. اکثریت مجلس با معتدلین با رهبری محمدعلی شالفروش و امین‌الضرب بودند که از سوی سید محمد طباطبایی و سید عبدالله بهبهانی پشتیبانی می‌شدند.

تصویب قانون انجمن‌های تجارتی در مجلس اول

تاریخ ایران در عصر جدید با نظام پارلمانی عجین است، نظامی پارلمانی که تمامی روابط اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی جامعه را زیررو کرد و ایران را یکسره از دنیای کهن به جهان جدید پرتاب کرد. تحولات مجلس اول شورای ملّی تجدد و نو شدن بود، امری که کشور ما با همه‌ی تلاش‌ها وکوشش‌های ۱۲۰ سال گذشته همچنان در کشاکش آن است.

مسائل بسیار عمده‌ای در مجلس اول شورای ملی ازقبیل مسئولیت وزرا در پیشگاه پارلمان و انحصار عدد آنها در هشت نفر و تعیین حدود و مواجب پادشاه و آزادی مجامع و مطبوعات و اصلاح بودجه‌ی مالیه و اتمام و تکمیل قانون اساسی و امثال اینگونه مسائل اساسیه مطرح شد. فکر دموکراسی ایرانی نه تنها در این دوران پرورش یافت بلکه حاکمیت قانون، برابری و آزادی انسان‌ها در عرصه‌ی عمل پیگیری شد و به تدوین نظام حقوقی بر پایه‌ی حاکمیت قانون پرداختند.

نمایندگان مردم تبریز و آذربایجان در مجلس اول

تبریز و آذربایجان نیز به دلیل اهمیت این شهر در معادلات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی آن دوران ایران پس از تهران با ۱۲ نفر بیشتر نماینده را در مجلس اول داشت. نمایندگان تبریز در مجلس اول شورای ملی را افراد زیر تشکیل می‌دادند.

حاج میرزا ابراهیم آقا شهید تبریزی (نماینده‌ی طبقه‌ی اصناف)
سید حسن تقی‌زاده (نماینده‌ی طبقه‌ی تجار و اصناف)
میرزا ابراهیم‌خان شرف‌الدوله کلانتر (نماینده‌ی طبقه‌ی اعیان)
میرزا حسن‌خان احسن‌الدوله (نماینده‌ی طبقه‌ی فلاحین)
میرزا صادق‌خان مستشارالدوله (نماینده‌ی طبقه‌ی اعیان)
حاج میرزا فضل علی آقا (نماینده‌ی انتخابی علما)
میرهاشم تبریزی (نماینده‌ی انتخابی علما)
حاج محمد آقا حریری(نماینده‌ی طبقه‌ی تجار)
میرزا آقا فرشی(نماینده‌ی طبقه‌ی تجار)
بدایت‌الله میرزا
میرزا آقا اصفهانی اعتمادالملک (نماینده‌ی طبقه‌ی تجار)
حاج میرزا یحیی امام جمعه خویی (نماینده‌ی انتخابی علما)

متن قانون اساسی و متمم آن با صراحت کامل معرف سنت‌ها، عقاید و تمایلات طبقات مختلف افراد جامعه و نیروها و قدرت‌های آشکار و پنهان مسلط بر اوضاع است و در بررسی از مواد و اصول آن بخوبی درمی‌یابیم که چگونگی هر یك از آنها نماینده‌ی انعکاس علل فوق و تأثیر قدرت و نفوذ عامل سازنده انقلاب است.

مصوبات مجلس قانون‌گذاری در مدت زمان کوتاه فعالیت خود از قرار زیر بود:

۱. نظام‌نامه‌ی داخلی دارالشورای ایران در ۹۰ ماده (۲۵ مهرماه ۱۲۸۵)
۲. نظام‌نامه‌ی اساسی مشتمل بر ۵۱ ماده (۲۸ آذرماه ۱۲۸۵)
۳. متمم قانون اساسی در ۱۰۷ ماده (۱۴ مهرماه ۱۲۸۶)
۴. قانون انجمن‌های ایالتی و ولایتی در ۱۲۲ ماده (خردادماه ۱۲۸۶)
۵. قانون بلدیه در ۱۰۸ ماده (۱۱ خردادماه ۱۲۸۶)
۶. قانون مطبوعات در ۵۲ ماده (۱۸ بهمن‌ماه ۱۲۸۶)
۷. قانون تشکیل ایالات و ولایات و دستورالعمل حکام که به قوانین وزارت داخله معروف است. شامل ۴۳۲ ماده و ۲۶ ماده ضمیمه (۱۷ آذرماه ۱۲۸۶)
۸. قانون وظایف یا مستمریات شامل ۱۰ ماده (۱ اردیبهشت‌ماه ۱۲۸۷)
۹. قانون ممیزی علمی و اجرای آن (۱۲۸۶)
۱۰. قانون انجمن‌های تجارتی (۱۲۸۷)
۱۱. قانون رشوه و مجازات آن
۱۲. قانون تعیین مقرری دربار سلطنتی
۱۳. قانون عدلیه که ناتمام ماند
۱۴. ترتیب بودجه و تعیین مخارج ادارات

اصلاحات اقتصادی دیگر مجلس اول شورای ملّی

برطبق اصل پانزدهم متمم قانون اساسی مورخ ۲۹ شعبان ۱۳۲۵ / ۱۷ اکتبر۱۹۰۷ که بیان داشته «هیچ ملکی را از تصرف صاحب ملك نمی‌توان بیرون کرد مگر با مجوز شرعی و آن نیز پس از تعیین تأدیه قیمت عادله است. و نیز اصل شانزدهم، ضبط املاك و اموال مردم به عنوان مجازات و سیاست ممنوع است مگر به حکم قانون.» مالکیت فرد محترم شناخته شده است.

یکی ازکارهای بزرگ مجلس اوّل متعادل کردن بودجه‌ی کشور بود. برای این منظور کمیسیونی به نام کمیسیون مالی تشکیل و مأمور تهیه و تنظیم بودجه شد.

متن قانون اساسی و متمم آن با صراحت کامل معرف سنت‌ها، عقاید و تمایلات طبقات مختلف افراد جامعه و نیروها و قدرت‌های آشکار و پنهان مسلط بر اوضاع است و در بررسی از مواد و اصول آن بخوبی درمی‌یابیم که چگونگی هر یك از آنها نماینده‌ی انعکاس علل فوق و تأثیر قدرت و نفوذ عامل سازنده انقلاب است.

نقش فعال بخش خصوصی در مجلس اول شورای ملی

نخستین دوره‌ی مجلس شورای ملی ایران در کنار ویژگی‌هایی چون پیشرو بودن و تقدم زمانی نسبت به بسیاری از کشورهای جهان، از یک قانون اساس مترقی و پیشرفته برخوردار بود. از سویی با رویکرد انتخاب نمایندگان براساس طبقات مختلف به نوعی چند صدایی و این ویژگی را که مجلس نماینده‌ی اقشار گوناگون مردم است، دارا بود (گرچه بخش‌های مختلف جامعه همچون کارگران و زنان غایب بودند و البته این را هم باید در نظر گرفت که این طیف‌ها در آن دوران از سواد بی‌بهره بودند و این دلیل عمده‌ی غیبت این افراد بود).

از سویی دیگر حضور تجار و اصناف و سهم قابل اعتنای آنان در این مجلس نشان از توجه زیاد به حضور بخش خصوصی در تدوین قوانین بود. امری که متاسفانه در ادوار مختلف تاریخ مجلس ایران جای خالی آن احساس می‌شود.

متاسفانه با به توپ بسته شدن مجلس و آغاز دوران استبداد صغیر و سپس ایثار و مقاومت مردم تبریز باری دیگر مجلس با دو سال وقفه به کار خود ادامه داد اما برخی تغییرات عمده در سازوکار انتخاب نمایندگان بوجود آمد. از جمله‌ی این تغییرات حذف انتخابات صنفی بود.

حذف انتخابات صنفی در مجلس دوم

صبح روز جمعه‌ی ۲۷ جمادی‌الثانی سال ۱۳۲۷ ق برابر ۲۸ تیرماه ۱۲۸۸ ش، پس از فتح تهران پانصد نماینده از میان نمایندگان مجلس اول، نیروهای مجاهدین و بختیاری، بازار و آزادیخواهان گرد آمده، دومین مجلس عالی را تشکیل دادند. تعداد این جمع در حدود سیصد نفر بود و چون شرکت همه‌ی این افراد در تدوین لوایح ضروری و بسیار فوری میسر نبود از میان خود چند تن انتخاب کردند تا با دقت پیشنهادها و لوایح ضروری را تنظیم و برای تصویب به مجلس عالی تقدیم کنند.

مجلس عالی همچنین قانون جدید انتخاب را تصویب کرد. این قانون شرط مقدار ثروت را برای مالکان به ۲۵۰ تومان کاهش داد، نمایندگی بر مبنای طبقه و شغل را لغو کرد، تعداد کرسی‌های نمایندگی تهران را از ۶۰ به ۱۵ تقلیل داد، کرسی‌های نمایندگان ایالات را به ۱۰۱ کرسی افزایش داد و چهار کرسی برای اقلیت‌های مذهبی در نظر گرفته شد.

بدین ترتیب در تجربه‌ی ۱۲۶ سال پارلمان ایران، تنها در دوره‌ی اول به طور مستقیم شاهد حضور طبقات مختلف از جمله تجار و اصناف در صحن مجلس هستیم.

حاج میرزا فضل علی آقا

حاج میرزا ابراهیم آقا تبریزی

حاج محمد آقا حریری

سید حسن تقی‌زاده

فرصت‌ها و تهدیدهای جنگ اوکراین

دبیر میز استانی روسیه:

آذربایجان شرقی باید مرکز ثقل تجارت با اوراسیا باشد

دفتر مرکزی اوراسیا باید در تبریز باشد

تجار و بازرگانان همواره به دنبال یافتن بازارهایی جدید با منافع بالا برای صادرات محصولات خود هستند. اکنون با شرایط ویژه‌ای که در منطقه به دلیل وقوع جنگ بین روسیه و اوکراین شکل گرفته، جدول محاسبات تجّار نیز به نوعی تغییر کرده و توجه کشورها به سمت بازار اوراسیا جلب شده است. البته بازار بزرگ اوراسیا نیز بازاری نیست که تجار و بازرگانان به‌راحتی از مزایای آن چشم‌پوشی کنند.
آذربایجان‌شرقی از گذشته تاکنون یکی از استان‌های مطرح در حوزه‌ی تجارت بوده و اکنون نیز به دلیل موقعیت استراتژیک و به عنوان یکی از استان‌های مرزی و نزدیک به اوراسیا در اولویت مراودات تجاری قرار گرفته است. در این زمینه به منظور آشنایی بیشتر با مسائل و مشکلات تجّار و یافتن راهکاری برای افزایش صادرات به اوراسیا، گفتگویی با سیدیوسف حسینی، عضو هیئت نمایندگان و دبیر میز استانی روسیه داشته‌ایم که در ادامه می‌خوانید.

در ابتدا بفرمایید به نظر شما جنگ روسیه و اوکراین، چه تهدیدها و فرصت‌هایی برای تجار کشور به‌ویژه بازرگانان آذربایجان‌شرقی به همراه دارد؟

قبل از آغاز جنگ اوکراین و روسیه، بازرگانان ایرانی و تجّار کل دنیا با این دو کشور مشغول تجارت بودند اما با شروع جنگ، بسیاری از آن‌ها از روسیه و به‌ویژه اوکراین خارج شدند. از سوی دیگر متاسفانه اکنون به دلیل وقوع جنگ، تحریم‌هایی علیه روسیه و اوکراین اعمال شده است. در این میان می‌توان این تهدیدهای موجود را به فرصت‌های تجاری تبدیل کرد چرا که روسیه به دلیل داشتن جمعیت زیاد که اکثرا نیز مصرف‌کننده هستند، بازار خوبی دارد.

متاسفانه زمانی که باید به روسیه فولاد صادر می‌کردیم شاهد وضع عوارض برای صادرات فولاد بودیم. یعنی زمانی که باید بیشترین صادرات فولاد به کشور روسیه انجام می‌شد، جلوی آن

گرفته شد که به دنبال آن، کشورهایی مانند ترکیه در این زمینه از ما سبقت گرفتند.

باید به این موضوع توجه کنیم که در کشور ما فعالان اقتصادی بخش خصوصی، بسیار قوی هستند اما برخی سنگ‌اندازی‌ها از سوی مسئولان استانی و کشوری بر سر راه این بخش صورت گرفته است.

تعیین نیم‌درصدی عوارض برای صادرات آب مجازی در بخش محصولات کشاورزی یکی دیگر از مسائلی است که توان رقابت تجّار را با بازرگانان کشورهای خارجی کاهش داده است. چرا باید امروز برای یک ماشین محصول پسته، ۱۸ تا ۲۰ میلیون تومان عوارض دهیم؟ این دلایل باعث می‌شود که ما قدرت رقابت خود را از دست بدهیم.

امروز، تجّار و بازرگانان بخش خصوصی بعد از فراز و نشیب‌های بسیار، ذائقه‌ی مشتریان را شناخته‌اند. واقعیت این است که ورود به بازار روسیه بسیار سخت است و تجّار کشور برای ورود به این بازار، هزینه‌های زیادی را پرداخت کرده‌اند بنابراین چرا نباید از این فرصت بهره‌مند شوند؟

استان آذربایجان‌شرقی باید مرکز ثقل ارتباط تجاری با اوراسیا باشد. استان‌هایی مانند خراسان رضوی و گیلان، مدعی این موضوع هستند. باید این موضوع را هم در نظر گرفت که اگر امروز صادرکنندگان استان برای صادرات محصولات خود به سایر استان‌ها مراجعه می‌کنند به این دلیل است که ما نتوانسته‌ایم نظر صادرکنندگان را جلب کنیم. با وجود این که در استان یک درخت نخل نداریم ولی بخش عمده‌ی خشکبار و خرما به وسیله آذربایجانی‌ها از گمرکات آذربایجان صادر می‌شود که ظرفیت بزرگی است.

وجود مشکلات و بروکراسی‌های اداری، صادرکنندگان بزرگ را به شهرهای دیگر کوچ می‌دهد، در حالی که قوانین سایر شهرها با قوانین آذربایجان‌شرقی یکسان است. همه این موضوع را می‌دانند که هیچ کشوری آباد نمی‌شود مگر این که حجم قابل توجهی از صادرات و واردات داشته باشد.

در حال حاضر، واردات ما مشکل دارد. در دنیا، معامله‌ی یک هواپیما در عرض چند ثانیه انجام می‌شود اما در ایران، دریافت یک کد آی آر سی حدود ۲۰ روز زمان نیاز دارد. این مشکلات باید از سوی مسئولان تسهیل شده تا مسیر مراودات تجاری هموارتر شود. به جرات می‌توان گفت که تحریم‌ها خاصیت خود را از دست داده‌اند ولی با این وجود، تحریم‌های داخلی صادرکنندگان را خیلی خسته کرده است.

فرصت‌های ایجاد شده در فضای جدید با روسیه در حوزه‌ی صادرات و واردات را چگونه ارزیابی می کنید؟

فضای جدید بهترین بستر برای افزایش صادرات و واردات است. برای مثال با توجه به تحریم‌های اعمال شده، روسیه نمی‌تواند نهاده‌های دامی را صادر کند ولی ما به‌راحتی می‌توانیم با واردات، این نهاده‌ها را در استان استفاده کنیم.

در این زمینه اعلام آمادگی می کنیم که نهاده‌های دامی را تحت هر شرایطی حتی به استان‌های همجوار مانند آذربایجان‌غربی، زنجان و اردبیل نیز ارسال کنیم. برخی از تجّار در زمینهی نحوه بازگرداندن ارز مشکل دارند که اگر این موارد حل شود، بهترین بازار برای صادرات محصولات ایجاد خواهد شد.

در سفری که در قالب یک هیئت تجاری از استان آذربایجان‌شرقی به ارمنستان انجام شد، این موضوع به‌خوبی مشهود بود که برخی تجّار این کشور به دلیل نبود ثبات در بازار ایران تمایلی برای تجارت با ما ندارند در حالی که ارمنستان دروازه‌ی ورود به بازار ۳۰۰ میلیون نفری اوراسیا است و برای ما اهمیت زیادی دارد. با هم‌افزایی و اتحاد فعالان اقتصادی بخش خصوصی و مسئولان دولتی، می‌توانیم جایگاه ایران را در بازار اوراسیا تثبیت کنیم.

با توجه به افزایش اهمیت کریدور شمال به جنوب به دلیل وقوع جنگ و تحولات ایجاد شده، چه نقشی می‌توانیم در این زمینه ایفا کنیم؟

کریدور شمال – جنوب بهترین موقعیت برای تسهیل مراودات تجاری است. هم اکنون در بخش حمل و نقل مشکلات زیادی داریم که اگر تنها ۳۰ درصد این پروژه محقق شود، مزایای زیادی برای تجّار خواهد داشت. اگر بخواهیم در بازارهای جهانی حضور داشته باشیم باید ذائقه‌ی مشتریان را شناسایی کنیم و محصولات با کیفیت و قیمت مناسب به بازار عرضه کنیم و در غیر این صورت نمی‌توان کاری در این زمینه انجام داد. کریدور شمال – جنوب باید یکی از دغدغه‌های اصلی ما باشد چرا که می‌تواند نقش ویژه‌ای در رونق تجارت استان داشته باشد.

به مشکلات حمل و نقل و تاثیر آن در حوزه تجارت اشاره کردید؛ پیشنهاد شما برای حل مشکل ترانزیت چیست؟

کار را باید به کاردان سپرد اما متاسفانه این اتفاق رخ نمی‌دهد. برای مثال اگر یک شرکت در منطقه آزاد ارس در حوزه‌ی جابجایی کالاها فعالیت می‌کرد، استان در وضعیت بسیار خوبی قرار می‌گرفت.

همچنین اختیارات منطقه آزاد ارس بسیار محدود شده است؛ برای مثال در منطقه‌ی آزاد اروند، خودروهای سواری می‌توانند به کل استان تردد کنند و این در حالی است که منطقه آزاد ارس در این خصوص محدود شده است. متاسفانه در موضوع حمل و نقل کالا دچار مشکل شده‌ایم و کار به دست دلالان افتاده است و با حضور دلالان در این حوزه، نتیجه‌ای بهتر از این، نخواهیم دید.

به نظر شما در حال حاضر اتاق ایران و روسیه در چه جایگاهی قرار دارد و با توجه به نزدیکی آذربایجان‌شرقی به روسیه و کشورهای قفقاز باید چه جایگاهی در این زمینه داشته باشیم؟

خیلی از استان‌ها مدعی شده‌اند که باید مرکز تجارت کشور با اوراسیا شوند در صورتی که اگر به تجار و تولیدکنندگان استان آذربایجان‌شرقی بها داده شده و خدمات درستی به آن‌ها ارائه شود، به‌راحتی می‌توانند مرکز ثقل تجارت با اوراسیا شوند. در حال حاضر بعد از تهران، بیشترین مراجعه برای اخذ مجوز مبدا قرنطینه مربوط به آذربایجان‌شرقی است و این امر برای همه واضح است که که اگر تجّار و تولیدات آذربایجان‌شرقی نباشند، کسی نمی‌تواند جوابگوی این موضوع باشد اما در این راستا کمی باید چانه‌زنی کرد. اگر امروز برای به دست آوردن جایگاه خود تلاش نکنیم، استان‌های دیگر جایگاه ما را در این حوزه تصاحب خواهند کرد.

گفتگوی نشریه اتاق تبریز با رییس هیئت مدیره انجمن فولاد آذربایجان

فرصت‌سوزی برای کسب سهم بیشتر بازارهای بین‌المللی

جنگ اوکراین و روسیه، فرصت‌ها و تهدیدهایی را برای بازرگانان و تجار و صادرات و واردات ما ایجاد کرده است. از طرفی سرمایه‌گذاری‌های کلانی در حوزه‌ی فولاد در کشور و استان آذربایجان‌شرقی صورت گرفته است و فضای مناسبی برای صادرات این محصولات به کشورهای منطقه از جمله قفقاز فراهم آمده است. با این حال اتخاذ برخی سیاست‌ها و تعییر برخی تعرفه‌ها قوانین، فرصت تاریخی صادرات فولاد را از تولیدکنندگان ایرانی و استانی گرفت. به همین مناسبت نشریه اتاق تبریز به پای صحبت با کریم رحیمی، رییس هیئت مدیره انجمن فولاد آذربایجان نشسته است:

وضعیت صنعت فولاد استان آذربایجان‌شرقی را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

آذربایجان‌شرقی در بخش فولاد از نظر سرمایه‌گذاری شرکت‌های خصوصی در رتبه‌ی نخست کشوری قرار دارد و ۱۵ درصد تولید و هشت درصد صادرات فولاد کشور متعلق به استان آذربایجان‌شرقی است.

این استان با دارا بودن نزدیک به ۴۵ واحد، یکی از قطب‌های تولید فولاد در کشور است و ۲۴ درصد واحدهای

فولادی در این استان فعالیت می‌کنند.

همچنین فولاد، بالاترین نرخ ارزآوری را برای استان دارد و این صنعت در آذربایجان‌شرقی برای بیش از شش هزار نفر زمینه‌ی اشتغال‌زایی را فراهم‌کرده است.

درباره دامپینگ روسیه صحبت کنید. به نظرتان این اتفاق چه تاثیری بر صنعت فولاد در ایران دارد؟

با دامپینگ کشور روسیه وضعیت قیمت‌ها کاملا تغییر و به‌تبع آن، قیمت بازار جهانی افت شدیدی کرد و به نرخی رسید که تاکنون سابقه نداشت.

رکود در ساخت و ساز نیز باعث شد ایران رکود عمیق‌تری را تجربه کند، از طرف دیگر سیاست‌گذاری ناصحیح و اخذ عوارض صادراتی، افزایش نرخ فولاد ایران را به همراه داشت که این امر باعث بی‌اعتمادی در بازار صادراتی به شرکت‌های ایرانی و فرصت‌سوزی برای کسب سهم بیشتر بازارهای بین‌المللی شد.

در آن برهه‌ی زمانی شرکت‌های روسی با دامپینگ، بازارهای صادراتی ایران در خاورمیانه و شرق آسیا را هدف قرار داده و محصولات خود را جایگزین محصولات ایرانی کردند، اما ایران با تولید حدود ۲۸ میلیون تن نزدیک به ۷۱ درصد از سهم تولید فولاد در منطقه خاورمیانه را در اختیار داشته است.

تولید مقاطع فولادی در کشور از حجم تقاضا بیشتر است و دولت باید با برنامه‌های حمایتی، تسهیل فضای کسب‌وکار، خروج صادرات از حصر، کم کردن محدودیت‌های تولیدکنندگان و دادن آزادی عمل بیشتر به تولیدکننده به فکر صادر کردن هر چه بیشتر باشد.

آیا تاثیر پاندمی کرونا بر صنعت فولاد از بین رفته یا همچنان ادامه دارد و تاثیر جنگ روسیه و اوکراین بر این صنعت چیست؟

در پی اپیدمی ویروس کرونا فعالیت بسیاری از کارخانه‌ها و صنایع بزرگ تحت تاثیر قرار گرفت ولی الان در دوران پساکرونا هستیم و اپیدمی به پایان رسیده است و می‌توان گفت شرکت‌های فولادی از اطمینان بیشتری در شرایط فعلی برای حیات برخوردارند.

با شیوع جنگ بین اوکراین و روسیه شاهد پنج تا ۱۰ درصد تورم جهانی بوده‌ایم و از آنجایی که قسمت عمده‌ی گاز اروپا توسط روسیه تامین می‌شود قطعی گاز، اروپا را با بحران بزرگی رو به رو کرد و صنعت فولاد به عنوان مصرف‌کننده‌ی عمده‌ی گاز با تهدید و چالش بزرگی مواجه است.

قطع گاز بیشترین تاثیر خود را در صنایع پایین‌دستی نشان خواهد داد. جنگ روسیه و اوکراین، دو تولیدکننده و صادرکننده بزرگ فولاد دنیا را از بازار حذف کرد، اوکراین یکی از صادرکنندگان محصولات فولادی به منطقه‌ی خاورمیانه محسوب می‌شود و با شروع جنگ از بازار منطقه خارج شد.

این اتفاق یک فرصت استثنایی و شاید تکرارنشدنی بود تا شرکت‌های فولادی ایرانی بتوانند به بازارهای جدیدی در منطقه، محصول خود را صادر کنند اما سیاست‌های اخذ شده این امید را از تولیدکنندگان گرفت.

بر اساس اظهارات کارشناسان، در سال‌های آینده بحث انرژی بزرگ‌ترین مسئله برای صنعت فولاد خواهد بود. به نظر شما آیا می‌توان راهکاری برای این چالش اندیشیده شود یا خیر؟

محدودیت‌های انرژی یک واقعیت است، اما صنعت فولاد به‌عنوان صنعت استراتژیک، صنعت پیشران و اشتغال‌زا، ۵ تا ۶ درصد مصرف برق صنایع را در اختیار دارد، اما اجحافی که در حق این صنعت از بابت قطعی حامل‌های انرژی می‌شود بسیار زیاد است.

ارزان بودن حامل‌های انرژی در ایران یک مزیت بود ولی در سال‌های اخیر دچار چالش بزرگی شده است، صنعت فولاد یک صنعت دارای خطوط پیوسته است به همین جهت قطعی برق و گاز و سرد شدن کوره میلیاردها دلار هزینه را متوجه صنعت فولاد می‌کند.

اتخاذ تسهیلات بانکی و ایجاد امکان مشارکت و بهره‌مندی مستقیم واحدها جهت احداث نیروگاه‌ها و تضمین تامین سوخت نیروگاه‌ها یکی از کارهای لازم در این حوزه است. علاوه بر این مورد طراحی و ساخت پروژه‌های نیروگاهی با مشارکت بخش‌های دولتی و غیردولتی و مهیا کردن مسیر دستیابی به استفاده از منابع انرژی‌های تجدیدپذیر، قابلیت‌سنجی و اجرای پروژه‌های متعدد خورشیدی، بادی و...؛ با استفاده از ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های کشور راهکارهایی است که برای این چالش می‌شود اندیشید.

جنگ روسیه و اوکراین، دو تولیدکننده و صادرکننده بزرگ فولاد دنیا را از بازار حذف کرد، اوکراین یکی از صادرکنندگان محصولات فولادی به منطقه‌ی خاورمیانه محسوب می‌شود و با شروع جنگ از بازار منطقه خارج شد. این اتفاق یک فرصت استثنایی و شاید تکرارنشدنی بود تا شرکت‌های فولادی ایرانی بتوانند به بازارهای جدیدی در منطقه، محصول خود را صادر کنند اما سیاست‌های اخذ شده این امید را از تولیدکنندگان گرفت.

strategy
innovation
plan
marketing
business
vision
creative
development
motivation
brainstorm
solution
success
teamwork

دانش بنیان

در گفتگو با مدیر عامل «ساتکو» مطرح شد؛

ارتباط بخش دولتی و شرکت‌های دانش بنیان بیشتر ظاهری است تا واقعی

شرکت سیال‌سازان آذران تدبیر (ساتکو) بیش از یک دهه سابقه‌ی تحقیقاتی در صنایع متالوژی داشته و در حال حاضر دارای چندین واحد بازرگانی، مهندسی، توسعه و تحقیق، آموزش، پیمانکاری و تجهیزات است که از سال ۸۸ در زمینه‌ی تامین مواد اولیه صنایع فلزی و ریخته‌گری به عنوان یک شرکت دانش‌بنیان فعالیت دارد.

در ادامه نظر امیر ممدوح؛ مدیر عامل شرکت ساتکو را به عنوان یک شرکت موفق دانش بنیان که سال‌هاست در زمینه‌ی صنعت فعالیت دارد را در زمینه‌ی نحوه و میزان تعامل بخش خصوصی و دولتی در استان پیگیر می‌شویم.

میزان تعامل بین بخش دولتی و شرکت‌های خصوصی را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

منصفانه نیست اگر بگوییم هیچ ارتباط موثری بین بخش دولتی و شرکت‌های دانش بنیان وجود ندارد، اما باید گفت، این ارتباط بیشتر ظاهری بوده تا واقعی و در حد مصاحبه و فیلم‌برداری است.

چه عاملی باعث می‌شود که این ارتباط نتواند وارد فاز اجرایی و عملی شود؟

ببینید شرکت‌های دانش بنیان بر پایه‌ی دانش فنی ایجاد می‌شوند و لازمه‌ی چنین فعالیتی آزمون و خطا، مطالعه و پرداخت دستمزد به افراد متخصص است. به همین دلیل این شرکت‌ها نیازمند پشتیبانی مالی هستند، البته منظور تزریق پول به این مجموعه‌ها نیست، بلکه بیشتر تصویب قوانین و انجام طرح‌های حمایتی از جمله مسائل مالیاتی، بیمه و محل فعالیت شرکت مدنظر است.

چالش‌های اساسی شرکت‌های دانش بنیان در استان از دید شما چیست؟

خلاء پشتیبانی مالی برای دانش فنی و آموزش نیروی انسانی. ما باید افراد متخصص تربیت کنیم، بیشتر فعالان ما در حوزه‌ی صنعت متخصص نیستند، گرچه دارای تحصیلات دانشگاهی هستند، اما از حوزه‌ی صنعت آگاهی ندارند. باید پژوهشکده‌ای ایجاد کنیم که نیروی انسانی دقیقا از زمان تحصیل با کار درگیر شود. البته ما در شرکت این کار را به طور غیر رسمی انجام می‌دهیم و اکنون تعدادی از مدیران هولدینگ ما از زمان تحصیل در دانشگاه وارد شرکت شده‌اند.

یکی از مشکلات ما این است که تولید نیرو در کشور کم، اما خروج نیرو زیاد است. ما در شرکت‌های دانش‌بنیان تنها یک بخش از این چالش را می‌توانیم رفع کنیم، باقی امور باید به دست دولت حل شود. خلاء بعدی را باید هزینه‌بر بودن تولید دانش دانست که نیاز به حمایت‌های واقعی دارد.

هنگامی که صحبت از حمایت می‌شود، بحث اعطای وام با درصد بالا و معرفی چندین ضامن به میان می‌آید، در حالی که دولت می‌تواند به جای وام دادن مانند کشور ترکیه دستگاه‌ها و ماشین‌آلات لازم برای واحدهای صنعتی را خریداری کند و تحت مالکیت خود دولت در اختیار مجموعه‌ها قرار دهد. به نظر من مدیران دولتی ما در رابطه با حمایت از صنعت می‌توانند از کشور ترکیه الگوبرداری کنند.

به نظر شما شرکت‌های دانش بنیان در استان توانسته‌اند به توان واقعی خود برسند؟

یک تعداد از شرکت‌ها بله. در حال حاضر ما در استان شرکت‌های بزرگی داریم که در مسیر خوبی قرار دارند و پیشرفت کرده‌اند، اما در مقابل برخی شرکت ها نیز نتوانسته‌اند پتانسیل های خود را فعال کنند. اما اینکه بگوییم درصد و آمار دقیقی از تعداد شرکت‌های موفق دارم، صحیح نیست. ولی تا جایی که مطلع هستم، شرکت‌های موفق چندان زیاد نیستند.

تا چه حد از نظرات و ایده‌های بخش خصوصی در تدوین قوانین استفاده می‌شود؟

مدتی می‌شود که پارک علم و فناوری کانال ارتباطی برای فروش درست کرده است که امکان فروش محصولات دانش‌بنیان را فراهم می کند. این اتفاق مثبت در استان در حال رشد است و اگر تداوم یابد شرکت‌ها می توانند به توان واقعی خود برسند. و اگر نشود قطعا شرکت‌ها زیان خواهند داد.

در این زمینه می‌توان به تجربه‌ی موفق وزارت اقتصاد و دارایی آلمان در ایجاد توان رقابتی بین شرکت‌های کوچک و متوسط و جستجوی بازار در کشورهای جهان سوم برای افزایش بستر تعامل تجاری اشاره کرد، دولت ما هم می‌تواند این بستر را در کشورهای همسایه مثل افغانستان، آذربایجان و... آماده کند.

شرکت‌های ما به‌شخصه توان چنین کاری را ندارند و دولت باید در این زمینه با برنامه‌ریزی خوب شرکت‌های کوچک و متوسط را یاری کند.

گزارش ویژه اتاق تبریز از حضور تبریزی‌ها در نمایشگاه فرش ایران

از تقویت پول ملی تا ضرورت برداشتن پیمان ارزی

بیست و نهمین نمایشگاه فرش دستبافت ایران با حضور ۴۸۰ شرکت تولیدی و صادراتی از استان‌های مختلف کشور در فضایی بالغ بر ۳۶ هزار متر مربع و در هفت سالن مجزا از ۳۱ تا شش شهریور ماه برگزارشد. بازیدکنندگان برای بازدید از این نمایشگاه می‌توانستند از ساعت ۱۰ تا ۱۹ به محل دائمی نمایشگاه های بین‌المللی تهران مراجعه کنند. این گزارش با نگاهی به حضور تولید کنندگان و صادرکنندگان فرش دستبافت تبریزی تلاش می‌کند به بازتاب مشکلات، نظرات و راهکاهای آنان درحوزه فرش بپردازد.

نمایشگاه فرش دستبافت ایران هرسال با هدف افزایش صادرات در کنار فروش داخلی، معرفی ظرفیت‌های این بخش اقتصادی، برنامه ریزی برای حل مشکلات و ایجاد بسترهای مناسب برای سرمایه گذاری‌های داخلی و خارجی در بخش صنعت فرش دستبافت برگزار می‌شود اما پرسش اینجاست که آیا با شیوه برگزاری این نمایشگاه بدون اطلاع رسانی و تشکیل ستادی برای برگزاری منسجم و با کیفیت نمایشگاه می‌توان به خروجی چنین نمایشگاه امیدوار بود؟ آیا این نمایشگاه در شان صنعت فرش ایران بود؟ آیا پرچم دوم یک کشور نباید با برنامه ریزی صحیح و در جای درست به اهتزار دربیاید؟

آیا برنامه ریزی برای حضور میهمانان و بازدیدکنندگان خارجی راهکار رونق بخش بین‌الملل یک نمایشگاه نیست؟ چرا نمایشگاه فرش تبریز که صادرکنندگان هم در آن حضور دارند باید بدون هیچ تبلیغات رسانه‌ای و شهری و در سکوت خبری وبدون حضور پرشور میهمانان خارجی برگزار شود؟ آیا نباید برای حضور، بازدید و خرید مشتریان خارجی از نمایشگاهی که هنر دست ایرانیان است و سه هزار سال قدمت دارد؛ برنامه‌ریزی کرد؟

تبریز قطب فرش ایران و جهان است. نفیس ترین فرش‌های دستبافت ایران در تبریز بافته می‌شود؛ شهری که به ریزبافتی و گره ترکی در ایران و جهان شهرت دارد. اما قطب فرش دستبافت ایران و پایتخت فرش دستبافت جهان این روزها حال خوشی ندارد و به قول اهالی حوزه فرش تبریز مریض رو به احتضاری است که باید با مراقبت‌های ویژه احیا شود.

حسن محمدی پرویزیان، قدیمی‌ترین تولید کننده و صادرکننده فرش تبریزاست . او چهره ماندگار و پیشکسوت حوزه تولید و صادرات فرش تبریز و به نوعی شناسنامه فرش دستبافت تبریز است. او مدیرعامل شرکت فرش تبریز است که از سال ۱۳۵۳ در تبریز وارد حوزه فرش شده است. او تا ۱۰ سال پیش هر سال در نمایشگاه‌های بین المللی فرش جهان از جمله مسکو، کانادا، اروپا، فرانسه و آمریکا شرکت کرده است. از او درباره کمرنگ شدن حضور فرش ایرانی در بازارهای بین‌المللی پرسیدم.

راستش تقصیر خودمان بوده که این هنر ایرانی‌ها امروز در بازار جهانی کمرنگ شده است. فرش ایرانی که ما تولید می‌کنیم، شناسنامه دارد و رنگ و جنسش تضمین شده است. الان پشم‌هایی که ما در کارخانه رنگرزی استفاده می‌کنیم؛ با بهترین رنگ‌های سیبای سوئیس رنگ می‌شوند. اما متاسفانه اکنون به دلیل تورم و افزایش قیمت رنگ فرش، رنگرزی‌ها به کیفیت استفاده از رنگ خوب و با کیفیت اهمیت نمی‌دهند و این مسئله در شهرستان‌ها پررنگ‌تر است، به همین دلیل نمی توان رضایت مشتری را در بازار داخلی و بعضا خارجی کسب کرد.

فرش دستبافت یک هنر اصیل ایرانی است که باید همه مواد اولیه آن از جمله الیاف، پشم و مخصوصا رنگ و ثباتش تضمین شود تا این محصول بتواند در بازار داخلی و خارجی با کیفیت و مطلوب عرضه شود.

پرویزیان درباره این که فرش ایرانی از چه زمانی در جهان مطرح شد، می گوید: « در سال ۱۳۱۲ پدرم مشرف شدند به مکه و پدربزرگم حاج محمد جعفر صالحی در سرای مظفریه آن موقع، فرش های دستبافت ایرانی را برای استانبول ترکیه و عراق می فرستاد.»

رنگ‌های چینی بی کیفیت و بدون ثبات، بلای جان فرش دستباف

پرویزیان درباره مصائب فرش دستبافت در حوزه رنگرزی می‌گوید: «کیفیت رنگ در فرش دستبافت باید کنترل شود اما متاسفانه اکنون در رنگرزی‌های شهرستانی از رنگ های چینی که ثبات رنگ ندارد و قیمتش ارزان‌تر است، استفاده می کنند و پشم را با آن رنگ می‌کنند.»

او با بیان این‌که سودجویان می‌خواهند از بازار فرش دستبافت سود ببرند و برایشان منافع ملی و مردم مهم نیست، می افزاید: «قالی باف دو سال زحمت بافت یک قالی را می‌کشد اما رنگ فرش به دلیل نداشتن مرغوبیت، با قرار گرفتن در آفتاب به سرعت ازبین می‌رود. متاسفانه نظارتی بر کیفیت فرش دستبافت وجود ندارد وحتی از ویسکوز به جای ابریشم در بافت فرش استفاده می‌کنند. تمام این موارد باعث می‌شود؛ وقتی این محصولات صادر می‌شود، آبروی ایران به عنوان صادرکننده فرش از بین برود.»

این پیشکسوت فرش معتقد است: «متاسفانه استانداردی برای صادرات فرش‌های ایرانی وجود ندارد. هرکسی می‌تواند فرش‌هایی که تولید کرده را صادر کند و در این بین فقط منفعت شخصی درنظر گرفته می‌شود و منافع ملی و کشور برای سودجویان در حوزه صادرات فرش مهم نیست.»

پرویزیان در این باره می‌گوید: «صادرکنندگان فرش قدیمی و با تجربه، فرش خوب و باکیفیت را می شناسند اما کسانی که تازه با ثبت یک شرکت می‌خواهند کار صادرات فرش را انجام بدهند آن هم با تقلب و بی کیفیت، فقط آبروی کشور را به خطر می‌اندازند.»

بازارهای فرش اکنون دست هندوستان و پاکستان است

پرویزیان معتقد است: « هندوستان و پاکستان اکنون بازار فرش دستبافت جهان را احاطه کرده‌اند. هندوستان از کمپانی‌های آمریکایی سفارش می گیرد و بر اساس اندازه رج و رنگ دلخواه برای آن‌ها فرش تولید و ارسال می‌کند. آن‌ها هزینه‌های زیادی برای فروش، بازاریابی و معرفی فرش خود در رسانه‌ها انجام می‌دهند. باید فرش را در دنیای جدید از طریق فضای مجازی و رسانه‌ها معرفی کرد.»

تولید فرش دستبافت با نظارت تاجران ایرانی بر کیفیت

این پیشکسوت حوزه فرش معتقد است با وجود گرانی مواد اولیه، افزایش تعداد قالی بافان و وجود رقابت بسیار سخت در بازارهای جهانی، حضور مجدد و پررونق فرش دستبافت ایرانی در بازارهای بین المللی بسیار مشکل است مگر این که قالی بافان با نظارت تاجران ایرانی و صادرکنندگان؛ فرش را تولید کنند.

متاسفانه قالی بافان به دلیل گرانی تصور می کنند با تهیه پشم و رنگ ارزان و کاهش قیمت مواد اولیه، فرش را راحت‌تر می‌فروشند، در صورتی که نتیجه کار این قالی بافان به زودی از بین خواهد رفت.

تبریز قطب فرش ایران و جهان است. نفیس ترین فرش‌های دستبافت ایران در تبریز بافته می‌شود؛ شهری که به ریزبافتی و گره ترکی در ایران و جهان شهرت دارد. اما قطب فرش دستبافت ایران و پایتخت فرش دستبافت جهان این روزها حال خوشی ندارد و به قول اهالی حوزه فرش تبریز مریض رو به احتضاری است که باید با مراقبت‌های ویژه احیا شود.

فرش‌هایی که بعد از ۳۰ سال هنوز ثبات رنگ دارند

پرویزیان از فرش هایی می‌گوید که ۳۰ سال پیش در تورنتو کانادا فروخته شده و اکنون مثل روز اول تولیدش؛ ثبات رنگ دارند. او خاطره ای هم درباره کیفیت محصولاتش از یک مشتری خارجی برایمان گفت؛ فردی که از کره جنوبی از پرویزیان خرید فرش داشته و دوباره آماده بود تا بپرسد چرا این فرش‌ها را هر کاری می‌کند، رنگش نمی رود اما فرش‌های تولیدی دیگران، رنگشان موقتی است؟

احد هریسچیان، رئیس اتحادیه صادرکنندگان فرش دستبافت استان آذربایجان شرقی که ۶۰ سال است در حوزه تولید و صادرات فرش دستبافت فعالیت دارد، با گلایه از برگزاری بی نظم و بدون برنامه بیست و نهمین نمایشگاه فرش دستبافت ایران می گوید: «تا دو روز پیش از برگزاری نمایشگاه هنوز زمان بازدید از نمایشگاه فرش نهایی نشده بود. هرسال ستادی برای برنامه‌ریزی و مدیریت نمایشگاه تشکیل می‌شد اما امسال این ستاد تشکل نشد و نمایشگاه بسیار بی نظم ،بدون برنامه و در سکوت مطلق خبری و رسانه ای برگزار شد. »

نظم حضور و ثبت نام اهالی فرش در نمایشگاه ازطریق اتحادیه

رئیس اتحادیه صادرکنندگان فرش دستبافت استان آذربایجان شرقی با بیان این‌که متاسفانه شرکت کنندگان در این نمایشگاه از طریق اتحادیه یا یک مرکز خاص ثبت نام نمی‌کنند و مستقل شرکت می‌کنند، می گوید: «نمی‌توان آمار دسته بندی شده و دقیقی از شرکت‌کنندگان استان‌های مختلف عرضه کرد اما امسال تقریبا ۳۸ تا ۴۰ غرفه نمایشگاه فرش ایران به تبریزی‌ها اختصاص داشت.»

او می‌گوید: « بهتر است حضور در نمایشگاه فرش ایران با صلاحدید اتحادیه‌های تولید کنندگان و بافندگان، فرش فروشان و صادرکنندگان فرش سراسر کشور انجام شود تا کیفیت حضور در این رخدادها تقویت شود.»

تهیه بانک اطلاعاتی از فعالان حوزه فرش داخل و خارج کشور

هریسچیان با تاکید بر این‌که متاسفانه بانک اطلاعاتی درستی از آمار فعالان حوزه فرش در بخش‌های مختلف در کشور وجود ندارد،می گوید: «تهیه یک بانک اطلاعاتی از فعالان حوزه فرش در بخش‌های مختلف می‌تواند در سیاست گذاری و برنامه‌ریزی در حوزه فرش موثر باشد. این بانک اطلاعاتی می‌تواند از طریق رایزنان فرهنگی ایران در خارج از کشور با ثبت تاجران و فرش فروشان ایرانی مقیم خارج از کشور تکمیل شود تا بتوان در زمینه صادرات نیز برنامه‌ریزی بهتری انجام داد. »

تعهد پیمان ارزی درشرایط فعلی مانع بزرگی است

هریسچیان با اشاره به این که رقم ۵۰ میلیون دلار صادرات برای حوزه فرش در سال رقم بسیار پایینی است، بر ضرورت روشن بودن مسیر تولید تا صادرات فرش دستبافت تاکید می‌کند و می‌گوید: « تحریم های داخلی بیشتر از تحریم‌های خارجی حوزه

فرش دستبافت ایران را دچار آسیب کرده است. تعهد پیمان ارزی مانع بزرگی برای صادرات فرش ایران است و چندین سال است صادرکنندگان فرش، تقاضای حذف تهعد پیمان ارزی را دارند. این پیمان در زمان‌های مختلف به دفعات حذف و سپس برقرار شده است. »

رئیس اتحادیه صادرکنندگان فرش دستبافت استان آذربایجان شرقی از احتمال برداشته شدن این پیمان با تلاش اتحادیه‌های صادرکنندگان کشوری خبر می‌دهد و تاکید می‌کند: « فرش مواد غذایی نیست که در عرض یک هفته تا ۱۰ روز صادر کننده آن را بفروشد. خواب سرمایه برای فرش زیاد است و ممکن است فرشی چندین دهه فروش نرود. »

فقط اتحادیه صادرکنندگان فرش این محصول را صادر کنند

هریسچیان می‌گوید: « بر اساس پیمان ارزی؛ به عنوان مثال وقتی قیمت ارز در بازار آزاد ۳۰ هزار تومان است، صادر کننده باید ارز را به قیمت ۲۶ هزارتومان و با نرخ نیمایی به بانک مرکزی بدهد. متاسفانه به دلیل نوسات ارز؛ سودی که فروش فرش دارد در شرایط تحریم، فاصله ارز نیمایی و ارز واقعی را برای صادرکننده پر نمی‌کند و بهتر است صادرکنندگان با یک ارز فعالیت کنند»

او می افزاید: « برای نظارت بر وارد شدن ارز دولت می‌تواند فقط به اعضای اتحادیه صادرکنندگان فرش مجوز صادرات بدهد و به این ترتیب از وارد شدن ارز به کشور مطمئن شوند. اکنون همه شغل ها می‌توانند فرش صادر کنند در حالی که این صادرات باید ضابطه مند و زیر نظر اتحادیه صادرکنندگان فرش باشد مسئله تهاتر کالا با کالا در زمینه صادرات هم یک مسئله و مشکل است.»

قیمت اجاره غرفه‌ها در نمایشگاه فرش امسال شش برابر شده

هریسچیان از شش برابر شدن قیمت اجاره غرفه‌ها در نمایشگاه فرش امسال گلایه کرد و گفت: « متاسفانه امسال قیمت غرفه در نمایشگاه فرش ایران؛ متری ۶۰۰ هزار تومان بوده در حالی که پیش از کرونا این رقم متری ۱۲۰ هزار تومان بود. این افزایش قیمت واقعا سرسام آور است.»

او از کاهش تعداد شرکت کنندگان تولید کنندگان و صادرکنندگان فرش در نمایشگاه امسال می‌گوید و معتقد است: « دلیل کاهش مشارکت اهالی فرش در تمام استان‌ها از جمله تبریز، افزایش قیمت غرفه‌هاست. امسال هزینه یک غرفه ۵۰ متری در نمایشگاه فرش ایران برای یک تولید کننده، فروشنده و صادرکننده فرش حدود ۷۰ تا ۸۰ میلیون تومان می‌شود. من مطمئنم کلیه غرفه داران در این نمایشگاه ضرر خواهند کرد زیرا فروش فرش در این نمایشگاه، قطعا پاسخگوی هزینه‌های آن‌ها نخواهد بود.»

مسئله نظارت بر تک بافت‌ها باید با جدیت دنبال شود

محسن اعلی بافت، سومین نسل اعلا بافان تبریزو از چهره‌های ماندگار فرش تبریز است. او از متفاوت بودن و اعلا بودن طرح‌های فرش اعلابافت زاده های تبریز می گوید؛ خانواده ای که ۱۵۰ سال است در حوزه فرش فعالیت می‌کنند.

او از رنگ‌هایی سخن می گوید که گیاهی، منحصر به فرد و تولیدی کارخانه‌های خودشان است. فرش هایی با طرح نقشه و پشم‌های تولیدی اعلا بافت، که منحصر به فرد است، فرش هایی

که ثبات رنگشان تغییر نکرده است. او از عشق به فرش می‌گوید و این که فرش و هنر تبریزی را فدای سود تجارت نکرده است و همیشه کیفیت برایش حرف اول را می‌زند.

اعلا بافت می‌گوید: « اکنون کارخانه‌های بافندگی از بین رفته‌اند و تک بافی در کشور رونق گرفته است. تک باف‌ها، طرح رنگ و مواد اولیه فرش را نمی‌شناسند و تاجر، محصول نهایی این افراد را خریداری می‌کند، در حالی که هیچ اطلاعی از ثبات رنگ قالی خریداری شده ندارد. بنابراین جنس خوب از طریق تک بافی تولید نمی‌شود و به اصطلاح فرش رنگ پس می‌دهد. تک بافت‌ها باید از طریق تولیدکنندگان و دولت مورد حمایت و البته نظارت قرار بگیرند. حل مسئله بیمه تا حدودی می‌تواند مشکل نظارت بر تک بافت‌ها را حل کند. »

اعلا بافت‌ها در تولید فرش دستبافت از ترکیب طرح های قدیم و جدید به صورت همزمان استفاده می‌کنند. او معتقد است باید طرح‌های قدیمی را حفظ کرد و طرح‌هایی مانند اسلیمی، شکارگاه و گلستانی نباید فراموش شوند. این طرح ها با ترکیب با طرح‌های مدرن؛ می‌توانند در بازار داخلی و خارجی موفق شوند. »

کپی شدن طرح، آفت صنعت فرش دستبافت

اعلا باف از فاصله و شکاف میان طراحان فرش قدیم و جدید و شناخت نداشتن آن‌ها از یکدیگر گلایه می‌کند و می گوید: «امروز طراحان نسل جدید، قدیمی ها را نمی شناسند. از طرف دیگر، طراحان جدید، شناخت خوبی از طراحی فرش در بازار داخلی و خارجی ندارند. کپی شدن طرح فرش؛ آفت بزرگ این صنعت شده است. برای جلوگیری از کپی شدن طرح فرش؛ بهتر است هر تولیدکننده فقط یک طراح داشته باشد. اکنون تنها راه کپی نشدن طرح فرش، ثبت شدن آن است.»

از معرفی نشدن فرش در رسانه‌ها تا انحصار واردات مواد اولیه

این چهره ماندگار فرش تبریز می گوید: «واردات مواد اولیه فرش در ایران انحصاری است و باعث می‌شود به دلیل رقابتی نبودن؛ واردکنندگان انحصاری، قیمت مواد اولیه را در بازارفرش تعیین کنند. این وضعیت باعث تقلب و افزایش قیمت مواد اولیه فرش در ایران می شود.»

او می‌افزاید: « نظارت نداشتن بر روی تک بافت‌ها و بیمه نبودن آن‌ها باعث می‌شود، کیفیت فرش دستبافت در بازار داخلی

و خارجی کاهش پیدا کند. مسئله دیگر این است که فرش داخلی و صادراتی، در بازار فرش، باید ازیکدیگر تفکیک شوند. نداشتن تبلیغ و بازاریابی هم نکته مهم دیگری است که به صنعت فرش دستبافت آسیب وارد کرده است.»

تقویت پولی ملی و ارتباط با دنیا بر اساس مصالح ملی

یعقوب فرشکاران، تولیدکننده فرش ریزبافت تبریز و معاون اول اتحادیه صادرکنندگان فرش تبریز نیز معتقد است: «برای حل مشکل صادرات فرش در ایران باید پول ملی تقویت شود. او می‌گوید: «این راهکار باعث اشتغال‌زایی و تولید ثروت در کشور می‌شود و همه این اتفاقات با ریل‌گذاری و سیاست‌های درست دولت و ارتباط خوب کشور با دنیا مهیا می‌شود.»

معاون اول اتحادیه صادرکنندگان فرش تبریز می‌گوید: «تقویت دیپلماسی و ارتباط با دنیا با در نظر گرفتن منافع ملی ایران باعث می‌شود سرمایه‌گذار خارجی با وجود ثبات اقتصادی برای آوردن ارز و سرمایه به کشور ترغیب شود. اکنون و در شرایطی که ایرانیان کشورهای عربی و اروپایی را مناسب سرمایه گذاری می‌بینند، سرمایه‌گذار خارجی چطور در کشور ما راغب به سرمایه گذاری باشد؟

او می‌گوید: « فرش های دستبافت به دلیل گران بودن مواد اولیه در ایران قیمت بالایی دارد و این فرش با قیمت بالا در بازار جهانی خریداری ندارد.»

از اختصاص بودجه کلان به مرکز ملی فرش تا رایزنی فرهنگی

فرشکاران درباره راهکارهای احیای فرش ایرانی می‌گوید: « مرکز ملی فرش ایران باید اعتباری در حد وزارت نفت داشته باشد تا فرش ایرانی دوباره در بازارهای داخلی و خارجی حرفی برای گفتن داشته باشد. همچنین بهتر است مدیر مرکز ملی فرش ایران یک فرد فرشی و متخصص باشد. فعالیت پررنگ رایزنان فرهنگی ایران در خارج از کشور هم می‌تواند صادرات فرش ایرانی را احیا کند.»

صنعت فرش یک متولی مشخص می‌خواهد

اسماعیل چمنی، رئیس اتحادیه تولیدکنندگان و بافندگان فرش دستبافت شهر تبریز از برگزاری نمایشی بیست و نهمین نمایشگاه فرش دستبافت ایران گلایه کرد و تاکید کرد: «نمایشگاه فرش با این سیاست‌گذاری‌های غلط راه به جایی نمی‌برد و امسال به شدت ضعیف بود و حتی تاجران ایرانی مقیم خارج از کشور هم به نمایشگاه نیامدند.»

رئیس اتحادیه تولیدکنندگان و بافندگان فرش دستبافت شهر تبریز با انتقاد از این‌که متاسفانه مصوبات حوزه فرش به درستی و کامل اجرایی نمی‌شود، عنوان کرد: «کم توجهی متولیان به حوزه فرش باعث شده قوانین مرتبط با تولیدکنندگان فرش اجرایی نشود. به عنوان مثال قالی‌بافان اکنون از بیمه تامین اجتماعی بهره‌مند نیستند در حالی که طبق قانون ۲۰ درصد حق بیمه قالی‌بافان را دولت باید پرداخت کند.» چمنی می افزاید: « بهتر است ردیف بودجه مشخصی برای فرش دستبافت ایرانی تعیین شود.»

بی توجهی به بیمه قالی بافان صنعت فرش را تضعیف کرده است

چمنی با بیان این‌که ۳۰ درصد از سهم کل صادرات فرش دستبافت و تولید آن مربوط به آذربایجان شرقی است، می‌گوید: «بیشترین اشتغال‌زایی در سطح خصوصی اکنون در حوزه فرش دستبافت است. بر اساس آمار دو میلیون نفر و با احتساب خانواده‌های آنان؛ هشت میلیون نفر در بخش فرش و حرفه‌های مرتبط با آن در کشور مشغول به فعالیت و ارتزاق از این صنعت هستند.»

رئیس اتحادیه تولیدکنندگان و بافندگان فرش دستبافت شهر تبریز می‌افزاید: «متاسفانه صنعت فرش کشور متولی خاصی ندارد و صنعت فرش میان وزارتخانه‌های مختلف کشور مانند تعاون، صمت، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و میراث فرهنگی سردرگم است. در حالی که صنعت فرش کشور باید یک متولی مشخص در یک وزارتخانه واحد داشته باشد و تعدد تشکل‌ها و حضور آن‌ها در وزارتخانه‌های مختلف ساماندهی شود.»

چمنی تاکید می‌کند: «مرکز ملی فرش ایران بهتر است در وزارت صمت یک معاونت تشکیل بدهد و تشکل‌های مختلف حاضر در وزارتخانه‌های مختلف در آن‌جا ساماندهی شوند.»

تشکیل بانک فرش برای تولیدکنندگان و قالی بافان

رئیس اتحادیه تولیدکنندگان و بافندگان فرش دستبافت شهر تبریز می‌گوید: «تسهیلات بانکی برای تولیدکنندگان فرش کشور یک نیاز ضروری است و بهتر است یک بانک فرش ایجاد شود تا بتوان تسهیلاتی را برای تولیدکنندگان این صنعت فراهم کرد.»

تحریم های داخلی بیشتر از تحریم‌های خارجی حوزه فرش دستبافت ایران را دچار آسیب کرده است. تعهد پیمان ارزی مانع بزرگی برای صادرات فرش ایران است و چندین سال است صادرکنندگان فرش، تقاضای حذف تعهد پیمان ارزی را دارند. این پیمان در زمان‌های مختلف به دفعات حذف و سپس برقرار شده است.

تحریم‌های داخلی از تحریم‌های خارجی آزاردهنده‌تر است!

فرهاد شعار، صادرکننده فرش از تبریز است. او ۳۲ سال است در حوزه صادرات فرش فعالیت می‌کند. او می‌گوید: «سال ۷۴، ۷۰ دار قالی مارال تبریز داشتم و ۲۱۰ نفر روی این دارها کار می‌کردند اکنون آخرین دستگاه تولیدی من دو سال پیش تعطیل شده و دو سال است که تولید فرش نداریم.»

شعار می‌افزاید: «مسئله صادرات با سیاست ارتباط مستقیم دارد، زیرا ارتباط با کشورهای دیگر، حرف اول را در صادرات فرش می‌زند. تاجران ایرانی باید بتوانند آزادانه به کشورهای مختلف بروند، ویزا بگیرند و محصول خود را معرفی کنند و بازدیدکنندگان خارجی نیز با تمهیدات ویژه بتوانند به دفعات به ایران سفر کنند تا محصول تاجران ایرانی را ببینند و بخرند.»

این صادرکننده از بسته بودن مسیر صادرات هم گلایه می‌کند و

می‌گوید: «زیرساخت‌های تجارت فرش دستبافت ایران در طول این سال‌ها در کشورهای خارجی به مرور زمان از بین رفته است و در صورت رونق صادرات باید زیرساخت‌ها را مجدد در جهان احیا کنیم، زیرا تاجران ایرانی با رکود بازار فرش دستبافت حیطه فعالیت خود را عوض کردند و وارد فضای فرش ماشینی یا فعالیت در زمینه‌های دیگر شدند.»

شعار معتقد است: «برای حمایت از صنعت فرش باید پیمان ارزی برداشته شود، عوارض گمرکی و ورود فرش به ایران کاهش و سوبسید حمایتی به تاجران اختصاص پیدا کند . همچنین از واردات پشم با تسهیل عوارض ورودی یا دادن وام‌های کم‌بهره، حمایت شود.»

این صادرکننده فرش می‌گوید: «اگر حمایت از صنعت فرش به اندازه صنعت خودرو شود این صنعت جان می‌گیرد. اکنون تحریم‌های داخلی، بیشتر از تحریم‌های بین‌المللی صادرکنندگان را آزار می‌دهد. مالیات، بیمه نبودن جامعه قالی بافان، نبود تهسیلات برای بافندگان و تولیدکنندگان فرش، نداشتن وام حمایتی برای تاجران ایرانی از جمله دست‌اندازها و تحریم‌های داخلی است که صادرکنندگان را دچار مشکل کرده است.»

به گفته این صادرکننده فرش دستبافت؛ بیشتر از توجه به بحث مواد اولیه مانند پشم و رنگ و دیگر قضایا که البته باید به آن‌ها نیز پرداخت، باید مسیر برای توسعه صادرات فرش ایران هموار باشد و این مسئله نیز نیازمند روابط خوب با کشورهای مختلف است. به گفته شعار؛ هر فرشی یک عیاری دارد. به عنوان مثال؛ مواد اولیه خوب، فرش خوب درجه یک را می سازد و این فرش به اسم فرش خوب با قیمت بالا در بازار جهانی صادر می‌شود و فرش با مواد اولیه بد؛ به اسم فرش تجاری و با قیمت پایین صادر می‌شود.

ارزیابان فرش گمرک باید متخصص فرش باشند

یعقوب کمالی، صادرکننده فرش است. او عضو اتحادیه صادرکنندگان فرش استان آذربایجان شرقی است و ۵۰ سال است در حوزه صادرات فرش دستبافت تبریز فعالیت می کند، این صادرکننده فرش دستبافت می‌گوید: «چالش ارزیابی حوزه فرش این است که ارزیابان فرش که لیست قیمت فرش دستبافت را تعیین می‌کنند، قیمت نهایی این محصول را بالا برآورد می‌کنند و در نتیجه برای صادرکننده صرف ندارد که فرش با این قیمت گران در بازار خارجی به فروش برسد و خریداران خارجی نیز تمایلی به خرید فرش ایرانی هر چند نفیس با قیمت بالا ندارند.»

به گفته کمالی؛ اکنون هم ارزیاب‌های فرش در گمرک تخصص کاملی برای تشخیص فرش‌های نفیس، لوکس و تجاری ندارند. آن‌ها بر اساس لیستی که دارند و رج و عرف بازار، فرش دستبافت را قیمت‌گذاری می‌کنند. کارشناسان ارزیاب گمرک باید بداند فرش در کجا بافته شده پشم آن چیست وثبات رنگش چطور است و طرحش برای کجاست؟ تا وقتی این موارد را ندانند چطور می‌توانند این محصول را قیمت گذاری کنند؟

کمالی می‌گوید: «مشکل دیگر صادرکنندگان این است که با توجه به تهعد پیمان ارزی، اکنون بانک مرکزی برای یک فرش ۱۰۰ دلاری، ۲۰۰ دلار پیمان ارزی از تاجر ایرانی می‌گیرد. صادرکننده مابه‌التفاوت ارز نیمایی و ارز واقعی را چطور باید پر کند؟»

وقتی ترکیه به جای ایران فرش دستبافت تبریز را صادر می‌کند!

به گفته کمالی؛ تولید فرش دستبافت خوب در ایران به دلیل

افزایش قیمت مواد اولیه گران تمام می‌شود. اکنون پشم فرش از نیوزیلند و استرالیا با دلار ۳۰هزار تومانی وارد می‌شود. دستمزد سنگین بافنده‌ها، افزایش مواد اولیه و هزینه تمام‌شده تولید فرش دستبافت در ایران باعث شده قیمت نهایی فرش بالا برود. اکنون بسیاری از طراحان فرش و حتی بافندگان ایرانی، در ترکیه فرش دستبافت تولید می‌کنند و با یک سوم قیمت تولیدشده فرش در ایران؛ آن را از این کشور به دنیا صادر می‌کنند.

اکسپوی دوبی محل نمایش فرش‌های برند و اصیل ایرانی است

کمالی از خاطره سفر امسال خود به دوبی می‌گوید: «در اکسپوی دوبی امسال غرفه ایران فرش های مشهد با نقشه و طرح تبریز را به نمایش گذاشته بود. مکان غرفه هم در انتهای یک ساختمان دور افتاده بود. واقعا ظرفیت فرش ایرانی این است؟ شرکت ملی فرش ایران بدون ارزیابی کارشناسی فرش‌های بدون کیفیت و سطح پایین را در این جشنواره به نمایش گذاشته بود در حالی که برندهای بزرگ فرش ایرانی و تبریزی باید در نمایشگاه‌های بزرگ دنیا مانند اکسپوی دوبی شرکت کنند. البته بسیاری از برندهای بزرگ فرش کشور نیز به دلیل ناامید بودن از فروش دیگر در این نمایشگاه بزرگ دنیا حاضر نمی‌شوند.»

قصه پر غصه فرش‌های مستعمل تاجران ایرانی

علی میرزازاده سال ۱۳۸۲ صادرکننده نمونه فرش در ایران شده است. او عضو اتحادیه صادرکنندگان فرش ایران است و ۱۰۰ سال است که به صورت خانوادگی در این حرفه مشغول به فعالیت هستند. او شرط موفقیت در صادرات را ارتباط خوب با دنیا معرفی می‌کند و معتقد است: «صادرات فرش دستبافت ایران با سه مشکل بزرگ مواجه است. نخست تعهد پیمان ارزی که مانع بزرگی برای صادرکنندگان فرش شده است، دوم برگشت فرش‌های مستعمل تاجران ایرانی که امکان بازگشت محصول آن‌ها به ایران به دلیل تحریم وجود ندارد. متاسفانه اکنون با صرف ملیون‌ها دلار فرش ایرانی در ترکیه ترمیم می‌شود و به کشور مقصد باز می‌گردد در حالی که این درآمد می‌توانست وارد کشور شود. سومین مانع صادرات فرش در ایران هم؛ گرفتن کارت بازرگانی است که شرایط سختی دارد.»

عملکرد اتاق

بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تبریز

وزیر صمت در نشست با فعالان اقتصادی آذربایجان شرقی در اتاق تبریز

برنامه دو ساله در حوزه خودروسازی تاکنون موفقیت آمیز بوده است

سیدرضا فاطمی امین در دیدار فعالان اقتصادی آذربایجان شرقی در محل اتاق تبریز اظهار کرد: تبریز و آذربایجان شرقی در حوزه‌ی صنعت، معدن و تجارت در منطقه پیشرفته بسیاری کرده که در دیگر استان‌ها چنین فرهنگ صنعتی شکل نگرفته است.

وی با اشاره به مشکلات مطرح شده از سوی اهالی اقتصاد استان، ادامه داد: یکی از چالش‌هایی که ذکر شده، نقدینگی و تامین مالی بود. نظام بانکی و تامین بازار سرمایه افت بالایی دارد و به راحتی نمی‌توان آن را اصلاح کرد لذا وزارت صنعت، معدن و تجارت سال گذشته برای حل این مشکل بر روی چند موضوع متمرکز شد که یکی از آنها تامین مالی زنجیره‌ای بود.

وزیر صمت افزود: مورد بعدی که انجام شد، پرداخت تسهیلات مبتنی بر صورت حساب سامانه جامع تجارت بود که انحراف منابع را از بین می‌برد و بانک مرکزی نیز برای اجرای آن کمک می‌کند. همچنین اقدام بعدی که در برنامه داریم، ایجاد صندوق‌های تامین مالی است که در آینده اجرا می‌شود.

فاطمی امین در در خصوص رشد اقتصادی هشت درصدی، خاطرنشان کرد: کسب رشد اقتصادی هشت درصد فعالیت ویژه‌ای نمی‌خواهد و اگر به رشد هشت درصدی برسیم، هنوز به مقدار رشد در سال ۹۷ می‌رسیم که باید در این راستا واحدهای راکد فعال شوند و سرمایه گذاری آغاز شود.

وی اضافه کرد: موضوع بعدی که مطرح شد ارز مبنای محاسبه‌ی واردات بود و این قانون سال گذشته مطرح شد و در بودجه ۱۴۰۰ نیز گنجانده شد اما اجرا نشد چراکه فضای آن فراهم نبود؛ لذا دو اقدام را در این راستا انجام دادیم که سود بازرگانی را در بسیاری از موارد به نصف کاهش دادیم و لایحه‌ای نیز به مجلس ارائه کردیم تا حقوق گمرکی از چهار به یک کاهش یابد.

وی با اشاره موضوع واردات کالاها گفت: در خصوص واردات کالاها نیز دولت باید اولویت گذاری، تنظیم‌گری ، پشتیبانی، تسهیل و نظارت کند که اگر خود برای خرید آن اقدام کنید، قطعا از مقدار تعیین شده دولت ارزان‌تر می‌خرید.

وزیر صمت اضافه کرد: پیش از این واردات گندم بر عهده‌ی بازرگانی دولتی بود که حذف شد و امروز خرید آن برای همه آزاد است.

وی همچنین بیان کرد: در مورد مس آذربایجان نیز معدن مس سونگون به اندازه‌ی کافی بزرگ است و می‌تواند یک شرکت مستقل شود که از چند سال پیش آن را در برنامه‌های خود قرار دادیم و رئیس جمهوری محترم نیز مستقل شدن آن را اعلام کردند.

وی اظهار کرد: سطح نیروی انسانی و ظرفیت صنعتی ایران در منطقه کم نظیر است اما در دو قسمت ضعف وجود دارد که اغلب در صنایع خود را نشان می‌دهد؛ اولین مورد ضعف در مدیریت است که در صنایع غذایی و لوازم خانگی چندان نمود ندارد اما در زمینه‌ی خودروسازی به لحاظ پیچیدگی آن، کاملا دیده می‌شود و دومین مورد ضعف در مدیریت فعالیت‌های کلان اقتصادی است.

فاطمی امین در ادامه تاکید کرد: در صنعت خودروسازی برنامه‌ی دو ساله‌ای را تعیین کردیم که تاکنون رضایت‌بخش بوده و به خوبی اجرا شده است.

وی یادآور شد: ارتقاء مالیات کارکنان نیز به خوب انجام شده و وضعیت بسیار مناسب است که در دفتر تخصصی خود چهار گروه را ایجاد کردیم و اگر بخواهیم صنعت ما رشد کند، باید بر روی ارتقاء آنها متمرکز شویم.

وی در خاتمه تاکید کرد: باید در صنایع بالادست گاز ۸۰ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری می‌شد که نشده است و مهمترین نکته‌ای که در قانون بودجه امسال در نظر گرفته شد، این بود که قیمت گاز برای نیروگاه‌های واحد تولیدی مطابق نیروگاه وزارت نیرو باشد که این بسیار مهم است.

رییس اتاق تبریز:

بانک‌ها منابع خود را در اختیار بخش تولید قرار نمی‌دهند

یونس ژائله در نشست فعالان اقتصادی استان با وزیر صمت در محل اتاق تبریز اظهار داشت: این روزها تغییرات جدی در بحث اقتصاد کشور اتفاق افتاده و شاهد خروج ارز ترجیحی از شبکه اقتصادی کشور هستیم. اتفاقی که باید سال ها پیش انجام می‌شد اما حال دولت سیزدهم توانست در این شرایط سخت، این جراحی بزرگ اقتصادی را انجام دهد.

وی ادامه داد: این امر اتفاق خوبی است تا بتوانیم اقتصاد خودمان را به دنیا نزدیک کنیم اما باید توجه داشت که هم اکنون ما در شرایطی هستیم که در هیچ یک از این کشورها وجود ندارد.

ژائله با اشاره به مشکلات بخش خصوصی گفت: در شرایط فعلی مطالبه اصلی صنعتگران تامین نقدینگی واحدهای تولیدی است که بانک ها با وجود منابع بالا، این منابع را در اختیار بخش تولید قرار نمی دهند.

رییس اتاق تبریز با بیان اینکه در این شرایط، نقدینگی واحدها نسبت به سال گذشته ۴۰۰ درصد افزایش را می طلبد، گفت: لازم است که تغییر جدی در نگرش بانک ها به بخش تولید داشته باشیم. هم اکنون بانک های خصوصی ۳۴ درصد منابع استان را در اختیار داشته اما تنها سه درصد تامین مالی انجام می دهند و حتی منابع خود استان را برای استان در نظر نگرفته اند.

وی با بیان اینکه استان آذربایجان شرقی با وجود سهم جمعیتی ۴.۸ درصدی در کشور، تنها ۱.۶ درصد از منابع تسهیلات ریالی را در اختیار دارد، گفت: استان آذربایجان شرقی از استان های خوش حساب بوده و بسیاری از تجار و صنعتگران استان، معوقات بانکی زیادی ندارند و بدین ترتیب راه برای بهانه بانک ها بسته است.

ژائله با اشاره به برنامه دولت برای رشد اقتصادی هشت درصدی گفت: باید در نظر داشت که صنعتگران ما توان و پتانسیل لازم برای تحقق این میزان را دارند اما این امر نیاز به یکسری الزامات دارد.

وی ادامه داد: معافیت های بخش واردات ماشین آلات و لوازم مورد نیاز برای بخش صنعت و معدن حذف شده و در مقابل در گمرک، قیمت ۴۲۰۰ تومانی به ۲۴۵۰۰ تومان رسانده شده که مقدار ارزش افزوده حاصل از آن بالا بوده و هزینه‌های جانبی بالایی خواهد داشت.

رییس اتاق تبریز با اشاره به اصلاح قانون قاچاق کالا و ارز و خطرات آن برای بخش سرمایه گذاری و تولید گفت: از سوی دیگر حرکت جزیره ای به خصوص در بخش کشاورزی از دیگر معضلات موجود است که در این زمینه می توان به تغییرات موجود در بحث قیمت گندم اشاره داشت. اینکه تنها به یک بخش نگاه ویژه ای داشته و از سایر خطرات و مشکلات ایجاد شده غافل باشیم، درست نیست.

وی ادامه داد: در طول این سال ها، کل گندمی که به صنعت اختصاص داده بودند دو میلیون تن بوده که ۱۵ درصد از محصول تولیدی آن، صادر شده و ارزش افزوده حاصل از آن، دو میلیارد دلار برای کشور ارزآوری داشته است. اینکه جلوی این میزان سود را بگیریم درست نخواهد بود.

ژائله با اشاره به نرخ بهره بانکی بالا در کشور گفت: اینکه این فشار را بر روی بخش تولید وارد کنیم، قدرت رقابت کالای ایرانی را در بازار صادراتی متوقف می کند.

وی تامین لجستیک صادرات کالاهای ایرانی را نیازمند نگرشی ویژه دانسته و گفت: در تامین کامیون و یا بحث کشتیرانی خبر از صدور دستوراتی شنیده شده اما عملیاتی نمی شود. هم اکنون در روسیه بازار ۱۸۰ میلیون نفری داریم که با توجه به تحریم های این کشور، ایران می تواند از این فرصت طلایی به خوبی بهره مند شود اما باید ناوگانی در منطقه داشته باشیم که این لجستیک را انجام و صادرات را افزایش بدهیم.

رییس اتاق تبریز همچنین اتصال خط آهن جلفا به چشمه ثریا و یا ایجاد هر کانال ارتباطی برای اتصال به بازار چین و روسیه را ضروری دانست.

وی همچنین با تاکید بر ضرورت توجه به موضوع تنش آبی جدی در منطقه با انتقال آب ارس به دشت تبریز و همچنین دریاچه ارومیه گفت: امسال موضوع مالیات می تواند برای واحدهای تولیدی و صنعتی مهم باشد.

ژائله با بیان اینکه مالیات استان ما ۱۰۰ درصد نسبت به سال قبل افزایش دارد، گفت: با توجه به فشار به بخش تولید باید در این موضوع تجدیدنظر شود. در بحث استرداد مالیات بر ارزش افزوده صادرکنندگان نیز با مشکلاتی مواجه هستیم. با وجود وعده استرداد در طول سه ماه متاسفانه به این قول عمل نشد.

وی ادامه داد: همچنین در موضوع صندوق توسعه ملی ضعیف بوده و جزو آخرین استان هایی هستیم که از مزایای این صندوق بهره مند شده ایم.

رییس اتاق تبریز راه اندازی شرکت مس آذربایجان را از خواسته های مهم بخش خصوصی دانسته و گفت: مس سونگون با وجود استفاده از زیرساخت های استان، هیچ سهمی در بخش مالیات استان و تامین هزینه های آن ندارد.

وی همچنین خواستار توجه به اهلیت ها در واگذاری شرکت های دولتی شد.

در نشست صاحبان صنایع و فعالان اقتصادی با معاون صنایع عمومی وزارت صمت مطرح شد:

خود صنعت بیاید و سند بنویسد

نشست صاحبان صنایع با فعالان اقتصادی با معاون صنایع عمومی وزارت صمت در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تبریز برگزار شد.

به گزارش روابط عمومی، رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تبریز در این نشست بر لزوم تدوین یک برنامه ی اقتصادی توسط بخش خصوصی تاکید کرد و گفت: استان آذربایجان شرقی از دیرباز به دلیل قرار گرفتن در موقعیت ژئوپلتیکی و مسیر جاده ابریشم، مرکز تجارت و بازرگانی کشور و منطقه بود و امروز نیز بخش خصوصی این خطه علی‌رغم مشکلات و کاستی‌ها، بخش بزرگی از تولید کشور را بر دوش می کشد.

یونس ژائله به تشریح مشکلات بنگاه های اقتصادی کشور و استان پرداخت و خاطرنشان کرد: بی‌ثباتی قوانین، مقررات و رویه‌های کسب و کار، پراکنده بودن سیاست‌ها، عدم توجه به اهمیت خصوصی‌سازی، رقابت ناعادلانه شرکت‌های دولتی با بخش خصوصی، عدم توجه به آمایش سرزمین و کمبود نقدینگی واحدهای تولیدی تنها بخش کوچکی از مشکلات فعالان اقتصادی است.

وی در ادامه به ارائه‌ی پیشنهادات و انتظارات فعالان بخش خصوصی از وزارت صمت پرداخت و افزود: تدوین استراتژی توسعه صنعتی، حذف قوانین زاید، ضرورت حذف انحصارات و ایجاد رقابت سالم بین شرکت‌های دولتی و خصوصی با پیگیری وزارت صمت، اولویت‌بندی سیاست‌های ارزی و رفع موانع صدور و تمدید کارتهای بازرگانی و دیگر مجوزهای وزارت صمت از جمله مواردی است که اعضای اتاق تبریز از وزارت صمت انتظار دارند در جهت رفع و حل آنها اقدام کند.

از مدیران موفق جهت رونق صادرات راهکار بگیرید

رئیس هیئت مدیره خانه صنعت، معدن و تجارت استان آذربایجان شرقی نیز در این جلسه با بیان اینکه برای رونق صادرات نیاز به برنامه‌ریزی اساسی داریم، گفت: باید گروهی در وزارتخانه متشکل از نمایندگان وزارت صمت، اتاق‌های بازرگانی، خانه‌های صنعت، معدن و تجارت، تشکیل شود و در این گروه، کمبودها احصاء و مشخص شود از لحاظ صنعتی و اقتصادی چه نیازهایی در منطقه وجود دارد تا در این جهت برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری‌ها انجام شود.

محمد حسین باقری یادآور شد: باید دست مدیران موفق تولیدگر و کارآفرین باز گذاشته شود و حتی از آنها در مسیر بهبود و رونق صادرات مشاوره و راهکار اخذ شود.

نقض معافیت مالیاتی ماشین آلات، بسیار اشتباه بود

دبیر انجمن صنایع غذایی استان آذربایجان شرقی نیز از تشکیل معاونت مجزای صنایع عمومی در وزارت صمت تقدیر کرد و گفت: با این حال برخی اقدامات و سامانه‌ها از خود صنعتگران انرژی می‌برد. برای مثال سامانه صدور کارت بازرگانی موجب شده که بسیاری عدم صدور کارت بازرگانی را بر گردن اتاق‌های بازرگانی بیندازند. بسیاری از فعالان اقتصادی در گرفتن کارت بازرگانی به مشکل خورده‌اند و میان اتاق بازرگانی و سازمان صمت در رفت و آمد هستند.

رضا جعفری برخی خودتحریمی‌های وزارت را علیه خود اهالی صنعت دانست و گفت: بستن تعرفه بر ماشین آلات کاری بسیار اشتباه بود که در ۴۰ سال اخیر برای اولین بار رخ می‌دهد.

وی حمایت از تولید داخل را کاری پسندیده دانست و گفت: با این حال این حمایت بعضا محل سوءاستفاده برخی قرار می‌گیرد. برای مثال برای خرید ماشین آلات، خود تولیدکننده بهتر از هر کس دیگری می‌داند از کجا چه تکنولوژی را خریداری کند و کیفیت ماشین آلات ایرانی با نمونه‌های خارجی قابل قیاس نیست.

وی بزرگترین مشکل صنایع را پس از حذف ارز ترجیحی، بحث سرمایه در گردش دانست و تاکید کرد: متاسفانه هیچ تفاهمنامه‌ای که عملیاتی باشد در این حوزه منعقد نشده است و حتی سیستم بانکی ما نسبت به مرداد سال گذشته بسته‌تر عمل می کند و این مورد کمر فعالان اقتصادی را خرد خواهد کرد.

توجه بیشتر به واحد های کوچک و متوسط

حسن پیرسا، تولید کننده لوازم خانگی خواستار توجه بیشتر به واحدهای کوچک و متوسط شد و گفت: واحد های بزرگ می‌توانند با لابی‌گری برخی مشکلات خود را حل کنند ولی واحدهای کوچک امکانات زیادی نداشته و همیشه با مشکل مواجهند.

ایران خودروی آذربایجان را منتقل کنید یا مجوز کل خط تولید را بدهید

رئیس انجمنخودرو و نیرو محرکه استان با نقد سیاست‌های مرکز در مورد استان گفت: تا کی قرار است خودروهای ایران‌خودرو تبریز با تریلی منتقل شده و ما تنها پیچ‌های آن را ببندیم. اگر موافق تولید خودرو در استان نیستید هر جایی دوست دارید ببرید و یا اینکه اجازه ایجاد کل خط تولید به آذربایجان داده شود. اینجا صنایع مادر توانمندی وجود دارد و قطعه سازان در کنار کارخانه‌های ماشین سازی و تراکتورسازی می توانند از پس این امر برآیند.

رضا پاشایی ادامه داد: ما در تبریز توانایی زیادی داریم و گیربکس خودروی سورن را تولید کردیم و خط آماده بود و اما دو سال است که پلمپ شده و گفتند باید به قزوین برود. شرکت ایدم هم موتور آیسان را تولید کرد اما خط تولید آن را توقیف کردند.

وی اضافه کرد: قراردادهای یکطرفه خودروسازان مرکز، کمر قطعه‌سازان را شکسته است. قراردادها کاملا به نفع خودروسازهاست و قطعات در موعد مقرر تحویل داده می‌شود ولی حق‌الزحمه بسیار دیر و با شرایط خاص به آنها بازگردانده می‌شود.

توسعه و تولید ثروت در استان در حال کاهش است

محمد جعفر صالحی هم با بیان اینکه استان آذربایجان شرقی بیشترین سرمایه گذار بخش خصوصی در کشور را داراست، تصریح کرد: در حال حاضر توسعه و تولید ثروت در استان در حال کاهش است و هر چقدر هم در این مورد سخن گفته‌ایم صدایمان به جایی نرسیده است.

قیمت‌گذاری دستوری، مشکل اقتصاد امروز کشور

رئیس هیئت مدیره انجمن کارآفرینان جوان استان نیز با اشاره به اینکه جوانان از تصمیمات گرفته شده توسط دولت‌ها در حوزه سرمایه‌گذاری و تولید دلسرد هستند، گفت: باید مسایل و مشکلات بخش خصوصی توسط اتاق‌های کشور جمع‌بندی شده و وزارت صمت برای حل این موانع به طور جدی اقدام کند.

مراد سرخیر خیابانی ادامه داد: در جامعه طوری القا می‌شود که گویا علت تورم و گرانی تولیدکنندگان هستند. در حالی که کنترل تورم از طریق توسعه‌ی رقابت بین تولیدکننده‌ها امکان‌پذیر است.

وی قیمت‌گذاری دستوری را دیگر مشکل اقتصاد امروز کشور دانست و بیان کرد: مداخله در بازار، باعث کاهش سرمایه‌گذاری و افت کیفیت محصولات می‌شود که نهایتا در این بین مردم متضرر می‌شوند.

کتاب قوانین گمرکی، قبل از آغاز سال ارائه شود

عضو هیئت مدیره انجمن کارگزاران امور گمرکی استان نیز تاخیر در ارائه کتاب قوانین گمرکی را مشکلی بزرگ دانست و عنوان کرد: صادرکنندگان و واردکنندگان هر ساله از تاخیر در انتشار کتاب قوانین در ماه چهارم متضرر می‌شوند و اصلاح ثبت سفارش برای ما بسیار مشکل شده چرا که برای مثال تعرفه کالایی پیش از این آزاد بوده و فرد اقدام به واردات یا صادرات آن کرده اما در میانه کار و با تغییر کتاب قوانین تعرفه‌ی آن کالا ممنوع شده ولی کار از کار گذشته است.

مهرداد ایرانی متذکر شد: همه‌ی دولت‌ها در سایر ممالک قوانین را پیش از آغاز سال جدید تدوین و اعلام می‌کنند تا فعالان بازرگانی براساس آن عمل کنند اما این اتفاق در کشور رخ نمی‌دهد.

امیر میران دیگر عضو هیئت مدیره انجمن کارگزاران امور گمرکی استان نیز یادآور شد: متاسفانه امسال علاوه بر تاخیر در ابلاغ کتاب قوانین، دو کتاب ابلاغ شد که دومی قوانین اولی را نقض می‌کرد. همچنین وزارت صمت با حذف معافیت مالیاتی ماشین‌آلات عملا صنایع را به زمین زد.

دست صادرکنندگان قیر را باز بگذارید

محمد زیدی، عضو هیئت مدیره انجمن قیر استان نیز با اشاره به اینکه صنعت قیر از ظرفیت تولید و صادرات به کشورهای همجوار به میزان ۳ میلیون و۰۰۴ هزار دلار برخوردار است، گفت: ۳ سال است که ترکیه واردات قیر را ممنوع کرده است. در ایران از میان ۶۴ پالایشگاه قیرسازی کشور ۳۴ مجموعه در استان قرار دارد و آذربایجان شرقی تولیدکننده عمده قیر است ولی دست و بالمان برای صادرات بسته است.

با بی‌برنامگی و استراتژی غلط، سرمایه‌های کشور را به دور می‌ریزیم

عضو هیئت مدیره انجمن سازندگان ماشین، قطعه و خودروی استان نیز با بیان اینکه صنعت قطعه‌سازی حال و روز خوشی ندارد، گفت: ماشین آلات صنایع فرسوده هستند، اگر اقدامی نشود باعث افزایش قیمت و کاهش کیفیت کالاها خواهد شد.

یونس اکبرپور پایدار ادامه داد: تعرفه های جدید نیز وضعیت را دشوارتر کرد. صنایع به سرمایه گذاری و حمایت نیاز دارند و اگر این اتفاق رخ ندهد با مشکل مواجه خواهند شد.

وی با اشاره به قابلیت های بالای قطعه سازان استان، متذکر شد: ما نیاز به تغییر ناوگان فرسوده کشور داریم. ناوگان حمل و نقل ما به ازای هر ۱۰۰ کیلومتر ۸۰ تا ۹۰ لیتر گازوئیل مصرف می کند در حالی که سیستم حمل و نقل جدید در هر ۱۰۰ کیلومتر ۲۵ تا ۳۷ لیتر بنزین مصرف می کند. با این بی‌برنامگی و استراتژی غلط، سرمایه‌های کشور را به دور می‌ریزیم.

وی همچنین از سامانه جامع تجارت انتقاد کرد و افزود: ما در این سامانه ثبت‌نام کردیم و منتظر شناسه هستیم که سه تا چهار هفته طول می‌کشد ولی بسیاری از واحدها را در این حین به تعزیرات معرفی کردند به این دلیل که در سامانه قیمت‌گذاری نکرده‌ایم. درحالی که تا شناسه صادر نشود امکان درج قیمت نیست.

اکثر واحدهای کوچک و متوسط، مشکل سرمایه در گردش دارند

رییس اتحادیه کفاشان تبریز نیز به ظرفیت بالای صنعت کفش استان در کشور اشاره کرد و گفت: ۶۰ درصد تولید کفش کشور در تبریز انجام می شود و ۱۰۰ تا ۱۳۰ میلیون جفت کفش، سالانه در ۳۵۸۰ واحد تولیدی و خدماتی در تبریز تولید می‌شود.

علیرضا جباریان فام ادامه داد: هم اکنون شاهد وجود زنجیره کامل ارزش در حوزه کفش در تبریز و استان هستیم و ۱۱۰ هزار نفر از این طریق ارتزاق می کنند.

وی با بیان اینکه اخیرا نامه‌ای از صنعتگران کفش تبریز در ۹۵ سال قبل خطاب به مجلس وقت یافته که دقیقا مشکلات صنعتگران امروز است، یادآور شد: اکثر فعالان حوزه کفش، واحدهای کوچک و متوسط هستند که در وضعیت رکود تورمی امروز، کمرشان در حال شکستن است اگر نتوانند از تسهیلات سرمایه در گردش بهره مند شوند با ورشکستگی مواجه خواهند شد و بازارهای صادراتی را از دست خواهند داد.

وی متذکر شد: در سال های اخیر بزرگترین بازار صادراتی را که کشور عراق بود از دست داده یم چرا که ترکیه به صادرکنندگان کفش خود ۵ تا ۱۳ کاهش مالیاتی داده و امکان رقابت با تورم امروزی کشور برای ما وجود ندارد.

آمایش سرزمین بازنگری شود

امیر نراقی، رئیس هیئت مدیره کانون کارفرمایان استان نیز خواستار عطف به ماسبق شدن قانون در مورد کمیسیون ماده ۶ و ۱۱ محیط زیست شد، چرا که بسیاری از ۳ سال پیش اقدام به تاسیس واحدهای صنعتی کرده‌اند ولی امروز با تغییر قانون به مشکل برخورده‌اند. وی همچنین خواستار بازنگری جدی در آمایش سرزمین و توجه به ظرفیت‌های هر استان شد.

صنعت فولاد بدترین دوران خود را طی می کند

رئیس هیئت مدیره انجمن فولاد استان نیز با بیان اینکه در یک دهه اخیر از وارد کننده فولاد به صادرکننده فولاد تبدیل شده‌ایم، تصریح کرد: متاسفانه صنعت فولاد بدترین دوران خود را در دوران دولت فعلی طی می کند. تنظیم بازار شاخصه‌هایی دارد که متاسفانه رعایت نمی‌شود و بورس کالا عملا نظام عرضه تولید و توزیع را به دست گرفته و ۸۰ درصد واحدهای فولادی کشور در دست دولت است و تنها حلقه‌های انتهایی در دست بخش خصوصی است.

کریم رحیمی تاکید کرد: با ایجاد عوارض صادراتی عملا بازار را به دست روسیه دادیم و روسیه با دامپینگ، بازار را بدست گرفت و با این وضع واحدهای ذوب القایی تعطیل خواهند شد.

گرانی با گرانفروشی فرق دارد

عضو هیئت نمایندگان اتاق تبریز نیز به قیمت گذاری کالا پرداخت و گفت: گرانی و تورم مربوط به وزارت اقتصاد و بانک مرکزی و کسری بودجه است. با بقال سر کوچه نمی توان تورم را کنترل کرد.

مسعود بنابیان با بیان اینکه گرانی با گرانفروشی فرق دارد، خاطر نشان شد: این سیاست‌ها به ریشه صنعت و بخش خصوصی ضربه می‌زند. وقتی کالایی گران می‌شود، برای تولیدکننده‌ها امکان فروش آن دشوار می‌شود. اینکه گرانی را در جامعه به صمت تولید کننده سوق دهیم خطای استراتژیک است. علت اصلی تورم و گرانی کسری بودجه و تولید بدون پشتوانه پول است.

باید با تفکرات ضد تولید برخورد کنیم

معاون صنایع عمومی وزارت صمت نیز در جمع‌بندی این نشست گفت: به نظرم باید در روش‌ها تجدیدنظر کنیم. ما هم موافق کاهش تعرفه‌ها به نفع فعالان اقتصادی هستیم. در مورد قانون معافیت مالیاتی ماشین آلات نیز پیگیر هستیم تا در مجلس این قانون اصلاح شود.

محمد مهدی برادران ادبیات شکل گرفته مبنی بر انداختن مشکل گرانی به گردن تولیدکنندگان را ظلمی بزرگ دانست و اضافه کرد: رهبری همیشه در فرمایشات خود از تولید حمایت کرده اند و باید از این ظرفیت حداکثر استفاده را بکنیم.

برادران افزود: به قیمت گذاری دستوری قائل نیستیم ولی به قیمت گذاری اعتقاد داریم. باید به تولیدکننده در کشور به چشم یک ارزش نگاه کرد و هر کس در این راه تلاش می کند و برای مردم ایجاد اشتغال می کند، فردی بهشتی است.

وی حمایت از صنعتگران را وظیفه خود دانست و تصریح کرد: باید به پشتوانه ی رهبری، با تفکرات ضد تولیدی برخورد کنیم.

معاون صنایع عمومی وزارت صمت در پایان خاطرنشان شد: باید از ظرفیت های اتاق استفاده کنیم و در مورد راهبردهای صنعتی از ظرفیت اعضای اتاق‌ها و نگاه بهره‌بردار سود جوییم. خود صنعت بیاید و سند بنویسد و ما فقط افق و خروجی تولید و صادرات را ترسیم کنیم.

در نشست بررسی تنگناها و فرصت‌های سرمایه‌گذاری در استان آذربایجان‌شرقی مطرح شد:

افول نقش تبریز در دوره‌ی رضاشاه، از دروازه‌ی اروپا به انبار غله

(گزارش: جعفر ساعی‌نیا و ساسان نیک‌رفتار خیابانی) عضو هیئت علمی اقتصاد دانشگاه تبریز گفت: در دوره‌ی پهلوی اول و دوم اقتدارگرایی و تمرکزخواهی این دوران باعث تنزل نقش تبریز می‌شود. در نتیجه در دوره‌ی رضاشاه، نقش تبریز از دروازه‌ی اروپا به انبار غله سقوط می‌کند.

اگر آذربایجان سر ایران است، بابت آن چه امتیازاتی به استان داده شده است؟

دکتر محمد باقر بهشتی در نشست بررسی تنگناها و فرصت‌های سرمایه‌گذاری در استان آذربایجان‌شرقی که در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تبریز برگزار می‌شد گفت: مشکل اساسی کشور کمبود سرمایه‌گذاری است. باید سرمایه را در کشور به جریان انداخت.

وی ادامه داد: یکی از مزیت‌های استان، سرمایه‌ی انسانی است. سرمایه‌گذاریی ما در حد استهلاک هم نیست. در واقع دچار سرمایه‌گذاری منفی هستیم.

استاد اقتصاد دانشگاه تبریز با بیان اینکه مشکلات اقتصادی گریبان استان‌ها را نیز گرفته، خاطرنشان کرد: توجهات به استان از طرف مسئولان کم است. اگر آذربایجان سر ایران است، بابت سر ایران بودن چه امتیازاتی به استان داده شده است؟ از نظر من جایگاه آذربایجان‌شرقی در امور سرمایه‌گذاری حتی در حد یک استان هم نیست.

افول نقش تبریز در دوره‌ی رضاشاه، از دروازه‌ی اروپا به انبار غله

رئیس سابق سازمان و مدیریت و برنامه‌ریزی استان آذربایجان‌شرقی نیز در این نشست به مرور جایگاه تاریخی آذربایجان پرداخت و گفت: در حدود سه قرن تبریز در اوج شکوفایی قرار داشته است. دوره‌ی ایلخانان اوج شکوفایی تبریز و آذربایجان بوده است. ولی بعد از صفویه جایگاه تبریز تنزل پیدا می‌کند.

دکتر داود بهبودی افزود: در دوره‌ی قاجاریه، تبریز به عنوان شهر دوم دوباره شکوفا می‌شود و به عنوان دارالسلطنه و ولیعهدنشین شناخته می‌شود. مسیر تبریز–ترابزون، تبریز را به دروازه‌ی ورود ایران به اروپا تبدیل می‌کند. در دوره‌ی مشروطه اوج مطالبات اجتماعی و درخواست حاکمیت قانون و آزادی‌خواهی در تبریز شکل می‌گیرد. در واقع شروع مشروطه از تبریز بوده است.

وی ادامه داد: در دوره‌ی پهلوی اول و دوم اقتدارگرایی و تمرکزخواهی این دوران باعث تنزل نقش تبریز می‌شود. در نتیجه در دوره‌ی رضاشاه، نقش تبریز از دروازه‌ی اروپا به انبار غله سقوط می‌کند.

وی با تاکید بر این امر که آذربایجان و تبریز هنوز هزینه‌ی مشروطه‌خواهی را پرداخت می‌کند، یادآور شد: در بحث‌های کلان، مهاجرت سرمایه‌ی انسانی دارای تراز منفی بوده است. و سرمایه‌های اقتصادی کاهش یافته است. عدم سرمایه‌گذاری بزرگ دولتی و عدم انتصاب مدیران بزرگ باعث گسست با حکومت مرکزی در تبریز شده است. در حالی که ایران‌دوست‌تر از ما نبوده است.

بین مسئولین استانی و شهروندان تبریز روابط اجتماعی شکل نمی‌گیرد

رئیس دانشکده‌ی حقوق و علوم اجتماعی دانشگاه تبریز نیز در این نشست گفت: جامعه‌شناسی به سمت نقد حرکت می‌کند. بحث فرهنگی در این میان مظلوم مانده است. نشست‌ها همیشه یا سیاسی بوده است یا اقتصادی.

دکتر محمد عباس‌زاده ادامه داد: در تبریز شاهد تنزل سرمایه اجتماعی هستیم. بین مسئولین استانی و شهروندان تبریز روابط اجتماعی شکل نمی‌گیرد. در ورزشگاه یادگار امام وقتی جنبش اجتماعی شکل می‌گیرد یعنی می‌خواهند صدای اعتراضشان را به گوش مسئولان برسانند.

در این فضا سرمایه‌گذار نهایتا به‌دنبال رانت و باندبازی می‌رود

رئیس انجمن مدیران صنایع استان نیز در این نشست گفت: تا ارتباط بین دولت و مردم قوی نشود توسعه نخواهیم یافت. رشد اقتصادی ما در زمستان ۱۴۰۰ منفی بوده است.

دکتر سید باقر شریف‌زاده با این هشدار که فضای سرمایه‌گذاری در ایران و در استان مناسب نیست، افزود: فضای سرمایه‌گذاری شامل فضای اطمینان، فضای مخاطره و ریسک و فضای عدم قطعیت و نااطمینانی است. در این فضا، سرمایه‌گذار ما یا سرمایه‌گذاری را متوقف می‌کند یا سفته‌بازی می‌کند و یا نهایتاً به‌دنبال رانت و باندبازی خواهد بود.

وی تصریح کرد: هماهنگی بین مسئولان استانی در خصوص خواسته‌های استانی وجود ندارد. باید وحدت کلام و اولویت‌های یکسان داشته باشیم.

عملکرد واحد امور بین‌الملل اتاق تبریز در شش ماهه اول ماه ۱۴۰۱

واحد امور بین‌الملل اتاق تبریز به عنوان یکی از بازوهای مهم این اتاق جهت تعامل و ارتباط اعضای اتاق با هیئت‌های خارجی طی شش ماه نخست سال ۱۴۰۱ فعالیت‌های متنوعی انجام داده است که در زیر می‌آید:

۱- تهیه خبر جهت درج در وبسایت و کانال اطلاع‌رسانی اتاق تبریز	۶۰ مورد
۲- بررسی، طبقه‌بندی و پاسخگویی به ایمیل‌های وارده	۱۳۰ مورد
۳- پاسخگویی و ارائه مشاوره و راهنمایی به ارباب رجوع به شکل حضوری و تلفنی	۴۴۳ مورد
۴- تهیه گزارش توجیهی و درج در وبسایت اتاق	۴ مورد شامل فدراسیون روسیه، اتریش، استرالیا، ایتالی
۵- اعزام هیئت	۲ مورد: هر دو مورد به جمهوری ارمنستان
۶- پذیرش هیئت	۱۰ مورد: ۹ مورد حضوری و یک مورد به شکل وبینار

هیئت‌های اعزامی:

۱- اعزام هیئت پیشران به جمهوری ارمنستان: (از ۱۴۰۱/۰۴/۱۲ لغایت ۱۴۰۱/۰۴/۱۵ به مدت ۴ روز): برقراری روابط اتاق تبریز با اتحادیه‌ی بازرگانان و صنعتگران جمهوری ارمنستان/ تحکیم روابط اتاق تبریز با انجمن کارفرمایان جمهوری ارمنستان/ تحکیم و گسترش روابط اتاق تبریز با سفارت ج.ا.ایران در ایروان/ ایجاد روابط اتاق تبریز با سازمان تجار و صاحبان صنایع ایرانی مقیم ارمنستان/ معرفی توانمندی‌های استان آذربایجان‌شرقی و اتاق تبریز در خصوص تجارت با ارمنستان/ آشنایی با توانمندی‌های ارمنستان در خصوص تجارت با استان آذربایجان‌شرقی

۲- اعزام هیئت به جمهوری ارمنستان: (از ۱۴۰۱/۰۶/۰۹ لغایت ۱۴۰۱/۰۶/۱۲ به مدت ۴ روز): برگزاری جلسات اعضای اتاق تبریز با اعضای اتحادیه‌ی بازرگانان و صنعتگران جمهوری ارمنستان/ برگزاری جلسات اعضای اتاق تبریز با اعضای انجمن کارفرمایان جمهوری ارمنستان/ برگزاری جلسات اعضای اتاق تبریز با اعضای سازمان تجار و صاحبان صنایع ایرانی مقیم ارمنستان/ تحکیم و گسترش روابط اتاق تبریز با سفارت ج.ا.ایران در ایروان/ ملاقات با رئیس اتاق بازرگانی و صنایع ارمنستان و برقراری روابط بین دو اتاق/ معرفی توانمندی‌های استان آذربایجان‌شرقی و اتاق تبریز در خصوص تجارت با ارمنستان/ آشنایی با توانمندی‌های ارمنستان در خصوص تجارت با استان آذربایجان شرقی

هیئت‌های پذیرشی:

۱- سرکنسول جمهوری ترکیه در تبریز (ایران) و هیئت همراه (۱۴۰۱/۰۲/۰۱): تحکیم روابط اتاق تبریز با سرکنسولگری ترکیه در تبریز / معرفی توانمندی‌های استان آذربایجان‌شرقی و اتاق تبریز در خصوص تجارت با ترکیه/ آشنایی با توانمندی‌های ترکیه در خصوص تجارت و سرمایه‌گذاری در استان آذربایجان‌شرقی.

۲- سفیر جمهوری کوبا در تهران (ایران) و هیئت همراه (۱۴۰۱/۰۲/۰۱): برقراری روابط اتاق تبریز با سفارت جمهوری کوبا در تهران / معرفی توانمندی‌های استان آذربایجان‌شرقی و اتاق تبریز در خصوص تجارت با کوبا/ آشنایی با توانمندی‌های کوبا در خصوص تجارت با استان آذربایجان‌شرقی.

۳- سفیر جمهوری ایتالیا در تهران (ایران) و هیئت همراه (۱۴۰۱/۰۲/۲۱): برقراری روابط اتاق تبریز با سفارت جمهوری ایتالیا در تهران / معرفی توانمندی‌های استان آذربایجان‌شرقی و اتاق تبریز در خصوص تجارت با ایتالیا/ آشنایی با توانمندی‌های ایتالیا در خصوص تجارت با استان آذربایجان‌شرقی.

۴- رئیس اتحادیه‌ی صادرکنندگان و واردکنندگان اقلیم کردستان عراق و هیئت همراه (۱۴۰۱/۰۳/۰۳): ایجاد روابط اتاق تبریز با اتحادیه صادرکنندگان و واردکنندگان اقلیم کردستان عراق / معرفی توانمندی‌های استان آذربایجان‌شرقی و اتاق تبریز در خصوص تجارت با عراق/ آشنایی با توانمندی‌های اقلیم کردستان در خصوص تجارت و سرمایه‌گذاری در استان آذربایجان شرقی/ برگزاری جلسات مفید B2B میان تجار دو طرف/ امضای تفاهمنامه همکاری.

۵- سفیر جمهوری اتریش در تهران (ایران) و هیئت همراه (۱۴۰۱/۰۳/۲۲): تحکیم روابط اتاق تبریز با سفارت جمهوری اتریش در تهران / معرفی توانمندی‌های استان آذربایجان‌شرقی و اتاق تبریز در خصوص تجارت با اتریش/ آشنایی با توانمندی‌های اتریش در خصوص تجارت با استان آذربایجان‌شرقی/ برگزاری جلسات مفید B2B میان تجار دو طرف.

۶- وبینار با رئیس اتاق بازرگانی اویرو پرتغال و سفیر ج.ا.ایران در لیسبون پرتغال (۱۴۰۱/۰۳/۲۳): برقراری روابط اتاق تبریز با اتاق اویرو / معرفی توانمندی‌های استان آذربایجان‌شرقی و اتاق تبریز در خصوص تجارت با پرتغال/ آشنایی با توانمندی‌های استان اویرو در خصوص تجارت با استان آذربایجان‌شرقی.

۷- دیدار با دستیار وزیر امور خارجه (۱۴۰۱/۰۳/۲۳): بررسی مسائل و مشکلات تجارت فرامرزی و صادرات و ارائه پیشنهادات متناسب.

۸- سفیر استرالیا در تهران (ایران) و هیئت همراه (۱۴۰۱/۰۳/۳۱): برقراری روابط اتاق تبریز با سفارت استرالیا در تهران / معرفی توانمندی‌های استان آذربایجان‌شرقی و اتاق تبریز در خصوص تجارت با استرالیا/ آشنایی با توانمندی‌های استرالیا در خصوص تجارت با استان آذربایجان‌شرقی.

۹- معاون نخست وزیر و وزیر صنعت و بازرگانی جمهوری تاتارستان فدراسیون روسیه و هیئت همراه ۶۰ نفره: (از ۱۴۰۱/۰۶/۰۱ لغایت ۱۴۰۱/۰۶/۰۲ به مدت ۲ روز): ایجاد روابط اتاق تبریز با بخش‌های اقتصادی جمهوری تاتارستان فدراسیون روسیه / معرفی توانمندی‌های استان آذربایجان‌شرقی و اتاق تبریز در خصوص تجارت با فدراسیون روسیه/ آشنایی با توانمندی‌های جمهوری تاتارستان فدراسیون روسیه در خصوص تجارت و سرمایه‌گذاری در استان آذربایجان‌شرقی/ برگزاری جلسات مفید B2B میان تجار دو طرف / بازدید از صنایع استان.

۱۰- رئیس جمهور جمهوری تاتارستان فدراسیون روسیه و هیئت همراه ۳۵ نفره: (از ۱۴۰۱/۰۶/۲۶ لغایت ۱۴۰۱/۰۶/۲۸ به مدت ۳ روز): معرفی توانمندی‌های استان آذربایجان‌شرقی و اتاق تبریز در خصوص تجارت با فدراسیون روسیه/ آشنایی با توانمندی‌های جمهوری تاتارستان فدراسیون روسیه در خصوص تجارت و سرمایه‌گذاری در استان آذربایجان‌شرقی/ بازدید از صنایع استان.

گزارش شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی در شش ماهه اول ماه ۱۴۰۱

ردیف	شماره جلسه	تاریخ برگزاری	تعداد موضوعات مطروحه			تعداد مصوبات استانی	تعداد پیشنهادات ملی و فراگیر
			پیش از دستور	دستور	جلسه خارج از دستور		
۱	۸۴	۱۴۰۱/۰۲/۰۱	۱	۳	–	۳	۸
۲	۸۵	۱۴۰۱/۰۲/۲۵	۱	۳	۱	۷	–
۳	۸۶	۱۴۰۱/۰۲/۲۹	–	۶	–	۱	–
۴	۸۷	۱۴۰۱/۰۳/۲۲	۱	۲	–	۷	۸
۵	۸۸	۱۴۰۱/۰۵/۲۲	–	۴	–	۶	۸
۶	۸۹	۱۴۰۱/۰۶/۱۹	–	۲	–	۷	–
		جمع	۳	۲۳	۱	۳۱	۲۴

جلسه ۸۴

مصوبات استانی

۱. بررسی امکان دستیابی به نرخ رشد اقتصادی ۸ درصد با ظرفیت‌ها و شرایط اقتصادی در حال حاضر استان

با عنایت به اینکه تحقق رشد اقتصادی ۸ درصدی مستلزم شناسایی و احصاء مشکلات و موانع کسب و کار می باشد، از این رو پیشنهاد می گردد، با همکاری اتاق بازرگانی و دستگاه های مربوطه پایشی کامل و دقیق از محیط کسب وکار استان صورت گرفته و در صحن شورا ارائه گردد.

۲. بررسی پیامدهای حذف ارز ترجیحی و مشکلات کمبود نقدینگی و سرمایه در گردش واحدهای تولیدی و صنعتی استان تبعات ناشی از افزایش قیمت داخلی گندم برای اشتغال و معیشت

در راستای کاهش تبعات ناشی از حذف ارز ترجیحی، تیم اقتصادی با حضور نمایندگانی از بخش دولت و بخش خصوصی با راهبری معاون محترم هماهنگی امور اقتصادی استانداری در استان تشکیل گردد.

۳. نهایی سازی تقویم برگزاری جلسات شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی استان

موضوعات ملی و فراگیر

۱. بررسی پیامدهای حذف ارز ترجیحی و مشکلات کمبود نقدینگی و سرمایه در گردش واحدهای تولیدی و صنعتی استان

پیشنهادات ذیل جهت بررسی و طرح در شورای گفتگوی ملی به دبیرخانه ملی ارسال گردد:

۱.با توجه به شرایط اقتصادی موجود در کشور و جلوگیری از تبعات جبران ناپذیر احتمالی پیشنهاد می گردد: ارز ترجیحی داروهای ضروری و بخشی از نهاده های دامی که در اقتصاد کشور بسیار تاثیرگذار است حذف نگردد. حذف ارز ترجیحی دیگر کالاها نیز با برنامه ریزی صحیح و اولویت بندی و به صورت مرحله ای و تدریجی اجرا گردد.

۲. دولت با مشورت فعالین اقتصادی، ساز و کار شفاف و دقیق اجرای ترتیبات قانونی یارنه ای کشور را تدوین و در اسرع وقت اطلاع رسانی نماید.

۳. دولت در راستای حمایت از تولید، برنامه دقیق خود را در زمینه های تامین سرمایه در گردش، خرید تضمینی و پرداخت مشوق های صادراتی تدوین و ابلاغ نماید.

۴. منابع حاصل از محل بند (الف) تبصره (۱۸) قانون بودجه سال ۱۴۰۱، به عنوان تسهیلات سرمایه در گردش به واحدهای تولیدی استان تزریق گردد.

۵. در راستای حمایت از تولید و تامین مواد اولیه واحدهای تولیدی، خدمات ال سی داخلی و تنخواهگردان به واحدهای تولیدی ارائه گردد.

۶. در راستای حمایت از تامین مواد اولیه صنایع غذایی، مجوز واردات کالاهای اساسی در اسرع وقت به واحدهای تولیدی صادر گردد.

۷. در راستای حمایت از تولید و صنعت، پیشنهاد می‌گردد: دولت اختیارات حداکثری به مدیران اجرای استان‌ها تفویض نماید تا با بهره‌گیری از ظرفیت‌های کارشناسی استان‌ها تصمیم‌گیری‌های صحیحی اتخاذ گردد.

۲. گزارش تبعات ناشی از افزایش قیمت داخلی گندم برای اشتغال و معیشت موضوع بخشنامه شماره ۵۲/۲۴۶۵۸/م مورخ ۱۴۰۱/۰۱/۲۴ شرکت مادرتخصصی بازرگانی دولتی ایران

به منظور حمایت از تولید داخل و امکان رقابت واحدهای تولیدی کشور با رقبای خارجی، قیمت گندم نهایتا ۹۰٪ قیمت FOB بازارهای جهانی منظور گردد و تا اجرای الزامات و ساز و کار لازم از سوی دولت، بخشنامه شماره ۲۴۶۵۸/م مورخ ۱۴۰۱/۰۱/۲۴ شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران تا یکم تیر ماه سال ۱۴۰۱ مسکوت گردد.

جلسه ۸۵

مصوبات استانی

۱. بررسی چالش های افزایش قیمت ۴ قلم کالای اساسی در بازار

۱. پیشنهادات ارائه شده در سفر رئیس محترم بانک مرکزی به استان طرح موضوع و تا حصول نتیجه پیگیری گردد:

- تامین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی
- استمهال بدهی های بانکی واحدهای آسیب دیده

۲. پیشنهادات ارائه شده در سفر رئیس محترم جمهور به استان طرح موضوع و تا حصول نتیجه پیگیری گردد:

- حمایت دولت از مصرف کننده به نحوی که تقاضا کاهش نیابد.
- استمهال بدهی های بانکی و مالیاتی و بیمه برای واحدهای آسیب دیده
- مساعدت عملی در سیستم های صادراتی
- ارائه مشوق های لازم جهت جلوگیری از تعدیل نیروی انسانی واحدهای تولیدی

۲. بررسی مشکلات واحدهای تولیدی مستقر در منطقه کُجوار (کجاباد) تبریز به دلیل مغایرت های قانونی

۱. پیشنهادات ارائه شده در سفر رئیس محترم جمهور به استان طرح موضوع و تا حصول نتیجه پیگیری گردد:

- با استناد به ماده (۵۵) قانون رفع موانع تولید رقابتپذیر و ارتقای نظام مالی کشور که ادامه فعالیت واحدهای تولید موجود و دارای مجوز از مراجع قانونی ذیربط در حریم شهرها و کلانشهرها و محدوده روستاها را با تشخیص سازمان حفاظت از محیط زیست، بلامانع تعیین کرده است، پیشنهاد ایجاد لکه صنعتی در این منطقه به هیئت دولت ارائه گردد.
- با عنایت به اینکه مجوز تغییر کلاس خط لوله گاز از شرکت گاز ایران صادر شده و این طرح صرفا به دلیل محدودیت بودجه اجرا نشده است، لذا پیشنهاد می گردد، بودجه مورد نیاز برای اجرای طرح در سفر رئیس محترم جمهور به استان از سوی استاندار محترم طرح موضوع و پیگیری گردد.

۲. باعنایت به اینکه حریم در حکم ملک صاحب حریم می باشد و قوانین متعددی نیز در حوزه حریم ایمنی مربوط به خطوط لوله و تاسیسات نفت و گاز و برق و ... تصویب و هر گونه تصرف در حریم تاسیسات ممنوع می باشد. لیکن این موضوع تملک من غیر اراضی اشخاص را تایید نمی کند. از این رو پیشنهاد می گردد: شرکت های پتروشیمی، پالایش نفت، برق منطقه ای و گاز چنانچه با ایجاد هر گونه تاسیسات سبب مسلوب المنفعه شدن اراضی و ورود ضرر به مالکین اراضی شده اند، نسبت به پرداخت قیمت روز اراضی مذکور اقدام نماید.

۳. در راستای حل مشکلات تغییر کاربری اراضی زراعی و باغی منطقه کجوار تبریز، جلساتی با حضور دستگاه های ذیربط و دادستانی محترم استان تشکیل و نتیجه آن به دبیرخانه شورای گفتگوی استان منعکس گردد.

۳. بررسی مراتب اعتراض واحدهای تولیدی مستقر در شهرک صنعتی شماره چهار تبریز «شهید سردار سلیمانی» به اخذ عوارض آزادراه تبریز-سهند

۱. در راستای اجرای تبصره (۴) قانون احداث پروژه های عمرانی بخش راه و ترابری از طریق مشارکت بانک ها و سایر منابع مالی و پولی کشور، مسیر جایگزین از تبریز به شهرک صنعتی چهار تبریز از سوی اداره کل راه و شهرسازی احداث گردد تا کارکنان شاغل در این شهرک نسبت به استفاده از آزادراه حق انتخاب داشته باشند.

۲. عوارض سه کیلومتری مورد استفاده فعالین شهرک صنعتی چهار تبریز از کل عوارض آزادراه تبریز- سهند تفکیک گردد و تا احداث راه جایگزین از سوی ارگان های متولی امر پرداخت گردد.

جلسه ۸۶

مصوبات استانی

۱. مطالبات فعالین اقتصادی استان از بانک مرکزی

مقرر گردید درخواست ها و پیشنهادات فعالین اقتصادی استان در قالب یک نامه به بانک مرکزی ارسال و تا حصول نتیجه پیگیری گردد:

۱. تخصیص ۴۰ همت جهت ادامه فعالیت واحدهای تولیدی استان

۲. ایجاد خط اعتباری با نرخ پایین برای واحدهای تولیدی استان

۳. بخشودگی جرایم بانکی واحدهای تولیدی

۴. لزوم استفاده از ضمانت نامه و ال سی داخلی فعالین اقتصادی

۵. افزایش اعتبار بانک های استانی نسبت به تورم سالانه و تفویض اختیار بانک های استانی برای ارائه تسهیلات به فعالین اقتصادی و ارزیابی املاک در رهن و ماشین آلات

۶. تمکین بانک های خصوصی از سیاست های بانک مرکزی و هماهنگی در قالب شورای هماهنگی بانک های استان

۷. لزوم ایجاد سیستم نظارتی مناسب بر عملکرد بانک ها جهت اجرای قوانین و مقررات و دستورالعمل های بانک مرکزی

۸. حضور نماینده تام الاختیار بانک مرکزی در استان ها جهت حضور در جلسات استانی و رفع مشکلات فعالین اقتصادی استان

۹. ۱۵ درصد از ارز حاصل از صادرات واحدهای تولیدی دارای دفتر و انبار در خارج از کشور جهت تامین هزینه های این دفاتر اختصاص یابد و شامل رفع تعهد ارزی نگردد.

۱۰. تمدید رفع تعهدات واحدهای صنعتی استان تا شهریور ماه سال جاری

۱۱. استرداد معادل ریالی برگشت ارز حاصل از صادرات و پاسخ استعلام موارد مربوط به پورتال ارزی و رفع تعهد

۱۲. لزوم پاسخ به استعلام برگشت وثائق مربوط به رفع تعهد سنوات قبل واحدهای تولیدی

۱۳. تسهیل فرآیندهای سیستمی رفع تعهد ارزی به نحویکه ارز گروه های وارداتی اولویت دار از محل ارز پتروشیمی ها تعیین گردد و گروه های وارداتی با اولویت کم؛ با نرخ توافقی و یا تهاتر از محل ارز صادرات محصولات کشاورزی تامین شود..

۱۴. امکان استفاده از ارز حاصل از صادرات شرکت هایی که سهامداران مشترکی دارند، برای واردات فراهم گردد.

۱۵. اجرای دستورالعمل شورای پول و اعتبار در خصوص گشایش اعتبار اسنادی

داخلی (ریالی) برای پروژه های عمرانی از سوی دستگاه های اجرایی، مصوبه سال ۱۳۹۴ شورای پول و اعتبار در جهت تحرک بخشی و تکمیل طرح های نیمه‌تمام‌عمرانی

۱۶. در اجرای تبصره ۱۹ قانون بودجه و بر اساس لایحه مشارکت عمومی و خصوصی، بانک مرکزی با همکاری اتاق بازرگانی ایران ، نحوه استفاده از منابع صندوق توسعه ملی، ضوابط مربوط به ارائه خدمات مالی به انواع قراردادهای مشارکت در بخش زیر ساخت از قبیل گشایش اعتبار اسنادی ارزی و ریالی، ارائه تسهیلات سازگار با ساختار پروژه های مشارکتی توسط بانکها، ساز و کار همکاری بین بانکی نظیر تسهیلات سندیکایی و تامین مالی جایگزین انواع ضمانت نامه ها، توثیق پروژه و قرارداد مشارکت را ظرف مدت حداکثر سه ماه، به روزرسانی و ابلاغ نماید.

۱۷. رفع موانع و تسهیل در اخذ وثایق و ارائه ضمانت نامه های بانکی مربوط به قراردادهای صدور خدمات فنی و مهندسی از طریق بانکهای عامل در حداقل زمان‌ممکن.

۱۸. اجرایی شدن رفع شرط نداشتن بدهی غیرجاری و چک برگشتی در سامانه سپام جهت صدور ضمانت نامه بانکی برای شرکتهای پیمانکاری و تسهیل در صدور ضمانتنامه‌مذکور

جلسه ۸۷

مصوبات استانی

۱. طرح موضوع محدودیت تامین برق صنایع استان در فصل تابستان ۱۴۰۱

۱. استانداری محترم استان در راستای افزایش سهمیه برق استان با وزارت نیرو رایزنی لازم را انجام دهد.

۲. با توجه به شرایط حساس و محدودیت های برق در فصل تابستان و با عنایت به مشکلات ناشی از محدودیت های برق واحدهای تولید، درخواست می گردد: دستگاه های مرتبط با فرایند تخصیص سوخت ژانراتورهای واحدهای تولیدی در کمترین زمان و صرفا از سامانه سدف انجام گیرد.

۳. به منظور گذر از این برهه زمانی فصل تابستان و مدیریت مصرف برق در استان پیشنهاد می گردد: روز جمعه بعنوان روز کاری و روز شنبه بعنوان روز تعطیل از سوی مسئولین استانی اعلام گردد.

۴. در راستای اجرای بند (و) تبصره (۱۵) قانون بودجه سال ۱۴۰۱ و موافقت نصب کنتور واحدهای دارای سیستم CHP توسط شرکت برق منطقه ای استان و موافقت تامین سوخت به نرخ نیروگاه های دولتی توسط شرکت گاز استان مقرر گردید: سوخت مورد نیاز واحدهاس دارای سیستم CHP با نرخ آزاد خریداری شده و ما به التفاوت نرخ گاز پس از تولید برق و انجام کنترل های لازم از سوی شرکت ملی گاز استان به این واحدها عودت داده شود.

۲. بررسی موضوع جرایم مربوط به تقسیط بدهی های مالیات بر ارزش افزوده فعالین اقتصادی استان و بررسی موضوع عدم ضرورت استفاده از موسسات حسابرسی در ارائه صورت های مالی

۱. اداره کل امور مالیاتی استان در راستای حمایت از اقتصاد و فعالین اقتصادی استان، تمام تلاش خود را در خصوص استفاده از تسهیل گری تعیین شده در مواد (۱۶۷) و (۱۹۱) قانون مالیات های مستقیم اعمال نماید.

۲. در راستای آشنایی کامل فعالین اقتصادی استان از قوانین و مقررات امورمالیاتی، دبیرخانه شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی استان کارگاه های آموزشی در حوزه های مختلف امور مالیاتی برگزار نماید.

۳. بررسی عدم اجرای بند (ک) تبصره (۵) قانون بودجه سال ۱۴۰۰؛ موضوع «مدیریت تبعات احتمالی انتشار اوراق مالی اسلامی در بازارهای پول و سرمایه کشور» مقرر گردید جلسه کارگروهی توسط معاونت اقتصاد و دارایی استان در خصوص پیشنهادات نرخ حفظ قدرت خرید برگزار و نتیجه آن در جلسات آتی شورا ارائه گردد.

۴. طرح موضوع محدودیت تامین برق صنایع استان در فصل تابستان ۱۴۰۱

باعنایت به اینکه مدیران استانی از پتانسیل صنایع و شهرک های استان مطلع هستند و می توانند صحیح ترین تصمیم گیری در خصوص سهمیه بندی برق انجام دهند، لذا پیشنهاد می گردد مدیریت سهمیه برق به مسئولین استانی تفویض گردد.

موضوعات ملی و فراگیر

۱. بررسی موضوع جرایم مربوط به تقسیط بدهی های مالیات بر ارزش افزوده فعالین اقتصادی استان و بررسی موضوع عدم ضرورت استفاده از موسسات حسابرسی در ارائه صورت های مالی

۱. با عنایت به اینکه بخشنامه شماره ۲۰۰/۱۴۰۱/۱۰ مورخ ۱۴۰۱/۰۲/۱۰ سازمان امورمالیاتی کشور در راستای تکریم مودیان مالیاتی و تسهیل و تسریع در فرایند وصول بدهی های مودیان، تقسیط و بخشودگی جرایم قابل بخشش وتفویض اختیارات به مدیران کل امورمالیاتی استان ها ابلاغ شده است، لذا پیشنهاد بخشنامه به نحوی اصلاح گردد که:

- اختیار کامل مواد (۱۶۷) و (۱۹۱) به ادارات کل استان ها از سوی سازمان امور مالیاتی کشور تفویض گردد.
- مبنای تصمیم گیری های ادارات امور مالیاتی؛ زمان ابلاغ مالیات (برگ قطعی) به مودی قرار گیرد.
- جرایم تقسیط شده توسط ادارات امور مالیاتی حذف گردد.

۲. با عنایت به اینکه صورت های مالی حسابرسی شده توسط سازمان حسابرسی یا موسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران مورد قبول ممیزان مالیاتی و بانک ها نمی باشد و واحدها مجددا مدارک و مستندات لازم را جهت دریافت تسهیلات و رسیدگی حساب ها به ادارات امور مالیاتی و بانک ها ارائه می دهند، از این رو پیشنهاد می گردد:

- الزام ارائه گزارش حسابرسی مالی توسط سازمان حسابرسی یا موسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران در ماده (۲۷۲) قانون مالیات های مستقیم لغو گردد.

و یا

- مطابق الزام ماده (۲۷۲) قانون مالیات های مستقیم، گزارش حسابرسی مالی سازمان حسابرسی یا موسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران از سوی ادارات امور مالیاتی و بانک ها مورد قبول قرار گیرد.

۲. بررسی عدم اجرای بند (ک) تبصره (۵) قانون بودجه سال ۱۴۰۰؛ موضوع «مدیریت تبعات احتمالی انتشار اوراق مالی اسلامی در بازارهای پول و سرمایه کشور»

۱. با توجه به اینکه نرخ ۱۵ درصد حفظ قدرت خرید برای اسناد خزانه اسلامی منتشره در سال ۱۴۰۰ بصورت علی الحساب بوده و عملا بدلیل عدم تشکیل کمیته بند (ک)، نرخ حفظ قدرت خریدی ابلاغ نگردیده است، لذا سازمان برنامه و بودجه کشور پس از تعیین نرخ حفظ قدرت خرید سال ۱۴۰۰ از سوی کمیته بند (ک) نسبت به پرداخت مابه التفاوت نرخ های مذکور از محل اعتبارات طرح های

عمرانی به شرکت های پیمانکار و مشاور اقدام نماید.
۲. با توجه به اختلاف فاحش در نرخ حفظ قدرت خرید اسناد خزانه اسلامی با نرخ تنزیل در بازار ثانویهو به تبع آن تحمیل ضرر و زیان قابل توجه به شرکت های پیمانکاری، درخواست می گردد تا نسبت به جبران خسارت های وارده اقدام عاجل صورت پذیرد.
۳. با توجه به اینکه علی رغم وجود الزامات قانونی مبنی بر اعلام نحوه تأمین منابع مالی در اسناد مناقصه توسط مناقصه گزار، تامین منابع از طریق اسناد خزانه اسلامی و سررسید آن ها در اسناد مناقصه، برخی مناقصات دستگاه ها اعلام نمی شود، لذا پیشنهاد می شود تا کلیه دستگاه های اجرایی ملزم و مکلف به درج نرخ و تاریخ سررسید اسناد خزانه اسلامی در اسناد مناقصه گردند.
۴. پیشنهاد می گردد تا اتاق ایران به نمایندگی از ذینفعان بخش خصوصی فعال در حوزه صنعت احداث، در ترکیب کمیته های بند (ک) تبصره (۵) بودجه ۱۴۰۰ و بند (هـ) تبصره (۵) بودجه ۱۴۰۱، جهت دفاع از حقوق حقه شرکت های پیمانکار و مشاور، حضور و حق رای داشته باشد.
۵. با توجه به اینکه در اسناد مناقصه پروژه های عمرانی، امکان درج میزان و تاریخ سررسید اسناد خزانه اسلامی مقدور نمی باشد، لذا کلیه ذیحسابان محترم دستگاه های اجرایی از کسر هرگونه وجهی بابت پرداخت های نقدی مربوط به کارکردهای پیمانکاران، خودداری نمایند.

جلسه ۸۸

مصوبات استانی

۱. بررسی چالش های احداث نیروگاه حرارتی با مقیاس کوچک و مشکلات واحدهای فعال این حوزه در استان
مجمع نمایندگان استان با همکاری مسئولین عالی رتبه استانی اقدامات لازم را جهت افزایش سهمیه انرژی استان (برق و گاز) به فوریت در دستور کار قرار دهند تا استان آذربایجان شرقی نیز همانند استان های مرکزی کشور از سهمیه انرژی مناسب برخوردار گردد.
۲. بررسی مشکلات بیمه‌ای قالیبافان استان موضوع « قانون بیمه‌های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) مصوب ۸۸/۱۱/۳»
۱. کارگروهی با ریاست معاون محترم هماهنگی امور اقتصادی استانداری و حضور نمایندگان بخش خصوصی و سازمان تامین اجتماعی با ارائه آمار دقیق تر برای حل مشکل بیمه قالیبافان تشکیل و نتیجه آن در جلسه آتی در شورای گفتگوی استان ارائه گردد.
۲. با عنایت به اینکه قالیبافان جزو قشر محروم جامعه محسوب می گردند و این صنعت در اشتغال زایی و ایجاد ارزش افزوده استان سهم بسزایی دارد، پیشنهاد می گردد، مجمع نمایندگان استان اقدامات لازم را در خصوص تخصیص اعتبار این معافیت در بودجه سنواتی در دستور کار قرار داده و تا حصول نتیجه پیگیری نمایند.
۳. بررسی مشکلات ناشی از عدم تایید وثایق املاک و ماشین آلات صنعتی واحدهای تولیدی توسط بانک ها و موسسات اعتباری در اعطای تسهیلات بانکی
۱. اتاق بازرگانی تبریز به منظور تهیه آمار شفاف پایشی از واحدهای تولید در خصوص شرایط دریافت تسهیلات، نحوه اخذ وثایق، مسدودی و... بعمل آورده و در جلسه آتی گزارش ارائه نماید.
۲. با همکاری معاونت هماهنگی امور اقتصادی استانداری و اداره کل اقتصاد دارایی کارگروهی متشکل از بخش خصوصی و نمایندگان بانک و نهادهای نظارتی به منظور بررسی مشکلات اخذ تسهیلات بانکی تشکیل گردد و در جلسه شورای گفتگوی استان ارائه گردد.
۳. تاکید بر اجرای ماده (۱۹) قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور توسط بانک ها و موسسات اعتباری در ارستای حمایت از تولید.

موضوعات ملی و فراگیر

۱. بررسی چالش های احداث نیروگاه حرارتی با مقیاس کوچک و مشکلات واحدهای فعال این حوزه در استان
۱. به منظور رفع مشکلات نیروگاه های با مقیاس کوچک پیشنهاد می گردد، تیپ قراردادهای این نیروگاه ها توسط وزارت نیرو به شرح ذیل اصلاح گردد:
الف: ظرفیت گاز اختصاصی به نیروگاه ها از زمان شروع بهره برداری لحاظ گردد تا در صورت توقف پروژه های در دست اجرا، از بلوکه شدن گاز تخصیص یافته و عدم تخصیص گاز به سایر متقاضیان و سرمایه گذاران جلوگیری گردد.
ب: تعیین تکلیف قراردادها پس از گذشت ۵ سال از زمان بهره برداری به نحوی که با توجه به حجم سنگین سرمایه گذاری در این حوزه، موجبات ضرر و زیان و تعطیلی نیروگاه های احداثی بدلیل عدم توجیه اقتصادی لازم در فروش برق با قیمت های نازل فراهم نگردد.
۲. اصلاح بند (ص) تبصره (۶) قانون بودجه در سال ۱۴۰۱ در خصوص لغو عدم معافیت حقوق گمرکی قطعات خطوط تولیدی برای نیروگاه های مقیاس کوچک و استفاده از ظرفیت بند (غ) ماده (۱۱۹) قانون امورگمرکی برای معافیت از پرداخت حقوق گمرکی واردات ماشین آلات و خط تولید واحدهای نیروگاهی با مقیاس کوچک.
۳. اجرایی شدن مصوبه مورخ ۱۳۹۴/۰۳/۱۲ هیئت وزیران در خصوص دریافت تسهیلات از صندوق توسعه ملی، که بر اساس مصوبه مذکور بانک مرکزی موظف گردیده بود تا در صورت درخواست بانک عامل طرف قرارداد با صندوق توسعه ملی، بازپرداخت ارزی تسهیلات طبق جدول مربوطه، انجام و شرایط لازم برای تبدیل ریال به ارز را با نرخ رسمی فراهم گردد و پس از دریافت مبلغ ریالی هر قسط، معادل ارزی آن را به حساب صندوق توسعه واریز شود.
۴. برای حل مشکلات تسهیلات بانکی نیروگاه های با مقیاس کوچک پیشنهاد می گردد: بانک های عامل اعطای تسهیلات به واحدهای نیروگاهی را منوط به ثبت نام در سامانه بهین یاب ننمایند.
۵. رفع محدودیت های برق کشور با حمایت از نیروگاه های با مقیاس کوچک امکان پذیر می باشد. لذا به منظور ادامه فعالیت های این واحدها وزارت نیرو ملزم به پرداخت بموقع و نقدی مطالبات سرمایه گذاران نیروگاه های بامقیاس کوچک مطابق با مفاد قراردادهای منعقده گردد.
۶. برای حل مشکلات دریافت تسهیلات بانکی نیروگاه های با مقیاس کوچک پیشنهاد می گردد: وزارت نیرو و صمت و بانک مرکزی تمهیداتی فراهم آورند تا اعطای تسهیلات به واحدهای نیروگاهی منوط به ثبت نام در سامانه بهین یاب نگردد.
۷. رفع محدودیت های برق کشور با حمایت از نیروگاه های با مقیاس کوچک امکان پذیر می باشد. لذا به منظور ادامه فعالیت های این واحدها وزارت نیرو ملزم به پرداخت بموقع و نقدی مطالبات سرمایه گذاران نیروگاه های بامقیاس کوچک مطابق با مفاد قراردادهای منعقده گردد.
۲. بررسی مشکلات بیمه ای قالیبافان استان موضوع « قانون بیمه های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه دار (کددار) مصوب ۸۸/۱۱/۳»

۱. به جهت پیشگیری از احتمال رفتار سلیقه ای در ادارات تامین اجتماعی پیشنهاد می گردد بند (ز) تبصره (۱۷) قانون بودجه سال ۱۴۰۱به شرح ذیل اصلاح گردد:

"در اجرای ماده (۲۹) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) و بند (ت) ماده (۲) قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مبنی بر ساماندهی و پایداری صندوق‌های بیمه‌ای و بازنشستگی و کاهش وابستگی آن ها به بودجه عمومی، ساماندهی معافیت‌های بیمه‌ای، ساماندهی اقشار تحت‌پوشش بیمه‌ای مشمول کمک دولت، از ابتدای سال ۱۴۰۱ معافیت‌های کامل بیمه‌ای کلیه بیمه‌شدگان در سازمان تأمین اجتماعی از جمله مشمولان قانون بیمه‌های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) مصوب ۱۳۸۸، بند (ض) تبصره (۱۴) قانون بودجه سال ۱۳۸۶ کل کشور و بند (ب) ماده (۷) قانون هدفمندکردن یارانه‌ها منوط به ارزیابی آزمون وسع توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و قرار گرفتن در چهار دهک اول درآمدی است. در مورد بیمه‌شدگان قرار گرفته در دهک‌های پنجم تا هفتم درآمدی، به ازای هر دهک سه درصد (۳٪) از معافیت بیمه‌ای موجود کسر و دهک‌های هشت و بالاتر مشمول معافیت‌های بیمه‌ای نخواهند بود."

۲. در راستای حمایت از قالیبافان و اجرای قانون بودجه سال ۱۴۰۱؛ پیشنهاد می گردد: آیین نامه موضوع بند (ز) تبصره (۱۷) قانون بودجه ۱۴۰۱ در اسرع وقت از سوی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سازمان برنامه بودجه تدوین به تصویب هیئت وزیران برسد.

۳. با عنایت به اینکه قالیبافان مشمول معافیت بیمه هنگام انتقال به کارگاه دیگر، بار مالی مازاد برای دولت ایجاد نمی کنند و این موضوع با قانون تامین اجتماعی مغایرتی ندارد؛ پیشنهاد می گردد: اداره کل تامین اجتماعی استان این موضوع را از سازمان تامین اجتماعی پیگیری نماید تا افرادی که از معافیت قالیبافی استفاده می کنند، چنانچه به کارگاه دیگری انتقال یابند، همچنان از معافیت خود استفاده نمایند.

۴. باعنایت به اینکه شرکت های تعاونی قانون خاص خود را دارند و هیئت مدیره این شرکت ها از اعضای شاغل تعاونی انتخاب می شود و بر اساس قانون بیمه های اجتماعی قالیبافان افراد تحت پوشش تعاونی های قالی و فرش مشمول معافیت بیمه ای ۲۰ درصد سهم دولت می باشند، پیشنهاد می گردد: شاغلین تمام وقت عضو تعاونی در صورت انتخاب به عنوان عضوی از هیئت مدیره از معافیت ماده (۱) قانون یاد شده برخوردار گردند.

۵. به منظور حمایت از جامعه قالیبافان در زمان سالمندی پیشنهاد می گردد؛ سازمان تامین اجتماعی تمهیداتی جهت پرداخت اقساطی مابه التفاوت حق بیمه سنوات خدمت مشمولان قانون بیمه بازنشستگی، فوت و از کار افتادگی بافندگان قالی، قالیچه، گلیم و زیلو موضوع "بند (۱۰) آیین نامه اجرای قانون بیمه های اجتماعی قالیبافان" فراهم آورد.

جلسه ۸۹

مصوبات استانی

۱. بررسی چالش‌های سرمایه‌گذاری و توسعه اقتصادی در حوزه مدیریت شهری استان

۱. در راستای اجرای " بند (۳۰) ماده (۹) قانون مدیریت شهری و روستایی "پیشنهاد می گردد: دبیرخانه ای دائمی جهت حمایت از سرمایه گذاری در حوزه مدیریت شهری با حضور نمایندگان دستگاه های ذیربط و نماینده بخش خصوصی جهت تسهیل سرمایه‌گذاری و جلب مشارکت بخش خصوصی ایجاد و بسته های در قالب برنامه های جامع بشرح ذیل ایجاد گردد:

- مطالعه و شناسایی فرصت های سرمایه گذاری بر اساس برنامه بلند مدت توسعه پایدار شهری
- ارایه فرصت های سرمایه گذاری در بستر شفاف و قابل دسترس برای عموم سرمایه گذاران دارای اهلیت و توان فنی و تخصصی
- لحاظ نمودن کلیه پارامترهای مؤثر در محتوا و بافت شهری، مسایل فنی و زیست محیطی، آثار اجتماعی و فرهنگی با توجه به زیرساخت های مورد نیاز و شرایط اقلیمی در تدوین طرح های توجیهی
- ایجاد بستر مناسب جهت حمایت مستقیم و تشویقی از سرمایه گذار و رفع شکاف بین قوانین و رویه های اجرایی در امر صدور مجوزهای سرمایه گذاری
- سوق دادن منابع بانکی به پروژه های مشارکتی در قالب اعطای تسهیلات به سرمایه گذاران در این حوزه متناسب با ماهیت پروژه ها
- انتقال بخشی از تعهدات مالی سرمایه گذار به شهرداری از قبال مجوزها به زمان پایان کار و بهره برداری به منظور تشریک منصفانه منافع و توزیع مناسب تعهدات مالی

۲. به منظور اعتماد سازی و کاهش ریسک سرمایه گذاری در استان، شورای عالی استان ها با همکاری اتاق بازرگانی و تشکل های مربوطه لایحه مشارکت پذیری و جذب سرمایه گذاری در بستر حقوقی نظام سرمایه گذاری و توسعه مشارکت ها تدوین نماید.

۳. با عنایت به اینکه جذب سرمایه گذار خارجی و سرمایه گذاران داخلی خارج از کشور مستلزم ایجاد امنیت سرمایه گذاری می باشد؛ لذا پیشنهاد می گردد نهادی در قالب بسترهای حقوقی بعنوان متولی امر جهت مدیریت ریسک های احتمالی در حوزه سرمایه گذاری در مدیریت شهری ایجاد گردد.

۴. شورای شهر و شهرداری تبریز با بررسی و شناسایی مشکلات پروژه های نیمه تمام و رفع موانع موجود این پروژه ها، نسبت به بررسی راهکار های فعال نمود این پروژه ها و در اولویت قرار دادن آن ها با استفاده از ظرفیت های قانونی اقدامات لازم را بعمل آورده و نتیجه آن را به دبیرخانه شورا گفتگو منعکس نمایند.

۵. به منظور بهره مندی از ظرفیت های حوزه مدیریت شهری استان و جذب سرمایه گذاران خارجی و داخلی، استراتژی توسعه و برندینگ شهری توسط شهرداری و شورای اسلامی شهر تبریز تدوین و اجرا گردد.

۶. در راستای جذب سرمایه گذار در مدیریت شهری استان، پیشنهاد می گردد استانداری اقدامات لازم را در خصوص فعالیت مجدد مرکز خدمات سرمایه گذاری استان آذربایجان شرقی بعمل آورد.

۷. باعنایت به اینکه مدیران استانی وظایف و مسولیتی در خصوص جایگاه خود دارند، لذا سازمان بازرسی و دستگاه های نظارتی ترک فعل مدیران کل را نیز مورد بازخواست قرار دهند.

عملکرد کمیسیون‌های مشورتی اتاق بازرگانی تبریز در ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۱

تعداد جلسات کمیسیون‌ها: ۲۸ جلسه
تعداد جلسات کمیسیون بهبود محیط کسب و کار و صنعت احداث: ۹ جلسه
تعداد جلسات کمیسیون صادرات و مدیریت واردات : ۶ جلسه
تعداد جلسات کمیسیون صنعت و معدن: ۴ جلسه
تعداد جلسات کمیسیون کشاورزی، صنایع غذایی، آب و محیطزیست: ۴ جلسه
تعداد جلسات کمیسیون گمرک، حمل و نقل و ترانزیت: ۳ جلسه
تعداد جلسات کمیسیون کارآفرینی، اقتصاد دانش بنیان و گردشگری: ۲ جلسه

۱- اقدامات کمیسیون بهبود محیط کسب و کار و صنعت احداث:

۱-۱-پیگیری اصلاح شیوه‌نامه جدید بررسی صلاحیت اشخاص حقوقی طراح و ناظر

- این شیوه‌نامه شرایط خاصی را بر شرکت‌ها تحمیل می‌کند از جمله اینکه باعث کاهش ۵۰درصدی ظرفیت فعالیت شرکت‌ها خواهد شد.

۱-۲-بررسی مشکلات کسب و کار شرکت‌های بازرسی کالا

- پیگیری بازنگری دستورالعمل چگونگی ارزیابی، تایید صلاحیت و نظارت بر شرکت‌های بازرسی کالا از سازمان استاندارد کشور

۱-۳-پیگیری اصلاح آیین‌نامه طبقه‌بندی و تشخیص صلاحیت پیمانکاران

- پیگیری اصلاح آیین‌نامه طبقه‌بندی و تشخیص صلاحیت پیمانکاران مصوبه شماره ۴۸۰۱۳/ت ۲۳۲۵۱ ه مورخ ۱۳۸۱/۱۲/۱۱ هیئت محترم وزیران ورود به حرفه، تمدید پایه و ارتقای پایه و همچنین اعمال ضریب متوسط افزایش وزنی برای ظرفیت شرکت‌های پیمانکاری

۱-۴-پیگیری رفع مسائل بانکی صنعت احداث استان

- پیگیری رفع مسائل گشایش اعتبار اسنادی داخلی (ریالی) برای پروژه‌های عمرانی از سوی دستگاه‌های اجرایی

-پیگیری رفع موانع قانونی تامین مالی قراردادهای مشارکت عمومی-خصوصی

- پیگیری اعمال مشوق‌ها، معافیت‌ها و تسهیلات به بخش عمرانی و پیمانکاری همچون بخش تولیدی

- پیگیری اعمال حمایت‌های مالی و تسهیل در ارائه ضمانت‌نامه‌های بانکی برای فعالان حوزه صدور خدمات فنی و مهندسی

-پیگیری رفع موانع و تسهیل در اخذ وثایق و ارائه ضمانت‌نامه‌های بانکی مربوط به قراردادهای صدور خدمات فنی و مهندسی از طریق بانک‌های عامل

- پیگیری رفع مشکلات در سامانه سپام جهت صدور ضمانت‌نامه بانکی برای شرکت‌های پیمانکاری

- پیگیری افزایش حد اعتباری شرکت‌های صنعت احداث بر اساس سوابق اجرایی و رتبه اخذ شده از سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

۱-۵ - بررسی مسائل مالیاتی صنعت احداث استان

۱-۶پیگیری تهاتر اسناد خزانه اسلامی با بدهی‌های مالیاتی

- اجرای حکم قانونی حفظ قدرت خرید اسناد خزانه اسلامی کمیته بند (ک) تبصره (۵) قانون بودجه، در صورت عدم تسویه اوراق، باید ۱۵ درصد به عنوان قدرت خرید به ارزش این اسناد لحاظ شود که تا به حال این حکم قانونی اجراء نشده است.

۱-۷- پیگیری کاهش ضریب مالیاتی مهندسان مشاور

۱-۸-پیگیری رفع مشکل تاریخ تعلق مالیات بر پیمانکاران

۱-۹-پیگیری رفع مشکل تعلق مالیات بر تراکنش‌های بانکی

۱-۱۰-تهاتر اسناد خزانه اسلامی با بدهی های مالیاتی اشخاص

عملکرد کمیته فرش:

۱-۱۱-تشکیل دبیرخانه مشاهیر فرش کشور در اتاق بازرگانی تبریز

۱-۱۲-پیگیری نام‌گذاری یکی از میادین اصلی شهر تبریز به نام فرش

۱-۱۳-تشکیل کمیته کارشناسی تدوین سند توسعه فرش آذربایجان حفظ و ارتقای عنوان جهانی فرش تبریز

۱-۱۴-پیگیری مشکلات تامین اجتماعی قالیبافان:

۱-عدم اجرای بند (و) تبصره ۱۷ قانون بودجه ۱۴۰۱ که بر اساس آن برای دولت باید سهم ۲۰ درصدی حق بیمه قالیبافان را پرداخت نماید اما این مبالغ به حساب سازمان تامین اجتماعی واریز نشده است از اداره فرش سازمان صمت پیگیر شده ایم و مکاتباتی هم با وزارتخانه انجام شده است. تقاضا داریم موضوع در شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی استان مطرح و از طریق استاندار پیگیری انجام شود.

۲- قطع بیمه قالیبافان با انتقال از یک کارگاه به کارگاه دیگر یا انتقال از کارگاه به منزل و یا از منزل به کارگاه (که رفع این مشکل در حد اختیارات استانی هست)؛ پیشنهاد ما اینست که نه تنها بیمه این افراد قطع نشود بلکه در راستای افزایش اشتغال این بخش و استفاده بهینه از بودجه اختصاصی؛ بودجه ای که از محل بیمه شدگان فوت شده، از کارافتاده و پالایش شده داریم، ۵۰ درصد این بودجه به کارگاه های قالیبافی و ۵۰ درصد آن به قالیبافان تک باف خانگی اختصاص یابد.

۳- ناچاری صاحبان کارگاه های قالی به پرداخت حق بیمه قالیبافان شاغل در کارگاه با نرخ آزاد که در این خصوص جالب توجه هست که مطابق قانون، قالیبافی مشمول بیمه با نرخ حمایتی هست که سالانه ۵ متر مربع قالی ببافد و شاغلان در کارگاه های قالیافی بیشتر از این میزان را هم می بافند اما متاسفانه به دلیل محدودیت های بودجه ای سازمان تامین اجتماعی، حق بیمه بخش قابل توجهی از شاغلان کارگاه های قالیبافی توسط کارفرمایان با نرخ آزاد پرداخت می شود.

۴- عدم امکان استفاده از بیمه تامین اجتماعی برای هیئت مدیره تعاونی های فرش دستباف ؛ که در این خصوص لازم به ذکر هست که ۲۱۵ تعاونی فرش دستباف ثبت شده در استان داریم اما غیرفعال هستند. مطابق ماده۲۸ و تبصره ۷ این ماده و تبصره ۵ ماده ۴ قانون تامین اجتماعی، سازمان تامین اجتماعی از دریافت لیست بیمه هیئت مدیره تعاونی ها خودداری می کند اما باید در نظر داشت که بخش تعاونی با بخش خصوصی تفاوت دارد به نحوی که در شرکت های تعاونی، امروز شخصی که عضو هیئت مدیره هست احتمالا فردا به عنوان کارگر فعالیت خواهد نمود و بر شرکت حاکمیت ندارد.

۱-۱۵-پیگیری مشکلات مالیاتی قالیبافان:

۱-الزام تعاونی‌ها به ارسال ماهانه اطلاعات و مستندات معاملات به اداره کل امور مالیاتی

۲-اخذ مالیات از شرکت‌های تعاونی فرش دستباف به جهت شرکت در نمایشگاه‌ها در حالی که مطابق ماده ۱۴۲ قانون مالیات‌های مستقیم، تعاونی‌ها از مالیات معاف هستند.

۱-۱۶-پیگیری رفع مشکل بازگشت ارز حاصل از صادرات و رفع تعهد ارزی صادرات فرش دستباف

۱-۱۷-همکاری با هیئت اجرایی برگزاری همایش و نمایشگاه سرمایه‌گذاری در شهرهای استان آذربایجان‌شرقی

ریاست اتاق بازرگانی تبریز در شورای سیاستگذاری برگزاری همایش سرمایه‌گذاری در شهرهای استان عضو می‌باشد.

۱-۱۸-بررسی مشکلات مالیاتی واردکنندگان گوشی تلفن همراه

- اتاق بازرگانی تبریز پیگیری‌های لازم را در خصوص بررسی اظهارنامه‌های وارداتی واردکنندگان تلفن همراه در دایره‌های مالیاتی تخصصی و حسابرسان آشنا به سامانه‌های گمرک و جامع تجارت در راستای رسیدگی تخصصی و عادلانه انجام داده است.

- اتاق بازرگانی تبریز، مکاتبه لازم را با تشکل مرکزی واردکنندگان تلفن همراه و سازمان امور مالیاتی در خصوص کاهش ضریب مالیاتی این طیف و لحاظ نمودن واقعیت‌های بازار در تعیین ضریب مالیاتی انجام داده است.

- اتاق بازرگانی تبریز در خصوص کاهش مالیات علی‌الحساب واردات (۴ درصد) با توجه به بخشنامه‌های تسهیل‌گر موجود، مکاتبه لازم را با گمرکات استان بعمل آورده است.

۲- اقدامات کمیسیون صادرات و مدیریت واردات:

۲-۱-پیگیری اعتراض به نیم درصد عوارض صادرات محصولات کشاورزی و صنایع‌غذایی

۲-۲پیگیری حذف قیمت گذاری دستوری در بورس کالا هم در مواد اولیه و هم در عرضه‌محصول نهایی صنایع فولاد

۲-۳-پیگیری حذف عوارض صادراتی برای فولاد و مواد معدنی

۲-۴-پیگیری رفع تمرکز و سیستمی شدن ثبت سفارشات واردات واحدهای بازرگانی و درخواست افزایش اختیارات استانی

۲-۵-پیگیری رفع حاکم شدن رانت در تخصیص کامیون به محموله‌های صادراتی توسط انجمن کامیون‌داران علیرغم وجود مصوبه شورای تامین استان در الزام در تسریع تامین کامیون برای صادرات.

۲-۶-تدوین بسته‌پیشنهادی جهت ایجاد مکانیزمی جهت تهاتر نمودن بدهی‌های امور مالیاتی به اشخاص با بدهی اشخاص به این سازمان یا دیگر سازمان‌های دولتی از طریق سامانه‌های دولتی با استفاده از ابزارها و سامانه‌های دیجیتال و تعریف کد توکن.

۲-۷-پیگیری کاهش مالیات بر ارزش افزوده کالاهای وارداتی با تغییر نرخ محاسبات گمرکی با مبنای نرخ ارز e.t.s بانک مرکزی

- لازم به ذکر هست با تغییر نرخ محاسبات گمرکی با مبنای نرخ ارز e.t.s بانک مرکزی (تغییر از دلار ۴۲۰۰ تومانی به دلار بالای ۲۰ هزار تومان). علیرغم تعدیل حقوق گمرکی و کاهش سود بازرگانی از ۱۵ طبقه به ۱۰ طبقه، اما مالیات بر ارزش افزوده کالاهای وارداتی، بسیار افزایش یافته و لازم هست که نرخ مالیات بر ارزش افزوده واردات جهت جلوگیری از آثار تورمی، کاهش یابد.

۲-۸- پیگیری اصلاح ارزش‌های پایه صادراتی اقلام دارویی، مطابق ماده ۲۲ و ۲۳ آیین‌نامه اجرایی قانون امور گمرکی

۲-۹- آسیب‌شناسی صادرات دارو و امکان سنجی تولید مشترک داروسازی‌های استان در کشورهای اوراسیا

۲-۱۰- پیگیری رفع مغایرت بخشنامه‌های بانک مرکزی با قانون امور گمرکی در خصوص کسر تخلیه و لزوم قبول نمودن تلورانس وزنی (۳ الی ۳۰ درصدی) در جهت عدم تحمیل زیان به شرکت‌ها در واردات مواد اولیه

۲-۱۱- پیگیری پیشنهاد تغییر تاریخ تعلق مالیات به کالاهای وارداتی از آخرین روز ترخیص کالا از گمرک به روز ثبت سفارش یا روز اعلام دریافت ارز توسط فروشنده خارجی، در راستای عدم تحمیل زیان به شرکت ها در واردات

۲-۱۲- نظرخواهی از فعالان اقتصادی و اخذ نقطه نظرات اصلاحی آنها در مورد قوانین و مقررات ارزی و پیگیری از گروه بازنگری و کمیسیون بانکی کمیته ایرانی اتاق بازرگانی بین‌المللی

۲-۱۳-پیگیری رفع مشکل صادرات کشمش استان

۲-۱۴- پیگیری عملیاتی نمودن تشکیل کنسرسیوم‌های صادراتی استان با توجه به بستر قانونی ثبت کنسرسیوم (آیین‌نامه چگونگی ثبت گروه اقتصادی مشترک) که این آیین نامه در حال تصویب می‌باشد.

۳-اقدامات کمیسیون صنعت و معدن:

۳-۱-تشکیل کمیته انرژی و نحوه طرح و پیگیری مسائل مرتبط با حوزه انرژی (برق، گاز و آب صنایع)

۳-۲--تعامل و اقدامات مشترک با دستگاه‌های خدمات‌رسان (برق، گاز و آب) جهت گذر صنایع از مقاطع بحرانی با کمترین آسیب

۳-۳-اجرای برنامه‌های بهره‌وری در صنایع

– از جمله بررسی نحوه اجرای دستورالعمل بازرسی معیار مصرف انرژی در صنایع و تشکیل جلسات مشترک با مرکز ملی آموزش مدیریت انرژی و صاحبان صنایع در جهت بهره‌مندی صنایع از خدمات این مرکز از جمله برنامه‌های آموزشی ویژه مدیران انرژی و خدمات ممیزی در راستای کاهش مصرف انرژی

۳-۴-بررسی موانع سرمایه‌گذاری در احداث نیروگاه‌های مقیاس کوچک حرارتی برق در استان

۳-۵-بررسی نحوه اجرایی نمودن دستورالعمل وزارت نیرو مبنی بر انعقاد قرار داد مستقیم مابین نیروگاه‌های حرارتی مقیاس کوچک با صنایعی که نیاز زیادی به انرژی پایدار دارند در راستای تامین پایدار برق صنایع

۳-۶-رایزنی با شرکت‌های معظم استانی که مستعد سرمایه‌گذاری در احداث نیروگاه برق هستند.

۳-۷-پیگیری نحوه احداث مجتمع‌های متمرکز تولید برق در کنار شهرک‌های صنعتی

۳-۸-پیگیری رفع مشکلات صاحبان صنایع در کمیته بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه ۱۴۰۰ (که تا شهریور سال جاری تمدید شده است).

۳-۹-تنظیم پیشنهادات اجرایی در مورد پیش‌نویس آیین‌نامه اجرایی بند(هـ) تبصره(۱۸)قانون‌بودجه ۱۴۰۱(مطابق نظرخواهی معاون اول محترم رئیس جمهور)

۳-۱۰-تنظیم پیشنهادات اجرایی در مورد پیش‌نویس آیین‌نامه اجرایی بند(هـ) تبصره (۱۸) قانون بودجه ۱۴۰۱

– مطابق بند مذکور به شرکتها و سازمان‌های توسعه‌ای تابعه وزارتخانه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات، صنعت، معدن و تجارت، جهاد کشاورزی و نفت اجازه داده شده است با تأیید وزیر مربوط از منابع داخلی خود را برای کمک به سرمایه‌گذاری در برنامه‌های تحقق رشد و تولید، صادرات کالا و خدمات، حمایت از ساخت داخل و طرح(پروژه)های توسعه‌ای توسط بخشهای خصوصی و تعاونی به صورت وجوه اداره‌شده، کمکهای فنی و اعتباری و پرداخت مابه‌التفاوت نرخ سود اختصاص دهند.

سرفصل اقدامات کمیته معدن کمیسیون صنعت و معدن :

۳-۱۱-بررسی موانع سرمایه‌گذاری در معادن استان:

۳-۱۲- پیگیری حذف مغایرت برخی از مفاد توافقنامه مورخ ۹۳/۱۰/۳۰ وزارت صمت و وزارت جهاد کشاورزی با قانون معادن.

– قبل از این توافق نامه برای کل مساحت محدوده معدن، پروانه اکتشاف صادر می‌شد و بعد از انجام عملیات اکتشاف بر حسب اینکه مکتشف چه مساحتی را زیر عمل اکتشاف برده و نقشه زمین‌شناسی و توپوگرافی تهیه و نسبت به حفر ترانشه و گمانه، مطالعات رسوبات و نمونه آبراهه‌ای و عملیات ژئو فیزیک اقدام نموده برای آن مساحت، گواهی کشف صادر می‌شد اما پس از اجرای این توافق نامه، اداره کل منابع طبیعی، مجوز اکتشاف را به بخش کوچکی از محدوده معدن صادر می‌کند و علیرغم اینکه برای ۱۰۰ تا ۲۰۰ برابر این محدوده کوچک، عملیات اکتشاف انجام شده باشد الباقی را آزاد می‌کنند تا به متقاضیان دیگر تحویل دهند و این امر، عملا به معنی تعطیل نمودن اکتشاف می‌باشد.

۳-۱۳-پیگیری اجرای ماده ۲۸ آیین‌نامه اجرایی قانون معادن و تبصره‌های آن پیرامون صدور پروانه اکتشاف جدید برای مواد معدنی جدید.

۴- اقدامات کمیسیون کشاورزی، صنایع غذایی، آب و محیط زیست:

۴-۱-پیگیری تکمیل طرح‌های احیای دریاچه ارومیه:

– اولین جلسه با حضور دکتر تجریشی مدیر سابق دفتر برنامه‌ریزی و تلفیق ستاد احیای دریاچه ارومیه برگزار شده بود و در ادامه برنامه‌های کمیسیون پیگیری ترویج روش‌های نوین کاهش مصرف آب کشاورزی به شرح زیر پیگیری می‌شود:

۴-۲-پیگیری اجرای روش‌های علمی برای کاهش مصرف آب کشاورزی در حوزه دریاچه ارومیه:

– پیگیری اجرای پایلوت کشاورزی با ژل هیدروژل جاذب آب مادام‌العمر مختص درختان مثمر که با همکاری اساتید دانشگاه تبریز تحقیق و نهایی شده است.

– پیگیری اجرای پایلوت کشاورزی با هیدروماليچ و کودهای کندرها که با استفاده از هیدروژل به روش پرتودهی گاما تولید می‌شود

۴-۳- پیگیری ترویج جایگزین‌های خوراک دام وطیور (استحصال شده از پسماندها و ضایعات کشاورزی)

– در راستای اهداف کمیسیون کشاورزی از جمله بررسی مشکلات تامین نهاده‌ها و تشویق و ترغیب اتحادیه‌ها و کشاورزان به استفاده از نوآوری‌ها در جایگزینی خوراک دام و طیور اقدامات لازم برای معرفی و ترویج یک نمونه محصول جایگزین خوراک دام و طیور، فرآوری شده از پسماندهای کشاورزی در دست پیگیری است.

۴-۴- برگزاری رویدادهای مشترک کشاورزی فراسرزمینی با همکاری انجمن کشاورزی‌فراسرزمینی:

– در راستای آشناسازی فعالان بخش کشاورزی با کشاورزی فراسرزمینی در کشورهای قزاقستان، آذربایجان، گرجستان، ارمنستان و برخی کشورهای آفریقایی برنامه‌های مشترکی با انجمن کشاورزی فراسرزمینی ایران تدوین شده که اولین رویداد در خردادماه ۱۴۰۱ مختص کشاورزی فراسرزمینی در ارمنستان با حضور مجازی سفیر ایران در این کشور برگزار شد.

۴-۵- پیگیری رفع قیمت‌گذاری دستوری ۴ محصول لبنی:

– در راستای تامین دلیل برای اثبات پایین بودن قیمت ۴ قلم محصول لبنی مصوب سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و ضرر و زیان ناشی از آن مقرر شد از طریق شورای حل اختلاف و نظر کارشناسان رسمی دادگستری اقدام شود تا در راستای اثبات پایین بودن قیمت ۴ محصول و ضرر و زیان واحدهای لبنی از قبل قیمت‌گذاری دستوری، نسبت به طرح موضوع در کمیته قیمت‌گذاری سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و افزایش قیمت ۴ محصول لبنی اقدام شود.

۴-۶-پیگیری تشکیل صندوق محیط‌زیست، خاص استان

۴-۷- پیگیری اجرای برنامه‌های فرهنگ‌سازی و آموزشی مرتبط با حفظ محیط‌زیست

۴-۸-پیگیری تولید برق تجدید پذیر با استفاده از سلول‌های خورشیدی در مناطق محروم و دهک‌های پایین جامعه

۴-۹- پیگیری تفکیک پسماند از مبداء در روستاهای استان

۱۰-۴- پیگیری ایجاد واحدهای بازیافت پسماندهای شهری و ویژه و ایجاد واحدهای بازیافت پسماندهای الکترونیک (که در سطح کشور هنوز ایجاد نشده است).

۵-اقدامات کمیسیون گمرک، حمل و نقل و ترانزیت:

۵-۱-پیگیری توقف تعقیب قضایی کارگزاران گمرکی:

- علیرغم اینکه صنف کارگزاران گمرکی جزو شفاف‌ترین صنوف اقتصادی هستند اما به لحاظ فرار مالیاتی و تخلفاتی صاحبان کالا و صاحبان کارت بازرگانی، این صنف که وکیل صاحبان کالا و صاحبان کارت بازرگانی هستند تحت تعقیب قضایی بودند که با پیگیری کمیسیون گمرک اتاق تبریز و ارائه ادله، مدارک و اسناد و سوابق مثبت کارگزاران گمرکی تعقیب قضایی این صنف متوقف شد.

۵-۲-پیگیری ایجاد کارگوی هوایی در استان در جهت توسعه و تسهیل صادرات:

- پتانسیل‌های تجاری و صادراتی استان و خلاء کارگوی هوایی و توجه به این نکته که توسعه بخش حمل و نقل از شاخصه‌های توسعه اقتصادی است و کشورهای همسایه ما از جمله ترکیه و امارات عربی متحده به هاب ترانزیتی، دریایی و هوایی تبدیل شده‌اند و کشور و استان از ترانزیت هوایی غافل بوده است؛ ضرورت ایجاد کارگوی هوایی را بیش از پیش آشکار می‌سازد.

۵-۳-ارائه نظر مشورتی به مراجع قضایی استانی و ملی در مورد مشکلات تبعات اجرای قانون اصلاحی مبارزه با قاچاق کالا و ارز

- قانون اصلاح قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز که اخیراً ابلاغ شده است مواد آن بسیار سختگیرانه تنظیم شده و عدم رعایت برخی مسائل مربوط به تشریفات گمرکی که در قانون امور گمرکی به عنوان تخلف دیده شده بود و با اعمال جرائم منتفی می‌شد اما در این قانون مشمول پیگیری کیفری، ضبط کالا و مقررات قاچاق شده است که چالش‌هایی جدی هم برای دستگاه قضایی و انباشت پرونده‌های کیفری و هم گمرکات اجرایی و سایر دستگاه‌های دولتی و نظارتی و هم برای تجار و تولیدکنندگان به همراه خواهد داشت.

- برخی از مواردی که در قانون اصلاح قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز عنوان جرم قاچاق به آنها داده شده است، در عُرف تجارت بین‌المللی، خطاهایی معمول و رایج می‌باشند که از دستگاه‌های تصمیم گیر انتظار می‌رود در اصلاح و تعدیل این موارد عنایت لازم را مبذول نمایند تا شاهد افزایش پرونده‌های کیفری، ایجاد اختلال در جریان تجارت بین‌المللی کشور و اختلال در تامین و واردات ضروریات تولید و مایحتاج عمومی نباشیم.

۵-۴-پیگیری رفع مشکلات حمل و نقل ریلی استان

- کارگروه تخصصی با حضور اتاق بازرگانی، اداره کل راه‌آهن و منطقه ویژه اقتصادی سهلان در حال تشکیل است تا مسائل مختلف این حوزه از جمله مسئله تعرفه و تفاوت فاحش آن با سایر استان‌ها و مسائل اجرایی احصاء و رفع کند.

۵-۵-پیگیری رفع مشکل استفاده از تسهیلات مالیاتی واردات ماشین‌آلات خطوط تولیدی در سامانه بهین‌یاب

- با پیگیری‌های انجام یافته مقرر شد تا زمان ایجاد بستر اجرایی ماده ۳۹ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور در سامانه بهین‌یاب، گمرکات اجرایی، با پذیرش نامه‌های تاییدی سازمان‌های صمت نسبت به اخذ تضامین و ترخیص ماشین‌آلات خطوط تولید اقدام کنند تا تولیدکنندگان از تسهیلات حکم قانونی مذکور بهره‌مند گردند.

۵-۶-ارائه نظر مشورتی به اتاق ایران در مورد لایحه اصلاحی قانون امور گمرکی

- بسته پیشنهادی کمیسیون در این خصوص مبتنی بر حفظ حقوق دولت، صاحبان کالا و صنف کارگزاران جهت الحاق در لایحه مذکور و مواردی همچون تغییر معنی واژه ترخیص به جهت مطابقت با کنوانسیون تجدیدنظر شده کیوتو، ایجاد تمایز بین خروج و ترخیص، رفع ابهام در مصادیق نماینده قانونی و پیشنهاد استفاده از کارگزاران گمرکی به لحاظ رعایت حقوق صاحب کالای واقعی، تسهیل تشریفات گمرکی و تبدیل گمرک از محل انبار کالا به محل عبور آن، الحاق ماده ۴۶ مکرر در مورد مهلت انجام تشریفات گمرکی و پیش‌بینی نحوه برخورد با کارکنان خاطی، تعریف ارزش گمرکی، تاسیس کانون کارگزاران گمرکی، رسیدگی به تخلفات در تنظیم اظهارنامه غیرواقعی را شامل می‌شود.

۵-۷-پیگیری تعیین نرخ خدمات گمرکی از انجمن کارگزاران گمرکی استان

۵-۸-پیگیری کاهش قرینه مالیاتی کارگزاران گمرک استان از اداره کل امور مالیاتی با توجه به افزایش نرخ دلار مبنای محاسبات گمرکی (حذف دلار ۴۲۰۰ تومانی) از محاسبات گمرک و تغییر آن به نرخ سامانه e.t.s

۵-۹-پیگیری رفع مشکلات مالیاتی شرکت‌های حمل و نقل بین‌المللی استان

۶-اقدامات کمیسیون کارآفرینی، اقتصاد دانش بنیان و گردشگری:

۶-۱- بررسی طرح و برنامه ارائه شده از طرف دبیر اتاق مبنی بر برگزاری رویداد گردشگری تبریز و تقسیم کار تشکل‌ها، صنوف گردشگری و سازمان‌های مرتبط و پنل‌های تخصصی این رویداد

- ارائه پروپوزال طرح ایجاد مرکز شتابدهی صادرات در اتاق بازرگانی تبریز
- ارائه پیشنهادهای اصلاحی در مورد "طرح ارتقای جایگاه تحقیق، توسعه و نوآوری در صنعت کشور" که در مجلس شورای اسلامی در حال بررسی می باشد (تا این طرح اثربخشی لازم در تحقیق و توسعه همه صنایع اعم از واحدهای بزرگ، متوسط و کوچک صنعتی را داشته باشد).
- ارائه برنامه پیشنهادی در ارتباط با تعاملات اتاق بازرگانی تبریز با برخی اتاق های بازرگانی و صنایع کشورهای همسایه در جهت بسترسازی برای افزایش مراودات تجاری.
- تشکیل جلسات متعدد با شتاب دهنده ها و سرمایه گذاران در کسب و کارهای استارت آپی.
- تشکیل جلسات متعدد با کارگزاران استانی و کشوری در زمینه توانمندسازی کسب و کارهای دانش بنیان و غیر دانش بنیان با جذب منابع از طریق معاونت علمی ریاست جمهوری.
- پیگیری رفع مشکلات کسب و کار(بیمه ای ، مالیاتی، بانکی و ....) صنوف مختلف گردشگری استان.
- تدوین پیشنهادها در خصوص پی ریزی طرح پشتیبانی از کودکان ناتوان از تحصیل به دلیل فقر مالی خانواده (حذف مفهوم کودک کار)
- پیگیری ایجاد زون منطقه آزاد ارس در فرودگاه بین المللی تبریز
- تدوین طرحهای پیشنهادی در کمیته کارآفرینی کمیسیون در خصوص"راه اندازی اصولی کارخانه فناوری در استان "
- بررسی طرح و برنامه ارائه شده از طرف دبیر اتاق مبنی بر برگزاری رویداد گردشگری تبریز و تقسیم کار تشکل ها، صنوف گردشگری و سازمان های مرتبط و پنل های تخصصی این رویداد

آمار کارنه تیر اتاق بازرگانی تبریز در ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۱

در طول شش ماهه نخست سال جاری، تعداد ۱۰ هزار جلد کارنه تیر، شامل هشت هزار و ۴۸۹ جلد کارنه تیر ۶ برگی و هزار و ۵۱۱ جلد کارنه تیر ۱۴ برگی صادر و ثبت شده است.

همچنین در این مدت ۱۰ هزار و ۱۶۸ جلد لاشه کارنه تیر در سیستم‌های داخلی و تحت وب سازمان ایرو ثبت شده است و تعداد ۵۸۳ جلد گواهی قبولی ثبت و صادر و به گمرکات کشور ارسال شده است.

ابطال ۴۵۳ جلد گواهی قبولی و ثبت ۵۶۲ نامه گمرکات و اختصاص ظرفیت در سیستم داخلی از دیگر امور انجام یافته در حوزه امور کارنه تیر اتاق تبریز بوده است.

آمار صدور و تمدید کارت بازرگانی اتاق تبریز در ۶ ماهه اول سال

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تبریز در راستای عمل به وظایف خود در شش ماهه نخست سال جاری اقدام به صادر کردن ۴۹ کارت بازرگانی حقیقی و ۱۴۹ کارت بازرگانی حقوقی کرده است. همچنین ۸۳ کارت بازرگانی حقیقی و ۳۰۷ کارت حقوقی در طول این مدت تمدید شده است. این آمار در خصوص صدور کارت های عضویت به ۴۸ مورد کارت حقیقی و ۲۸ مورد کارت حقوقی رسیده است. همچنین در این مدت ۳۱ کارت عضویت حقیقی و ۳۴ کارت حقوقی تمدید شده است.

کارت های بازرگانی	
حقیقی صدور	۴۹
حقوقی صدور	۱۴۹
حقیقی تمدیدی	۸۳
حقوقی تمدیدی	۳۰۷

کارت های عضویت	
حقیقی صدور	۴۸
حقوقی صدور	۲۸
حقیقی تمدیدی	۳۱
حقوقی تمدیدی	۳۴

حکمیت و حل وفصل اختلافات و دعاوی در دستور کار مرکز داوری اتاق تبریز

عرصه‌ی تجارت، عرصه‌ی سود و زیان است. هر بنگاه اقتصادی بر اساس هزینه و فایده تشکیل و با انگیزه‌ی تحصیل سود فعالیت می‌کند. قراردادها و معاملات تجاری نیز مهم‌ترین ابزار تحقق این هدف به‌شمار می‌رود. وقوع اختلاف در روابط حقوقی و تجاری طرفین محتمل بوده و از جمله موانع گسترش و تعامل در روابط طرفین است که اگر به شیوه‌ی درست و مطمئن حل وفصل نشود، آسیب‌های فراوانی به دنبال خواهد داشت.

بی‌تردید نمی‌توان از بروز هر گونه اختلاف یا دعاوی حقوقی در جریان معاملات و قراردادها جلوگیری کرد اما پس از بروز اختلاف، می‌توان حل و فصل آن‌را تدبیر و مدیریت کرد تا به یک عامل مزاحم در روابط طرفین تبدیل نشده و یا حداقل از میزان اثر آن کاست.

از میان روش‌های حل و فصل اختلاف، داوری به‌عنوان شیوه‌ی مناسب برای حل و فصل دعاوی به‌شمار آمده و با توجه به استقبال روزافزون به جهت کارایی و امتیازات ویژه (از جمله سرعت در رسیدگی، کم‌هزینه بودن، تخصصی بودن، محرمانه بودن) در واقع جایگزین بی‌بدیلِ رسیدگی محاکم قضایی محسوب می‌شود.

داوری همواره در حقوق ایران وجود داشته و با سابقه‌ی تقنینی حدودا یک‌صد ساله مورد توجه قانون‌گذاران کشورمان بوده به‌طوری که آرای صادره از آن به جز موارد استثنایی، لازم‌الاجرا است.

به موجب ماده‌ی ۵ قانون تشکیل اتاق بازرگانی (اصلاحی مصوب ۱۳۷۳) یکی از وظایف اتاق بازرگانی ایران «حکمیت» در مسائل بازرگانی داخلی و خارجی اعضای اتاق و سایر متقاضیان از طریق داوری است.

بر این اساس مرکز داوری اتاق بازرگانی ایران به‌عنوان یک سازمان تخصصی و رسمی به موجب «قانون اساسنامه مرکز داوری اتاق ایران» مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۱۴ تاسیس و از حمایت قانونی برخوردار است. محل مرکز داوری در شهر تهران بوده و دفتر تبریزِ آن در محل اتاق بازرگانی تبریز مستقر و بر اساس قواعد و آیین‌نامه‌های مربوطه عهده‌دار انجام وظایف قانونی در راستای حکمیت و حل و فصل اختلافات و دعاوی است.

امید است با تعامل نزدیک و هماهنگی بیشتر بین مرکز داوری اتاق ایران (دفتر تبریز) با تجار، صنعتگران و سایر فعالان اقتصادی بتوانیم زمینه‌های امنیت حقوقی و سهولت در حل و فصل اختلافات را بیش از پیش فراهم آوریم.

گزارش دوره های آموزشی اتاق تبریز در شش ماهه اول ماه ۱۴۰۱

در شش ماه نخست سال ۱۴۰۱، نزدیک به ۳۰۰ هزار نفر ساعت در اتاق تبریز آموزش دیدند. به گزارش روابط عمومی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تبریز، با برگزاری ۲۷ دوره‌ی آموزشی به مدت ۲۱۲ ساعت طی شش ماه نخست سال در اتاق تبریز، در مجموع ۱۳۷۴ نفر و ۲۹۱ هزار و ۲۸۸ نفر ساعت آموزش دیدند.

قوانین و مقررات صادرات و واردات، نحوه ثبت سفارش کالا، تبیین قوانین و مقررات تامین اجتماعی، پیش‌بینی بازارها در اقتصاد ایران و دوره آموزشی بین المللی رانندگان حرفه ای (CPC) ازجمله مهمترین دوره‌های آموزشی برگزار شده طی این مدت است.

همچنین آموزش‌های سامانه جامع تجارت ویژه اعضای اتحادیه‌های مختلف از جمله اتحادیه قطعه‌سازان خودرو، انجمن صنایع غذایی، اتحادیه‌ی لوازم خانگی استان، اتحادیه صنعت پخش، اتحادیه نساجی، اتحادیه پلاسکو و پلاستیک و اتحادیه تولیدکنندگان و صادرکنندگان چرم استان ازجمله آموزش‌های ارائه شده در شش ماه نخست سال جاری در اتاق بازرگانی تبریز بود.

ردیف	نام دوره	روز برگزاری	مدت	نفر	نفر ساعت
۱	قوانین و مقررات صادرات و واردات	۱۴۰۱/۰۲/۰۷	۴	۵۰	۲۰۰
۲	نحوه ثبت سفارش کالا	۱۴۰۱/۰۲/۰۸	۴	۵۰	۲۰۰
۳	تبیین قوانین و مقررات تامین اجتماعی	۱۴۰۱/۰۲/۲۷	۲	۳۰	۶۰
۴	آموزش سامانه جامع تجارت ویژه اعضای اتحادیه قطعه سازان خودرو (۱)	۱۴۰۱/۰۳/۰۱	۲	۹۰	۱۸۰
۵	آشنایی با قوانین و مقررات امور مالیاتی	۱۴۰۱/۰۳/۰۸	۲	۴۵	۹۰
۶	سمینار توسعه کاربرد پرتوها در صنایع غذایی و کشاورزی	۱۴۰۱/۰۳/۱۸	۴	۱۵۰	۶۰۰
۷	آموزش سامانه جامع تجارت ویژه اعضای اتحادیه مبل فروشان	۱۴۰۱/۰۳/۲۹	۲	۳۰	۶۰
۸	تبیین قوانین و مقررات تامین اجتماعی	۱۴۰۱/۰۳/۳۱	۲	۳۰	۶۰
۹	آموزش سامانه جامع تجارت ویژه اعضای انجمن صنایع غذایی (۱)	۱۴۰۱/۰۴/۰۷	۲	۹۰	۱۸۰
۱۰	آموزش سامانه جامع تجارت ویژه اعضای انجمن صنایع غذایی (۲)	۱۴۰۱/۰۴/۰۸	۲	۱۱۰	۲۲۰
۱۱	آموزش سامانه جامع تجارت ویژه اعضای اتحادیه لوازم خانگی استان	۱۴۰۱/۰۴/۱۵	۲	۴۵	۹۰
۱۲	آموزش سامانه جامع تجارت ویژه اعضای اتحادیه قطعه سازان خودرو (۲)	۱۴۰۱/۰۴/۲۰	۲	۳۰	۶۰
۱۳	آموزش سامانه جامع تجارت ویژه اعضای اتحادیه صنعت پخش	۱۴۰۱/۰۴/۲۲	۲	۲۵	۵۰
۱۴	آموزش دوگانه شغلی ایران و آلمان در رشته برنامه نویسی CNC با همکاری فنی وحرفه ای استان	۱۴۰۱/۰۴/۲۳	۱۲۰	۱۴	۱۶۸۰
۱۵	تبیین قوانین و مقررات تامین اجتماعی	۱۴۰۱/۰۴/۲۸	۲	۳۰	۶۰
۱۶	آموزش سامانه جامع تجارت ویژه اعضای اتحادیه نساجی	۱۴۰۱/۰۴/۲۸	۲	۲۵	۵۰
۱۷	آموزش سامانه جامع تجارت ویژه اعضای اتحادیه پلاسکو وپلاستیک	۱۴۰۱/۰۴/۲۹	۲	۲۰	۴۰
۱۸	آموزش کنترل و بررسی تجهیزات و تاسیسات برقی برای کارکنان ۱۴ واحد تولیدی و صنعتی استان	۱۴۰۱/۰۵/۲۴	۶	۴۰	۲۴۰
۱۹	تبیین قوانین و مقررات تامین اجتماعی	۱۴۰۱/۰۵/۲۵	۲	۲۵	۵۰
۲۰	پیش بینی بازارها در اقتصاد ایران	۱۴۰۱/۰۵/۲۶	۲	۲۰	۴۰
۲۱	آموزش تبیین قانون پایانه های فروشگاهی و سامانه مودیان	۱۴۰۱/۰۵/۲۷	۵	۱۲۰	۶۰۰
۲۲	آموزش سامانه جامع تجارت ویژه اعضای اتحادیه تولیدکنندگان و صادرکنندگان چرم استان	۱۴۰۱/۰۶/۰۲	۲	۳۰	۶۰
۲۳	کارگاه آموزشی طراحی استارتاپ مشاور صادراتی (۱)	۱۴۰۱/۰۶/۰۹	۴	۴۵	۱۸۰
۲۴	کارگاه آموزشی طراحی استارتاپ مشاور صادراتی (۲)	۱۴۰۱/۰۶/۱۰	۴	۴۳	۱۷۲
۲۵	دوره آموزشی بین المللی رانندگان حرفه ای (CPC)	۱۴۰۱/۰۶/۱۰	۱۲	۷۶	۹۱۲
۲۶	دوره آموزشی بین المللی حمل کالاهای خطرناک (ADR)	۱۴۰۱/۰۶/۱۱	۱۲	۷۶	۹۱۲
۲۷	کارگاه آموزشی پاور میل (POWERMILL-CNC COURSE) با همکاری آموزش فنی وحرفه ای استان	۱۴۰۱/۰۶/۱۹	۵	۳۵	۱۷۵
			۲۱۲	۱۳۷۴	۲۹۱۲۸۸

معرفی کتاب

تجارت آزاد و اثرش در رشد اقتصادی
نویسنده: دونالد بودرو

تجارت بین‌المللی به قدمت تمدن نوع بشر است اما هیچ زمانی به این حد نرسیده بود. انقلاب صنعتی و لغو «قانون ذرت» بریتانیا در سال ۱۸۴۶ میلادی که منجر به موج آزادسازی تجارت در سراسر اروپا شد، سرآغاز این جهش بود. پیش از سال ۱۸۰۰ میلادی، ارزش کالاهای معامله شده در سراسر مرزهای ملی حدود ۵ درصد از تولید جهانی بوده که بر اساس تولید ناخالص داخلی تعیین شده است. این رقم در سال ۲۰۱۵ به ۶۰ درصد از تولید ناخالص داخلی جهانی افزایش یافت. این انفجار تجارت بین‌المللی در طی این سال‌ها نقش مهمی را در رشد اقتصادی بازی کرد. سرانه‌ی جهانی تولید ناخالص بر حسب ارزش دلار آمریکا در سال ۲۰۱۸، از ۱۰۰۰ دلار در سال ۱۸۰۰ میلادی به ۱۶۰۰۰ دلار در حال حاضر رسیده است. در همین دوره، سرانه‌ی جهانی تولید ناخالص ملی در انگلستان از ۳۵۰۰ دلار به ۴۳۰۰۰ دلار رسیده است. اما «جهانی سازی» پیشرفتی بی‌وقفه نبوده است. در طول دوره‌ی میان دو جنگ جهانی و به‌ویژه پس از وضع تعرفه‌های اسموت-هاولی که با هدف محافظت از مشاغل آمریکایی در «رکود بزرگ» مطرح شد، تجارت بین‌المللی به‌شدت افت کرد. بین سال‌های ۱۹۱۴ و ۱۹۳۹ میلادی تجارت بین‌المللی از ۳۰ به ۱۰ درصد از تولید ناخالص جهانی نزول کرد. تعرفه‌های گمرکی مشکلاتی را که قرار بود حل کنند تشدید کردند و پس از جنگ جهانی دوم روند آرام آزادسازی تجاری بین‌المللی آغاز شد. موافقت‌نامه‌ی عمومی تعرفه و تجارت (GATT) ابتدا توسط ۲۳ کشور در سال ۱۹۴۹ میلادی به امضا رسید. بعد از «چرخش‌ها»ی بسیار در سال ۱۹۹۵ میلادی سازمان تجارت جهانی (WTO) جایگزین موافقت‌نامه شد که در حال حاضر ۱۶۴ کشور عضو آن هستند، تعرفه‌های واردات و یارانه‌های صادرات در کشورهای عضو در نیمه‌ی دوم قرن بیستم حذف شد یا کاهش یافت و تجارت بین‌المللی جانی دوباره گرفت. واژگون‌سازی در دوران ترامپ بسیار شهود پیدا کرد. او در جریان مبارزات انتخاباتی ریاست جمهوری سال ۲۰۱۶، در سخنرانی‌اش درباره‌ی حمایت از تولید داخلی از اعمال تعرفه‌های جدید بر فولاد وارد شده از چین و اتحادیه اروپا سخن گفت. حتی قبل از اینکه ترامپ نامزد ریاست جمهوری

بشود، بازگشت آغاز شده بود. کشورهای گروه ۲۰ در طول دوره‌ی بحران مالی از سال ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۶، ۱۵۸۳ تعرفه‌ی جدید وضع کرده در حالی که فقط ۳۸۷ تعرفه را حذف کردند. همچنین رشد مداوم تجارت بین‌المللی از زمان جنگ جهانی دوم متوقف شده است. اجماع سیاسی بر سر حمایت از تجارت آزاد در حال تضعیف است. به همین جهت این کتاب سعی دارد توضیح دهد چرا تجارت به طرفین درگیر کمک می‌کند اقتصاد بهتری داشته باشند و چرا تفاوت در محل زندگی طرفین تجارت در این امر اهمیتی ندارد. موضوع تجارت آزاد از زمان کار آدام اسمیت اواخر قرن نوزدهم میلادی و دیوید ریکاردو در چهار دهه‌ی بعدی آن، برای اقتصاددانان آشنا بوده است اما سیاستمداران حتی اگر با موضوع تجارت آزاد آشنا باشند، آن را فراموش می‌کنند و همچنین ظاهراً کسانی که به آنان رأی می‌دهند نیز آن را فراموش می‌کنند. تنها اگر مردم از این فراموشی دست بردارند، ما حامیان تجارت آزاد نیز می‌توانیم از یادآوری مواضع خودمان دست برداریم.

در بخشی از کتاب، دیدگاه آدام اسمیت درباره‌ی تخصصی‌سازی و تقسیم کار و در بخشی دیگر مفهوم مزیت نسبی شرح داده شده است.

تقسیم کار تفکیک تکالیف در هر نظام اقتصادی است تا شرکت‌کنندگان بتوانند متخصص شوند. افراد، سازمان‌ها و ملل هر یک قابلیت‌های تخصصی دارند یا می‌توانند کسب کنند یا این که می‌توانند از قابلیت‌های یکدیگر علاوه بر آنچه خود دارند استفاده کنند. قابلیت‌های تخصصی ممکن است شامل تجهیزات یا منابع طبیعی و نیز مهارت‌ها و آموزش باشد و ترکیب پیچیده چنین ذخایری اغلب مهمند مثلاً وقتی تجهیزات تخصصی و بهره‌برداران ماهر به منظور تولید یک محصول به کار گرفته می‌شوند. تقسیم کار انگیزه تجارت و منشأ به‌هم‌وابستگی اقتصادی است.

تقسیم کار یکی از ملزومات تجارت است و منبع وابستگی اقتصادی است. تقسیم کار فرایندی است که به وسیلهٔ آن روند تولید به مراحلی تقسیم می‌شود و برای هر مرحلهٔ ویژه، کارگرانی تعیین می‌شود.

اصل مزیت نسبی می‌گوید کل تولید گروهی از افراد، یک اقتصاد، یا گروهی از ملت‌ها، زمانی بیشینه است که تولید هر کالا توسط فرد یا بنگاهی انجام شود که کمترین هزینهی فرصت را دارد. اگرچه آدام اسمیت در کتاب ثروت ملل خود از برتری نسبی یاد کرده‌است ولی درآغاز سده‌ی نوزدهم دیوید ریکاردو اقتصادان بزرگ انگلیسی این اصل را گسترش داده است.

چکیده کتاب

• تجارت آزاد، رفاه تمام افراد را بهبود می‌بخشد. مهم‌ترین روش برای نیل به این نتیجه، توانمندسازی و ایجاد انگیزه جهت تخصصی‌سازی در تولید و همچنین تشویق به مکانیزاسیون و نوآوری است. هر چقدر که تخصصی‌سازی عمیق‌تر شده و مکانیزاسیون و نوآوری پیشرفت می‌کند تولید کالا و خدمات به ازای هر فرد افزایش می‌یابد.

• تولید اقتصادی کل همراه با افزایش تخصصی‌سازی بالا می‌رود؛ و زمانی که تجارت توسعه یابد به همراهش تخصصی‌سازی افزایش می‌یابد؛ و زمانی که اندازه‌ی بازارها رشد می‌کند تجارت گسترش می‌یابد.

این کتاب سعی دارد توضیح دهد چرا تجارت به طرفین درگیر کمک می‌کند اقتصاد بهتری داشته باشند و چرا تفاوت در محل زندگی طرفین تجارت در این امر اهمیتی ندارد. موضوع تجارت آزاد از زمان کار آدام اسمیت اواخر قرن نوزدهم میلادی و دیوید ریکاردو در چهار دهه‌ی بعدی آن، برای اقتصاددانان آشنا بوده است اما سیاستمداران حتی اگر با موضوع تجارت آزاد آشنا باشند، آن را فراموش می‌کنند و همچنین ظاهراً کسانی که به آنان رأی می‌دهند نیز آن را فراموش می‌کنند. تنها اگر مردم از این فراموشی دست بردارند، ما حامیان تجارت آزاد نیز می‌توانیم از یادآوری مواضع خودمان دست برداریم.

• تخصصی‌سازی که بر اساس مزیت نسبی اتفاق می‌افتد، حتی اگر کارایی هر فرد را افزایش ندهد تولید اقتصادی کل را افزایش می‌دهد. زمانی که شرکای تجاری ما کارایی خود در تولید را بهبود می‌بخشند، همه‌ی ما سود می‌بریم.

• نه تجارت آزاد و نه حمایت از تولید داخلی در بلند مدت بر میزان اشتغال کل کشور تأثیری ندارد. خط مشی تجاری فقط بر نوع مشاغل رایج تأثیر می‌گذارد. به‌ویژه، تجارت آزاد باعث از بین رفتن مشاغلی می‌شود که کشور در آنها معایب نسبی دارد و موجب کارآفرینی در صنایعی می‌شود که کشور در آنها مزیت نسبی دارد. و به همین ترتیب تأثیر حمایت از تولید داخلی بر مشاغل برعکس است.

• تجارت، باعث کاهش مشاغل در اقتصاد کشور نمی‌شود زیرا واردات کشور مبدأ، موجب می‌شود خارجی‌ها حتی خرید بیشتری برای صادرات از کشور مبدأ انجام دهند یا در کشور مبدأ سرمایه‌گذاری کنند. هر دوی این فعالیت‌ها مشاغلی ایجاد می‌کند تا جبرانی باشد برای مشاغلی که در اثر واردات از بین رفته‌اند.

• کسورات تجاری لزوماً نشانگر مشکلات اقتصادی و سیاسی نیستند. این کسورات در اثر اقدامات تجاری «ناعادلانه» از سوی دولت‌های خارجی صورت نمی‌گیرند، همچنین بازتاب‌دهنده‌ی کمبود ذخایر کشورهایی که اداره می‌کنند نیز نیستند و لزوماً بدهی شهروندان داخلی به کشورهای خارجی را افزایش نمی‌دهند.

نتیجه‌گیری کتاب

تجارت هر دو طرفی را که در آن شرکت می‌کنند ثروتمند می‌سازد. کم پیش می‌آید اقتصاددانان راجع به گزاره‌ای چنین توافقی داشته باشند. با این همه، حفظ توافق سیاسی به نفع تجارت آزاد مسئله‌ای دشوار است. هزینه‌های تجارت، مانند از دست رفتن مشاغل در صنایعی که شرکت‌های خارجی در آنها برتری نسبی دارند، متمرکز و در نتیجه محسوس می‌شود؛ اما مزایای تجارت آزاد، با وجود اینکه بسیار بیشتر است، اما پراکنده بوده و کمتر به چشم می‌آید. این که ماشین و لوازم خانگی شما ارزان‌تر هستند چون هیچ تعرفه‌ای بر فولاد وارداتی اعمال نمی‌شود (به طور مثال) و یا اینکه اگر بر فولاد وارداتی، مالیاتی اعمال شود حقوق کمتری دریافت خواهید کرد حقایقی نیستند که از صندوق پول یا فیش حقوقی شما بیرون بیایند؛ بنابراین، این حقایق کمتر از دهان سیاستمداران نیز خارج می‌شوند. توافق بین‌المللی ۵۰ ساله پس از جنگ جهانی دوم که به نفع تجارت آزاد بود، بیانگر پیروزی سیاست‌های عاقلانه در مقابل عوام‌فریبی بود. افسوس اگر این توافق از بین برود. ایدهی قدیمی سوداگرایان(مرکانتیلیست‌ها) که کشورها با صادرات سود و با واردات ضرر می‌کنند، در میان سیاستمداران دوباره محبوبیت پیدا می‌کند و تعرفه‌های تجاری جدید معرفی می‌شوند. مجدداً از لحاظ سیاسی سودمند است ادعا کنیم وقتی یکی از هموطنان ما چیزی از یک خارجی خریداری می‌کند، ما آسیب می‌بینیم. این یک ایده‌ی خطرناک است نه فقط از لحاظ اقتصادی. سیاستمداران و کسانی که به آنها رأی دادند، باید خوبی‌های تجارت آزاد را به یاد داشته باشند.

فروردین

دیدار رییس اتاق با مدیرکل تامین اجتماعی استان

جلسه برنامه ریزی سرمایه گذاری استان

کمیسیون صادرات

نشست شورای گفتگو۸۴

اردیبهشت

حضور سفیر ایتالیا در ایران در اتاق تبریز

حضور سرکنسول ترکیه در تبریز در اتاق تبریز

تبیین قوانین و مقررات تامین اجتماعی

جلسه فوق العاده شورای گفتگو ۸۶

خرداد

حضور هیئت تجاری عراق

حضور سفیر اتریش در اتاق تبریز

حضور وزیر صمت در اتاق تبریز

سمینار توسعه کاربرد پرتوها در صنایع غذایی و کشاورزی

تیر

آموزش سامانه جامع تجارت ویژه انجمن صنایع غذایی

آموزش سامانه جامع تجارت ویژه اتحادیه صنعت پخش

آموزش دوگانه شغلی ایران و آلمان

تبیین قوانین و مقررات تامین اجتماعی

مرداد

معاون وزیر صمت در اتاق تبریز

تبیین قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مودیان

شورای گفتگو۸۸

حضور معاون اقتصادی آستان قدس رضوی

شهریور

جلسه بررسی موانع و چالش‌های ایجاد نیروگاه

حضور رییس جمهور تاتارستان

اولین رویداد بانک ها و بخش خصوصی

نشست تجاری هیئت اقتصادی از جمهوری تاتارستان

Dr.Sun

DR SUN NUTRITION

دکتر سان

تولید کننده انواع مکمل های ورزشی و پروتئینی

محصولی از گروه صنعتی پامین

WWW.DRSUNNUTRITION.COM

ای دو
EIDO
شرکت آیلین کام آذر
تولید کننده انواع خمیر یوفکا، خمیر بورک، رول بورک پنیر و سیب زمینی، خمیر سمبوسه، خمیر باقلوا، خمیر هزارلا، خمیر پیتزا، تل کادایف، ته دیگ، کنوفه، پودر کتلت و عصاره های گوشت و مرغ
ای دو
EIDO
زعفرانی
تل کادایف خشک
telkadayif
گروه صنعتی پامین
www.pamingroup.com
تلفن دفتر فروش : ۸۸۹۷۶۷۳۱-۰۲۱
تلفن کارخانه : ۳۴۳۲۹۶۴۲-۰۴۱

گروه صنایع غذایی پامین

PAMIN INDUSTRIAL GROUP

گروه صنعتی پامین

تولید کننده انواع مایع پاستوریزه و هموژنیزه تخم مرغ و انواع پودر تخم مرغ

WWW.PAMIN-CO.IR